Z. oct.
2330

GESCHENK
VAN
den Heer H. W. YWEMA Jr.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT
0355 4718

Zd'2330

VOLLEDIGE DICHTWERKEN

VAN

CONSTANTIJN HUYGENS,

MET AANTEEKENINGEN VAN

P. LEENDERTZ Wz.

UITGEGEVEN DOOR DE

Hollandsche Maatschappij van Fraaije Kunsten en Wetenschappen,

EN ONDER TOEZICHT VAN

Dr. N. BEETS.

AMSTERDAM,
P. N. VAN KAMPEN & ZOON.

ROTTERDAM,
H. A. KRAMERS & ZOON.

1 en 2e Aflevering.

O geluckigen mensch, die hem ontrecken mach
T' onstadich steets gewoel! sonder sorgh oft gewach
Van der Coninghen staet, maer als een lantman wacker
Ploecht met sijn oskens om den vaderlijcken acker!
De tanden vol fenijns van den spijtighen nijt,
De geltgierighe sorgh, pramen hem t' leven nyet.
De palen van sijn landt bepalen sijn begeeren
Den lief-dranck sal hem uyt het silver niet verveeren.
In plaets van Grieckschen wijn, in plaets van t' hemels-broot
Schept hy niet uyt het gout t' rattekruyt breng-ter-doot.
Sijn handt is sijnen croes, t' beeckwater uytgelesen
Sijn soetsten hypocras; sijn melck ende sijn keesen
Sijn appeltgens hier by met sijn selfs handt geint
Sonder reetschap gereet t' aller uren hy vint.

De schrickelijcke trom, de schettrende trompet,
Douwen hem niet opt' hooft, half slaperigh, t' helmet,
Van eenen veltheer straf t' gebodt dat hem vervaerden
Stoot hem niet, als verblint, van t' bedt onder der aerden.
Den Cam-gecroonden haen bootschapt hem sijnen dach,
Bepaelt hem sijn eetmael, brengt hem met sijn gewach
Eenen lust om te sien langs de beplante banen
De bloemkens nat bepeerlt met schoon Auroras tranen.
Den bang-besloten locht, de vuyl stanck-stegen langs,
Beroert hem niet sijn bloet met haer hitte vol stanckx.
Maer de wijd-open locht, onder dewelcke hy levet
Een nieuwen appetijt t' aller uren hem ghevet,
Houdt hem altijdt gesondt; de doot niet als heel laet
Comt by sijn hutgen cleyn dat ver' van cante staet.
Hy slijt te hove niet sijn ellendighe dagen
Hy hoeft, t' geen hem belieft, geen grooter te gaen vragen.

O geluckigen mensch. Op één stuk papier met het volgende en zeker nagenoeg van den zelfden tijd. Van het in tweeën gevouwen kwartvelletjen papier beslaat dit gedicht bladz. 3, het bruiloftdicht bladz. 1, 2 en 4. De laatste coupletten daarvan staan in een hoekjen naast andere — een bewijs, dunkt mij, dat bladz. 3 reeds beschreven was. Waarschijnlijk is dus dit gedicht iets ouder dan het bruiloftdicht.

BRUYLOFT-LIED OP DE BRUYLOFT VAN D'HEERE VAN HOUTHAIN MET JUFFROUWE VANDER NOOT.

T' gebeurde een somerdach, dat de Goddin der Minnen
Bevangen met een slaep die haer ginck overwinnen,
Haer leyde neer ter rust op het soete clo-clop
Van 't water spruytende uyt een Paphisch' steenrots top.
Terwijl sy leyt en slaept, terwijl sy leyt en roncket,
Cupido die altijt jaecht, soeckt, bespiet, beloncket,
Denckend' aen een stuck werckx, dat hem noch wel behaecht,
Aen een paer pijlen in ee ı paer herten gejaecht.
Wel aen (seydt hy) wel aen ick moet my gaen vercloecken,
Sonder twijffel t' fenijn comt haer nu al besoecken,
Sonder twijffel t' fenijn in haer gebeent verteert
Heeft my alweer mijn rijck met twee liefkens vermeert.
Ick wil gaen wecken op de dry-mael-dry goddinnen
Dat sy haer houden ree, ent' bruyloft-liet beginnen,
Want seker t' is hooch tijdt. PHLIPS wacht ons allen dach
LOUISE en weet oick niet waer ick vertoeven mach.
Sijn pr. etgen dus volent, stracx gaet hy henen swermen
Snijdende locht en wint met sijn veer-dragende ermen.
De moeder corts ontwaeckt, gelijck sij was gewoon
Vindet al ontrent haer behalven haren soon.
Staet op in goeder ernst, loopt, soeckt, gaet, compt, bespiedet
Dan eens hier, dan eens daer, schreewet, dreyghet, gebiedet,
Ha! valschen Cupido, ist soo datmen u souw
Vinden in tijdt van noot u moeders sorghe trouw?
Ist soo dat ghy behoord' hier alleen leggen laten
Die haer op u, malloot, op u hadd' gaen verlaten?
Ick belooft u ghy schelm. Veel tranen te gelijck
Hielen t' woordt in de keel, t' water quam op den dijck.
Hebbende dan bijnaer verloren hoop end' luste
Van hem te vinden weer, die terwijl niet en ruste
In t' sorgen voor de feest, gaet even wel voort' lest
Clauteren op een rots, al haer macht al haer best.
Sendet van boven neer langs de groene landouwe
De posten van haer hert getuygen van haer rouwe,

Bruyloft-lied. Behalve in ons hs. vindt men dit gedicht ook nog (later afschrift) onder de hss. der fransche gedichten van H. Daarnevens hetzelfde in het Fransch. Dit laatste is het oorspronkelijke (zie Bijlage I). De vertaling der alexandrijnen is over het geheel zeer goed; die der coupletten vrij gebrekkig. Philips de Zoete de Lake, gez. Hautain, volgde zijnen schoonvader op als gouverneur van Sluis, † 15 nov. 1628. Louise van der Noot, dochter van Karel, heer van Hoogtwoud en Aardswoud, gouverneur van Ostende in 1601, later van Sluis, † 1614, en van Catharina v. Marselaer. — *Ist soo* enz. Fr. ged. Is 't alsoo dat ghy hoord' hier dus alleen te laten. — *Al haer macht* enz. Fr. ged. al haer vrouwlijcke best.

Die twee clare flambeaux die d' hemel altemet
Beclaecht onder t' gesternt niet te hebben geset.
Eyndelijcken ontmoet (ten minsten soo t' haer dochte)
Een maechdelijcke schaer, die haer ten dans verlochte.
Sy blijft al sitten stil, verstaende nu bycans
Den weerslach van het liet, den opsprongh van den dans.
Als den hoop naerder quam roept sy met luyder stemmen,
Is dien voor-danser niet mijn lecker quaet om temmen?
Ja voorwaer, hy ist selfs. Ha eervergeten guyt
Meent ghy my u pardon wel oyt te perssen uyt?
Den andren gansch verbaest van haer so te sien tieren
Gaet haer vryelijck aen. Hoort moeder goedertieren,
Ben ick van uwen toorn de oirsaeck mogelijck,
Hebb' ick u yets misdaen, soo hebtghy groot gelijck
Dat ghy my dus bekijft. Ick bidd' u niet te minne
Stelt dese swaricheyt eenen dach uyt den sinne.
Het is nu voirtaen tijdt eens om den sangh gedacht,
Siet ghy niet dese schaer die naer u staet en wacht?
Siet daer Calliope heeft gereyt al haer dingen
Om van PHLIPS en LOUISE het bruyloft-liet te singen.
De schoone minnen-moêr, hoorende t' soet vermaen
Der namen, laet terstont allen haer gramschap gaen
En s' kints misdaet met een. schickt haer onder de maechden
Roepende, gaen wy dan Susters die my behaechden,
Ick wil sijn van den hoop. Calliope singt voor,
Ghy ander' als sy swijcht, helpter malcandren door.
Men volcht haer ordre naer. D'outste soo men haer seye
Songh voor, haer Susters naer, Venus leyde den reye.

Calliope.

Hier comt hy dan int' lest
Hier comt hy dan verschijnen
Den dach die tranen slest
Dach die druck doet verdwijnen.
Die om te staken t' swaer gedacht
Van rouwe was verwacht.

Clio.

U tranen, u verlies
Hadden u overtreden,
Maer siet schoone LOUIS'
Hier sijt ghy weer te vreden.

Sy blijft al sitten stil. Fr. ged. Maer sy houdt haer al stil. — *Gansch verbaest.* Fr. ged. niet verbaest. — *Staken.* And. lez stooren.

Cont ghyt' noch houden in gedacht
Denckende aent' verwacht?

Erato.

Siet hem hier by u staen
Die om te doen verschieten
Met vreuchden u getraen
Comt sijnen buyt genieten.
Die om te staken t' swaer gedacht
Van rouwe was verwacht.

Thalia.

Siet hier u sonne-schijn
Die om te doen vertrecken
De wolcken van u pijn,
Comt sijn stralen ondecken
Die om te staken t' swaer gedacht
Van rouwe was verwacht.

Melpomene.

Laet dan u krijten staen,
Houdt op, schoonste Goddinne,
En om vreucht te begaen
Stelt droefheyt uyt den sinne.
Staeckt nu van rouwe t' swaer gedacht
Denckende aent' verwacht.

Terpsichore.

Over LOUISES doot
Smolt ghy PHLIPS in u tranen
(O g'luck o wonder groot!)
D'ander comt u vermanen,
Dat ghy moet staken t' swaer gedacht
Denckende aent' verwacht.

Euterpe.

PHLIPS vindt hem wel (meteen)
LOUISE van gelijcken:
Sy sijn beyde te vreen.
O dach sonder gelijcken!
Die om te staken 't swaer gedacht
Van rouwe was verwacht.

Met vreuchden enz. And. lez. T'leet dat u hadd' belaen. — *Phlips vindt hem wel (meteen).* Fr. ged. Phlips v. h. w. getroudt. — *Sy sijn beyde te vreen.* Fr. ged. Niemant die s'hem berout.

Polymnie.

Op dan Dryaden schoon
Op Godt der houwelijcken
Singt met verheven toon.
O dach sonder gelijcken!
Die om te staken t' swaer gedacht
Van rouwe was verwacht.

Uranie.

Op Nimphen met geschal
Op herderkens. laet blijcken
Laet klincken over al,
O dach sonder gelijcken!
Die om te staken t' swaer gedacht
Van rouwe was verwacht.

Uranie sweech stil, Venus strax naer de leste
Songh Hymen Hymenée, om oick te doen haer beste.

PHLIPS, neemt het aen in danck, LOUISE houdet voor goet,
T' is d' aldereerste eer die ick u doe en moet.

1614.

PARAPHRASTICUM.

Emmers 'tbegint u dan in 'tleste te verdrieten
Den langh-gewenschten vred', o Hollandt, te genieten.
'Tis dan zoo verr' gebrocht dat ghy 's u rekent schandt
Langher genoemt te zijn 't stil geluckighe landt.
Ghy Vreemdelingh die gaet by u selfs overpeysen
Soo menich schoon triumph, zoo merckelijcke reysen
Daer Neerlandt door verhief gequetst, gebrant, gerooft
Tot inder wolcken top 't victorieuse hooft:
En seght dat 't jammer is dat die strijdtbare handen
Die boven menschen hoop Spaengien wel eer vermanden
Dus langhe leggen stil; dat een volck vol van moet
In stede van 't helmet den Laurier draghen moet.
O ombekende gast in ons verwerde saecken,
Geluckigh vreemdelingh die niet hebt connen smaecken

Emmers 'tbegint. Het gedicht, waarvan hij dit eene paraphrasis noemt, is zijne latijnsche ode, Concordia discors, van 30 sept. van dit zelfde jaar; hiervan zijn echter in de Otia, lib. I p. 31, en de Mom. Desultoria, p. 307, slechts vijf strophen gedrukt. Ik geef het daarom in zijn geheel in Bijlage II. — *Verwerde.* Er staat in het hs. *verweerde;* maar dit zal wel eene schrijffout zijn.

De hitte vanden brandt daer t' Vaderlandt af waecht
Comt en besiet ter degh' hoe u 'tlaech volck behaecht.
Nederlandt buyten vrees' van uytheemsche gevaren
Steeckt binnen vol crackeels, ontroert sijn eyghen baren,
'Tvolck sijnes voorspoets sat met een ontstelt geloop
Soo verschrikt als gevreest loopt t' samen over hoop.
En offer yemandt quaem die haer wilde verwijten
Dat sy met beuselingh tijdt en moeyte verslijten
Sonder weten waerom: d'antwoordt is langh gereet,
Men heeft het stuck met schijn van heylicheyt becleet.
Wie Godt, hoe en waerom voor aller eewen tijden
Der welverdiende straff genadich wil bevrijden,
Wie hy rechtveerdelijck in verdoemenis laet
Tot grootmaeckingh sijns naems, dat 's nu allemans praet.
Hoe verr' hem streckt de doot des Lams voor ons gestorven
Wie door hem salicheyt, wie niet en heeft verworven
De cloeckste sijn's oneens; maer soeckt ghy cort bescheyt
Vraecht u Schoenmaker eens wat hy daer goets af seyt:
Wat vrydom 's menschen wil gedurende dit leven
Sints der erfsonden smet noch over is gebleven
Wordt seer gedisputeert: maer waer toe veel gekijfs?
Gedraecht u voor het cortst aen een half dozijn wijfs.
Off Godt uytwendichlijck beroept sijn' uytvercoren
En inwendich met een, quam een trosboef te voren,
Den boer antwoorde jae, den molenaer sey neen.
Den roscammer quam oick en hielpse over een.
Hoe een vercoren ziel mach leven hier beneden
Van haerder zalicheyt versekert en te vreden
Dat's maer een kindervraegh, die een jonck courtisaen,
Al waer hy vol en sat, lichtelijck can verstaen.
Dus trachtmen huydensdaechs door hoecken en door boecken
Naer de Godtvruchticheyt, niemandt en gaetse soecken
Daerse haer selven toont, Godvruchtich, maer geleert
Boven al moet hy zijn die wil wordden geeert.
Buytens boeckx vroom te zijn dats niet eens waert om prijsen.
Cont ghy maer u vernuft boven 'tgemeyn doen rijsen
Hoe 't met u leven staet in schanden off in eer,
Dats dan all even veel, men vraecht zoo verr' niet meer.
Daer hebt ghy Vreemdelingh den gront onser ellende
Den oorspronck van den haet die 't landt stelt over ende,
Daer hebt ghy 't schoon beghin vanden bitteren twist
Die broeders onder een op malcanderen hist.
'Tis niet seer langh geleen, 'tstaet ons ouders noch voren

Der welverdiende enz. And. lez. Uyt de verdiende straff berricht en w. b. — *Gedraecht u* enz. Oude lez. Rapporteert u alleen aen een collegie wijfs. — *Dus trachtmen.* Oude lez. Dus looptmen. — *Gaetse.* And. lez. wilse.

Hoe Nederlandt verdruckt weynich min dan verloren,
Schrickte voor 't Spaensch gewelt, gelijck als 't schaepken beeft
Voorden tant vanden leuw die 't onder handen heeft,
Maer 'theucht ons oick seer wel dat die benaude tijden
Gheen geschil, gheenen twist gheen scheuringh wilden lijden.
Hoe verr' is 't nu van daer, hoe gaetmer nu met toe?
Als 't al in weelde leeft wordtmen de weelde moe.
Soo vol perijckels is 't plat voorden wint te varen
Voor Stuerluyden ter zee weynich off niet ervaren,
Dat's den ghemeynen loop des werelts over al,
Al wat op 't hoochste staet schickt sich weer naerden val:
O ombevaren Volck! hoe hebben u die heylen
Al te vlack voorden mast buyten streeckx helpen zeylen!
Wat wil yegelijck dus de Godvruchtichste zijn
In 't wterlijck gelaet? 't Waer beter elck in 't sijn,
'Tis toch verloren moeyt, 'tsijn al Icari pluymen
Daer u de heete son de lucht om zal doen ruymen;
Wat leytmen opder straet malcanderen en quelt?
'Twaer beter ondersocht hoe 't thuys al is gestelt.
Comt weelderighe Volck, leert eerst u selven kennen,
Leert hoovaerdy, leert pracht, leert haet, leert nijt ontwennen.
Dat is het groote punt daer voor op dient gelet;
Ick vraegh yeghelijck eens oft hem daer niet en let?

Hagae 5 Id. 8bris. CIↃ IↃ CXVII.

DORIS OFT HERDER-CLACHTE.

't Tweede Jaer is om geloopen,
Tweemael hebt ghy overcropen,

Wat wil yegelijck enz. Oude lez. Wat wil een yegelijck dus seer Godvruchtich zijn Wterlijck en op straet?

't Tweede jaer enz. Doris is Dorothea van Dorp. Zie over haar J. A. Alberdingk Thijm, in de Dietsche Warande, VI. bl. 477 vlgg., Theod. Jorissen, Const. Huygens, I. bl. 171 vlgg. Wanneer heeft deze ontmoeting met Dorothea plaats gehad? Hier lezen wij, dat het twee jaren moet geweest zijn voor dat dit gedicht gemaakt werd en weinig weken voor dat H. naar Leiden vertrok. Nemen wij daarbij in aanmerking, dat het Haagsche bosch in het groen stond, dan wijst ons dit alles te zamen op het einde van april 1616. Maar in het volgende gedicht verhaalt H. dat zijne betrekking tot Dorothea begon toen hij naauwelijks 18 jaren was: hij werd dit 4 sept. 1614. Om ons nog meer in de war te brengen teekent hij in zijne aanteekeningen, door prof. Boot uitgegeven, bij het jaar 1615 op den kant aan, Dorotheae innotui.

Groote meter vanden Dach,
Oost en West door Zuyd en Noorden
Sints ick Doris eerstmael hoorden
Sints ick Doris eerstmael sach.

Noch en hebb' ick 't niet vergeten
Doris can 't oick noch wel weten
Hoe die vruntschap eerst begost
Die my doch zoo zeer verheuchden,
Die my coste zoo veel vreuchden
Als zy my nu quelling cost.

'S Haechs gerucht was ick ontweken
Achter ghen' begraesde beken,
Daer zoo menich eycken plant
Heeft doen delven, heeft doen clooven
(D' outheyt doet ons sulcx gelooven)
Vrouw Jacobæ eygen handt.

Eenicheyt was ick gaen soecken
In die doncker-groene hoecken,
(Wat verandert ghy mijn bloet?)
Doris, 't proeffstuck van naturen,
D' alderliefste van ons bueren,
Doris quamp my te gemoet.

Cost ick seggen hoe de Mane
Inde blauw verwelfde bane
Andre lichten overmuyt,
Dan zoude ick eerst wel vertellen
Hoe dat Doris haer gesellen
Trotste ende tradt voor uyt.

'Tgoet geselschap dat sy leyden,
Dat ick niet en socht te scheyden,
Maeckte dat ick stondt van cant,
Maer, o! onverwachte tijding!
Doris toonde wat verblijding,
Ende greep my by der handt.

Daer zoo menich enz. De bekende eiken van Jacoba in het Haagsche bosch. — *Van ons bueren.* De familie H. woonde sedert 1614 in het Voorhout. Dorotheas vader schijnt daar ook gewoond te hebben, misschien wel in het zelfde huis, waarvan zij in 1654 als bewoonster vermeld wordt.

Herder, sprack sy, waer wilt henen?
Cont ghy u geselschap leenen
Aen des' Nymphen desen dach?
Gheerne, o ghy Haeghgens eere,
Zeyd' ick, maer hier isser meere
Daer ick 't niet by halen mach.

Halen? riep sy, ende lachte,
Och kindt! wist ghy mijn gedachte
Dat en seydt ghy nemmermeer.
Hier ontrent en zijn gheen menschen
Dier geselschap ick mach wenschen
U en achte ick noch veel meer!

Voorts zoo wil ick u wel sweeren
Als een Herderin met eeren
Datter dry zijn in getal
Die ick inde werelt achte,
Daer ick vruntscap van verwachte,
Maer u stell' ick boven al.

Doen was 't mijnen tijdt om spreken
Maer de flesch en can niet leken,
Die gevult is totten top,
Woorden die my meest gebraken
Conden uyt den mont niet raeken
Blyschap stopte my de crop.

Plompaert, zeyde ick in mijn sinnen
Cont ghy nu u selfs niet winnen,
Dient hier soo lang op gedocht.
Hoe ick 't keerde, hoe ick 't wende
Daer en quam niet uyt in 't ende
Dan, Och die't gelooven mocht!.

Hoe gelooven? zeyde Doris
Meynt ghy dat mijn hert een Door is
Daermen niet dan door en gaet?
U hebb' ick al lang voor desen
Uyt veel duyzenden gelesen
Dat en is geen kinderpraet.

Emmers zijt ghy niet te vreden
Noch met woorden noch met reden,
Ziet hier is het waertste pandt
Dat ick oyt op dezer aerde
Aen mijn vingeren bewaerde,
Dat bewaer ick voor u handt.

'K hoor ghy wilt ons dorp verlaten
En gaen treden ander straten,
Daer de wijsheyt wordt geleert,
Laet niet binnen weynich weken
My te voren aen te spreken,
'T'zal u worden dan vereert.

Dat en seght ghy gheenen dooven
(Ick beghost haer te gelooven)
Sprack ick ende greep haer handt,
Ick en zal van hier niet scheyden
Zonder van u te verbeyden
'Taengenaem beloofde pandt.

Mijnen tijdt was omgecomen
En mijn reyse voorgenomen
Die my viel al vry wat hert,
Doris bleeff my in 't gedachte
Doris was 't by dach by nachte
Doris lach my steedts in 't hert.

'K gingh haer van beloofte spreken,
Herder, zeyd' sy, zoud' ick breken
Dat ick eenmael heb belooft?
Comt ick wil u leeren melden
Hoe ick wete te vergelden
Die my op mijn woordt gelooft.

Ziet dit rincxken heeft gheen ende
Hoe men 't keere, hoe men 't wende;
D' eewicheyt moet oick zoo zijn,
Nu besweer ick u by dezen
Laet u trouwe eewich wesen,
Dit is 't teecken vande mijn.

Waer daer langer tijdt te noemen
Mochten sich de menschen roemen,
Zeyd' ick, over d'eewicheyt,
Langher tijdt wilde ick begheeren
Om u van nu aff te sweeren,
Doris, mijn getrouwicheyt.

Verder conden wy niet spreken,
Tijdt begonde my t' ontbreken
'Tlaetste woordt was, Goeden nacht,
Vaert wel liefste Herderinne,
Vaert wel Herder dien ick minne
Meerder dan ghy oyt en dacht.

'Tscheyden viel my seer beswaerlijck
Maer al was ick ongevaerlijck
Een paer halve jaren wech,
Brieven die met ons' gedachten
Onse herten overbrachten
Vlogen dag'lijckx over wech.

Lieffelijcke soete tijden,
Eerlijck aengenaem verblijden,
Was daer oyt wel uws gelijck?
Als ick sagh die brieven comen,
Docht ick, Is een Paus van Romen
Is een Koninck wel zoo rijck.

Ghy die al u beste jaren
Hebt gewentelt inde baren
Van 'tonstadigh Minnen-meer,
Ghy die Clippen, Sanden, Winden
Hebbet leeren ondervinden
Onder uwen blinden Heer.

Comt, noch moet ick u wat leeren
Om u conste te vermeeren,
'Tzal u costen schad' noch schandt,
'Tis genuchte sijns gelijcken
Schip-breuck aen te mogen kijcken
Mette voeten op het landt.

Mijn geluck was op het hooge
En mijn schaepkens op het drooge
Zoo ick beter niet en docht,
D' alderaengenaemste woorden
Die ick van mijn leven hoorden
Hadden my zoo verr' gebrocht.

Mijne Jonckheyt onervaren,
Mijne domme jonge jaren
Conden my niet doen verstaen,
Dat de vreuchden van dit leven
Op het hoochste sijn verheven
Als sy naest ten valle staen.

Nu, daer quamen niet meer brieven,
Om een ander te believen

Ongevaerlijck Een paer halve jaren. H. studeerde te Leiden van mei 1616 tot mei 1617.

Doris schreeff my niet een woordt.
D'oorsaeck mocht ick niet eens weten
'Twaren voor my al secreten
Maer ick had'se haest gehoort.

Hoe en zoude ick niet hooren
Dat een yeglijck quam ter ooren,
Dat noch all de werelt siet?
Doris herte was ontsteken
(Hoord' ick langs de velden spreken)
Doris was haer eygen niet.

Niet haer eygen? ginck ick dencken,
Zoud' dat wel ons vruntschap crencken?
Is 't hiermet altsamen doot?
Jae 't: een mensch heeft maer een herte.
Neen 't: (dus stilde ick mijn smerte)
De beloften zijn te groot.

Maer ick leerde haest, dat woorden
En beloften zijn gheen coorden
Daermen Vrouwen mede bindt.
'Khad mijn bedd' gemaeckt te sachte.
Dus zoo droomt men heel den nachte,
'S merghens vindtmen niet dan wint.

Nu ick wil gheen oude wonden
Op een nieuwe gaen doorgronden,
Clachten brengen geen gemack,
't Schreyen can geen tranen stelpen
't Spreken can my oick niet helpen
Woorden vullen gheenen sack.

Doris die ick acht en eere
Meer dan al des werelts eere,
Doris die ick achten zal,
Zoo lang 's hemels rondt zal duren
Zoo lang vier en twintich uren
Zullen houden haer getal.

Hebt ghy emmers goet gevonden
Langer niet te zijn gebonden

Hoord' ick enz. Oude lez. Binnen zess oft seven weken. — *Hiermet.* And. lez. hierom.

Dan tot dat ghy beter vondt
Gheerne stelle ick my te vreden,
Uwen wil is al mijn reden
Mijn orakel uwen mondt.

Laet my een genucht behouwen
Als ick u zal gaen aenschouwen
Aen een ander handt gepaert,
Dat ick dan magh overleggen
Wat ick eertijdts was; en seggen,
Och! is dat den Vrouwen aert?

Londini Prid. Non. Quintil.
CIↃ IↃ CXIIX Aeger.

'Tgeschil daer van gesproken is
Is sonderlingh niet veel,
Dan daer de D gebroken is,
Daer is de C noch heel.

[AAN DOROTHEA VAN DORP.]

Ist quelling sonder vreucht, ist claghen sonder endt,
Ist suchten sonder rust daermen de liefde aen kent,
Soo hebbe ick uwen naem, o liefde, noyt geweten,
Was hy my oyt bekent ick hebb' hem schoon vergeten.
Ist in vreucht sonder sorgh, in blyschap sonder pijn,
In genucht sonder rouw daer ghy gekent wilt zijn,
Comt wel beminde min. Ick derv' my uwes roemen,
Ick derv' my naer u naem een minnend' minnaer noemen.
Laet clagen die 't behaecht, laet suchten die het lust,
Mijn Doris mijn geluck, mijn vreucht, mijn vre, mijn rust,
Ick houw' my aen u gunst, laet my die noyt ontbreken,
Noyt zalmen my van clacht oft suchten hooren spreken.
Wat zien ick ydelheyts ter werelt omme gaen,
Hoe menigh sot geschrey, hoe menich mallen traen
Sie ick hier om een leur, daer om een vrijster storten,
D'een is sijn leven moed' al zoud' hy 't selver corten,
De tweede wil in 't vier al staet hy self in brandt
De derde roept om hulp aen water, lucht, en landt,

'*T'geschil daer van* enz. Hierbij staat in het hs. eene D (Dorothea) in twee ën gebroken, met eene C (Constantin) er door heen.

De vierde leyt en loopt met velen en met luyten
Voorby een doove deur, die niet en hoort sijn fluyten,
Daer staet hy in de koud', de meyt leyt wel en warm
Menichmael (wat een spijt!) een liever inden arm.
De vijfde sal sijn pack tot in 't graff droevich dragen
(Dit 's noch de grootste geck) eer hy 't haer derve vragen,
De seste clapt het all maeckt alle man sijn raedt,
Van alle man bespot, bevinghert en bepraet.
De leste stelt sijn hoop' in giften en in gaven,
Al off der vrouwen dorst met drincken waer te laven,
Verschenckt sijn gelt, verteert sijn bloet, verslijt sijn tijdt,
Soo raeckt hy goet en bloet, tijdt en hop' t'samen quijt.
Als ick dit apenspel met sorgeloose oogen,
Met een verborgen vreucht, met een gemaect medoogen
Stae somwijl aen en kijck, zoo comt my inden sin
Hoe wonderlijck verscheelt de vruntschap vande min.
Hier gae ick mijn geluck by 't haere overdencken,
Sy zijn haer leven moed', ick soeck 't mijn niet te crencken,
Zy roepen om genaed' aen land, locht, water, vier,
Ick maeck die van mijn vreucht getuyghen alle vier.
Zy leggen voor de deur en bommen end' en fluyten,
Dickmaels ben ick in 'thuys dat zy besien van buyten.
Zy draghen haer ellend' verdrietich in het graff
Mijn dagelijcx geluck hout my daer verder aff.
Zy clappen 'thaer, ick 't mijn. Zy worden sot gewesen
By luyden van verstandt, ick benijt, maer gepresen.
Zy schencken 'thare wech, ick spare gaern het mijn',
Oock hoeft mijn vruntschap zoo niet ondersteunt te zijn,
Ick hebbe noyt gelooft dat den knoop vast cost houwen
Die daer gebonden wordt met goud' of silvre touwen.
Dit 's dan een groot verschil: maer, segg' ick wederom,
Is 't zoo, dat 's niet genouch, daer hoort oick by waerom.
Wat reden isser dan van 't onghelijck verdragen,
In twee die beyd' den naem van minnend' minnaer dragen?
Mijn oordeel is onrijp, mijn sinnen dom en groen,
Mijn uytspraeck onbequaem om langh verhael te doen,
In 't corte derf ick 't all op desen reghel keeren,
Ick vind' my alder ryckxt in weynich te begheeren.
'Tvervolgh is ongelijck: Zy trachten naer een vreucht
Die selden wordt bepaelt met reden, eer of deucht.
Een vreucht (het echte bedd' wil ick hier buyten houwen)
Diens moeder is den lust, diens dochter is 't berouwen.

De vruntschap. Oude lez. de lieffde. — *Verhael*. And. lez. relaes. — (*Het echte bedd'* enz.) Andere lezing, een blinde vreucht, diens masquer is het trouwen.

Een vreucht zoo verr' en vreemt van reden als van geest
Alsmense siet gemeen den mensche met het beest.
Mijn hert, mijn lust, mijn wensch wordt derwaerts niet gedragen,
Het goet dat ick bejaech besit ick in 't bejagen,
Een vruntschap sonder sorgh, een liefde sonder smert,
Twee herten in een siel, twee sielen in een hert,
Een twee-gemeynen wil, een eendracht van gepeynsen,
Een onbeduchte trouw, een vrede sonder veynsen
Dat's all dat ick besit, dats al dat ick bejaech,
Dats mijn rust, dats mijn lust, mijn ooghmerck, mijn behaech.
Hier cont ghy, Doris, selfs getuychenisse gheven,
Dat ick noyt verder tradt, noyt hoogher vloogh mijn leven.
Dit is den lieven knoop, den aengenamen bandt
Daer ghy u eerst aen my vrywillich met verbandt,
(O soet-geheuchden tijdt) als my mijn jonghe jaren
Tot drymael ses bynaer niet aengetelt en waren,
Dit 's d'aengename min, d'onbreeckelijcke trouw
Daer ick om u den naem van minnaer noch af houw.
Dit's de vreucht van mijn Jeucht, daer by ick zal doen blijcken
Gheen blyschap, gheen genucht en is te vergelijcken.
Dit's 't geluck daer ick van zoo dickmael heb gedocht,
Wat waer 't een groote saeck als 't eewich dueren mocht!
Maer Doris, hier 's crackeel. Hier gheef ick mijn gedachten
Meer vryheyt dan mijn woordt, daer ick wel eer om lachten
Dat sprinckt my voor de scheen, als ick gedencken moet
Dat de tijdt al verslijt, en al verandren doet,
Als my comt inden sin dat d'ure gaet genaecken
Dat u een naerder min het herte zal geraecken
Dat u een echte trouw sal binden; en verbien
Een outbekenden vriendt vriendelijck aen te sien.
Wat sal 't van my dan zijn als ick naer smoeders borsten
Twee kinderen oft drye zal moeyelijck sien dorsten.
Wat zal 't zijn als my hier den Vader, daer het kint
In twijffel stellen zal wien dat ghy meer bemindt?
Och soete kindertgiens (dus zal ick 't dan verdraeyen)
Treckt ghy uws moeders melck, ick ben met 't hert te paeyen.
Maer dit's wint en niet meer, 'tis al te vroech gesucht
Voor 't onbekent verdriet; keert weder mijn genucht
En ghy mijn oude vreucht, ghy hoeft gheen plaets te maecken
Zoo lang ghy meerder man niet anders siet genaecken.
Zal 't emmers eens in 't lest nootsaeckelijck geschien
Dat ghy my Doris als een vreemdlingh aen sult zien,

Lieven. And. lez. soeten. — *Dat d'ure gaet genaecken.* Die ure is echter niet gekomen: Dorothea is ongetrouwd gebleven. — *(Dus zal ick 't dan verdraeyen).* And. lez. (Dus zoud' ick 't geern v.)

Noch sal u eygen mondt mijn droefheyt connen helpen
Noch sult ghy met een woordt mijn tranen connen stelpen;
Wilt ghy my zien gepaeyt, zeght my niet meer als dat,
'Tis waer en ick bekent ick heb u lief gehadt.
28 Januar. 1619.

AENDE EERENTFESTE HR. MARCUS DE VOGELAER
ENDE JOFFRE. GEERTRUYT VAN KEULEN TEGHENS HAERLUYDER,
AENSTAENDE BRUYLOFT FEEST.

'Ten is noch hert, noch sin, noch lust, noch wil, noch jonst,
Die my, Heer Bruydegom op deser uer ontbreecken
Om U een Bruyloft-liedt in 't langh en 't breet te spreken
Vervolgens t' oudt gebruyck: 'Tis wetenschap en const.

'Ten is noch luyheit sloff, noch ledicheyt vermuft
Die my voor U, Vrouw Bruyt, beletten te verschijnen
Met handen vol papiers, met verssen by dozijnen,
Met Liedtgens sonder endt: 'Tis faute van vernuft.

Hoe zoud' ick connen zijn zoo buyten-schreefvig stout
Dat ick aen d' Amstel-stroom te voorschijn zoude treden
Met mijn onrijmich rijm, mijn onbeschofte reden,
Mijn ydel-windich Dicht, mijn Haechsche-hoofsche cout?

Aen d'Amstel-cant daer ick lest metter daet bevondt
Dat noyt (den ouderdom can mijn gelooff niet binden)
De rechte Helicon in Griecken was te vinden,
Noyt voetstap Pegasi, noyt Hippocrene stondt.

Aen d'Amstelstroom daer my een wijt-beroemde Zy,
Een Anna Rijmers roem doet vastelijck gelooven
Dat hy mijn Vaderlandt sijn eyghen eer gaet rooven
Die Pieri geslacht besluyt in dry mael dry.

'*Ten is noch hert* enz. De grootmoeder van den bruidegom was eene zuster van 's dichters grootmoeder. Zie Jorissen, Const. Huygens, I. bl. 352. Moeder Huygens trok met al hare kinderen mee naar Amsterdam om bruiloft te vieren. — *Daer ick lest* enz. Waarschijnlijk wil dit zeggen, dat hij toen met de gedichten van Anna Roemers was bekend geworden; want persoonlijk kende hij haar toen nog niet.

Neen, daer en coom ick niet: my is wel eer vertelt
Hoe eens een jonghe guyt, die sijn vlucht niet en cortte
Op de maet van sijn wieck van boven neder stortte
By Samos in het meer dat sijnen naem noch spelt.

Een oudt wijff seyd my eens hoe dat het kint van Sol
(Wat vreemder naem! docht ick) sijn Vaertgiens wagen mende,
En juyst om dat den bloet de paerden niet en kende
Quam tuymlen uyt de locht over hol over bol.

Dat was een kinder-spreuck. Ick seyd'de knecht was mal,
My dunckt dat ick het sie hoe de luy met hem lachten.
Neen, hola, 'twas te bout, dat sal ick my wel wachten
Hy past voor eerst sijn pols die seker springen sal.

Vergeeft 'tmy Bruydegom, nu vryer, merghen man,
Vergeeft het my Vrouw Bruyt, nu vrijster, merghen vrouwe,
Zoo ick voorsichtelijck van vreese dat 'tmy rouwe,
Van gronde niet en wil die 'tswemmen niet en can.

Godt gev' u veel genuchts veel winter-langhe nachten,
Een wil, een siel, een hert, een sinnen, een gedachten
Godt gev' u veel geluckx veel jaren in en uyt
Bekende Bruydegom, en onbekende Bruyt.

Ludebam quam ocyssime
Proprid. Cal. febr. 1619.

AEN ANNA V.

Mijn ongeluck doet my mijn ongelijck verstaen
Ick come my van selfs voor u te rechte stellen.
Hebb' ick een onwaerdt Rijm u waerde naem doen spellen
De wel-verdiende straff behoor' ick niet t'ontgaen.

De paerden. Oud. lez. 't wagenspoor.

Anna V. Anna Roemer Visschers. H. was den 3en febr. met zijne familie naar Amsterdam gereisd om bij zijnen neef te bruiloft te gaan. Die feesten met hunnen nasleep schijnen eenigen tijd geduurd te hebben. Althans moeder vertrok vandaar eerst den 14en, en ook Constantijn schijnt daar zoo lang gebleven te zijn; want op 11 febr. teekent hij aan, Annae Roemer inuotui et Hoofdio ceterisque. In die bijeenkomst had Anna, die met zijn »onwaerdt Rijm" dat hij »haren waerden naem had doen spellen" (zijn bruiloftdicht voor de Vogelaer) bekend geworden was, hem met een gedicht verwelkomd. H. verzocht haar een afschrift daarvan, maar zij weigerde dit. Hierover beklaagt hij zich in dit en het volgende gedicht.

Ick zie waer 't henen wil; de wraecke staet u aen
Om uwen niewen vriendt al lachende te quellen.
Ghy weygert hem u mondt met u pen te versellen,
Ghy laet hem t' halver vreucht, ter halver weldaet staen.
Doch Anna, hoort mijn raedt, geeft my u soete seggen
In schrifte, dat ick mach met sinnen over-leggen
'Toneyndelijck verschil van u geest byde mijn',
Ghy sult my t' uwer eer, tot mijner schandt doen smaecken
Wat Son mijn wasche wieck getracht heeft te genaecken
Verdubbelt zal u wraeck, mijn vreucht verdubbelt zijn.

14 feb. CIↃ IↃ CXIX.

CONSTANTIN HUYGENS WENSCHT DEN AMSTEL-STROOM GELUCK, WELVAERT ENDE VEEL-VAERT.

Oudt-Vader Amstel-stroom, eerwaerde grijse hooft,
Zoo u een coude corst het oore niet en dooft,
Zoo u de Vriesche vorst in u huys laet met vreden
Zoo uwen ouden ruggh' beseylt wordt, niet betreden,
Gheeft my verloff en tijdt om clagen mijnen noot
Die ick gedwonghen stort in uwen blauwen schoot.
'Tbeleefde wellecom, dat my voor weynich weken
Een Werelts-wonder mont uyt uwen naem quam spreken,
Dat suycker-soete rijm, dat honich-dauwich dicht
Wordt my versaeckt, ontkent, verloochent in 't gesicht.
Zoo haest en hadd' ick niet u crystallijne stroomen
Verloren uyt het oogh; hadd' niet zoo haest vernomen
De dorre schorre hey, het hooghe drooghe sandt
Daer my den hemel gaff mijn aerdtsche vaderlandt,
Onnoosel onbedacht beghin ick my te stellen
U minnelijck onthael een yeder te vertellen:
De reden leerde my, cost ick niet metter daet
Ten minsten danckbaer zijn met woorden en gelaet.
Wat comt my hier te voor? Een pronckaert hooch vermeten,
(Sij noemen 't Courtizaen die beter niet en weten)
Een van dat licht gespuys des werelts ydel caff
Dat allesins van spreeckt, en weet doch nerghens aff.
Arm, slecht goet-dunckend' knecht (dus gaet de vent beghinnen)
Wat meynt ghy dat wy zijn, off menschen sonder sinnen
Oft kieckens zonder hooft? dat wy van stonden aen
Gelooven, recht oft crom wat ghy ons voor comt slaen?
Ey lieve wane-waer! men can wel haest bedencken
Wat wellecomen u den Amstel lust te schencken,

Den Amstel hier en daer, die dit cost, die dat mocht
(Ick weet niet wat hy daer niet over hoop en brocht)
Den Amstel in een woordt, die spijt sijn stroom-geburen
Schoon Hollandts schoonste Stadt sijn eyghen naem doet vueren.
Men maeckt ons dat niet wijs: te hooff en looft men niet
(Dat weet ghy emmers wel) dan datmen tast en siet.
Ten minsten hadt ghy ons, tot stijven van u seggen,
Wat schriftelijck bescheets voor den neus connen leggen
Dat waer wat meer geseyt. Wy mochten ons beraen
Hoe verre men daerop sou moghen achte slaen.
Dat trapten op mijn seer: daer stondt ick zonder spreken
Niet wetende mijn leedt noch hoe, noch waer te wreken.
O vingerbreedt pampier (seyd' ick [in] mijn gemoet)
Ist dan om uwent wil dat ick dit lijden moet?
Zal ick om uwent wil des' spijtighe gesellen
Te schimpe staen, en my ter weer niet derven stellen?
'Ten baette gheen suer sien, daer was gheen helpen aen;
Den licht-hooft lachten eens, ginck deur, en liet my staen.
Out-Vader Amstelstroom hier doen ick u een bede.
Ghy cont hier in versien, doet zoo veel, wilt het mede.
'Ten is niet onverwachts het ghene my geschiet,
'Ten is van gisteren noch daer te voren niet
Dat ick mijn beste doe om sulcx te mogen wijcken,
U Anna uwen roem zal lichtelijck doen blijcken
Wat moeyte, wat versoeck ick niet en hebb' gedaen
Om eenen reghel schrifts uyt uwen naem 't onfaen.
T' was al verloren praet: de redelijcxte reden,
Het minnelijxte woordt, d'ootmoedelijckxte beden
En hadden gheen gewicht om haer hartneckicheyt
(Sy gaft den naem van Trouw) te brenghen tot bescheyt.
Wat ick songh, wat ick peep, zy hadd' uyt last gesproken
(Stracx hadd' sy my het woordt met desen slach gebroken)
Zoo wilde zy dan oick uyt laste schrijven noch,
Cost ick haer desen last vercrijgen 'twas genoch.
Dit 's haer', ja mijnen last die my belast en pranghet,
Oudt-Vader Amstelstroom ghy siet nu waer 't aen hanghet.
Zoo zy u groote naem de werelt door bekent
Zoo moet ghy altijdt vlien en nemmer sien u endt,
Zoo moet ghy dagelijcx menich beseylde waghen
Naer uwen rijcken *Dam* hoochmoedich helpen draghen,
Zoo moete noyt by u te vergelijcken zijn
Noch Ty', noch Leck, noch Scheld, noch Maes, noch Wael,
(noch Rijn.

Uyt uwen naem. In het gedicht van Anna (dat tot nog toe onbekend is) werd H. dus door den Amstel toegesproken.

Ghunt my een gunstich woordt, helpt my mijn schande mijden
Stopt den mondt aen die ghen' die my u gunst benijden.
Stelt u ontsach te werck: geeft u beroemde Maecht,
Daer Hollandt moet op schept, daer Nederlandt van waecht,
Den voorgewenden last: gebruyckt de schoone handen
(Hebt ghy den mondt gebruyckt) die haers gelijck noyt vanden,
'Tverschil is cleyn off gheen, haer pen is waert haer tael,
Haer tongh is waert haer handt: Wat maeck ik langh verhael:
Hebt ghy haer voor u Tolck uyt duysenden gelesen,
Waerom en sou sy niet u Secretaris wesen?

19 febr. CIↃIↃCXIX
Hag.

SONNET [VAN ANNA ROEMERS] AEN DE SANG-GODDINNEN.

Helaes! voochdinnen van mijn eerbaer zoete lusten
Ick moet, ayme! ick moet gedwongen van den noot
U selschap laten, ach! door dien de leyde doot
Mijn schielijck heeft ontruckt daer hert en sin op rusten.
U aengenaem gequeel, dat my zoo lieflijck susten
In goet-vernoegens slaep daervoor wert in mijn schoot
De huys-sorch nu gestort, die swaerer weecht als loot,
Wie had doch dat gedacht doe ick u laestmael custen?
Maer zoo u goedicheyt melyen heeft met mijn,
Beveelt dan ernstelijck u brave Constantijn
U liefste Voetster-kindt dat hij mijn tijng laet weten
Ten minsten eens ter maent wat deuntjgens dat ghy neurt,
En wat op Helicon al soets en nieuws gebeurt
Soo zal ick dencken dat ick noch niet ben vergeten.

SONNET. DE SANG-GODDINNEN AEN ANNA ROEMERS.

Neen, Anna, dat 's gheen deegh; het moest u beter lusten,
Wy smaecken u verdriet, wy kennen uwen noot.
Maer daer en is't niet al: een moeders rijpe doot

Helaes! voochdinnen enz. Volgens een afschrift van Huygens boven het volgende gedicht. — *Door dien de leyde doot* enz. Hare moeder, Aefjen Jans, was in het laatst van februarij overleden (begraven den 26en. Zie Navorscher XXIX, bl. 251) en Anna, als oudste dochter, moest nu het bestuur der huishouding op zich nemen Het sonnet valt dus tusschen 26 febr. en 7 maart 1619.

Neen Anna enz. Met dit sonnet, op dezelfde rijmwoorden als dat van Anna, zond hij haar eenen brief, hierachter als Bijlage III

Laet stracx gheen dochter toe in leecheyt luy te rusten.
Noyt wasser druck die tijdt en reden niet en susten.
Zoudt ghy u soo ter stondt uyt onsen Voester-schoot
Vervoeren onder schijn van huys-sorghs wichtig loot?
Dat was de meeningh niet doen wy u laestmael custen.
Wy gheven u een maent maer langher gheen termijn,
Dan roepen wy u thuys: Wat aengaet Constantijn,
Die was hier noyt bekent; veel min dat hy zou weten
Wat men op Helicon speelt, veelt, springt, singt of neurt:
Comt en besiet het self wat datter nieuws gebeurt,
Die selden wordt gesien wordt lichtelijck vergeten.

7⁰ Mart. 1619.

AEN DE BREDAESCHE CAMER VAN VREUCHDENDAL.

My docht ick stondt op 't hoochst, ick hoorde gheen gewach
Van hemel oft geberght daer ick niet over sach:
Wel, seyd ick by mijn selfs, zoo ben ick dan ten ende,
Off ick my Oost, oft West, oft Zuyd, oft Noorden wende,
Daer is noch Locht, noch Zee, noch Landt, noch Stadt, noch Vleck,
Daer mijn gedichten galm niet over henen streck.
Den grooten Grotius, den noyt genoech gepresen,
(Och! had hy groot, noyt groots, noyt grootste willen wesen,)
Heeft mijnen Rijm gesien. Den Vlaminck hooch vermaert,
Den wonderlijcken Heins, die alles heeft vergaert
Waer Roomen oyt van sprack Athenen oyt van waechde
Heeft meer dan eens bekent dat hem mijn pen behaechde.
De cloecke Visschers meyt, 'tberoemde Roemers kint
Heeft mijnen dicht gesien, gepresen en bemint.
Der Nederlanden heyl, den ouden schrik van Spaengien,
Een Weduw', eenen Zoon, een Broeder van Oraengien
Dry t' samen hebben my gelesen en verstaen;
Is Hollandt niet genoch, noch can ick verder gaen,
Laet Amphitrite self getuychenisse geven,
Off niet mijn Muse laest haer over 'thooft ginck sweven,
Off niet mijn jonghen naem noch heden staet geplant
Tot by den wijsen Vorst van 't groote Britten-landt.

Vreuchdendal, eene der oudste kamers van rhetorica in Brabant (blazoen berkenboom, spreuk, Wij vaten genucht): zij heeft bestaan tot 1738. — *Heins*, Daniel Heinsius. — *De cloecke Visschers meyt*, Anna Roemers. — *Mijnen dicht gesien.* Andere lez. mijnen sang gehoort — *Een Weduw'* enz. De eerste van dit drietal is Louise de Coligny, bij wien H. als knaap dikwijls toegelaten werd (Sermon. I 267 sqq.), de tweede Frederik Hendrik, die verzen van hem gelezen had (Otia I p 54). De derde zal misschien Justinus van Nassau, bastaardzoon van Willem I zijn. — *Den wijsen Vorst*, enz., de pedante Jacobus I van Engeland, voor wien H. op de citer gespeeld had (Sermon. I 495 sqq.)

En wat gebreeckter meer? 'T woordt was my nauw ontvlogen,
Ick peynsde achterwaerts. Och! seyd ick, noch is 't loghen.
Noch isser ander werck, en noch en ist niet al
En noch gebreeckter meer; Const-rijcke Vreuchden-dal,
Dal die my wenschen doet dat yemandt my betoonde
Off Phoebus Pindi top, oft Pindi dal bewoonde,
Ghy schoot my inden sin. En als ick 't wel bedocht,
Noyt hadd' ick u van bijdts, van verre noyt besocht.
Wat stouter botticheyt! De werelt om te loopen,
Om eer, om naem, om faem, om loff, om windt te coopen,
Te draven op en neer, te water en te landt,
En comen maer op 'tlest aen 's Vaders Vaderlandt.
Breda, beminde naem, Breda die eerst saecht leven
Die mij door Godes handt het leven heeft gegeven,
Ist mogelijck Breda dat ick u niet en ken,
U, oorsaeck dat ick leeff, u, oorsaeck dat ick ben?
Cloeck-geestich *Vreuchden-dal*, daer ick behoor te leeren
Hoe een bedochten Sin op maet en rijm te keeren,
Ist doenlijck Vreuchden-dal dat ick u niet en ken,
U, Moeder vande Const, u, Voetster vande pen?
Ten minsten ken ick schult: en, mach 't berouwen gellen,
Ick coom mijn eyghen handt voor u te rechte stellen.
Die heeft de wraeck verdient; neemt uwen slach gewis
En straft haer zoo u dunckt haer meester waerdich is.
Doch zoo ghy liever wilt uyt enckel medelijden
Een schuldich schuldenaer beleefdelijck verblijden,
Doet gracie en geen recht; dat tuschen u en my
Mijn misdaet d'eerste grondt van meerder vruntschap zy.
Ick eysche maer een bladt, een veers, een woordt geschreven,
Om my van uwe gunst versekeringh te geven:
Ist emmer mogelijck dat eenen halven dach
U Princelijck onthael ontstolen wesen mach,
Laet leggen *'thercken-rijs*, laet rusten de laurieren,
Die ghy hecht, die ghy vlecht om uwen Princ' te cieren,
Tot dat my in u smiss', eer dat het yemandt weet,
Een woordeken gedichts voor antwoordt zy gesmeet.
My zal, spijt nijdt, en al die tegens my oyt mordden,
Eer, vruntschap en geluck, deucht *vreuch-end-al* gewordden.

Prid. Id. Mart. CIↃIↃCXIX.

's Vaders Vaderlandt. Terheide, in de baronij van Breda gelegen, was de geboorteplaats van 's dichters vader, Christiaan H. (22 ap. 1551). — *Doenlijck*, oude lez. moglijck. — *U Princelijck onthael* enz. Hieruit blijkt dat het Vreuchdendal toen reeds toebereidselen maakte voor de feesten, die gevierd moesten worden wanneer Maurits als heer van Breda daar zijnen intogt zou doen. Dit gebeurde den 20sten mei 1620. De vreugdebedrijven bij die gelegenheid waren grootendeels het werk der kamer van rhetorica, wat de prins erkende door met zijnen geheelen hofstoet haar 's avonds een bezoek te brengen. (Van Goor, Beschr. van Breda, bl. 161.)

Ps. 114. O III 79, K. I. 9.

Doe Israël vry uyt Egypten trock,
De kinderen van Jacob 'tsware jock
Des vreemden Volckx verlieten,
Godt stelde sich in Juda prijs en eer,
Werdt selver Vorst, werdt selver Prins en Heer
Van sijn' Israëliten.
De Zee sagh't aen, en vloot van stonden aen
Te ruggewaert, de stroomende Jordaen
Werdt ruggeling gedreven.
Daer werdt gesien de rotsteen springen op
Gelijck een ram. Daer saghmen bergh en topp
Als lammeren staen beven.
Wat wasser, Zee, dat ghy van stonden aen
Te rugge vloot, ghy stroomende Jordaen
Werdt ruggeling gedreven?
Wat saghmen u rotsteenen springen op
Gelijck een ram, wat hadt ghy bergh en topp
Als lammeren te beven?
Voor 't aengesicht des Heeren die daer leeft,
Godt Israëls, die alles doet en geeft,
Moet heel de werelt schroomen,
Voor't aengesicht des wonderlijcken Godts,
Die uyt een steen, die uyt een drooghe rots
Rivieren dede stroomen.

12⁰ Cal. May 1619.

VIRG. AENEID. 2.

Wy vloden al verbaest. Het schrickelijck paer slangen
Toogh naer Laocoon en hebben eerst omhangen
Sijns kindren teere lijff en jammerlijck gecnaecht.
Den Vader diese sach en geeren had verjaecht
Werdt datelijck gevat met lang geschubde ringhen
Die twee mael om het lijff, om den hals tweemael ginghen
Noch staken evenwel haer hoofden over 't sijn:
Hy tot den haer-bandt toe vol etter en fenijn

Stroomende. Hs. en Ot. loopende (zoo ook zes verzen verder). — *Wat wasser.* Hs. en Ot. Hoe quam het.

Wy vloden al enz. Niet in ons hs., maar in dat der lat. gedichten. Vertaling van Vergil. Aen. II 212—224. H. vertaalde het waarschijnlijk toen hij, het voornemen hebbende een bijschrift op den Laocoön van de Gheyn te maken, eerst het verhaal van Vergilius nog eens nalas.

Spant bey sijn handen cracht om sich den cnoop t'onbreken,
Doet een verschrickt geschrey door locht en wolcken breken,
Als een gequetsten stier, die de bijl met gerucht
Vanden hals heeft geschudt, en vanden autaer vlucht.

Cal. Maijs 1619.

OP HET DIAMANTSTIFT VAN IOFFW ANNA R. VISSCHER.

O. VI 102, K. I. 476.

Ghy die den snellen treck op het gelasen bladt
Van 't Vischer Meysgens handt siet slingeren en wenden,
En naw'lijck mercken kont waer 't ende zal belenden
En van zoo vremden werck de reden niet en vatt,
Hoort watter onder schuylt, de penne die zy hadd
En over 's roemers ijs soo wonderbaerlijck menden
(Dits een veranderingh die Naso noyt en kenden)
Was een bevrosen dropp van Hippocrenes natt.
Gaet, Vreemdelingh, veracht ons' koude Noorder landen,
By 't heete vruchtbaer sand van u versenghde stranden;
Beschuldight onsen vorst van weynich vrucht of gheen:
Heeft China, heeft Peru, heeft Indien vernomen
Uyt sijnen warmen schoot te wesen voortgecomen
Oyt costelijcker nat, oyt constelijcker steen?

5^{0} Non. Maj. 1619.

[OP DEN LAOCOÖN VON JACOB DE GHEYN, DEN OUDEN.]

Den ouden Laôcoon uyt sijn verwoeste Romen
Door een Bataefsche handt gedolven en genomen
Comt weder aenden dach: Seght, alle die dit ziet,
Wat moeten wy de Gheyn voor sulcken gifte niet?
'Tgeen ons Grootvaderen wel eer plach toe te hooren,
Is voor kindts kinderen dees tweedemael geboren.

6 Non. Maj. 1619.

Naw'lijck Hs. qualijck; Ot nu al (drukfout).

Den ouden enz. Volgens het hs. der lat. gedichten Vertaling van zijn Latijn:

Cernimus Hesperiis gemina cum prole ruinis
Eductum Batavâ Laocoonta manu.
Quae non Geiniaco debetur gratia caelo?
Quod Proavûm fuerat, posteritatis erit.

Jacob de Gheyn de oude stierf 29 maart 1629. Zijne ets van den Laocoön vermeldt Nagler, Künstler Lexicon, dl. V, bl. 130

[AEN ANNA ROEMERS].

Als ick emmers moet gelooven
Dat de penne can verdooven,
Diens gelijcke noyt en wierdt
Door een Vrouwen hand gestiert.
Dat het roesten can versuffen
Dat den schimmel can vermuffen
Dat verstandt end dat papier,
Die onsterffelijcke lier.
Anna, (dat's genoch gepresen)
Noch can ick daeruyt niet lesen
Wat de reden wesen mach
Van u weelderigh beclach.
Zoo de mugghen en de motten
Comen u papier verrotten,
Is het anders als het was,
Op een Crystallijnen glas
Op de Rijnsche Roemer vaten
Weet ghy u verlies te baten:
Daer laveert ghy over heen
Met veel wonderlijcker schreên,
Met veel wonderlijcker slagen
Dan oyt Amstel heeft gedragen,
Als hy vanden Winter Vorst
Was besloten en vercorst.
Wil u pen niet langher schrijven,
Wil sy schroocken off verstijven,
Dat verachtert u niet zeer:
Alsser pen, noch schacht, noch veer
In Europa waer te vinden,
Noch zal dat u handt niet binden
Noch zal u den Indiaen
Met sijn Steenen gade slaen,
Zal u inde vinghers planten
Louter Ooster diamanten;
Is den ruyler niet beleeft
Die voor veeren Steenen geeft?
Maer t'en can doch al niet helpen
Om u vreemde lust te stelpen;
'Tschijnt den ouden swarten int
Hebt ghy alderbest besint.
Die is blijven staen verschroeyen,
Wil niet loopen, wil niet vloeyen,

Als ick emmers enz. Dit schijnt een antwoord op een gedicht van Anna Roemers, dat verloren is gegaan.

'K weet niet wat hem niet en schort,
Water comt hy veel te cort.
Water, water loopt ghy roepen
Over straten, over stoepen,
'Tschijnt daer groote droochte zy,
Juyst gevalt u oogh op my
Als off ghy my waerdich kenden
Om ick weet niet waer te senden
Naer een hoogen heuvel top,
Daermen seyt dat boven op
Neghen Susters, neghen Singsters,
Neghen Dansters, negen Springsters,
Negen Meysjes sonder vaer,
Negen vrijsters sonder paer,
Heele daghen sonder rusten
Met een soet geluyt verlusten
Haren ongetrouden Heer
Haren Meester, hooft en eer,
Haren leyder, haren herder,
Haren vryer en niet verder.
'Tmoet er fraey zijn, ick bekent,
Dan ick diender niet omtrent.
Wilt ghy my om water sturen
Daermen staech hoort tureluren?
'Kquam mijn leven niet beneen,
Sulcken sang-sot ben ick een.
'Ksou daer even eens staen kijcken
(Waer zal ick het by gelijcken?)
Als het uytgesonden kindt,
Dat de moeder gapen vindt,
Hier op 't Hoff naer schilderyen,
Daer op straet naer loteryen,
Sorgeloos en onbedacht
Wie het sendt en wie het wacht.
Maer het gaeter noch al grover,
Anna, helpt my hier eens over
Die my dese bootschap verght,
Hoe geraeck ick op 't geberght?
'Kheb my somtijdts laten seggen
Datter diepe steylten leggen,
Daerder dickmaels meer dan een
Heeft gebroken hals en been.
Dat sijn schrickelijcke dinghen,
Daer ick lichtelijck het singen
Van dat maechdelijck gedrocht
Uyt den hoofd'om stellen mocht.
Sou niet al de werelt seggen

Die my in het sandt sach leggen,
En gerolt van boven neer,
Noch verdient sijn sotheyt meer?
Seker Anna, sonder mallen,
Laet ons daer niet meer af kallen,
Alles inde redlijcheyt,
Stopt u water-gierichcheyt,
Mooght ghy op papier niet schrijven,
Laet u handt in glasen drijven,
Is 't niet swert zoo is het wit,
Soeckt niet meer dan ghy besit.
Waerom wilt ghy my beladen
Met uws hertten overvloet?
Ghy cont missen sonder schaden
Dat my schande costen moet.

5⁰. Id. May. CIↃ IↃ CXIX.
Hag. Com.

SCHRIFT-MATIGE UYTBREIDINGH DER ARTYCKELEN ONSES GELOOFS.

O. III. 76, K. I. 9.

I.

Ick geloove in Godt den Vader almachtich schepper des Hemels ende der Aerden.

Ick stelle mijn gelooff in eenen Godt almachtich,
Van altijdt, voor altijdt, alleen in alles crachtich;
Die alles wat om hoogh, om laegh is, leeft en sweeft,
Aerdt, Hemel, Mensch en Beest, uyt niet geschapen heeft.

Dien 't opsicht van al 'tgheen ter Werelt wordt bedreven
Ten laster wordt ontseyt, ter eeren toegeschreven,
Die, wijs in goedicheyt, goet in gerechticheyt,
Het goede selver doet, het quade self beleydt.

Diens Woordt den Rotsteen is daerop wy moeten bouwen,
Diens werck den spieghel is daerin wy hem aenschouwen,
Diens wonderlijcke macht blijckt in het minste zier,
Diens wil de reden is van alle sijn bestier.

Schrift-matige Uytbreidingh enz. Van dit gedicht, en insgelijks van het volgende bestaat eene afzonderlijke uitgave, 's Gravenhage 1618 kl. 4⁰. De tekst komt geheel overeen met dien van het hs. — *Die alles* enz. Hs. die alles wat daer is, die alles wat daer leeft. — *'T'opsicht.* Hs. d'oirsaeck. — *Ten laster, — ter eeren.* Hs. Met laster, — met reden (vroeger, met rechten). — *Self beleydt.* Hs. selver leyt.

II.

Ende in Iesum Christum, sijnen eengeboren Zone, onsen Heere.

Ick stelle mijn gelooff in 't Lam voor onse Sonden
Voor allen tijdt geschickt, tot vollen tijdt gesonden,
Des Vaders eenich Soon, daer van der wolcken stem
Ghetuychenisse gaf, Dit is Hy, Hoort naer hem.

Het vleesch geworden woordt, ons Heylandt, ons Behoeder,
Ons Priester, ons Propheet, ons Coninck, en ons Broeder,
Den Christus lang belooft, den Jesus langh verwacht,
Den Hoecksteen Israels van 't meerendeel veracht;

'T voorseyde Vrouwen saet, De Wijsheyt vanden Vader,
Den Mensch geworden Godt, den Godt en Mensch te gader,
Godt, om des Vaders toorn te boeten met gedult,
Mensch, om der menschen straff te draghen sonder schult.

III.

Die ontfangen is vanden Heyligen Geest, geboren uyt de Maghet Maria.

Die van den Gheest ontfaen, die uyt een Maecht geboren
Het ghene hy hadd' gemaeckt niet wilde zien verloren,
Die sonder Moeder, Godt, die zonder Vader, Mensch
Vervulde 's moeders buyck, voldede 's Vaders wensch.

IV.

Die geleden heeft onder Pontio Pilato, is gecruyst, gestorven ende begraven, nedergevaren ter Hellen.

Die om ons voor te gaen in 't strijden tegen 'tlijden
Heeft vande wiegh in 't graff in 't lijden willen strijden:
Die om ons vanden bandt der Duyvelen t'ontslaen
Gelijck voor dieven-schuld in banden wilde gaen.

Die om alleen te zijn de grondt van ons herleven
Van 't trouwste sijns gevolghs in 't bangste wierdt begheven:
Die om de eerste zond' in d'eersten hoff begaen,
Wierdt laetst met eenen kus in eenen hoff verraên.

Tot vollen tijdt. Hs. tot sijner t. — *Van den Gheest.* Hs. uyt d. G. — *Gelijck voor dieven-schuld.* Hs. Als Moordenaer als Dieff. — *Van 't trouwste sijns gevolghs.* Hs. Van alle sijn gevolgh. — *In d'eersten hoff.* Hs in eenen hoff. — *Wierdt laetst met eenen kus.* Hs. Wierdt met een valschen kus.

Die om ons voor 't gericht sijns Vaders te verschoonen
Voor Menschen rechterstoel sich Mensche ginck verthoonen,
Die als een Lam ter banck stilswijgens is gegaen,
Doe self de rechter sprack, Wat heeft de man misdaen?

Die om ons voor te doen het Cruycen onser Leden
Des Cruys vervloeckte straff gewilligh heeft geleden.
Die voor het soete sap van een verboden Vrucht
Een aengeboden gal verdrietich heeft besucht.

Die om ons d'oude mensch steets aff te leeren sterven
Door sijn dierbare doot het leven heeft doen erven:
Die om te suyveren ons' aller roode Sond,
Uyt sijn geboorde heup bei bloet en water sond.

Die om de Sabbath rust Sijns Vader naer te comen,
Dry daghen in het graff tot rusten heeft genomen:
Die om ons rekeningh in als te zien betaelt
In 'tuyterste gevaer der Hellen is gedaelt.

V.

Ten derden daghe wederom opgestaen van den dooden.

Die om ons voor de Doot te leeren niet te vreesen
Is uyt der aerden schoot den derden dagh verresen.
Die d'algemeene schrick van alle watter leeft
Doot, Duyvel, Hell veracht, verplet, verwonnen heeft.

VI.

Opgevaren ten Hemel, sitt ter rechterhandt Godts des almachtighen Vaders.

Die om des Hemels wegh den sijnen te bereyden
In lichaem en in Ziel ten Hemel is verscheyden,
Ter hooghden opgevoert, daer den verheven standt
Sijns heerlijkheyts beduyt des Vaders rechter handt.

Voor Menschen rechterstoel sich Mensche. Hs. Voor 's werelts rechterstoel sich selven. — *Het Cruycen.* Hs. de Cruycingh. — *Door sijn d'erbare.* Hs Voor sijn dierbare; Ot Door sijne diere. — *Die om te suyveren* enz. Hs. Die om der sonden vleck sijns volcx te wasschen aff, Uyt sijn doorsteken zijd' bloet ende water gaff. — *Ten hooghden.* Hs. Ten hemel.

Van daer Hy, als een Vorst die naer 't geluckigh strijden
Met giften allerhandt den Volcke doet verblijden,
Dien hy van eewicheyt voor sijne heeft gekendt
Sijn gaven dagelijcx genadich over sendt.

VII.

Van daer hy comen zal om te oordeelen de levende ende de dooden.

Van daer Hy op den Dagh die niemandt zal ontloopen,
Daer voor den boosen vreest, Godts kinderen naer hoopen,
En beyd' te wachten staet, van al dit groote All
Van levendigh' en dood' Hoogh-Rechter comen zal.

Als Water, Locht en Aerdt sal grouwelen en beven,
Als beyde Zon en Maen haer claerheyt zal begeven,
Als Hemel zonder licht, als sterren sonder schijn
Des levendighen Godts Voorboden zullen zijn.

Als een verscheyden Handt 't caff zal van 't coren scheyden,
Als een verscheyden stem 't schaep vanden bock zal leyden,
Comt mijn vercoren Volck, besit uws Vaders erff,
Gaet uyt, vervloeckten hoop in 't eewighe verderff.

VIII.

Ick geloove inden Heylighen Geest.

Ick stelle mijn gelooff in 's Gheestes heyligh wesen
Met-Godt, met-onbepaelt, met-eewigh, met-gepresen,
Des Zoons, des Vaders Gheest, Zoon, Vader, beyd' ghemeen,
De derde vande dry, met Zoon en Vader een.

Den Gheest die in 'tverdriet ons' Ziele doet verblijden,
Den Gheest die ons vertroost in 's Salighmaeckers lijden,
Den Gheest die in ons woont, in ons werckt, in ons leeft,
Den Gheest die ons herbaert en nieuwe hertten geeft.

Als een Vorst. Hs. als een Prins. — *Hoogh-Rechter.* Hs. als rechter. — *Grouwelen.* Hs. sitteren. — *'T caff sal van 't coren.* Hs. het caff van 'tcoorn zal. — *Gaet uyt.* Hs. Gaet heen.

IX.

Ick geloove een heylige algemeene Christelijcke Kercke; de gemeenschap der Heyligen.

Ick houd' en ick geloov' een Kudd' voor-uytverkoren,
Een Bruyt, een Bruydegom voor eewich toe te hooren,
Een algemeene Kerck, de Werelt door verspreyt
Zoo wijd als Oost en West, en 't een van 't ander leit.

Veel Leden van een Hooft, veel kindren van een Vader,
Verscheyden en verdeelt, en evenwel te gader,
Te gader in gelooff en waerheyts eenicheyt,
Te gader inden geest en Christen' heylicheyt.

X.

De vergevinghe der sonden.

Ick houd' en ick geloov' het Goddelijck erbarmen
Daer door den Vader ons ontfanghet in sijn armen
En ons der sonden schult genadelijck vergeeft
Ter liefde vanden Soon die ons verbeden heeft.

XI.

Opstandinghe deses vleeschs.

Ick wacht en ick geloov' het opstaen deser leden,
'Tverrijsen deses Vleesch, naer dat het hier beneden
Des Heeren grooten Dach zal hebben in gewacht,
En weder met sijn' ziel te samen zijn gebracht.

XII.

Ende een Eewich leven. Amen.

Ick hoop' en ick geloov' een onverganck'lijck leven
Een rust, een heerlickheyt ten hoochsten top verheven,
Een onbepaelde vreucht, een eewich lichten dach
Die oore noyt en hoord', die ooghe noyt en sach.

Ick houd' enz. Hs. Ick stelle mijn gelooff in eenen hoop vercooren Ot. Ick houde met Geloov' een Kudd' voor uytverkoren. — *Zoo wijd* enz. Hs. Zoo verr' sich Oost en West der Hemelen verbreyt — *Ick houd' en ick geloov' het.* Hs. Ick stelle mijn gelooff in 't. Ot. Ick kenne met geloov' het. — *Ick wacht en ick geloov' het.* Hs. Ick stelle mijn gelooff in 't. Ot. Ick wachte met geloov' het. — *Ick hoop' en ick geloov'* enz. Hs. Ick stelle mijn gelooff in een onsterfflijck leven. Ot. Ick hope met geloov' een onvergancklick leven.

Voor honich-raed vol gals, voor Werelt-vreucht vol plaghen
Een welvaert sonder endt, een stadich welbehagen
Dit gunn' en gheve my en alle die Hem vreest
Dien lof ter eewen zy, Godt, Vader, Zoon, en Geest.

17⁰ Junij 1619.

DES HEEREN TWEE GEBODS TAFELEN UYTGEBREIDT

Tot vervolgh op de Artyckelen onses Gelooffs.

O. III 82, K. I. 14

Wel op dan, logge Ziel, die de barmhertigheyt
Des altijdt goeden Godts onweerdich hebt verbreyt,
Min weerdich ondersocht het Wonder-Woord en daden
Van die u Cruys op hem minst weerdich heeft geladen,
Keert weder in u selfs, en laet u danckbaerheyt
Den wederom-slach zijn van Sijne goedicheyt.
'T wel seggen is een windt, die weynigh' can ontbreken,
Het Christelijcke hert moet door het wel doen spreken,
Waer liefde, waer Gelooff te keuren naer den mondt,
De boosen deelden met in 't salighe Verbondt.
De hertten-kenner Godt, diens Goddelijcke stralen
Tot in het binnenste van onse nieren dalen,
Die 't al siet en doorsiet, dien niemandt noyt en sach,
Wordt ver van heel vernoeght met 't uyterlijck gewach.
'Tis, Heere, 'tis 'tgemoet, 'tis 'therte, 'tzijn de zinnen,
Die ghy proeft, die ghy toetst, die ghy besoeckt van binnen.
De Vruchten zijn u lieff daer Ghy den Wortel ziet,
De Wortel staet U aen, doch sonder vruchten niet.
Die Wortel is 't Gelooff, die Vruchten heeten Wercken;
't Behaecht U sonder 'teen op 'tander niet te mercken,
Waer beyde 'tsamen gaen naer uwen wil en wensch
Daer voert men rechtelijck den roem van Christen mensch.

Voor honich-raed enz. Hs. Voor sieckte, voor verdriet, voor swaricheyt, voor plaghen. — *Gheve my.* Hs. Gheve ons. — *Dien lof* enz. Hs. Dien prijs en eere zy.

Wel op dan logge Ziel. H. s. Wel op mijn ziele dan. — *Altijdt goeden.* Hs. goedertieren — *Min weerdich.* Hs. Onweerdich. — *Het Wonder-Woord en daden.* Hs. de wonderlijcke d. — *Minst weerdich,* Hs. onweerdich. — *Sijne goedicheyt.* Hs. 'sHeeren g. — *'T wel seggen,* enz. Hs. Het schoone woordt is windt, die niemandt c.o. — *Het wel doen.* Hs. De wercken. — *Te keuren naer.* Hs. gelegen in. — *Wordt ver van heel.* Hs. En can niet zijn And. lez. Can qualijck zijn. — *Zijn u lieff.* Hs. hebt ghy l. — *Heeten.* Hs. sijn de — *'t Behaeght U.* Hs. Doch isser. — *Uwen wil.* Hs. 's Heeren wil. — *Daer voert men* enz. Hs. Daer wordt te recht gevoert den naem.

Maer zal een yeder dan sijn eyghen vruchten lesen?
Zal yeder eens vernuft sijns levens richtsnoer wesen?
Zal d'eere zal den dienst van een oneyndich Godt
Gebonden connen zijn aen 'tmenschelijck gebodt?
Neen, luystert Vleesch en Bloet, den Schepper die u 'tleven
Ter eeren sijnes Naems gemaeckt heeft en gegeven,
Den levendigen Godt, die 't selver heeft geseyt
Ick eysche Bock noch Schaep, ick soeck gehoorsaemheyt,
Om sijner knechten dienst als meester te bepalen,
Gebiet ons uyt sijn handt sijn eyghen Wet te halen,
Sit selver in 'tgerecht, roept Oost en West voor hem,
Hoort, Hemel, Aerde, hoort naer uwes Rechters stem.
Wel op dan, vlugge ziel, dit zijn des Hemels Wetten
Daer u den man naer 't hert des Heeren op leert letten,
Die hy nu sprack, nu songh, die hy by nacht en dach
Off in sijn hertte droegh, off voor sijn ooghen sach.
Volght sijne stappen naer, keert herwaerts u gedachten,
Laet dit u dachwerck zijn, besteet hier in u nachten,
Denckt yeder oogenblick verloren overbrocht
Die 's Heeren Wil en Wet niet hebbe nagedocht.
Tast in de Wortel vry, houdt nemmer op van knaghen,
In 't minste woord is meer als wijsheyt te bejagen,
Den minsten letter spreeckt, den slechtsten regel sluyt,
De cleynste stippel heeft sijn Goddelijck beduyt.
Wech deessem deser Aerd', wech wijsheyt van beneden,
Wech menschen-mymering, onredelijcke Reden,
Wech doolhoff sonder end', wech cloecke sotticheyt,
Scherp-sinnighe verdriet, en ydel ydelheyt.
Ick hebb' u langh genough geleent mijn groenste jaren,
Ick hebbe langh genoch getuymelt in u baren,
Ick hebbe langh genoch gewentelt in u slijck,
Mijn herte wil om hooch naer 'teewich eewelijck;
Mijn penne sal voortaen om 'sHemels Waerheyt sweven,
Stuert hare jonghe vlucht Ghy Waerheyt, Wech, en Leven
Beleyt haer domme cracht, Zoo heilich, heilich Heer,
Soo zy U over al, en eewich danck en eer.

Maer zal een yeder dan. Hs. Maer hoe? zal yeder een. — *Dan, vlugge ziel.* Hs. mijn Ziele dan. — *Die hy nu sprack, nu songh.* Hs. Die hy sprack, die hy songh. — *Droegh.* Hs. hadd. — *Sijne stappen.* Hs. desen voetstap. — *Nagedocht.* Hs. overdocht. — *Tast in de Wortel.* Hs. Doorsoeckt de wortel. — *In 't minste woord is meer als.* Hs. In 't minste woordeken is. — *Groenste.* Hs. jonge. — *Hare jonghe vlucht.* Hs. haren jonghen loop. — *Zoo heilich, heilich Heer* enz. Hs. Zoo zij U altijdt, Heer, Roem, prijs en heerlicheyt, loff, danckbaerheyt en eer.

EXODI XX.

1. *Ende God sprack alle dese woorden.*

Doen 't moeyelijck gevolgh der Israelsche scharen
Door Zee, door Wildernis, en 't vreemste wedervaren,
(Doch onder 'sHeeren handt, Die by haer dach en nacht
Sorchvuldelijcken bleeff en selver hiel de wacht,)
Behouden was geraeckt tot byde schorre sanden
Daer Sinaï gebercht de Wolcken schijnt te vanden,
D'onsterffelijcke Godt, die wijsselijck verstont
Hoe verre 'sMenschen Wil van Zijner Wetten grondt
Verscheyden was en vreemt, hoe verr' het sondigh vallen
Van 't eerste Menschen paer, Voorouders van ons allen,
Van sijnen goeden aert sijn schepsel had gebracht,
Hoe erffelijck verblint 't nu sterffelijck geslacht:
Om wederom van nieuws sijn volck aen hem te wennen
En sijn gerechticheyt van nieuws te leeren kennen,
Slaet neder sijn gesicht, sendt stemmen en geluyt
Sendt Donder, Wolck en Vier als boden voor hem uyt,
Daelt schrickelijck ter hooghd op Sinaî coude toppen
Stelt palen voor het Volck, kiest twee beminde koppen
Twee Broeders in geslacht, die Sijne Majesteyt
Genaecken sonder schrick: Roept over luyd', en seyt.

I.

2. *Ick ben de Heer uw God, die u uyt Egyptenland, uyt den diensthuyse geleid hebbe.*

3. *Ghy en sult geene andere Goden voor mijn aengesicht hebben.*

Hoort, Israël, ick spreeck: Ick, Schepper, Heer en Vader
Van alle datter leeft, Godt, Zoon, en Gheest te gader,
De wonderlijcke Godt, die 't Water met het Vier
Die d'Aerde met de Locht vervulle, dwingh en stier,
D'onsterffelijcke Godt, 't oneyndelijcke Wesen
Voor allen tijdt geweest, noyt nerghens uyt geresen.
De verresiende Godt die d'alderleechste hoeck,
Die 't alderdiepste hert doorwandel en doorsoeck,
De levendighe Godt die 't leven hebb' gegeven
Aen alle dat ghy ziet in ziel' en lichaem leven.
De schrickelijcke Godt die d'ongerechticheyt
Besoecke, wreeck' en straff' tot inder eewicheyt.

En 't vreemste wedervaren. Hs. door allerley gevaren. — *Selver hiel de wacht.* Hs. stadich h. d. w. — *De Wolcken.* Hs. den hemel. — *'t Nu sterffelijck.* Hs. het menschelijck. — *Ter hooghd.* Hs. om leegh'. — *Dat ghy ziet.* Hs. Dat men ziet.

Die solfer, peck en vlam naer mijnen wenck doe hooren,
Die Sodoma verbrandt, Gomorrha hebb' doen smooren.
Hebb' smettelijck vervuylt Egypti watervloet
Hebb' alles watter swom doen sterven in sijn bloet,
Hebb' luysen uyt het stoff der aerde doen verwecken,
Heb vorschen heel 't gebied van Pharao doen decken,
Hebb' menschen in haer huys, hebb' beesten op het velt
Met hagel, vier en schorft geslagen en gevelt.
Hebb' van het overschot sprinckhanen doen versaden,
Hebb' dicke duysternis den lande doen beladen.
Hebb' d'eerstgeboren vrucht van alle dat ick vondt
In eenen nacht besocht en doodelijck gewondt.
Hebb' 't grouwelijcke heyr van 't boos Egypti crachten
In 't diepe van mijn' Zee doen sincken en versmachten,
En alles Israel, om u te sien gevrijt
Van slaverny, van spot, van my-verachters spijt.
De goedertieren Godt, die noyt en ben gebleken
Mijn voorversekert woordt te hebben overstreken,
Die alles hebb' gedaen, en crachtich aengewent
Tot voordering mijns Volcx naer 't lang-gewenschte endt,
Die t'uwer sekerheyt in onbekende landen
By daegh' een Wolcke dreeff, by nacht een Vier ded' branden.
Die d'ongetoomde Zee, die 't grondeloose nat
Gedrooght hebb' en geschort voor uwer voeten padt.
Die uw noods-hongeren met quackelen versaeyde
De drooghe Wilderniss met Manna-dauw besaeyde,
Die om in Raphidim te coelen uwen dorst
Hebb' wateren geperst uyt Horebs steene corst,
Die om u ongemack in alles te verlichten
Hebb' Amalec en meer voor Josua doen swichten.
Hoort Israël mijn Volck, die ben ick, die alleen
Voor uwe Vaderen gesorght hebb' en gestreên.
Dies sult ghy my alleen voor uwen Vader houwen
Voor uwen Heer en Godt; op my alleen betrouwen
Beminnen my alleen van ganscher herten kracht,
Mijn eer, mijn heerlijckheyt, mijn Goddelijcke macht
Gheen Goden neffens my, gheen schepselen toeschrijven,
Noyt weinigh, meer, of meest bedencken of bedrijven,
In vreucht in tegenspoet, in vrolicheyt in pijn,

In sijn bloet. Hs. in het bl. — *'t Gebied.* Hs. het landt. — *Duysternis.* Hs. duysterheyt. — *Van 't boos.* Hs. van heel. — *In 't diepe van mijn' Zee.* Hs. In 't diepste van de Zee. — *Van mij-verachters spijt.* Hs. van schamperheyt en spijt. — *Voorversekert.* Hs. Goddelijcke. — *En crachtich.* Hs. die alles. — *Uw noods-hongeren.* Hs. Uwen hongersnoot. — *Hebb' wateren.* Hs. Claer water hebb'. — *Amalec en meer.* Hs. 't leger Amalecs. — *Noyt weinigh, meer, of meest.* Hs. En 't alderminste niet.

Daer in mijn hooge recht vercorttet moge zijn.
Der Toovenaren hulp en sult ghy voor mijn ooghen
Tot waerheyts ondersoeck beroepen noch gedooghen,
De Waerheyt ben ick selfs, die verder gaet off siet
En kenn' ick voor het schaep van mijne Cudde niet.
Is 't armoed', is 't verdriet, is 't ballingschap, sijn 't plagen
Daer onder ghy versucht, my sult ghy 't comen clagen,
Is 't wereldlijck gevoegh, is 't welvaert, weelde, peis,
Daerom ghy zijt begaen, comt en doet my den eis:
Ist Liefde, Hoop, Gelooff, sijn 't geestelijcke gaven
Daernaer u siele dorst, bidt my, ick zalse laven,
Sijt ghy van hoogher af gesoncken totten val
Seght altijdt binnens herts, de Heere doet het al.
Sijt ghy van uyt het slijck in heerlijckheyt geresen
De Heere neemt en geeft de Heere sy gepresen.
Begeeft u niet tot rust, begint u dachwerck niet
U comten sinnen in, De Heere leeft die 't ziet.

II.

4. *Ghy en sult u geene Beelden noch geen' gelijckenisse maken, noch van 't gene dat boven in den Hemel is, noch van 't gene dat onder op der aerden is.*

5. *En buyght u voor die niet, noch en dientse niet, want ick ben de Heere uwe God, sterck ende yverigh, die de misdaed der Vaderen besoecke aen den kinderen, tot in het derde ende vierde lid, der gener die my haten.*

6. *Ende doe barmhertigheit aen vele dusenden, der gener die my lief hebben ende mijne Geboden houden.*

Mijn Cudde kent mijn stem: Die hebb' ick uwe ooren
Geluckigh Israel nu menighmael' doen hooren,
Maer onder 's Hemels rondt daerin ick lev' en ben
En leeft den Mensche niet die mijn gedaente kenn'.
Dies sult ghy mijnen naem in geenighe metalen
In min noch meerder stoff aenveerden te bepalen.

Hooge recht. Hs. Majesteyt. — *Is 't wereldlijck gevoegh* enz. Hs. Is 't tijdelijcke goet daerom ghy zijt begaen, Is 't welvaert, weeld of peys, my sult ghy roepen aen. *Genoegh,* zoo als en in de Ot. en in de beide uitg. der Kbl. staat, zal, denk ik, drukfout zijn voor *gevoegh* d. i. nooddruft. — *Van hoogher af gesoncken.* Hs. van hoogher staet gecomen. — *Binnens herts.* Hs in u hert. — *U comten sinnen in.* Hs. U come inden sin. — *Nu menighmael'.* Hs. verscheyden mael'. — *Ick lev'.* Hs. ick woon'. — *Ick min noch* enz Hs. In gheenerhande stoff besluyten off bepalen.

De Sonn' en ben ick niet; ick hebse daer geplant;
De Maen gelijck ick niet; 't is 'tmaecksel van Mijn' hand.
Uyt water, vier off locht en ben ick niet te rapen
Hoe zoud' de Schepper zijn het ghen' hy heeft geschapen?
Spreeckt Mensche wie heeft u met reden eerst verlicht,
Spreeckt Aerde wie heeft u gehangen in 't gewicht,
Spreeckt Helle wie heeft u van 's Hemels licht gebannen,
Spreeckt Hemel, Sterrenvelt, wie heeft uw rondt gespannen
Spreeckt Menschelijck verstandt, Hel, Hemel, Aerd' en al
Wat cont ghy leveren dat my gelijcken zal?
Sijn 't steenen sonder ziel, zijn 't blocken sonder leven
Wat voorbeelt sullen die van 's levens ghever gheven?
Siet, Israel, ick ben u Herder en u Heer,
Groot, machtich en zeloers van mijner knechten eer,
Zoo wie daer onder u het Goddeloos afgrijsen
Des my-ontstolen plichts zal voorderen off prijsen,
Zoo wie daer onder u zal vouwen hals of handt
Voor 't schoonste dat hy zie in Water, Locht off Landt,
Dien sal ick mijne straff gereckelijck doen raecken,
Dien sal ick dadelijck mijn sware handt doen smaecken,
Dien zal ick inde ziel doen voelen en verstaen
Hoe swaerlijck mijnen toorn can worden wederstaen.
Ick die der Vaderen te wel verdiende plagen
In 't vierde boose lidt den Kinderen doe dragen,
Ick die mijn goedicheyt aen dusend Stammen bind'
Des ghenen die mijn Woord om mijnen wil bemindt.

III.

7. *Ghy en sult den name des Heeren uwes Gods niet te vergeefs oft lichtvaerdelick gebruycken. Want de Heere en sal hem niet onschuldigh houden noch ongestraft laten, die sijnen name misbruyckt.*

Al is het herte mijn, al is 't dat my van binnen
De Reden met den Wil bekennen en beminnen,
Zoo eysch ick doch yet meer by d'onbeveynsde grondt
Daeraen mijn eere hangt, De Tonghe met den Mondt:
Die sullen mijnen naem in wel-gegronde saecken
Haer uytterste versett en twijffel-scheyder maecken,
Die sullen 't Jae en Neen van haer gerechticheyt
Bevesten op den schrick van mijn' alwetenheyt.
Daer tegen wil ick slaen en grouwelijck besoecken

Mijn Woord. Hs. mijn Wet. — *Wel-gegronde.* Hs. alle goede. — *Versett.* Hs. behulp.

Die my op loghen-tael onweerdelijck bevloecken.
Ick dreyge met den loon van d'eewigh-leste Doot
Die haer op mijnen naem beroepen sonder noot.
Die 't lasterlijcke woordt der spotteren aenhooren
En, oock onmachtich, niet en trachten te verstooren.
Wil emmers Israel den name sijnes Godts
Tot mijner Vyanden vercleining spijt en trots
Grootmaecken in sijn hert, en voor de Werelt spreken,
Stof, oorsaeck, tijdt noch plaets en can hem niet ontbreken,
Eick dael sich selven in, bedencke door wat kracht
D'onsienelijcke Ziel in 't lichaem is gebracht,
D'ontastelijcke Gheest, 't onsterffelijck beweghen,
Aen yeder lidt ghemeen, in gheen van all' gelegen,
Aenmercke tijdt op tijdt, beghinne vanden dach
Die hy sach alder eerst die alder eerst hem sach
Herdenck' sijn groene jeught, besie sijn dorre jaren,
Wat nu sijn haeren zijn, wat doen sijn crachten waeren,
Doorloope 's Hemels rondt, daer, neffens Son en Maen,
Zoo veele wegen schier als sterrelichten staen,
Aenschouwe 's Werelts cloot, dien twee verscheyden saecken
Het drooghe met het nat tot eene ronde maecken,
Daer d'Ebbe, daer den Vloet de stranden op sijn maet
Off clímmende bespoelt, off sackende verlaet.
En laete dan sijn hert door heen sijn seggen blijcken,
En segge Groote Godt wie isser uws gelijcken?
En roepe overluydt, Hoort, Goddeloosen, hoort,
Wy vreesen noch u Strop, noch u Vier, noch u Moort,
Dit 's onser aller hoop, dit 's Israels vertrouwen,
Het wit daerop wy zien, den grondt daerop wy bouwen,
Dit is Hy om wiens naem u banden en u pijn
Ons' feesten, onsen roem, ons eere zullen zijn.
Dus wil ick mijnen naem in Israel sien sweeren,
Dus wil ick 't lasterwoord in loffsang sien verkeeren,
Dus wil ick mijne macht mijn wijsheyt sonder grondt
Zien prijsen in 't gemoet, sien voeren inden mondt.

IV.

8. *Zijt gedachtigh des Sabbath-daeghs dat ghy dien heiliget.*

9. *Ses dagen sult ghy arbeiden, ende alle uwe wercken doen.*

En, oock onmachtich enz. Hs. En allenthalven niet beletten en (and. lez. off) verstooren. — *Dael sich selven in* Hs. dale insich selfs. — *Dien twee.* Hs. daer twee. — *Tot eene ronde.* Hs. een rondte samen — *Door heen sijn seggen.* Hs. in sijne woorden — *Dit's onser aller hoop.* And. lez. Dits onser aller Godt.

10. *Maer den sevensten dagh is de Sabbath des Heeren uwes Gods: Dan sult ghy geenen arbeid doen, noch uw Sone, noch uwe Dochter, noch uw Knecht, noch uwe Dienstmaeghd, noch uw Vee, noch de Vreemdelingh die in uwe Stadt-poorten is.*

11. *Want in ses dagen heeft de Heere Hemel ende Aerde gemaeckt, ende de Zee, ende al datter in is, ende hy rustede den sevensten dagh: daerom segende de Heer den Sabbath-dagh, ende heilighde den selven.*

Wilt ghy in 's levens loop u selven niet verliesen,
Volght mijne ganghen naer. Wie sal het schepsel kiesen
Voor stierman, voor beleydt, voor loot, voor waterpas
Dan die hem heeft gemaeckt het ghen' hy niet en was?
Om uyt een ydel Niet een Al-Om te verwecken,
Om uyt de duysterheyt het beter Licht te trecken,
Om alles t'overcle'en met een ghemeyne Locht
Die 't hooghe van het laegh' voor altijdt scheyden mocht.
Om 't drooghe van het nat bescheydelijck t'ontcleven
Om d'Aerde Vrucht en Zaet gewillich te doen geven.
Om jaer, maendt, dach en uer by Sterren, Sonn' en Maen,
Een ongefeylde loop gestadich te doen gaen.
Om 't vlugge cleyn-gebeent de locht te doen doorsnijden,
'T geschubde Zee-gediert door 't Water te doen glijden.
Om 't cruypsel voete-loos, om Vier-voet allerhandt
Beyd' Elephant en Mier, te setten op het landt
Om 't laeste Meester-stuck, het cort begrip van allen
De cleyne Werelt, Mensch, naer mijn goet wel-gevallen
Te schapen, als een heer die al beheerschen mocht,
Ses daghen hebb' ick daer vry-willich in verwrocht.
Den sevenden gerust, geseghent en gepresen,
Voor eewich t' mijner eer geheylight heeten wesen.
Ses daghen zal de span van uwen arbeyt zijn,
Ses daghen hooren u, den sevenden is mijn,
Dien zult ghy, Israel, voor mijnen Sabbath kennen,
Daer sult ghy uwen Zoon, u Dochter aen gewennen,
U affgesloofde Vee, u Dienaer, Man off Meyt,
Den Vreemdelingh daerby die t' uwent binnen leyt.
Dien sult ghy aen Mijn Woordt, aen lofsang en gebeden
In mijnen naem vergaert, Gods-dienstelijck besteden,
Versetten 's Werelts sorgh, begheerlijckheyt en lust,
Verheffen 't trage hert naer d'onbepaelde rust,

Een Al-Om. Hs. een groot All. — *Het beter Licht.* Hs. het claere L. — *Te setten.* Hs. te brenghen. — *Schapen* Ot. en Kbl. scheppen. — *De span.* Hs. de tijdt. — *Versetten.* Hs. Ontvliegen (and. lez. ontloopen). — *'T trage* Hs. 't vlugge.

Naer 'tSabbath zonder endt; den ghenen toegeschreven
Die 'tSabbath haers gemoets mijn goedheyt overgeven,
Die van het boose werck in ruste leggen stil
En maken mijnen Gheest den Meester van haer wil.

V.

12. *Ghy sult uw' Vader ende uwe Moeder eeren, op dat ghy lange levet op der Aerden, ende dat het u wel gae in den lande dat u de Heere God geven sal.*

't Weerspannige gemoet en zal ick noyt verdragen,
In 't sacht, gehoorsaem hert is alle mijn behagen,
Gehoorsaem zult ghy zijn den Wille, Keur, en Wet
Van die ick over u als Hoofden hebb' geset
Den Vader, die u heeft beyd' lichaem ende leven
Door mijner handen macht veroorsaeckt en gegeven,
De Moeder die u heeft gedraghen en becrocht,
In levens nood gebaert, in sorghen opgebrocht,
Plicht, eerbiedt en ontsach sult ghy haer beyde toonen,
Hun liefde t' aller tijdt beleefdelijck beloonen,
In band' en ballingschap, in overlast en pijn,
Sult ghy haer eerste troost en laetste hulpe zijn:
Den avondt haeres tijdts, haer sware leste daghen
Zal hun u morgen-son ten blijdsten helpen draghen,
Swijght nederich en lijdt, straft haere woorden niet,
In recht off ongelijck buyght onder haer gebiedt.
Der Landen overheyt en Wereltlijcke machten,
Zal uwer yeder een voor mijn gesanten achten,
Zy sitten op den stoel die ick haer hebb' gestelt,
Haer menschelijck gebiet is Goddelijck gewelt
Des Vaders in sijn huys, des Coninckx in sijn landen:
De Wetten sijn mijn Woordt, de Princen zijn mijn handen.
Begheeft u onder haer (doch redelijck) ontsach,
Te loone zult ghy zien een langhen levens-dach,
Te loone vol gelucks de voor-beloofde kusten
Van 't rijcke Chanaan besitten en berusten,
Te loone t'aller end oneyntelijck verheught,
In 't Hemelsch Chanaan, de noyt begrepen vreught.

En zal ick noyt. Hs. en zal (and. lez. can, wil) ick niet. — *Door mijner handen* enz. Hs. Door mijn bestuur en macht geschapen en gegeven. — *Levens nood.* Hs. swaricheyt. — *Haer eerste troost* enz. Hs. haer toeverlaet, troost, heyl en hulpe zijn. — *Ten blijdsten.* Hs. bly-geestich. — *Haere woorden.* And. lez. haer geboden. — *Van 't rijcke.* Hs. Het rijcke. — *T'aller end.* Hs. zult ghy zijn. — *De noyt begrepen.* Hs. d'onsprekelijcke

VI.

13. *Ghy en sult niet dooden.*

Leeft in een' even rust met even Vriend en Naesten,
Verstout u niet sijn doot ontijdelijck te haesten.
'Tis mijn gelijckenis, mijn maecksel en mijn beeldt,
Die van u noch in ziel noch lichaem niet en scheelt:
Schendt mijne wercken niet: mijn gramschap zal bestortten
Die 't minste menschen-lidt zal schaden off vercortten.
U eyghen vleesch en bloedt behoort my eyghen toe,
Staet my u leven aen, wat zijt ghy 't selver moe?
Ick stelle stervens uer, wie zalse niet verbeyden?
Ick voeghe ziel en lijff, wie zalse derven scheyden?
Zal ick een druppel bloets ter aerde sien geraeckt
In spijt en weder-wil van die hem heb gemaeckt?
Wee allen die de handt aen mijne rechten steken;
U onschult, Israel, zal ick, off niemandt, wreken,
My comt de wrake toe: Wee, die zijn Broeder slaet,
Off met de tonghe quetst, off metter hertten haet.

VII.

14. *Ghy en sult niet Echtbreken.*

Elck voughe maet en staet naer sijn ontfangen crachten,
Die sijn genegentheit can dwinghende verachten,
In woordt en wercken kuysch, van hertten onbesmet,
Onthoude sijne jeughd van 't Houwelijcsche bedt.
Veel beter connen my de kommerloose sinnen
Dan 'thuys-besorghde hert believen en beminnen.
Die niet ontgaen en can den moeyelijcken brandt
Van 't sondigh lusten-vier, getroost' sich in den bandt,
Bepale sijnen lust, verplichte sijn begeeren,
Sijn ziele te geval, en mijn gebodt ter eeren.
Dit 's d'eewigh echten knoop, 'tonbrekelijck verbondt,
In mijnen naem begost, in mijne Wet gegrondt.
Vervloecket zy den man die selver sijn gedachten

In een' even rust. Hs. vredelijck in rust. — *Even Vriend en Naesten.* Hs. uwen even naesten. — *Ick stelle.* Hs. Ick stell' u. — *Zal ick een druppel* enz. Hs. Zal eenen druppel bloets ter aerde sijn geraekt. — *Heb gemaeckt.* Hs. heeft g. — *Maet en staet.* Hs. sijnen staet. — *Dwinghende verachten.* Hs. dwinghen en v. — *Sijne jeughd.* Hs. sijnen lust (and. lez. sin). — *De kommerloose.* Hs. d'ontbonden vrye. — *Ontgaen en can.* Hs. en can ontgaen (and. lez. weerstaen). — *Getroost'.* Hs. begev'.

In sijnes naesten bedt oneerlijck laet vernachten,
Vervloecket zy de Vrouw die haren Camer-raedt
Den minsten ooghen-lonck in overspel ontslaet.

VIII.

15. *Ghy en sult niet stelen.*

Laet yeder van de Vrucht van sijn besweette jaren
Het ongemoeyt besit, en vredelijck bewaren:
Der menschen raeckter geen aen have by geval,
Van mijn rijck-milde handt, van boven comt het al;
Die 't sijnen Broeder neemt, heeft my voor eerst bestolen,
Noyt bleve dievery voor mijn gesicht verholen
Wacht strooper op het velt, wacht, roover onder 't riet,
Ontgaet des rechters handt, mijn oogh ontloopt ghy niet.
Wacht vrecke woecker-dieff, die op 't oneerlijck schrapen
By daghe niet en rust, by nacht vergeet te slapen,
Wacht schatteren mijns Volckx die vander armen bloedt
Onmenschelijck versaet uws hertten overvloet.
Ick houde rekeningh van all dat boos bedrijven,
Dat zal ick t'sijner tijdt voor mijn gericht beschrijven,
En mijn lanckmoedicheyt, mijn Goddelijck verdrach
Vergelden met den schrick van zoo veel swaerer slach.

IX.

16. *Ghy en sult geene valsche getuygenisse spreken tegen uwen Naesten.*

Onwaerheyt, achter-hoon, twee-duydelijcke woorden
Zijn grouwelen voor my en geestelijcke moorden;
En meer als dievery: Wie quetst sijn broeder meer
Off die hem neemt sijn goedt, off die hem steelt sijn eer?
'T veelvoudigh Tonghen-bladt en hebb' ick sonder reden
Veel cortter niet getoomt, dan 's lichaems ander leden,
Meest alle zijn gepaert, dit staeter maer alleen
Gewortelt in het vleysch, besloten in het been.
Wel hem die sonder leedt van vrunden en gebueren
Zoo sorghelijcken lidt can dwinghen en bestueren,
Die liever 's naesten schandt al swijghende bedeckt,

Yeder van de vrucht. Hs. yeder een de vr. — *Het ongemoeyt besit.* Hs. Besitten ongemoeyt. — *Der menschen* enz. Den mensche raeckt aen goet noch h. b. g. — *Goddelijck verdrach.* And. lez. uytstel en v. — *Achterhoon.* Hs. achterclap. — *Twee-duydelijcke.* Hs. bedrieghelijcke. — *'T veelvoudigh.* Hs. Het snelle. — *Besloten.* Hs. becingelt.

Dan yemandts goeden naem al lieghende bevleckt.
Dien vrienden noch geschenck, noch vrees noch hop' en buyghen
Om teghen sijn gemoet bedrieghelijck te tuyghen.
Schout loghen-tael, Mijn Volck, ter liefde van u Godt
Die d'achterclapper hoont, den loghenaer bespot.

X.

17. *Ghy en sult niet begeeren uwes Naesten Huys. Ghy en sult niet begeeren uwes Naesten Wijf, noch sijnen Knecht, noch sijn' Dienstmaeghd, noch sijnen Osse, noch sijnen Ezel, noch eenigh dingh dat uw Naeste heeft.*

Schijnheiligh' masker-deughd en zal my niet bedrieghen,
Voor my en can den mondt het herte niet belieghen,
Ick worde met den tooch van buyten niet gepaeyt
Daer 't herte herwaerts treckt, en 't ooghe derwaerts draeyt.
Laet niemandt op den glimp van buyten-wercken rusten,
Ick wachte wil noch daet, ick straff de boose Lusten.
Wie 's anders huys of Beest, uyt giericheyt beweecht,
Bedecktelijck verwenscht, heeft Dievery gepleecht;
Wie sijn begeerlijckheyt in 't minste heeft begeven
Tot 's naesten wijff off maecht, heeft overspel bedreven.
Wie om sijns broeders doot, onredelijck verstoort,
Tot sijner wraecke hoopt, is schuldich aen een moort.
Swicht vleeschelijck vernuft, mijn wil sy uwe reden,
Wie wilder tegen staen? wie isser om t' onvreden?
Wie roepter mijn gebodt voor 't menschelijck gerecht?
Ick, de Rechtveerdighe, Ick, Israël, Ick segh 't.

Jae, Heere, 't is U Woordt, 't sijn U beschreven Wetten,
Daer naer wy wil en daed verbonden zijn te setten.
Daer van het minste punt onachtsaemlijck gefaelt
D'onsterffelijcke doot rechtvaerdelijck behaelt.
Daer door de swacke ziel in een van all gevallen,
In U gerechticheyt straff-schuldich is van allen.
Maer zult ghy dus en dus te rechte met ons gaen,
Waer is hy, Groote Godt, die voor U zal bestaen?
Waer 't schepsel uwer handt op d'eerste leest gebleven,

Al lieghende. Hs. met loghenen. — *Vrienden.* Hs. gave. — *Schijnheiligh' masker-deughd.* Hs. Gheveynsde heylicheyt. — *Ick worde.* Hs. Oock ben ick. — *Glimp.* Hs. schijn. — *Buyten-wercken.* Hs. sijne wercken (and. lez. sonde). — *Boose.* Zoo reeds in den druk van 1619. Hs. Bloote. — *Beest.* Hs. goet. — *Wie wilder.* Hs. Wie salder. — *Wil en daed.* Hs. onsen loop. — *Onachtsaemlijck.* Hs. vertreden of. — *Gevallen.* Hs. vervallen. — *Dus en dus.* Hs. daerop (and. lez. hierop) dan. — *Waer 't schepsel* enz. Hs. Waer 't schepsel (and. lez. maecksel) uwer handt in d'eerste form (and. lez. in sijn geheel) gebleven.

En hadden wy U, Heer, moetwilligh niet begheven,
Wy dorsten opwaert zien: Daer waren crachten toen
Om U gebodt door U in alles te voldoen.
Nu leght dat groote licht, die Engel-lijcke gaven
Door eenen, in ons all erfsondelijck begraven.
Nu isser vanden mensch ter werelt gheen vermaen
Die 't goede can, hoe doen? ja dencken, ja verstaen.
Selff, Heere, daer Ghy werckt, daer ghy het nieuwe leven
In 't wederschapen hert van nieuws bestaet te geven,
Valt strijdt en tegenstandt, door een verscheyden Wet
Die tegens d' uwe stelt haer moghelijck belet.
Waer zijn ons Vruchten dan, waer zijn ons' offeranden?
Wat zal een leghe handt op uwen altaer branden?
Wat zal hy offeren sijn Schepper te geval
Die alles schuldich is, en niet en heeft met al?
Dus comen wy van U, Genadich Eischer, halen
Soo veel ghy van ons eyscht; De middel om betalen
Van die wy schuldich zijn: Siet ons' ellenden aen
In SIJN onnosel' wond' Die voor ons heeft voldaen,
Laet sijn' onschuldicheyt voor onse schulden spreken,
Laet Uwes torens slach op sijn verdiensten breken,
Laet sijn geleende straff, en onverdiende pijn
Op uwen altaer eens ons vollen offer zijn.
Zoo zal U goedicheyt om hoogh, om laeghe wesen
In eewen eewicheyt geheylight en gepresen,
Zoo U gerechticheyt den Volckeren bekent
D'een' onuytsprekelijck en d'ander sonder

E N D T.

4° Cal-Septemb. 1619.

Daer waren enz. Hs. De crachten waeren daer Om u gebodt en wil in als te comen naer. — *Engel-lijcke.* Hs. Goddelijcke. — *Die 't goede.* Hs. Die 't minste goet can doen, can dencken of verstaen. — *Wederschapen.* Hs. nieuw-herboren. — *Offeren.* Hs. brenghen op. — *Eischer.* Hs. Vader. — *Soo veel.* Hs. Het gheen. — *In SIJN onnosel' wond.* Hs. In 't aengesicht van hem. — *Onschuldicheyt.* Hs. onnooselheyt. — *Eens.* Hs. Heer. — *Om hoogh, om laaghe.* Hs. op aerd' en hemel.

BOEREN-TAEL, AEN DEN VRYHEER VAN ASPEREN.

O. VI. 143, K. I. 468.

Roomsch gespann, Veneetsche berders,
Tweede vrijster van ons' Herders,
Haeghsche maecksel, Fransche krop,
Fransche stelling, Haegsche kop,
Haegsch-Veneetsche-Fransche spanen,
Luyt, getuyge van mijn' tranen,
Luyt, getuyge van mijn' vreucht,
Van mijn' onbevleckte Jeught:
Luyt, toecomende verblijden
(Emmers wil den Hemel lijden)
Van mijn' dorren ouderdom;
Luyt, mijn' stille Treves-trom,
Luyt, mijn' Fluyt, mijn' doove Trompen,
Luyt, mijn' Feest, mijn' druyven-dompen,
Luyt, mijn heusch onnoosel spel,
Mijn vermaeckelijck gequell.
Luyt, mijn voorspraeck byde Meysges,
Die wel zess, wel zeven reysges
Seven knechtges wel-gepaert,
Om een boomptgen hebt vergaert;
Luyt, mijn sleutel totte camers
Daermen zonder gouden hamers
Selden in geraeckt of niet,
Daermen 't Volckgen niet en siet
Dan gedoken inden doncker,
Daer het Manne-volck heet Joncker,
Daer de Vrijster Juffer heet,

Boerentael. In het Hs. is het opschrift, Grill of Haegsche-herder-boeren-Luyt-liedt op het Amsterdamsche-Visscher-Fluyt-riet van Joff. Anna Roemers Visscher Ende daervan het besluyt aenden Ed. Heere Mijn Heere van Asperen etc.; in de Otia, Yet boerighs Aen den Vryheere van Asperen, aengaende Joff. Anna Visschers. Behalve het teksths. (bij de uitgave der Otia gebruikt) bestaat er nog een afschrift van dit gedicht van H. selven, op het Archief van Amsterdam. — *Vryheer van Asperen.* Rutger Wessel van den Boetselaer, geb. 1566, overl. 1 octob. 1612, zoon van Rutger en Agnes v. Bailleul. Zijne eerste vrouw was Amelia, dochter van Philips van Marnix, † 1604, de tweede Maria van Zuilen, wed. Jan van Uchtenbroek. Van zijne gedichten zijn, behalve de vertaling van Bartas, nog slechts gedrukt Meditations Chrestiennes sur trois Pseaumes du Prophete David, composées en rime Françoise, La Haye, 1622, 87⁰. — *Luyt mijn' Fluyt* enz. Oude lez. Luyt, mijn Fluyt en mijn Trompetten, Luyt, mijn' feest en mijn banc-quetten. — *Wel zess* enz. Oude lez. zoo menigh duysent reysges Duysent knechges.

Daer men altijt suycker eet;
Daer de deuren en de mueren
Met fluweele lange lueren
Zijn behangen en bedeckt,
Daer men mette Boeren geckt,
Daer het altijt is voll reucken
Recht als in een' kermis-keucken,
Daer de leren-wanten duym
Steeckt vol muskes en parfuym,
Daer de mantels en de kragen
Zoo veel' vreemde kleuren draghen
Dat het in een mensch zijn oogh
Flickert als een regenboogh.
Daermen heele winter-nachten
Met het bloote hooft moet wachten,
Om een handtgen vol gewins,
Op een' Hartigh off een' Prins:
Luyt, mijn eerste wegh-bereyder
Totten grooten Menschen-weyder
West benoorden 't Noorder Meer
(Japick, dunckt my, hiet den Heer)
Die zijn' hooch-geleerde ooren
Om den Herder-tramp te hooren
Die ghy hem te wille sloeght,
Goedertieren heeft gevoeght.
Luyt, by Luyten vergeleken
Die voor Luyten noyt en weken,
Luyt, die uwes Trampers naem
Kondigh maeckt en aengenaem,
Tweemael seven Jaer geluystert,
Meer bevochten dan verduystert,
Luyt, te veel gepresen Luyt,
Stopt u snaren, *Anna* fluyt.

Uyt was den Boeren-deun, zoo haest het Herder-wicht
Sijn' *Anna*, sijnen schrick, kreegh naerder in 't gesicht,
En sagh haer 't Fluytgen vast van alle kanten klaren,
En sagh een' Jonghen Rey rontsom haer lijff vergaeren,
En sagh het soet geswel van d'een' en d'ander' koon
Daer mede, zoo hem docht, Sy peylde nae den toon.
Ghy die het Roemer-liedt aen uwe kroon gehangen,

Recht als enz. Oude lez. Min off meer als in een keucken. — *Menschen-weyder*, Hom. Ποιμὴν λαῶν. H. — *Japick*. Jacobus I van Engeland. — *Trampers*. Oude lez. meesters. — *Tweemael seven Jaer*. Het was ruim vijftien jaren geleden dat H. begonnen was het luitspelen te leeren (febr. 1605). — *Het Roemer-liedt*. Dit gedicht van Anna aan van den Boetselaer schijnt verloren te zijn gegaan.

Geluckigh Heer-Poëet gehoort hebt en ontfangen,
Ghy die verstaet hoe verr' een' Amsterdamsche Fluyt
Verketelt en verdooft een' Haechsche Herderluyt,
Spreekt vonnis tusschen tween, off niet de lompe Jongen
Sijn schrale darm-geschrap voorsichtich heeft bedwongen
Daer *Annas* keel verscheen: Oft niet is, zoo hy meent,
Best tijdelijck geswicht, eer schandelijck verbeent.

3 Id. Novemb. 1619.

OP'T CLAECHDICHT VAN ANNA ROEMER VISSCHERS AEN D' HEER GROTIUS.

Sweycht Rym-beroemde tongh, still over-vrouw verstandt,
Beydt letter-rijcke pen, rust ruste-loose handt,
En ghy medooghend oogh, spaert u geleerde tranen.
De rechte schreyens-tijdt zal selver sijns vermanen;
Wanneer haer (Och! off noyt) een altijdt wrede doodt
Zal roemen t'onser spijt den overgrooten Groot
Te hebben doen betreên de veer-schuyt aller zielen.
Wat segh ick, schreyens tydt? Noch zalmen dan de wielen,
Noch de Victorie-Coetz van 'swerelts Wonder-faem
Zien voeren d' eere-vracht van sijnen trotsen naem.
Hoe zouden van nu aff dry wallen en dry grachten
Dien meer als Dedal-geest besluyten en versmachten,
Daer van bekennen zal d'oyt onverwonnen Doodt
Op sulcken harden stael is mijne zeyssem loodt.

17^{0} Novemb. 1619.

OP DE FABEL VAN VENUS ENDE ADONIS. TEGEN DE VROUWEN.

O. VI. 103, K. II. 478.

Wie hadde Venus doch zoo snellen fellen schicht
Gedreven in de borst? Haer eighen blinde wicht.
Maer was hy niet haer kindt, en was sy niet sijn' Moeder?
De Lecker en verschoont noch bloedt-verwant noch broeder.
Maer was zy selver niet Vooghdinne van sijn' handt?
Meestersche van het vier, maer slave van den brandt.
Maer was zy niet Goddin om sijn gewelt te weeren?
Gheen Goddelijcke maegh kan dat fenijn verteeren.

Verketelt en verdooft. Oude lez. Verdooft en overtreft. — *Annas keel verscheen.* Oude lez. Anna quam ter baen.

Op 't Claechdicht. Dit gedicht aan de Groot op Loevestein gevangen, zie Bijlage IV. — *Altijdt-wrede.* And. lez. reden-loose.

Op de Fabel. Oude titel, Besluyt genomen uyt Venus rasende Liefde-Coorts. Aen 't Vrouw-volck in 't gemeen.

Och sterflijck Vrouw-gediert, Doel-witten van de Min,
Ontstekelijcke waer, nu comt my inden Sin,
Cost Venus noch als Moe'r, noch als Voochdin sijn' banden,
Noch als Goddin ontgaen sijn kinder-pijl-gewelt,
Wat moet het grouwelijck tot uwent zijn gestelt,
Die eens al watter smoockt mocht luchterlaegh zien branden.
17⁰ Nov. 1619.

OP DE SELVE, VOOR DE VROUWEN.

O. VI. 104, K. I. 479.

Was Venus broecke-broeds, wie can daeruyt besluyten
Dat Vrouwen in 't gemeen off niet off weynich stuyten.
Al was zy haest in brandt dat hadde sijn waerom,
Wien bijt de Duyvel eer dan dieder met gaet om?
Waer wordt het lichter nat dan inde vochte plasschen?
Waer maeckmen lichter vier dan inde gloeyend' asschen?
Wat zouse zijn als vonck die heel de Werelt braeyt?
Wat souse sijn als hoer die all' de coppels draeyt?
Die quo s. 1619.

[AEN DOROTHEA VAN DORP.]

THÉ, de soetste van ongs bueren,
Al dit goetjen selje stueren
Naje groene Groenevelt:
Siet toe datje 't wel bestelt.
Inden eersten selje 'r vinnen
Ien beschreven glas van binnen:
En daer in ien stuck papier,
Met ien veersjen drie off vier,
Van die man sen hooghe tarmen,
Die ongs buer-wijfs blancke narmen
Soo ongdieftelijcken net

Voor de Vrouwen. Oude titel, Teghen-besluyt voor 't Vrouw-volck. — *Broecke-broeds.* Hs. liefde-geck. — Hierbij behoort een fransch versjen, den volgenden dag gemaakt,

Sur les froideurs d'Adonis, à Dame A. D. G.
Je ne m'estonne point du desdaigneux refus
D'Adonis; aussi bien n'estoit-ce que Venus.
ANNE mais s'il n'eust veu de vos yeux que l'idée,
Je n'aye point de nez s'il ne vous eust aimée.

Thé, Dorothea van Dorp. Het dichtjen draagt geene dagteekening, maar moet geschreven zijn kort voor Grillich trillich Trilloos kindt. Het cluchjen van ien Haeghse boere-jool, dat Dorothea te gelijk met deze regels ontving, zal wel het gedicht aan den vrijheer van Asperen zijn (boven bl. 45). Hieruit volgt dan, dat dit dichtjen tusschen 4 en 20 november 1615 vallen moet. — *Groenevelt.* Waarschijnlijk Filips Doublet, later burgemeester van den Haag, † 1674, zoon van François en Mechteld v. Paffenrode.

Op ien rijmpjen heyt eset.
Item isser noch ien stickjen,
Off ien cluchjen, off ien quickjen
Van ien Haeghse boere-jool
Vors ekropen uyt de kool:
Van ien jonghe plompe lecker,
Die soo kies is en soo lecker
Soo hy doen mocht wat hy wou
Dat hy numment prijsen sou,
Numment minnen, numment vieren
Numment eeren, numment cieren
Dan de soetste fraeyste meyt
Die oyt aerd' edregen heyt.
Waer by all' ongs aare troosjes
Komen lijck verlepte roosjes
Lijck ien knip-slach by ien worp
Lijck ien huysien by ien DORP.
Dach moer: as je 't hebt elesen,
Raet wie mach het meysien wesen:
Asje siet op 't schreeven glas
Denckt wie dat het knechje was.

[AEN LUCRETIA (?) VAN TRELLO.]

Grilligh trilligh Trilloos kindt
'Khadje dapper wel esint
Waerje niet zoo licht van belghen,
Dat en ken ick niet verswelghen
Datje zoo soudt mitter vaert
Raecken op je groote paert;
Om de hoop onnoosel grillen
Die me lestereys ontvillen
Tusse waeck en slaepe schier
'Savents, schat ick, byde Vier,
Om en onbeschoft versieren
Om en onbedocht vercieren
Datje giste t' jouwer schandt
In men rijmpge was eplandt.
Com, ik moetj' en kunstge leeren:
'K will't noch al ten quaetste keeren,
'K neem ick hadd' van iene meyt

Trilloos kindt Eene juffrouw Trello, vermoedelijk Lucretia (die reeds niet zeer jong meer was, want zij was verscheidene jaren ouder dan Huygens) was zijn dichtjen aan Dorothea v. Dorp in handen gekomen. Niet zeer in haren schik met den titel van »verlepte roosjes", haar en andere vriendinnen gegeven, was zij (zooals blijkt uit het gedicht Haegse kindre) in een vrij scherp gedicht tegen dat »onbeschoft versieren" opgekomen.

Quaet eschreven, quaet eseyt
Om en aere wat te prijsen
Om en aere te bewijsen
Datter al wat onderscheyt
Tussen heur en aere leydt.
Jij, die 't meughelick zoudt lesen,
Zouwje wel zoo schielick wesen
Datje strack ter sprongh ter loop
Zoudt gelooven al den hoop?
Schole, moer, en leert ierst kennen
Wat de mans voor goedtge bennen.
Wat den bouwen en den doeck
Al moet lijen vande broeck.
Zoo veul moetje van me hooren
Noyt en wasser knecht ebooren
Zoo ontijdelijck oprecht
Zoo belachelijcke slecht
Die ghien leughens cost versinnen
Om te prijsen hooft oft sinnen
Backes, ooghen, mongdt oft haer
Van sen Vrijster oft sen Caer.
Meysges, 'k wilje niet bedrieghen
'K maeck perfessi van te lieghen
Waer ick jouluy raeck an boort,
Daerom asje van men hoort
Dat ick d'ien' off d'aere Vrijster
Segh in 't singhen 'tis een lijster,
Segh in 't treën 'tis een paeuw,
Segh in 't clappen 'tis en Cauw,
Segh her ooghjes bennen Lichgies
Segh her lonckjes bennen schichgies,
Segh her borsges bennen smout,
Segh her tuytges benne gout,
Segh her coontgies benne staeltgies,
Segh her lippgies benne craeltgies,
S' heyt en halsge van yvoor,
Tantges witter as en moor,
Hantjes softer as en bontge,
Bientges wapper as en hondtge,
Voetges smaller as en kindt,
Treetges luchter as en windt.
Asje sucke malle dinghen
Mijn hoort spreken mijn hoort singhen
Mijn hoort speulen op men luyt,

Tantges. Het Hs. heeft *Taetges*, en in het volgende vers *Haetges*.

Seght, de leepe lecker fluyt.
Maer (sel hier en wijsert seggen
Die de quinten dworsser leggen)
'Tliegen is en sondigh stick.
Vaer, al weetje meer as ick,
Laetje zoo in slaep niet wieghen,
Alle vryen staet op't lieghen
Al de vreucht van broeck en rock
Rust op lieghen en op jock.
Niettemin op sucke leughen,
Die al hier off daer toe deughen;
Want gelijck een grooten heer
Keuninck, Keyser, Paus off meer
Tien mael hoogher wordt epresen
Dan hy oyt mocht waerdich wesen,
Niet om dat hy 't wesen cost
Maer om dat hy 't wesen most.
Zoo vergaet het menich reysges
Byde knechges en de meysges
Tgoetge geeft mecander op
Totten hooghen hemeltop.
Niet om datte Vryers vinnen
Dat her Vrijsters sijn Goddinnen,
Off yet hooger as en mensch,
'Tis en louter bloote wensch.
Dat's te seggen isse moelick
'K wouw se waer beleeft en goelick,
'Knoem de cleuter alle daegh
Zoo as ickse gerre saegh.
Wel ick mach niet langher praeten,
'Khoop je selttet nouw schier vaten
Waeret rechte grondgat ley
Van al dat ick lestent zey
Om en meysgen te bestieren
Die ick sonder te versieren
(Als ick 't emmers segghen mach)
Liever sie as alden dach.
Daer ick me in deucht en eeren
Wonder wel ken ackerderen,
Die ick lieff heb met een maer,
Niet as Vrijster maer as Caer.
Zouwje daerom wille kijven,
Zouwje daerom cribbich blijven,
Dat en denck ick nummermeer.
Trouwe, doet vry dry mael meer

Die ick — *Liever sie.* And. lez. Die me — Meer behaeght.

'Klaetje grollen, 'klaetje morren,
'Klaetje grimmen, 'klaetje knorren,
Quelligh krelligh Trelloos kindt
'Khebj' al evewel esint.

20 9b. 1619 raptim et ludibundus. vix trib. hor.!

PARAPHR. EX ANGLICO BEN. JOHNSON.

Wie seyt dat Piet en Trijn niet commen over ien?
De bueren hebben dat der leven niet esien.
Piet maledijt den dach dat hy het Varcke trouwde,
Trijn zeyt het isset stick dat heur oyt meest berouwde,
Mocht Piet doen dat hy wouw hi quam noyt by sen wijff,
Mocht Trijn doen datse wouw se raeckte noyt sen lijff.
Piet maeckt hem uytten bedd' voor dach en opter straeten,
Trijn doet ghien liever dingh dan buytens huys te praten,
Piet is bedruckt en stil zoo haest hi is in huys,
Tuys zitten byde man is Trijn her grootste cruys.
Piet wenst hem dickwils blindt om Trijns gesicht te schouwen,
Om Pieter niet te zien zou Trijn haer oogh uyt clouwen.
Piet wouw hi al verrott in 't kerckhoffs mesten lach,
Trijn roept schier alle daech om 's levens lesten dach.
Piet zeyt daer 's niet en kindt van him as vaer eboren,
Trijn zeyt daer isser ghien dat him ken toebehooren,
Moet de vrouw mette man in alles gaen te gaer
In iene will en wens? Waer vontme liever paer!

27 9b. 1619.

TVROUWE-LOF ALIAS MANS HANDT BOVEN.

BOERTIGHE VERANTWOORDINGHE AENDE JEUGHT VAN TSGRAVENHAEGEN.

Haegse kindre, schielijck goet
Krevelachtich hoofs gebroet
Windich, toome-loos geselschip
Wispelturigh, licht Kernelschip
Sonderlinghe jy Monseurs
Onderdane vande Keurs
Vande Cappen en de Prucken,
Die jou blindelingh ontrucken
'Talderwaertste Minne-pandt
Macht, gebiedt en overhandt.
Vriende 'khebje niet te hiete
Dan it moetje niet voordriete

Dattick om mijn eyghen baet
Zoo een deuntgen mitje praet.
Speciaeltjes wat mach 't wesen
Datter onglangs is eresen
Ongder jouluy jonghe maets
Daer 't Noordende daer de Plaets
Daer de Vijver-berghsche boomen
Off van spreken off van droomen,
Daer met 't Juffer-rijck Voorhout
Heele middich-malen houdt
Daer de Kneuter-dijckse bueren
Kindre me om mostert stueren,
Daeret hiele Hoff off waeght
Daeret Spuy sen deel off draeght,
Daeret Waghe-grauw van Leyen
Zoo versierlick op gaet weyen
Datter Os en Clos om lacht
Meer as om en smockel-vracht.
Ick onnoosel knecht van buyten
Die van blasen noch van tuyten
Noch van al dat Weten hiet
Weynich meer verstae as niet
Hebb' al over langh gaen pruylen
En gaen dencken watter schuylen
Watter ongder ongse jeught
Mocht ontsteken sucken vreught.
Drijffier weeckges mochtet lyen
'Khoorde nochtans van ter sye
Datter erghens ongder 'tgras,
Zoome zeyt, en aeltge was:
Datter hier off daer wat spoockte
Daer de heele buert aff roockte.
'Tdraetge, dochtmen, hadd' ick doe,
'Kpeurde strack nae 't clouwen toe;
Kenn ick 't byde mans niet vinne
(Zeyd' ick soetges in men sinne)
'Tander hallif-mens-gedrocht
Dat de mensch in lyen brocht
'Tvrou-gediert dat om dry vijghe
Liever borste zou dan swijghe,
Selmen immers opp en aen
Niet verleghe late staen.
'Tbeurden even as ick miende
D'eerste mutz die 'ck wordde ziende
Gaffme driemael meer bescheyt
Dan ick wachte vande meyt.
Caertge, seyse, wat zouwt wesen,

'Tvolckgen heyt en brieff elesen
Off 't je lieff is off 't je quelt
Daer je naem wordt in espelt.
Wel men naem is goet om spellen,
(Zeyd' ick,) zouw 'kme daerin quelle?
Wordd' ick daeroff sieck, Godt loff,
'Klaegh al langh op 't kerrickhoff.
Isset slechs ghien Condemnaci,
Trouw-beloft off Obligaci,
Isset maer ghien Mangdement
'Tschrickelicke Boer-torment,
Rekenventie off Sentenci
Aller pesten pestelenti,
Staeter *Maurits* noch *Soo ist*,
Staeter purge noch arrest
Staeter noch van compereren
Noch docere noch firmeren,
Spelt men naem vry dage langh
Daerom kijck ick suer noch bangh.
Soetjes, soetjes, al met sinnen
(Ghingh de kleuter weer beghinne)
Luy te roepen is 't niet al
Waren al de meyssies mal
Waren al de Vrijsters vlieghe
Wie en souse niet bedrieghe?
Maer het goetgen is te gauw
'Tsiet al wijdt al treet het nauw.
Kijck, Cabouter, hier is 't brieffje
Datje lest en seker lieffje
Op je hacken heyt estuert
Doe je ginder in je buert
(Trouwe, 'k wilder niement melden)
Sucke malle parte stelden
Datter scheen in 't heel' A. B.
Ghien zoo costelicken D
Van sen leven waer te vinne
Om en rijmpge te beghinne
An en meysgen diemen hiet
Juffer, juffer: (Wist ick 't niet?
Most de saeck niet selver spreke?
Siet sen backes nouw ontsteke!)
Doeme vijff ses haegse troosjes
Schelde voor verlepte roosjes,
Al ter liefden al ter keur

Hier is 't brieffje. Het gedicht van juffrouw Trello. — *Doe je ginder* enz. oen gij dat dichtjen (bl. 48) aan Dorothea hadt gezonden.

Van 't verschreve Vrijster-leur.
Bloote, blinde Venis-seuntgie
Wat ontstaeter menich deuntgie
Menich onbescheye praet
Daer jij tussen beye gaet!
Waer toe kenje 't volck niet brenghe
Die her poot an jou versenghe,
Wat verblindje metje boogh
Menich calver-jeughdich oogh!
'Kmiende me iens op te fluyte
Om de meyt her mongt te sluyte.
Hola! riepse, Lieve man
'Tsoetste comt eerst achter an
'Kmoetje 'tliefje noch iens noemen
Dieje die verlepte bloemen
Daer ick flus aff heb eseyt
Zoo suer op doen breken heyt.
'Khoever niet langh nae te talen
Noch getuygen voor te halen,
'Tschrifje selver zoo as 't leyt
Gheeftme dubbel op bescheyt.
Alsoo seker as den Hemel
Met sen eve-staech gewemel
Met sen nummer stille staen
Duysent lichten om doet gaen,
Alzoo seker asset s' merghens
Oostwaert lichter is as erghens
Alsoo seker as den dach
Phebus dochter hiete mach
Alsoo seker asset huyen
Middich wese sel in 't suyen
(Hooghe tarme docht ick vast
Nae 't de Vrou-luy weynich past)
Bennen hiel den Haegh sen ooghe
Niet betoovert off betoghe
Die dit stickgen heeft versint
Is 'tberoemde Visserskint,
Anne fleurtge van je nati
Ienigh Hollancks reppetaci
Trouwe voorspraeck van ongs eer
Duysent dancken en noch meer
Duysent groene Lauwer-croonen
Moeten jou de moeyte loonen
Eere zy de cloecke hangt
Die de spotter brocht te schangdt.
Doen en cost ick 't langher swijghe
Van men selve niet vercrijghe,

'Kstelde 'tlichum in pistuer
Lick en onderschoorde muer
Lick en craeckling van twie oortgies
Lick een pap-pot met twie oortgies
Hadd' ick d' iene en d' aere hangt
In men groene sy eplangt.
Wel mit oorloff, seyd ick, Vrijster
Flusjes baerdeje zoo bijster
Op men kermesijnde coon,
'Tscheen je tasten an men croon,
Rechs al waer en man te vanghen
Op 'tverschiete van sen wanghe,
Daer nochtangs de fijlosoop
Die al bloeyende verdroop
Op en Jongmans haestich blose
Maeckten heel verscheye glosen
Noemde self die schielickheyt
Deuchdelick' onnooselheyt.
Trouwe 'kwilme niet tribblere
Om dat strick te dispeteren,
Zoo veul segg' ick jou allien
Ben ick noyt beschaemt esien,
Nouw en selme nimment laecken
Over 't gloeye van men caecken
Haechgie, lieve Vaderlangt
'Kstootmen an jou eyghe schangt.
Kenme nouw men langts gesellen
Aers niet lesen, aers niet spellen
Kenme nouw en ROEMER-dicht
Mit en averechts gesicht
Niet verkennen uyt en cluchgie
Dat ick voor en puer genuchgie
Van en vrolick Juffer-dier
'S morghens op men bedde schier
Buers-gewijse quam t' ontfange,
Daerse, loof ick, niet zoo langhe,
(Want ick hebb' al starcker pangt
Van her ongemeyn verstangt)
Hadd' me kenne besich wesen
As veel andre om te lese,
Datse schier hadd', zoo me docht,
Eer eschreven as bedocht?
Zouwme sulke blaeuwe bloemen
Amsterdamse schrifte noemen?

Pap-pot. Andere lez. ketel. — *De fijlosoop* enz. Seneca. H.

Foey! de misslach is te groot,
Wel te tye benje doot
Noortwijcx heeren seun en Vaertge
Onverglijckelijcke paertge,
En jij Keyser-lieve man
Haegse kintge Tweede Jan,
Waerje noch ter Werrelt binne,
'Kloof je miste wel je sinne,
Jae mit rede meer as ick,
Om zoo schandeleusen stick.
Doen ick zoo wat hadd' staen malen,
Quam ick eerst ten principalen.
Voorder (sprack ick) Lieve moer
Hadd' ick doe noch as en loer
Op men backes late smijte
Songder weer iens uyt te bijte
En op 't deuntge vande meyt
Niet en dinghetien eseyt
'Kwouwje selver al men leven.
Recht, gelijck en reden gheven
Totmen eyghe schangd en spot
Die me nouw drijft sonder slot.
Maer ick ken me rappirtere
Tot men deughdelick verwere
Daer ick doen op staende voet
Koelde me de kleuters moet.
Soeckt men schriften en men brieven
Leest men angtwoordt en men grieven,
'Kwedd je wijst wel haest ter deegh
Wieder sloegh off slaghe creegh.
Waerom heyt je hooft twee ooren
Dan om clacht en weer te hooren?
Waerom wijsje 'theel preces
Op en reghel vijff off ses?.
Ick en meyt te laten tieren?
Ick en meyt her mongt te vieren?
Songder slach off tegeweer?
Hola! Zoo mal nummermeer.
Alle broecken, alle baerden
Houw ick opper eer en waerden
Ghien zoo weteloosen man
'Kwijck hem off ick schricker van,

Noortwijcx heeren, Janus Dousa, pater et filius. H. — *Onverglijckelijcke*, Oude lez. Boven-menschelicke. — *Tweede Jan* Janus Secundus, Imp. Caroli 5 a secretis. H. — *Clacht en weer*, Oude lez. Jae en Nee.

'Kwil me mit men eyghe vleyen
Niet bedrieghen off verleyen,
Byde simpelste van al
Staen ick noch as nimmendal.
Maer de cloeckste vande Vrouwen
'Thooge woordt te laten houwen
Dat en raeckte noyt in mijn,
Zou en man de minste zijn
By het ribb-stick van sen lenden?
Dat waer 't opperst onderwenden,
Teughens reden en Nettuer
Teughens stroom en over stuer.
Com ick inde Bybel-boecken
'Khoeff ghien oogenblick te soecken
'Kvinder schier an elcken oort
Vrouwen hoort naer 't mannen woort.
Kijck ick inde Werelts-Wetten
'Ksiese nerghens meer op letten
As op vrouwen slechticheyt
Swackeyt en onwetenheyt.
Raeck ick by die aere quangten
Die in Menssen, Beeste, Plangten
Die in water, lucht en vier
Slijten al der leven schier,
Vrouwen, seggen die gesellen,
Bennen hoofdeloose spellen
Elcke vrouw en leghe schuer,
Elck en misslach van 't nettuer
Die wel altijdt mans sou maecken
Costser altijdt toe geraecken.
Seyder niet iens ien te deegh
Elcke vrouw en man van deegh?
D'ouwe Grieckelandts Poweten
Hebben 't me becangs eweten
Watter in en Vrouwmens stack.
Daeruyt wasser ien die sprack
Vrouwtgiens wilje loff vercrijgen
Snoert je backes en leert swijgen.
Daerop sey en blindeman
Die de prijs van alle wan
Daerom seuve stede keven
Waer hi hadd begost sen leven,
'Tspreke, seyd' hy eerst en lest

Daeruyt wasser ien. Sophocl. Ajac [286] γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει. *En blindeman.* Homerus. H. — *'Tspreke* enz. μῦθος ἄνδρεσσι μελήσει. H.

Past de mannen alderbest.
Maer de grooten Rotterdammer
Maecte 't goetjen noch al grammer.
Hoe? sey die, de man en 't wijff
Schelen lick as siel en lijff.
Selle wy dan deuse baggens
Voeren laten al de vlaggens?
Noch hersegg' ick 't, foey de man
Dien en wijff verbiene can.
'Ksagh wel an de meyt her ooghe
Die al gins en weder vloghe
Dat ick hier en daer al wat
Op her veer eschoten hadd'.
'Topper-hooft beghon te schrimpe
'Twange-vel begon te crimpe,
'Thiele backes over dwors,
Elcke lipp-lap was en kors.
(Zoo fernijnich is de Waerheyt
Ass' en vrouwen-hooft by 't haer heyt.)
Kintgie, seyd ick, noch en woordt.
Meuglick hadje 't al ehoort
'Tsouwje niet zoo seer mis-hagen.
Zoo veul moetje wel verdragen
Hy, is waerdigher as, Zy,
Maer dit puntgie staet er by.
Hoe de Vrouluy dan geraecken
Mannen cloeckheyt meer te naecken
Hoese dan de rechte lijn
Van prefecksi naerder zijn.
Alle dinghen hebben trappen
Zoo de broecken as de cappen,
Ghien paer menssen off het heyt
Min en meer en onderscheyt:
Daeruyt sietme sommes beuren
Datter ongder duysent leuren
Wel en moye paerel leyt
Die wat meer is as en meyt.
(Dieder zoo en deel wil coopen
Hoeft uyt Hollandt niet te loopen,
Seker, zoo 'k niet mis en tel
'Kweter inden Haegh noch wel)
Hier uyt hebje en angder voordeel
Dierte blendt het menssen oordeel

De grooten Rotterdammer. Erasm. Ad. Ch. 2. cent. 10. ad. 22. H. — *Lipp-lap.* And. lez. lipp-stick. — *Cloeckheyt.* And. lez. wijsheyt. — *En deel.* And. lez. vijff ses.

Al dat selde wordt esien
Gelt wel seuve bet op tien
Overvloet doet lust vertragen
Nieuwicheyt ontsteeckt behagen,
Wystmen hondert wijse mans,
Nimment sieter nae becans,
Nimment kender werck off maecken
Daer 't soo licht is an te raecken,
Wijstmen ien wijs Vrouwen-dier,
Wat ontstaeter strack en tier!
Wat en loop van arm' en rijcke
Om het mongster te bekijcke!
Noyt en quam te Bruyssel Gheus,
Noyt in Hollangt dwergh off reus,
Tygher, Luyper, Aep t' anschouwen
(Buyte comperaci, Vrouwen)
Die in winckel, straet off steegh
Zoo veul duysent kijckers creegh.
Om de waerheyt niet te decken,
'Kben al me wat vande gecken
Die de selsemheyt verleyt
Om en mans-gelijcke meyt
Om en relick wijff te kenne
Wil ick vlieghen en niet rennen.
Maer dat aere leppich seer
Daerje flus men jonghe eer
Schandich miende me te smetten,
Dat de mensse doet verpletten
Dat de ooghen bindt en blindt,
Daeroff hebb' ick lucht noch windt.
Hebb' ick altemet men dichgies
Onbedachtelick en lichgies
Opte werrelt-baen ebrocht,
Meer as rede lyen mocht,
Hebb' ick sommes zoo en reysge
Hier en kleuter daer en meysge
Opten eeren-trap eset
Meughlick dieder nauw op let
Selder by, off an off binnen
'Tien of 't aere puntgie vinnen
Dat sen prijsen waerdich was.
'Tcomt by tijen oock te pas
Dat de sinnen werck behoeven
Om her crachten te beproeven,
'Kweeter dien het cleynste beest
Sprekens waerdich is eweest,

Muysen, luysen zonder lijven
Hebben wijse luy doen schrijven,
Hoe verachtelicker stoff
Hoe verheffelicker loff,
Hebb' ick dan oyt Vrouw epresen
Meer as looffelijck con wesen
Hoort vry allegaer die 't leest
'T was maer oeffeningh van geest
'K weet van vryen noch van rasen
Noch van al de vise vasen
Dieme van vrouw Venis dicht
'Ksach men leve boogh noch schicht
Vande Jonghe die we lesen
Dat den hemel plecht te vreesen,
'Ksach men leve vier noch vlam
Dieme van men selve nam.
'Khebb wel duysent mael gaen weghen
Wat de mannen mocht beweghen
Tot zoo vreemden raserny?
'Ksachse droevich, 'ksachse bly,
'Ksachse lachen, 'ksachse pruylen,
'Ksachse smeecken 'ksachse huylen,
'Ksachse clagen sonder end,
'Ksachse suchten van gewent,
'Ksachse lijmen, 'ksachse neuren,
'Ksachse singen by de deuren,
'Ksachse springen buyten macht,
'Ksachse rijmen dagh en nacht,
'Ksachse spreken meer as weten,
'Ksachse vasten meer as eten.
Eisch ick reden of bediet
D' iene seyt het is om Griet
S' heyt en ooghjen as en craeltge
D'aere seyt 'tis al om Aeltge
S'heyt en keeltgen as en veel,
Noch en aere 't is om Neel
S'heyt een haertgen geel as koren
Wie en souse niet bekoren?
Neeltge, docht ick, Griet en Ael?
Arge meyssens altemael.
Meyssens? meyssens? jae gans pocken,
Wie en souder niet mé jocken!

Muysen enz. Misschien denkt de dichter aan den vroeger aan Homerus toegekenden Muis- en- kikvorsch-krijg; althans eene lofreden op de muis is mij niet bekend. Een Encomium Pediculi schreef Dan. Heinsius. — *Hoort.* And. lez. Zeght. — *'Twas maer oeffeningh.* And. lez. 'Twas een o.

Om en meysgien om en gans
Zoo veul sinneloose mans?
Och! oft paert sen starcke lenden,
En de man sen waerde kende
Met wat schielicker geraes
Sagh ick vande knecht den baes!
Wat al paedges sach ick heeren!
Wat en kangsje wouder keere!
Asmen al de mans in 't lach
Boven an de tafel sach,
Asmen voor, honeur au dammes,
Singhe mocht honeur an 't wammes,
Sacke tabbert, muts en doeck,
Vive mantel, hoet en broeck.
Hoor (beghon de feex te kallen)
'K sie wel 't isser al van 't mallen,
Hoe je diep en dieper raeckt
Hoejet argh en argher maeckt,
Wilje dus noch langher praten
Gaet je gangh, ick gae men straten,
'K lien ghien ooren meer, Gedieuw,
Schier off morghen op en nieuw.
'T speet men al en lutgie seker
Datse sucken cloken spreker
Sucken elequenten tong
Zoo verachtelick ontsprong,
Maer geluckich mach hem roemen
Die uyt allerhande bloemen,
Die uyt allerhande ruycht
Mette Byetges heunich suycht.
'K leerden uyt dat leste partge
Datter in en Vrouwen hartge
Watje toont off niet en toont
Weynich passienci woont.

Haegsche kindre, noble maetges
'K ben ten ende van men praetges
Keurt men in gerechticheyt,
Draecht men in men slechticheyt,
'K hebje nae men cleyne crachten
'T manne-schepsel leeren achten,
Daer je nouw uyt schatte kent
Watje bent en niet en bent;
'K hebje voorder willen toonen

Feex. And. lez. meyt.

Tot men eyghen hoofts verschoonen
Watter tussen liefd' en mijn
Menich duysent mijlen zijn.
Daer uyt meughje voort bedencke
Nimment in sen eer te crencken
Off 't en blijcke voor gewis
Hoe de man van binnen is:
Wilje zoo veul van me leeren
'K selt op ienen reghel keeren
Dit 's 't sommarum van men som.
Lacht niet meer, off weet waerom.

23 Jan. 1620.

GA . . . .

Tweederhande slach van vrouwen
Selmen uyt ons dicht onthouwen
Paerlen, segh ick, syn der veel,
Maer oock leuren meesten deel.
Dat syn d'ouwe Werelts-wetten,
Hondert puycken, duysent sletten
'T groote schepsels heerlyckheyt
Staet in scheel en onderscheyt.
Vrouwtges, wie wil d'eerste wesen
Die hen stooren sel in 't lesen?
Hoor, ick spreeckje nouw as vrient,
Wie de paerel-eer verdient
Onder jouluy, meughjy weten,
Dat sijn yegelijcx secreten.
Die het meest te seggen heyt
Meestendeel het minste zeyt,
'T benne dick de volste vaten
Die her weynigh hooren laten,
En in 't diepste van de Maes
Gaet het minste stroomgeraes.
Iene saeck staet hier te letten
Voor de leuren en de sletten,
Datse mitter eyghe boogh
Niet en schieten in der oogh;
'Tswijghe sel de meeste vlecken
Off verclenen off bedecken;

Ga . . . . de rest van dit opschrift door water onleesbaar. — *'T groote schepsels.* And. lez. Aller dinghen, Al het schepsels.

Die der selve leurich acht,
Deckt heur on-eer zoose lacht
Asse leuren hoort vermelden:
Ick heb nimment willen schelden,
Maer gelooft my altemael
Dattick op te tong en tael
Oppet tieren oppet kijven
Oppet pruylen van de wyven
Rondom dapper acht sel slaen.
En genomen, 'k quam gegaen
Daer ick onder tien laudaten
Een van tiene vondt staen praten
Die op 't leurich leure-woordt
Overleurigh waer estoort,
Dieder op de naem van sletten
Vrouwelick in clere setten,
Waer 't en redeloose keur
As ick seyde, dat's een leur?

Prid. Cal. Febr. 1620.

HARDERSKLACHTE, IN DE WELCKE THYRSIS VERTOONT DEN HEERE VAN WARMONT, BECLAGHENDE HET DROUVICH ONGEVAL, SIJNE BRUYD (WIJLEN DOCHTER VAN DEN HEERE VAN MATENES, HEERE VAN HAZERSWOUDE) DOOR IJS-BRAECKE OVER GHECOMEN.

O. IV. 34, K. I. 476.

Doe Thyrsis machteloos den droeven oever-boort
Al schrickende gevat, al schreyend' hadd' becropen,

Die op 't leurich enz. Oude lez. Die der op het leure-woordt Overtalligh had estoort. — Er naast staat:

Faire de don debvoir, de courtoisie debte,
C'est avoir trop d'oreille ou n'avoir point de . . . .

Het laatste woord, door vocht onleesbaar geworden zal wel *teste* zijn.

Doe Thyrsis enz. Niet in ons hs., maar in dat der latijnsche gedichten, met een in het Latijn, een in het Fransch en een in het Italiaansch (alle drie ook in Ot. en Kbl. gedrukt), te zamen onder den titel Τετραδάκρυον. De titel dien ik hierboven geplaatst heb, is uit de Otia overgenomen. He meisje heette Maria, zij was dochter van Claes van Matenes, heer van Hazerswoude, en Geertruid van Lockhorst. Zij verdronk in het begin van januarij, volgens brief van Dudley Carleton van 14 jan. 1620 (Lettres et Negociations, III. p. 251), waarin hij schrijft, dat zij »a été noyée la semaine dernière, la glace s'étant rompue sous elle." Haar bruidegom, Jacob van Wassenaer van Duvenvoorde, heer van Warmond (geb. 1592, zoon van Jan en Odilia van Valkenaer), trouwde later hare zuster Jaqueline.

Daer 't schielick ijs-bedrogh sijn wenschen en sijn hopen
Sijn hert en al verdronck in Phyllis herde moort,
  En voelde sijn gebedt ten hemel onverhoort,
En voelde sijnen schat sijn eyghen hant ontslopen,
En voelde sijn gemoet in tranen overloopen;
Wel, seyd' hy noch voor 't lest (en Wanhoop voerde 't woordt)
  Wel, mijn' gedaelde Son, u sterven wil ick achten
Zoo ick u leven dé; Versinckt ghy in het nat,
Daer zoeck' ick oick mijn doot maer in een tranen-badt,
  Soo sult ghy dan beschreyt ick schreyende versmachten.
Als emmers d'een soo wel als d'ander smooren doet,
Wat can een coude stroom meer als een heete vloet?
Prid. Non. Feb. 1620.

AEN DEN HEERE DROSSART HOOFT, ENDE DE JOFFWEN ANNA ENDE TESSELSCHADE VISSCHER, OP 'T OVERLIJDEN VAN HAER' VADER.

O. VI. 93, K. I. 449.

De *Visscher* die men *roemt* dat nemmer schier en miste,
Die uyt den *Poppen-sinn* de *Sinne-poppen* viste,
De *Roemer* daer Natuer haer schatten in verschonck,
Daer al dat mondigh was siel-wateren uyt dronck,
Was eindelick gevelt, en die Orac'len sweghen,
Met als den Tempel-bouw ter aerden was gelegen;
Wijse *Anna* sagh bedroeft, schoon' *Tessel* stond verbaest;
Ah! seide d'een dus vroegh! en d'ander, ah! dus haest!
Dus jongh en Vaderloos! O mijn' bestorven dichten,
Waer is de Sonne nu die u behoort te lichten?
Waer is 't begeerigh oogh dat uwer voeten pass
En altijdt vierich volchd', en altijdt gierich las?
En Ghy gepresen Stift, en ghy vernaemde Naelden,
En ghy beroemde Pen, die mijn' gedachten maelden
By tijden op den Doeck, by buyen op 't gelas,
By beurten op 't papier als 't ernst en yver was;
Waer is de blijde hand die lievers niet en raeckte
Dan daer van uwer dry yet bleeck, yet blonck, yet blaeckte?

En Wanhoop enz. And. lez. off W. — *Als emmers* enz. And. lez. Want zoo doch d'een s. w. a. d'a. sterven doet.

Op 't overlijden van haer' vader. Oude doorgeh. lez. op haerl. dry-hoeckighe vriendschap. — *De Visscher.* Roemer Visscher was kort te voren overleden. Volgens de begraafboeken der Oude Kerk te Amsterdam is hij daar begraven 19 Febr. 1620. Dit gedicht draagt dus eene verkeerde dagteekening.

Troostloose Weesen-hert, waer is de wijse mond
Die t'uwer onderwijs noyt toe, noyt still en stond?
Waer is. De voorder klacht wierd schielijck wedersproken;
De diepst geschapen sucht in sijnen traen gebroken
Door een bekende Stem, het droeffelixste woord
Soo tijdelick gestopt als minnelick gesmoort.
Der Princen taelman *Hooft* (die, 't Nederland ter eeren
Den Koninghen sijn' spraeck, den Keiseren doet leeren,
Roept eewen achterwaerts, brenght landen in sijn land,
Sleept Steden in sijn' Stadt, dwinght scepters in sijn' hand)
Beweeghde dit gekerm. Stelpt die verloren tranen,
O een' en ander Maeghd (begon hy te vermanen)
Vermeestert uwen rouw, Wat schaet een ancker quijt
Zoo langh het schip in zee noch op een ander rijdt?
De Vader die ghy mist belett ick U te derven,
Mijn leven zy voor U in plaetse van sijn sterven,
In 's Werelds drooghe diep, en ongebaeckte sand
Belov' ick U mijn hulp, mijn' herssenen, mijn' hand.
De daghen mijner jeughd en ombevleckte nachten,
In deughden toegebroght, en ernstighe gedachten,
In weten-gierigheit sorghvuldelick besweet,
In tael en wetenschap geluckelick besteedt,
Bested' ick weer voor U, de langh verleden jaren
Van 's Werelds maecksel aff, en zoo veel' holle baeren
Als zedert tot op nu daerover sijn gejaeght,
En zijn mij niet ontkent, ick hebb' het al doorknaeght,
En all tot uwer baet; Zoo verr u lust te maeyen,
My lust soo goeden grond van 't mijne te besaeyen:
Op 't sluyten van een Sin in rijmende gedicht
(Hoewel daer in u hand voor niemand niet en swicht)
Verstaen ick ruym mijn deel, en mogelick wat vonden
Uyt mijnen koker U by wijlen sullen monden;
Wy konnen 't all niet all, de groote Ghever geeft
Aen eenen menighmael dat yeder niet en heeft.
't Was te gewilden waer om langer aen te prijsen;
Der Maeghden blij gelaet begonde te verrijsen,
De droeve Wolck verdween, de Sonne scheen verheught,
Strack schreyd' er twee van rouw, strack loegh' er dry van vreughd.
O meer als echte knoop geluckelick gebonden!
O drijhoeck van de Deughd van boven aff gesonden!

Weesen-hert. Oude lez. Suster paer. — *Der Princen Taelman.* Hooft wordt zoo geheeten, omdat hij vreemde Vorsten Nederlandsch laat spreken in zijnen Hendrik den Grooten, die nu reeds geschreven was, maar eerst in 1626 werd uitgegeven. — *Roept eewen achterwaerts.* In Geeraert van Velsen en Baeto, het laatste eerst in 1626 gedrukt, hoewel het in 1617 reeds voltooid was.

Volmaeckste sielen-band van all' die Holland siet,
Wat vruchten wachten wy, wat vruchten van u niet!
Geluckigh *Hooft*-Poeët van all die Holland baerde
En Holland baren sal, O! onder de vermaerde
Vermaerste Sophoclist, waer was 't U mogelijck,
't En hadde hier geweest, te vinden Us gelijck?
't En hadde hier geweest, waer was het U te raden
Dat swanghere vernuft zoo mildelick t'ontladen?
Gesegent Suster-paer, der Amstel-nymphen eer,
Verarmt den Hemel U of seghent hy u meer?
Neen, hy ont-oudert u, maer wil u niet ontrieven,
Dus moet ghy t'eener tijdt verliesen en verlieven,
Dus geeft Hy nemende (dat 's Hemellijck gerooft)
Hier zoo verwaerden kopp, daer zoo vermaerden *Hooft*.

17⁰ Kal. Jan. 1620.

SONNET [VAN HOOFT] AEN HEERE CONSTANTIJN HUIGHENS.

Men voede' *Achilles* op, met mergh wt Leeuweschonken
Dies siedende' oorloghsucht reed door sijn leeden rap.
Van rusten wierdt hij mat: van woelen frisch; en schrap
Stondt hij veel liever dan hij stack in lust versoncken.
Maer Huighens inborst, die voor sogh heeft opgedroncken
Der eedle konsten, klaer en sinne-sujvrend sap,
Vlamt op het eerlijck fraey. Waer nae sijn vrijerschap
Wt allen yver rent, geprickt van heilghe voncken.
Dies luistren nu sijn lujt, sijn stem, sijn streelend dicht,
Nae wetten van die geest op alles afgericht.
Nae dese schickt haer 't pujck van wtgeleesen zeeden.
Doch dit 's maer voorspel. T'hans de welvaert van sijn landt
En vrijgevochten volck, aenstellen wil haer trant,
Op maetslagh eenes siels soo vol van rijm en reden.

Jan. 1621.

Die Holland siet. Hs. en Ot. die Phebus siet. — *Verwaerden.* Oude lez. beminden.

Men voede' enz. Volgens het Hs. der gedichten van Hooft.

MIJNE ANTWOORD.

O. VI 96, K. I. 471.

Ick by den held gestelt, die uyt der Leeuwen schoncken
Den oorlogh yver soogh en 't Leeuwelicke rapp,
Die *Troyen* hielp in d'asch, en stelden *Hector* schrapp!
Soo diep en legh ick niet in eigen waen versoncken,
Soo veel en heb ick niet uyt *Lethe* opgedroncken,
Dat ick 's my weerdigh kenn'; al paerd het vloeyend' sapp
Van uwe Hoofsche pen t'onwetend vrijerschapp
Van een' rond' Batavier, by d'edel' Griecksche voncken.
Wat kan hy weerdigh zijn die noch op Stem noch Dicht,
Ervaren, noch op Luyt magh heeten affgericht
Veel minder op het puyck van uytgelesen Zeden?
Dies vind' ick in uw Dicht, puyck-Dichter van ons land,
Konst, jonst, genegentheit, maet, rijm, en regeltrant,
(Vergeeft my 't redelick ontkennen) maer geen' reden.

SONNET TOT ANTWOORDTSCHUT AEN C. HUIGENS.

Niet bij, maer boven selfs *Achilles* groove schoncken
En dommekraftigh hart, stel jck uw geesten rap:
Dien niet opkomen kan of flux en staense schrap
Die noyt in 't welsandt van de sufferij versoncken.
Granaedsche wol had noyt het gloeyroodt bet gedroncken,
Daer 't voeder verwer was, aen groener krujden sap,
Als kennis heeft gegrijst uw groene vrijerschap:
Waer aen men wordt gewaer soo Goddelijcke voncken.
Maer looft *Musæus* om zijn zielesleepend dicht;
Amphyons vingers tuck ter lujten afgericht;
Of *Orpheus* sang die 't wilt inscharpte tamme zeeden.
'T is ijdelhoofts bestaen. Gewaeght doch yder landt

Ick by den held gestelt. Het is, zoo als er in een ander afschrift van H. zelven, op het Archief van Amsterdam, onder staat, van V id. januar. (9 januar.) 1621. Dit en de volgende twee sonnetten hebben dezelfde rijmwoorden als het voorgaande.

Niet bij enz. Volgens het Hs. der gedichten van Hooft.

Van 't geestverlejden, steens voeghsaemheidt, boomen trant.
Het mijn oock, ijver ist, beken jck, en geen reden.

11 Jan. 1621.

SONNET.

BESLUYT AEN DEN SELVEN, TOT AFSCHEYT, OP 'T VERTRECKEN NAER ENGELANDT.

O. VI. 97, K. I. 472.

Danck hebbe 't Leeuwen merch, en grov' *Achilles* schoncken
Die mijn verkleumde hand van krampstijff maeckten rap,
En stelden teghen 't Hooft der hooffden hoofstuck schrap,
Daer sy te voren lagh in schimmelschae versoncken.
Och hadd' ick eenen dropp op *Helicon* gedroncken
Van dat daer boven heet het Henxste klauwen sap,
En onder 't groene hout van 't vochtigh Vrijerschap
Een blaeckend' vier gestoockt in plaets van dese voncken!
Wat hadd' ick langh mijn' stem, mijn danckbaerhertich Dicht,
Mijn snaren opden toon van u loff afgericht!
Daer nu mijn onmacht is den reghel van mijn Zeden.
Vaert wel vol herssent Hooft, mijn Schipper will van Landt,
Daer gae ick springhen heen op *Thetis* baren-trandt,
Ick ghev' U d'eerste eer, gunt my de leste reden.

16⁰ Cal. feb. 1621.

BEHOUDEN REIS VAN DEN HEER CONSTANTIJN HUIGHENS NAER ENGELANDT. SONNET [DOOR P. C. HOOFT].

Trompetter van Neptuin, heb jck op u een bêe?
Rond met de wangen, en te wercke legt de longen;
Op dat te stijver aem ten hooren wtgewrongen
Doe luistren weêr en windt: En kundight over zee,

Het mijn enz. In het afschrift van Huygens staat, Het mijn oock yver is, beken ick, en geen reden. Hij heeft dus niet begrepen wat Hooft zeggen wilde. Ik geloof, dat Hoofts slechte interpunctie er de schuld van draagt en dat wij achter *trant* eene dubbele punt, en achter *oock* eene punt moeten zetten, en de laatste woorden dus verstaan: daarom, ik beken het, bewijst het overdrevene ingenomenheid maar geen gezond oordeel, wanneer wij Musaeus enz. zoo hoog verheffen.

Henxste klauwen. Het oudste der twee Hss. van dit sonnet heeft Caballijnsche. — Eenige sonnetten van Anna Roemers enz. op dezelfde rijmwoorden, zie Bijlage V.

Trompetter van Neptuin. Volgens het Hs. der gedichten van Hooft. Voor 23 januarij, den dag waarop Huygens naar Engeland vertrok.

Wt uwes Coninx naem, soo trouwe vaste vreê,
Als wordt geviert, wanneer d'ijsvogel is in 't jongen.
Sijn Volck, Oost wtgesejdt, houd' Æol al bedwongen,
Soo lang tot *Huighens* heb besejlt gewenschte reê.
Oft draelt ghij, en wilt eerst uw' meester oorlof vraeghen?
Geen noodt oock. Schipbreck kan Arjon niet vertzaeghen
Dien de Dolfijn, als 't nauwt, moet dienen tot een schujt.
Sijn sang sal baeren bats en lujtruftighe bujen
Licht tegens eighen aerdt van toghten woest oprujen,
En maken zeedigh zee en stormen, met sijn lujt.
Omnibus idem.

DAER OP ICK.

O. VI. 101, K. I. 475.

Arions Zwanen-treur en Dood-bereide bêe,
Het uyterste gepooch van sijn' geleerde longhen,
Heeft het hem 't leven oock den Rooveren ontwrongen?
Neen, een beleefder Vissch ontvoerden hem de Zee.
Hoe? byde Menschen vrees, en by de beesten vrêe?
Fy, grijse loghen-eeuw: Komt leert het by de jonghen,
Wie Water, Wind en Weer al singhend' heeft bedwonghen,
Tot sijn gescheepte Vriend bezeylde Jacobs Ree.
Ick geve voll bescheid op 't ongeloovigh vraghen,
Ick, Thetis toren laest, der Schipperen vertzagen,
Ontswommen op de kiel van Hoofts bewenschte schuyt.
Corinthen, hoort; en wijckt: Noord-westelicker buyen
Te dempen met een woordt, Zuyd-Ooster' op te ruyen,
Dat kan een Hollands lied, meer als een' Griecksche Luyt.
Lond. Prid. Id. Febr. CIↃIↃCXXI.

Roose mongkie, krale lipgies,
Venus aes, Cupidoos knipgies,
Heunich-bietge, suycker-tong,
Zoo vernuftich en soo jong.
Peerel, onder soo veel leurtgies,
Dien ick, metter eyghen cleurtgies

Wanneer d'ijsvogel enz. Dan, beweerde men, was de zee zeven dagen stil.
Roose mongkie. Aan Maria de Bie, uit wier naam iemand, aan H. onbekend, een vrij stekelig gedicht geschreven had tegen zijn »Haegse kindre." Zie bl. 52.

Iens van achter uyt 't selet
Voor de veingster hadd' eset.
Soetste Maey van al de Maeyen
Die het hemel-dack sien draeyen
Met sen lichgies, dien ick schier
Minder as jou ooghgies vier.
Troosje, laetje niet mishanden
Dat ick uytte vreemde landen,
Daermen rontom water siet,
Daermen mannen Engels hiet,
Daer het lecker-tongs verlangen
'T oestercosje wordt evangen
Met een wit pampiere trom
Voor je deurtgie rase com.
Ist en Vryer ist en prater,
Die sen ammereuse snater,
Of sen impertuyne sang,
Heel den aftermiddich lang
Op je breyssel heyt vergoten,
Laet hem nou sen stramme coten
('t Lange sitten achtme quaet)
Wat vertrede langs de straet.
Merghen comter weer en daeghje,
Merghen comt hem weer en vraeghje
Of en treckjen in de sin,
Dat is l'ordre van de min.
'K eyschje niet as ien gesighje
Over dit rechtvaerdigh dichgie,
Dat ick met en volle moet
Voor je voetges storte moet.
'K hebb men kollericke buyen
Zoo besnede tot op huyen
Dat ick noch men leve mens
Anders gaff as goede wens;
Maer hoe seyden d'ouwe eewen?
Tergde lam'ren wordde leewen,
De gerusten heyt ghien rust
Langer dan 't de muyter lust.
Seker, Bietgie, de quellaedgie

Voor de veingster hadd. And. lez. Op te v. hebb. — *Hemel-dack.* And. lez. hemel-vack. — *Vreemde landen.* And. lez. Wester l. — (*'t Lange sitten* enz. And. lez. ('t Lange sitten wordt me sat) wat vertrede langs de stadt. — *L'ordre,* zoo, meen ik, staat er. And. lez. 't soetste. — *Muyter.* Oude lez. quade.

Dien ick onglancx in men c'raedgie
Jouwenthalven hebb' ehadt,
Heyt me soo by 't hart evatt,
Heyt me soo de gall ontsteke,
Zoo gekittelt om te spreke,
Dattick men gestoorde pen
Langher niet betoome ken.
Wie mach toch den brodder wesen
Die sen onverstandich lesen,
Jou ter schande, mijn ter spijt,
Nae soo menigh maenden tijdt
Nae becans en coppel jaren
Voor de Werrelt comt verclaren,
Met en oppesett gelaet
As en meyssies advecaet?
'K sett sen leughenen ter sijen,
'K laet sen bitter bijten glijen,
'K stoor men an sen jurien niet,
Zoo veul redelick gebiet
Hebb ick (buyte roem te spreken)
Over 't jeughdich bloets gebreken,
Dattick deur men passie-roock
Kijcke ken, en hooren oock.
'K moet hem simpelicke seggen,
Ien dingh ken ick niet verleggen,
(Luystert, Lieste, 't roert jou eer,
En sijn schande noch veul meer)
Dat hy syn ontgordde dichten
Met een cleurtgie comt verlichten
Van jou soete naems levrey
Min noch meer al of hy zey,
Luystert Broeck, de Keurs sel pleyten,
Op te jurieuse feyten
Teghe sijn hoochweerdicheyt
Zoo beschreven as eseyt.
En wat keurs? En wie selt wesen?
(Heyt hy qualijck uytelesen?)
Wilje beter as de fleur,
Maeyken aller keurse keur?
Lieve knecht, is 't al van 't mallen?
Is je 't suysement ontvallen?
Sijnje sinnen uytte gesp?
Loofje dat en schrale wesp
Voor een honich*bie* ken strecken?
Al te tastelijcke trecken,
Al te lompen leepicheyt
Hoor, al wordt het je geseyt

By en *weynich-waerde* spreker,
Dese regeltgies gaen seker,
Steecktje noyt in immants schoe,
Off je voet en paster toe;
Decktje noyt met immants veren,
Off je kent hem egelleren,
Ciertje noyt met immants baert
Off je mondt is sijne waert
Roemtje nimmandt oyt te wesen
Off je lijckt hem schier by 't wesen;
Daerme steeck ick hier een spel,
'K hoop je vatt men seggen wel.
Noch en woortje sel ick voeghe
Tot men eyghe vergenoeghe,
En omdat je lette sout,
Bietgie, datte groofste fout
Niet en worde toe eschreven
Diese niet en heyt bedreven;
Brengt de woorden iens te gaer
Dien ick uytsloegh over 't jaer
Achter 't langhe lof der vrouwen,
Hebb ick 't selver recht onthouwen,
Peerle, seyd ick sijn der veel
Maer oock Leure meestendeel.
Wachje Vrijsters, d'eerste Leuren
Sel ick by her woorde keuren.
D'eerste dien ick gaen sel zien
Sel ick segge, datser ien;"
Dit en ken je lieve Schrijver
In sen blinde Leuren yver
Niet verdouwen met gedult;
Spreeckt sentenci, hebb' ick schult?
En jij, Wijze Sekretaris,
Hebb' ick aers eseyt as waer is?
Hebb' ick iemanden eraeckt
Die sen selve niet en laeckt?
Wie heyt jou in 'thart esteke,
Hier en peerel te doen spreke
Daer ick 't op te Leure nam?
Peerel-bietgie, lieve lam,
Isser in je soete sinnen
Clere, wraeck, of haet te vinne,
Hier toe meughjese met reên

Weynich-waerde. Waarschijnlijk woorden van Huygens berisper en daarom onderstreept, even als *met besette,* blz. 74. — *Lette.* And. lez. wachte. — *Peerle seyd ick.* Zie bl. 70.

Samen alle dry besteên,
Clere sel den haet ontsteken
Oppet haten volghtet wreken,
Daer betael j' hem effe mé
Die je dese vrientschap deê.
Mijnenthalve, laet men oore
Noyt in Hollandt, welcom, hoore
Laet ick opte wederkeer
Jonas zijn in 't Noorder-meer,
Laet ick levenloos verlanden
Op te Schevelinghse sanden,
Laet ick daer voor Craeyen-aes
Rotten onder knijn en haes,
Hebb ick 't immer durven dencken
Van je renemêe te krencken,
Hebb ick immer in men geest
Schimperich op you eweest.
Hebb jck in men Vrouwe-nepen,
Jou verdachtelijck begrepen,
Hebbick in men Keursen-dicht
Jou beteyckent off beticht.
Hoogher hebb ick niet te sweere,
Benje niet te contentere
Met dit onbevallich schrift
Daer ick mette grote sift,
Tijdeloos, moet overloopen,
Laet men iene weldaet hope,
Dattick schier of merge mach
Ienen encklen halven dach
An je groene sy besteden,
Om je *met besette* reden
Iens voor al dit coppespin
Te verdrijven uyt je sin;
Meuglick of men haringhere
Sel mirakel operere,
Meuglick of men backes ken
Beter pleyten as men pen.
Help jy winsje, tussen tijen,
Corte wijle, langhe tijen,
Stille zee, en weste windt
Voor

Je Diener
Huygenskindt.

Lond. 7e April 1621.

NAEMVERSETT VAN JOFFW. S. D. V.

O. VI. 104. K. I. 479.

Een jeughdigh Amsteldier voll ongemeene vlams,
Wat meer als Waterlandts, wat meer als Amsteldams,
Ontliet haer' schoone twee beweechelijcke kranen,
En deckte met een vloed van ongeveynsde traenen
Den eertijdts lieven romp van haer's gelijcken Een',
Die 't aller zielen padt te vroeghe most betreen.
Doe nu de selve druck die haer beval te spreken
Het spreken haer benam, al sprekende besweken,
Sprack, sluytende met een haer noyt besloten liedt,
O! LEVEN, ASS VAN GRAS, en meer en zijt ghy niet.

Amstelrod. Aug. 1621.

MUYDSCHE REISE. AEN IOFFW. TESSELSCHADE VISSER.

O. VI. 148, K. I. 480.

Vochtigh Zuyen
Schortt uw' buyen
Over Muyen
Eenen dach,
Dien ick gaeren
Sonder baeren,
Stil, en klaer, en
Drooghe sagh;

Noorder' vlaghen
Laet u draghen
Daer de daghen
Nachten zijn,
Daer de nachten
Noyt en lachten,
Noyt en wachten
Sonne-schijn;

Een jeughdigh Amsteldier. In eenen bundel Hss. van Huygens (ter bibl. der Kon. Academie), waarin van allerlei bijeen gevoegd is, vindt men ook eenige anagrammen, en daaronder »Susanna Vogelaers: o leven ass van gras." De overige woorden van de laatste regel van dit gedicht, »en meer en zijt ghy niet," zijn er bij gevoegd. Susanna de Vogelaer was waarschijnlijk eene zuster van Marcus de Vogelaer, aan wien het gedicht, bl. 16. — *Beval.* Hs. en Ot. gebood.

Helder Oosten
U vertroosten
Teghen 't roosten
Vierigh-droogh
Kan ick missen,
Naer mijn gissen
Uyt het pissen
Van om hoogh;

U voor 't leste,
U voor 't beste,
Groeyig Weste
Roep ick aen,
Leent u laeuheyt,
Dat gheen' graeuheyt
's Hemels blaeuwheyt
Mach beslaen.

Ingevallen
Gheen' van allen
Kan bevallen
Mijn gebedt;
Valt aen 't blasen,
Valt aen 't rasen,
Als vier dwasen
Zonder wett.

All u coelen,
All u croelen,
All u woelen
Over 't Ty,
Al u buyen
Voert my huyen
't Hooft van Muyen
Niet voorby.

Hooft beloert my,
Lust beroert my,
Liefde voert my
Over Zee,
Zijnder Winden
Die my binden
Van mijn vrinden
Een, en twee?

Æol hoorden
Dese woorden,
En ontstoorden
Sijnen sinn,
Huygens ruste,
Waer 't hem luste,
Op de kust, te
Muyen in.

Maer hy naeckte,
Maer hy raeckte,
Daer hy haeckte,
Niet zoo ras,
Hy en leerde
Wat de weerde
Van de eerde-
Vreughden was.

Soete uren
(Ginck hy trueren)
Moght ghy duren.
Sonder vaert;
Wat begeerde,
Onverseerde,
Overweerde,
Nutten waer 't!

Maer, verblijden,
Ghy sijt lijden,
Nu ghy glijdt, en
Staende gaet:
Can hy leven
Sonder beven
Die beneven
't Sterven staet?

Langh verbeyden,
Schielijck scheyden,
Een van beyden
Waer te swaer,
Waerom gaet ghy,
Waerom laedt ghy,
Waerom slaet ghy
Bey te gaer?

Moet ick suchten
Nae genuchten,
En noch duchten
Daer se zijn,
En mijn wijnen
Sien verdwijnen
In fenijn, en
Schey-asijn?

Moet ick haecken
Nae 't vermaecken
En geraecken
Taey daer in,
En 't genieten
Zien vergieten
Zien vervlieten
Eer ick 't vinn'?

Meer en konden
Scheydens-wonden
Niet vermonden
Sonder pijn;
Hoe 't begoste,
Suchten koste,
Suchten moste,
'T ende zijn.

Tessel-schaetgie,
Cameraedtgie,
Die dit praetgie
Uyt mijn hert,
En van binnen
Uyt het spinnen
Van mijn' sinnen
Hebt ontwert;

Hebt het, hout het,
Sluyt, ontvouwt het,
Siet, aenschouwt het
Als belooft;
Maar, bewooghen
Uyt medooghen,
Zonder d' ooghen
Van uw *Hooft.*

Amsterd. Aug. 1621.

Vervlieten. Oude lez. vernieten. - *Vermonden.* Hs. verkonden. Oude lez. verbonden.

OP DE VERTALINGE VAN DE EERSTE WEKE DER SCHEPPINGHE VAN DEN HEERE VAN BARTAS, DOOR DEN BARON VAN ASPEREN.

O. VI. 103, K. I. 478.

Brandt u het hertte noch in weten-gierichеyt,
Hollander, graghe geest naer ouderdoms bescheyt,
Spoelt ghy u lusten noch in 't grontsop aller jaren,
In d'oude-jonge Weeck, die 't al in haer sach baren,
All uyt haer baren siet: Loopt niet zoo williglı meer
Besoecken op sijn erff den franschen Lely-Heer,
Loop niet soo williglı meer tijdt, middle moeyte waeghen,
Om d'aller-dinghen-jeughd den vreemden aff te vraghen;
Neemt *Boetzelaer* te hulp; hy weet een naerder padt,
En thoont u *t'Asperen* des Werelts baeckermatt.

Hag. 1 Oct. 1621.

BATAVA TEMPE. DAT IS 'T VOORHOUT VAN 'S GRAVENHAGE.

O. IV, K. I. 89.

't Sonnen-radt begint te stooten
Teghen 's Noorder Creeften-heck,
En die cromme crauwel-pooten
Slepen 't naer den Leewen-neck:
Daer met gaen de daeghjens crimpen
Die men langher hoopt als heyt,
Hey! wat's al des Werelts glimpen
Min als tegenwoordicheyt?

Daer met ydelen u schauwen
Haeghsch-Voorhoutsche-Joffrou-rack,

Brandt u het hertte enz. Zie over den baron van Asperen bl. 45. Zijne Vertaling van de eerste week der Scheppinge des waerelds, gedaen in 't François by G. de Saluste, heer van Bartas, is te 's Gravenhage 1622 in 4^0 gedrukt.

Voorhout. Over de uitgaven zie Inleiding. Die van 1622 is nauwkeurig nagedrukt in de Otia. — *Tempe,* de bekende schoone vallei in Thessalië. — *'t Sonnen-radt,* enz. And. lez. Phoebus heeft sijn radt (oude lez. hooft) gestooten. — *Teghen's* enz. Hs. en Ot. Teghen 't Noorder-Creeften-heck Ik geloof dat de lezing der Kbl. zuiver is, dat de dichter wil zeggen, tegen den naar het noorden gekeerden bek van den kreeft. — *Slepen 't* enz. Hs. Voeren hem naar Leewens neck. Later, Grijpen naer den Leewen-neck, Grijpen naderhand veranderd in Drijven 't, Trecken 't. Ot. Rucken 't. — *Min als* enz. Oude lez. Als een soete spijticheyt.

Daer met gaet u groente grauwen
Munnick-tuyntgien, blader-dack;
Daer met naeckt u jaerigh sterven,
Linde-toppen, weeldig hout,
En dat nootelijck verderven
Als ghy weder groenen soudt.

Sterven? neen: noch sult ghy leven,
'Tzij de Somer blaeckt off swicht;
'Tleven zal u niet begeven
Isser leven in mijn Dicht.
Coude mach ons oogh berooven
Van u soete lommer-looff,
Maer ons oore te verdooven —
Sluyt ick buyten Jaerenrooff.

Als u tacken sullen duycken
Onder 't vlockigh Winter-meel,
En u bladerloose struycken
Proncken met de bloote steel,
Dan sal noch u bloessem bloeyen
(Lustich, Vrijsters een en acht,
Helpt mijn stramme Rijm aen 't vloeyen)
In des Hagenaers gedacht.

Dan sal noch een grijse dutter
Mette scheenen voor de vlam,
Mette tanden inde butter,
Inden beulingh, inde ham,
Inde nieuwe-jaersche weggen,
T'mijnder eeren spreken, Maer,
Maer hoe kent die Vryer seggen,
'Tgaet al offet Seumer waer!

Vreemdelinghen die de bochten
Van 't gebulte Werelt-padt
Onder allerhande lochten,
Over 't drooghe, door het natt,
Hebt begaen, berolt, bevaren,
Hebt uw yver-vier gekoelt
Tot hier onder in de baren
Daer de Son haer peerden spoelt:

Munnick tuyntgien. Het Voorhout was in 1536 door de Predikheeren aangelegd, om hun tot wandelplaats te dienen. — *Jaeren-rooff.* Hs. tijden-rooff. — *'Tgaet al.* And. lez. 'Tluydt al. — *Yver-vier.* Oude lez. reysens-lust.

Comt, laet u gedachten deysen,
Daer het lichaem eertijdts was,
Laet u sinnen over-reysen
Al des ronde bodems plas,
Niet en haeck ick meer te hooren
Dan soo schoonen Tempes naem,
Comt u erghens een te voren,
Die mijn Linde-ly beschaem.

Dunckt u dat het zy te vinden
Inde groote Papen-stadt,
Daer de Vagheviers gesinden
Van een mensch een heylich vat,
Van een Visscher, knecht der knechten,
Maecken een almachtigh man,
Die der Keyseren Recht rechten
En op Croonen treden can?

Neen, och armen! woeste muren,
Schaduw van u oude glans,
Eertijts hooft van u geburen
Nu nauw bloeme van haer crans;
Gaet u schoonheyt elders paren,
T'onsent gelt sy weynich meer,
Al u' luyster sijn u' jaren
En u' schimmel al u' eer.

Is het, moghelijck, te soecken
In het prachtighe moras,
Daer Antenor quam besoecken
Wat het ballingh-leven was?
Neen, bedompte water-dallen,
Marmer-kaden, weeldrigh slijck,
'Kvind in allen niet met allen
Dat mijn linde-laen gelijck.

Sal ick dan te rugge ryen
Naer de fransche Scepter-stadt,
Naer de trotsche Panneryen,
En zoo menich spitse padt,

Die myn linde-ly. In de Ot. en Kbl. 1658 leest men Dat, wat hier beter past, maar in Kbl. 1672 weer door Die vervangen is. — *Papen-stadt.* Roma. H. — *Een almachtigh man.* Hs. en Ot. haren ziel-tyran. — *Der Keyseren recht rechten.* Hs. en Ot. de keyseren bevechten. — *Op Croonen treden.* Oude lez. haer Troonen vellen. — *T'onsent.* Hs. T'mijnent. — *Prachtighe moras.* Venetia. H. — *Fransche scepter-stadt.* Paris. H. — *Panneryen.* Tuilleries. H.

Eertijdts moedich op de schreden,
Grooten HENRIC, van u voet,
Eer hem Clotho dede treden
Daer het al in treden moet?

Sal ick 't weder Noordwaert wenden
Naer het blancke Brittenlandt,
En mijn' overdenckingh zenden
Naer de rijcke Teemse-Strandt,
Zal ick daer, als opgetoghen,
Staen aenschouwen 't lange rack
Vande vier en veerthien boghen
Met haer' felle water-smack?

Sal ick 't eyndelijck noch strijcken
Schelde-diepten, An u' Werff
Die ick allen vergelijcken
Ja voor allen stellen derf:
Of en soudt ghy 't niet verdragen
Averechte Masten-woudt,
Wonder-weelde van ons daghen,
Veen vol steenen, sack vol goudt?

Wel, ick lov' u al te samen,
Swijghe wat een yeder feylt,
Roem u' eere, vier u' namen:
Maer waerom zoo wijd verseylt?
Moet ick wederom vervallen
Op mijn eerst bedorven smaeck,
Noch en vind' ick niet in allen
Dat mijn' Lindelaen genaeck'.

Linde-laen, mijn zoet versinnen,
Waer ontginn' ick uwen roem,
Aen u schorsse taey om spinnen,
Aen u stam, u blad, u bloem?
Schorssen, stammen, bloemen, bladren,
Yeder eyschte sijn verhael;
Laet my een uyt allen gadren
Als u eyghen altemael.

Sal de Vinder niet bekennen
Van de tweede Blixem-slach

Blancke. Hs. en Ot. witte. — *Teemse-Strandt.* London. H. — *Eyndelijck noch.* Hs. en Ot. eyntelijcke. — *An u Werff.* Antwerpen. H. — *Stellen.* Hs. prijsen. — *Averechte Masten-woudt.* Amsterdam. H. — *Wijd verseylt.* Hs. verr' geseylt. — *Roem.* Hs. prijs. — *Bloem.* Hs. rijs.

Die Vulcaen van uyt sijn' dennen,
Maer benijdende, besach,
Dat sijn' gheele solffer-cruymen
Dat sijn snelle flicker-Sout,
Loot off yser niet doen ruymen
Sonder u vercoolde hout?

Sal de cruyden-kieser seggen
Dat hy oyt op rauwe wond
Soeter Balsamen te leggen
Dan uw blader-knauwsel vond:
Sal hy 't Jaer-gety verwinnen
Vande sware struyckel-sucht,
En gereeder baten vinnen
Dan de geesten van uw' vrucht?

Sulcke tacken, sulcke blâren
Sulcker stammen, zoo gelâen
Vind ick tweemael twintich paren
Over eene lenghde staen;
Knoopt nu all' u Marbmer-booghen
Roomen, in een' reghel-ry,
Noch en zal ick niet gedooghen
Dat het sulcken rye zy.

Laet ick dan mijn ooghe weyden
Over d'een off d'ander kant,
'Kvinder altijdt-groene weyden
Met gestichten omgeplant:
Yemandt sal my connen toonen
Off meer huysen off meer houts,
Maer waer sach men oyt bewoonen
Zoo veel Stadts in zoo veel wouts?

Loot off yser enz. Hs. en Ot. Selden loot off yser. — *Sonder u vercoolde hout.* Dodon. Herbar. 29. 16. II. — *Soeter Balsamen.* Dodon. ibid. Add. II. — *Knauwsel.* Hs caeusel. — *Sal hy 't jaer-gety* enz. Dodon. ibid. II. — *Gestichten.* And. lez. gebouwen. — *Zoo veel Stadts in zoo veel wouts.* Hierop volgt een couplet, later doorgehaald en ook niet in Ot. of Kbl. opgenomen.

> En wie sal my helpen wijsen
> Watter meest in reden staet
> Off de straet voor 't groen te prijsen
> Off de groente voor de straet?
> Om de middel wech te vinden
> Dunckt my dat ick seggen zou,
> Het gebouwe ciert de Linden
> En de Linden het gebouw.

Schoone spitsche ghevel-toppen,
Die uw flickerende Ley,
Die uw weder-wijse knoppen
Als een' jongejuffer-rey
Neffens eene siet staen glimpen,
Laet my groeten in u roy
(Tegen 't boose laster-schimpen)
'T opper-puyck van all u moy.

Welcom dan herstelde stijlen,
En wel eer mis-bruyckte vloer,
Tot het knarssen van de Vijlen
Op het grove blixem-roer,
Op den fellen menschen-moorder,
Op de snelle slinger-slang,
Beenen-maeyer, mueren-boorder,
Donder-doover, Duyvel-sang.

Welcom, vrygesproken muren
Van de swarte slaverny,
Even langhe moet ghy duren
Als de Werelt Werelt zij;
Lancksaem moet u wedervaren
'T slijtigh knaghen vanden tijdt,
Langhe blijven u Pilaren
Vrede-stammen, ketters-nijdt.

Spitsche ghevel-toppen, de Kloosterkerk. — *Weder-wijse knoppen.* Op elken der drie gevels van die Kerk stond een windwijzer, zoo als men zien kan op de afbeelding van het Voorhout bij Cats Houwelick (Amst. 1655 fol.) bl. 4. — *Tegen 't boose laster-schimpen.* Oude lez. Onbehaelt van listich schimpen. — *Herstelde.* De kerk, sedert 1574 eerst tot paardestal, later tot geschutgieterij gebezigd, was in 1617 door de Contraremonstranten tot hunne godsdienstoefening in gebruik genomen. — *Misbruyckte.* Onder de eerste lettergreep staat in het Hs. een streepjen. Cats, de uitgever van het Voorhout, vergiste zich in de beteekenis daarvan, liet die lettergreep van eene hoofdletter voorzien en met eene s vermeerderd cursijf drukken en verbond haar met een streepjen aan de volgende (*Miss*-bruyckte). Hij zag er eene toespeling op de mis in. Bilderdijk en Verwijs, door hem misleid, insgelijks, doch de volgende regels bewijzen dat H. alleen aan het misbruiken der kerk tot het gieten van geschut heeft gedacht. Hij was gewoon, de woorden die hij veranderen wilde, te onderstrepen. Het is evenwel meermalen gebeurd, ook in dit gedicht, dat een woord, dat hem niet aanstond, onderstreept werd, maar de verandering achterwege bleef. In beide uitg. der Kbl. staat *Miss*-bruyckte. H. heeft dus òf in deze verandering berust, of, wat ik eerder geloof, er bij de correctie niet op gelet. *Op den fellen* enz. Hs Op de (vroeger, D'aller) felste menschen-moorder, D'allersnelste sl.-sl.

Langhe moeten in u dondren
Wetten, woorden, waerheyt, eer,
Straff, genade, werck en wondren
Vanden Eenen aller Heer,
Langhe moeten u begheven
Schande, scheuringh, hoon en spijt.
Langhe moet ghy staen en leven,
Langhe wesen dat ghy zijt.

Maer mijn Peerdt ontloopt sijn toomen,
'T is te langh op straet gepraet,
Daer zoo dichten huys van Boomen,
Daer zoo zoeten weyde staet.
Nu wel aen, gevlochten spruyten
Eer my weer mijn handt ontvaer',
Laet ons uwen roem ontsluyten
En besluyten met het jaer.

LENTE. Wat en comt my niet te voren
In 't herdencken van de tijd,
Die ghy even als herboren
In u kindtsche stonden zijt;
Inde drymael dertich daghen
Als des Hemels kandelaer
Over 't Bockgien wordt gedraghen
Naer den Stier en 't Kinder-paer;

Als de Locht beghint te lauwen,
D' aerde opent schreeff by schreeff,
'T weeldrigh Vee begint te kauwen
Daer het Schuygien onlancx dreeff?
'K sie u bolle botgiens bersten,
'K sie se baren elck haer bladt,
Als een vruchtgie dat haer persten
Doe 't in 's moeders darmen sat.

'K sie die onlancx doove struycken
En soo menich schralen tack,
In een' oogenblick ontluycken,
Weynich min als onder dack:
Onbegrijpelijck vermoghen
(Spreeck ick dan den Hemel aen)
Hoe veel meer besien ons' ooghen
Dan ons' herssenen verstaen!

Wercken. Hs. en Ot. wereck en. — *Darmen.* Hs. lichaem. — *Ons' ooghen.* Hs. en Ot. de ooghen, en in het volgende vs. de herssenen.

Maer oick dalen mijn gepeynsen
Somtijdts uyt de locht in 't slijck:
(Wie can heel den mensch ontveynsen
Dat hy nerghens uyt en kijck!)
Nieuwe spruytgiens van der aerde,
Hebb' ick menichmael geseyt,
Hoe veel hoogher is u waerde
In u jonghe weynicheyt.

Waer der altijdt sulcken dierte
Inde Haeghsche Vryer-schaer,
En 't geraeghe broeck-gedierte
Niet soo dicht gesaeyt en waer,
O! wat soudter op een woelen
Om zoo menich Vryer gaen,
Die sijn waerde nu moet voelen
In de menichte vergaen!

Somtijdts hebb' ick weer gaen singhen
Soo ick 't niewe looff besach,
Ey! hoe soet sijn 's werelts dinghen
Opten eersten nieuwen dach!
Maer, ô lichte schaduw-vreughden
Hoe vervalt ghy in 't verslijt,
Hoe can alle niew ontjeuchden
Met het grijsen vande tijdt!

Hebben niet de jonge jaren
Die ick vanden hemel houw,
Menich haestich paer sien paren
Met een 'sanderdaeghs-berouw?
Waer uyt mocht de worttel spruyten
Die het misgenoeghen gaff?
'T vonnis can sijn selven uytten:
'T jonge lieve nieuw was aff.

Jonge, lieve, nieuwe blaertgiens,
Schepseltgiens van eenen nacht,
All' u aêrtgiens, all' u haertgiens
Zijn ons nu in eer en acht;
Maer hoe milder ghy u tacken.
Met u breeder groente vult,
Hoe u eere meer sal sacken,
Hoe ghy minder gelden zult.

En 't geraeghe broeckgedierte. Nisi de puellis mavis, teekent H. op den kant aan. — *Soo ick.* Hs. Als ick. — *Lichte.* Hs. soetste. — *Milder.* Hs. dichter.

Dan de reden sal my leyden
SOMER. Teghen stroom van 's werelts waen
En u waerde doen verbreyden
Beyd' in 't groeyen en 't vergaen.
Siet den Hemel is aen 't branden,
En sijn lichter op het hoogst;
Spout de Landtman inde handen
'T is op hope van den Oogst.

Drymaal dry en seven uren
Sien ick Titan opde jacht;
Qualijck seven can hy duren
Tot het nutten vande nacht.
Minnen-yver doet hem loopen
Naer de Vrijster die hy ziet,
(Blinde Minnaer! staeck u hopen,
't Is het Lauwer-meysken niet:)

Wie wil nu het bedde ruymen,
En het clamme peluw-sweet,
Wie wil met my uyt de pluymen
Daer ick hem te leyden weet?
Op, mijn Haghenaers, mijn Vrinden,
Dit 's te langhen Somer-nacht;
Beter buyten inde Linden
Naer den dagheraedt gewacht.

Hier is alle dier ontslapen, Morgen-
Hier is 't Crekeltgien aen 'tgaen, stond.
Hier begint de Spreeuw te gapen,
Hier is 't Quackeltgien aen 'tslaen,
Hier de Nachtegael aen 'tneuren,
Hier de Distelvinck in swangh,
Hier de Tortelduyff aen 't treuren,
Hier de Lijster aen de sangh.

Hier is Kauw en Craey aen 't reppen,
Hier de Reyger inde lucht,
Hier den Oyevaer aen 't cleppen,
Hier de zwaluw inde vlucht,
Hier de Coeckoeck aen het stuyten
Over yemants ongeval,
Isser yemant die sijn fluyten
Leeren moet, of leenen sal?

Sien ick. Hs. sien wy. — *Vrijster.* Virgo. H. het sterrebeeld, de Maagd. — *Lauwer-meysken.* Daphne. H. — *Yemants.* Hs. en Ot. 's anders. — *Yemant.* Hs. nyemant.

Can u 't oore niet betrecken.
Ghunt het ooghe sijn vermaeck;
Siet de Dach-bodinn' haer recken
Recht al schoot sy uyt den vaeck;
Cost haer grijse boel verjonghen,
'K wedd' hy hadse noch te bedt,
Daer s' hem nu is langh ontspronghen,
Cap en tuytten all gesett.

Cap en tuytt als gulde stralen,
Ooghe-lichten als robijn,
Wangh en lippen als coralen,
Is haer dagelijcksche schijn.
Vryers, all' u jonghe leven
Op het schoonste schoon verhitt,
Comt en helpt het vonnis geven,
Isser schoonder schoon als dit?

Comt, en helpt my opwaerts kijcken
Langs der Linde-toppen goudt,
Daer sy 't nat gaet over strijcken,
Dat haer Broeder strackx ontdouwt.
Hy als Bruydegom behanghen
Met Cieraten overhoop,
Hy als Prince vol verlanghen
Nae de voor-eer vande loop.

Op gesellen naer de Linden,
Op mijn' mackers, op mijn' mans,
Die hem reetst te veld' zal vinden
Spaer ick noch een buytecans.
Laet ons' ooge zoo wat weyden,
Misselijck waer by de straet,
Deur off Venster, off van beyden
Hier off ghinder, open gaet.

Sulck een Venster mochter clappen,
Sulck een Deurtgie mocht het zijn,
(Sonder yemandt te besnappen)
'T waer een tweede Sonne-schijn.
(Hemel laet u niet mishaghen
Voert ghy schooner lichten twee,
Dieder duysent met hun draghen,
Hier beneden isser mé.)

Als Bruydegom. Psalm 19. H. — *Te veld.* And. lez. by my. — *Ooge.* Hs. oochghiens. Ot. 't ooge. — *Misselijck.* Hs. Moghelijck.

Sulck een Venster mochter luycken,
Sulck een Deurtgie gapen weer,
'Twaer wel voor een baeck te bruycken
In het clippigh Minnen-meer;
Costelijcker minnen-balsem
Quamp er nemmermeer in 't licht,
Dan getempert met den alssem
Van een nuchteren gesicht.

's Merghens raeckt men aen de waerheyt,
Wat het Meysgien voor gestel,
Wat voor haer, en offs' oock haer heyt,
Wat gedaente, vleesch of vel:
'S merghens, eer de lippen kleven,
Eer de plaester staet te pronck,
Eer de poeyer-doosen gheven
Dat den Hemel noyt en schonck.

Eer de lobben, eer den bouwen,
Eer de craghen, eer de cant,
Eer de wiecken, eer de mouwen,
Eer de ketingh, eer de want,
Eer de boorden, eer de banden,
Eer de reepen, eer de rock,
Eer de moffel, eer de randen,
Eer de vlechten, eer de lock.

Eer de tippen, eer de knoppen,
Eer de steenen, eer de veer,
Eer de wrongen, eer de doppen,
Eer de peerel, eer de speer,
Eer de tuyten, eer de quicken,
Eer de krullen, eer den bras,
Eer de linten, eer de stricken
Gheven datter noyt en was.

Ghinder salder een staen geewen,
Herwaert staetter een en niest,
Beyd' behanghen als de Leewen
Die men voor de schoonste kiest,
Beyd' bedott, bedoeckt, befommelt,
Beyd' de mutsen over 't oogh,
Beyd' besweet, begroeyt, begrommelt.
Beyde. Zedigh niet te hoogh.

Offs' oock. Hs. en Ot. off sy. — *Wat gedaente.* Hs. wat voor verw, voor vleesch, voor vel. — *Eer de peerel, eer de speer.* Oude lez. Eer het gulde zijdtgeweer. Later: Eer de slinger, eer de keer. — *Herwaert.* Hs. Dit heen.

Siet mijn Vryers, siet mijn quanten.
Siet mijn' hersse-loose maets,
Dit zijn menighmael de santen
Die u costen zoo veel praets,
Zoo veel pronckens, zoo veel cierens,
Zoo veel vleyens, zoo veel doens,
Zoo veel eerens, zoo veel vierens,
Zoo veel strijckens, zoo veel schoens.

Oh! wat rijsen my de haren
In 't bedencken van den dach,
Alsser twee te bedde garen,
Daer noyt Hy de Zy en sagh.
Daer een slechtaert is bevanghen
Mette Veren voor de Huyt,
Met de Verwen voor de Wanghen,
Mette Kleeren voor de bruydt.

Hola Meisgiens, buyten jocken,
Noode bouw ick op 't geval.
Deckt men zoo veel met de rocken?
Beter buyten Holland mal;
Inde warme Zuyderlanden
Gaet het vryen wel zoo vast,
Op een anders oogh en handen,
Op een anders trouwen tast.

Middagh.

Maer de Vroegh-tijdt is verloopen,
Naer ick 't aen mijn praeten peyl,
En de Sonne schier vercropen
Op de cant van 't Zuyder-steyl.
Daer beghint de straet te leghen
Van haer morgestonts gewoel,
Daer ontvolckeren de wegen,
Daer is alle man in 't coel.

My en sult ghy niet verjaghen,
Felle Straelder van om hoogh,
Snelle Meter van ons' daghen,
Jaren-passer, Rondt-om-oogh,
Dampen-trecker, Somer-brengher,
Dach-verlengher, Vruchten-baet,
Beesten-bijter, Vel-versengher,
Blondt-bederver, Joffer-haet.

Dit zijn enz. And. lez. Deze zijn de lieve santen. — *Te bedde garen.* Hs. Te bedt vergaren. — *Buyten jocken.* Hs. sonder j. — *Mal.* Hs. malt.

Wolcken-drijver, Nacht-verjagher,
Maen-verrasser, Sterren-dieff,
Schaduw-splijter, Fackel-dragher,
Dieff-beclapper, Bril-gerieff,
Linnen-bleycker, Tuyten-croller,
Al-bekijcker Nummer blindt,
Stoff-beroerder, Hemel-roller,
Morghe-wecker, Reyser-vrindt.

Laet u vlammen elders blaecken
Over 'tonbeboomde vlack,
My en sullen sy niet naecken
Door 't gesloten Linden-dack;
Hier beroep ick 't bitste bijten
Van u meer als dollen Hondt;
Maer hy zou sijn tanden slijten
Eer hy my te vatten vondt.

Jae vergadert all de dompen
Daer het vochtigh Veen af sweet,
Laetse tsamen neder plompen
In een dichte droppel-speet,
Noch en ben ick niet verleghen,
Noch en schrick ick niet voor 't natt,
Coel in hitte, droogh in reghen,
Sitmen onder 't Linden-bladt.

Wat en hadd' ick niet te spreken
Vande soete Zephyr-sucht
Die door 't loome looff comt breken
Met een ruysschende gerucht;
Met een flauwe Somer-soelte?
Ah! wat hebb' ick dick geseyt!
Sit ick in een groene coelte,
Of een coele groenicheyt?

Coele Cloris, wreede Marmer,
(Hoord' ick onlancx hier ontrent
Suchten een door-schoten karmer
In sijn weelderigh ellendt)

Dieff-beclapper. Oude lez. ooghen-trooster. — *Stof-beroerder.* And. lez. Al-bereycker. — *Naecken.* Hs. raecken. — *Gerucht.* Zoo Hs. en Ot.; Kbl. (vierde uitg.) genucht, waarsch. drukfout. — *Sit ik in.* Oude lez. Is 't Voorhout. — *Wreede.* And. lez. steghe.

Can u 't oore niet betrecken.
Ghunt het ooghe sijn vermaeck;
Siet de Dach-bodinn' haer recken
Recht al schoot sy uyt den vaeck;
Cost haer grijse boel verjonghen,
'K wedd' hy hadse noch te bedt,
Daer s' hem nu is langh ontspronghen,
Cap en tuytten all gesett.

Cap en tuytt als gulde stralen,
Ooghe-lichten als robijn,
Wangh en lippen als coralen,
Is haer dagelijcksche schijn.
Vryers, all' u jonghe leven
Op het schoonste schoon verhitt,
Comt en helpt het vonnis geven,
Isser schoonder schoon als dit?

Comt, en helpt my opwaerts kijcken
Langs der Linde-toppen goudt,
Daer sy 't nat gaet over strijcken,
Dat haer Broeder strackx ontdouwt.
Hy als Bruydegom behanghen
Met Cieraten overhoop,
Hy als Prince vol verlanghen
Nae de voor-eer vande loop.

Op gesellen naer de Linden,
Op mijn' mackers, op mijn' mans,
Die hem reetst te veld' zal vinden
Spaer ick noch een buytecans.
Laet ons' ooge zoo wat weyden,
Misselijck waer by de straet,
Deur off Venster, off van beyden
Hier off ghinder, open gaet.

Sulck een Venster mochter clappen,
Sulck een Deurtgie mocht het zijn,
(Sonder yemandt te besnappen)
'T waer een tweede Sonne-schijn.
(Hemel laet u niet mishaghen
Voert ghy schooner lichten twee,
Dieder duysent met hun draghen,
Hier beneden isser mé.)

Als Bruydegom. Psalm 19. H. — *Te veld.* And. lez. by my. — *Ooge.* Hs. oochghiens. Ot. 't ooge. — *Misselijck.* Hs. Moghelijck.

Sulck een Venster mochter luycken,
Sulck een Deurtgie gapen weer,
'Twaer wel voor een baeck te bruycken
In het clippigh Minnen-meer;
Costelijcker minnen-balsem
Quamp er nemmermeer in 't licht,
Dan getempert met den alssem
Van een nuchteren gesicht.

's Merghens raeckt men aen de waerheyt,
Wat het Meysgien voor gestel,
Wat voor haer, en offs' oock haer heyt,
Wat gedaente, vleesch of vel:
'S merghens, eer de lippen kleven,
Eer de plaester staet te pronck,
Eer de poeyer-doosen gheven
Dat den Hemel noyt en schonck.

Eer de lobben, eer den bouwen,
Eer de craghen, eer de cant,
Eer de wiecken, eer de mouwen,
Eer de ketingh, eer de want,
Eer de boorden, eer de banden,
Eer de reepen, eer de rock,
Eer de moffel, eer de randen,
Eer de vlechten, eer de lock.

Eer de tippen, eer de knoppen,
Eer de steenen, eer de veer,
Eer de wrongen, eer de doppen,
Eer de peerel, eer de speer,
Eer de tuyten, eer de quicken,
Eer de krullen, eer den bras,
Eer de linten, eer de stricken
Gheven datter noyt en was.

Ghinder salder een staen geewen,
Herwaert staetter een en niest.
Beyd' behanghen als de Leewen
Die men voor de schoonste kiest,
Beyd' bedott, bedoeckt, befommelt.
Beyd' de mutsen over 't oogh,
Beyd' besweet, begroeyt, begrommelt.
Beyde. Zedigh niet te hoogh.

Offs' oock. Hs. en Ot. off sy. — *Wat gedaente.* Hs. wat voor verw, voor vleesch, voor vel. — *Eer de peerel, eer de speer.* Oude lez. Eer het gulde zijdtgeweer. Later: Eer de slinger, eer de keer. — *Herwaert.* Hs. Dit heen.

Siet mijn Vryers, siet mijn quanten,
Siet mijn' hersse-loose maets,
Dit zijn menighmael de santen
Die u costen zoo veel praets,
Zoo veel pronckens, zoo veel cierens,
Zoo veel vleyens, zoo veel doens,
Zoo veel eerens, zoo veel vierens,
Zoo veel strijckens, zoo veel schoens.

Oh! wat rijsen my de haren
In 't bedencken van den dach,
Alsser twee te bedde garen,
Daer noyt Hy de Zy en sagh.
Daer een slechtaert is bevanghen
Mette Veren voor de Huyt,
Met de Verwen voor de Wanghen,
Mette Kleeren voor de bruydt.

Hola Meisgiens, buyten jocken,
Noode bouw ick op 't geval.
Deckt men zoo veel met de rocken?
Beter buyten Holland mal;
Inde warme Zuyderlanden
Gaet het vryen wel zoo vast,
Op een anders oogh en handen,
Op een anders trouwen tast.

Middagh. Maer de Vroegh-tijdt is verloopen,
Naer ick 't aen mijn praeten peyl,
En de Sonne schier vercropen
Op de cant van 't Zuyder-steyl.
Daer beghint de straet te leghen
Van haer morgestonts gewoel,
Daer ontvolckeren de wegen,
Daer is alle man in 't coel.

My en sult ghy niet verjaghen,
Felle Straelder van om hoogh,
Snelle Meter van ons' daghen,
Jaren-passer, Rondt-om-oogh,
Dampen-trecker, Somer-brengher,
Dach-verlengher, Vruchten-baet,
Beesten-bijter, Vel-versengher,
Blondt-bederver, Joffer-haet.

Dit zijn enz. And. lez. Deze zijn de lieve santen. — *Te bedde garen.* Hs. Te bedt vergaren. — *Buyten jocken.* Hs. sonder j. — *Mal.* Hs. malt.

Wolcken-drijver, Nacht-verjagher,
Maen-verrasser, Sterren-dieff,
Schaduw-splijter, Fackel-dragher,
Dieff-beclapper, Bril-gerieff,
Linnen-bleycker, Tuyten-croller,
Al-bekijcker Nummer blindt,
Stoff-beroerder, Hemel-roller,
Morghe-wecker, Reyser-vrindt.

Laet u vlammen elders blaecken
Over 'tonbeboomde vlack,
My en sullen sy niet naecken
Door 't gesloten Linden-dack;
Hier beroep ick 't bitste bijten
Van u meer als dollen Hondt;
Maer hy zou sijn tanden slijten
Eer hy my te vatten vondt.

Jae vergadert all de dompen
Daer het vochtigh Veen af sweet,
Laetse tsamen neder plompen
In een dichte droppel-speet,
Noch en ben ick niet verleghen,
Noch en schrick ick niet voor 't natt,
Coel in hitte, droogh in reghen,
Sitmen onder 't Linden-bladt.

Wat en hadd' ick niet te spreken
Vande soete Zephyr-sucht
Die door 't loome looff comt breken
Met een ruysschende gerucht;
Met een flauwe Somer-soelte?
Ah! wat hebb' ick dick geseyt!
Sit ick in een groene coelte,
Of een coele groenicheyt?

Coele Cloris, wreede Marmer,
(Hoord' ick onlancx hier ontrent
Suchten een door-schoten karmer
In sijn weelderigh ellendt)

Dieff-beclapper. Oude lez. ooghen-trooster. — *Stof-beroerder.* And. lez. Al-bereycker. — *Naecken* Hs. raecken. — *Gerucht.* Zoo Hs. en Ot.; Kbl. (vierde uitg.) genucht, waarsch. drukfout. — *Sit ik in.* Oude lez. Is 't Voorhout. — *Wreede.* And. lez. steghe.

Coele Cloris, al mijn hopen,
Die my mijn getrouwicheit
Zoo veel hoogher doet bekoopen
Als sy boven d'uwe leyt.

Heeft u 't sweeterighe banghen
Vande doffe Somer-brandt,
Nu soo dickmael doen verlanghen
Naer den dichten Linden-pandt,
Hebt ghy sijn gewenschte lommer
Nu zoo menichmael gebruyckt,
En de laffe Middach-commer
Hier zoo menichmael ont-duyckt;

Sonder emmer t'overweghen
In u over-aerts verstandt,
Hoe hem 'tharte-pack moet weghen
Die gestadelijcken brandt;
Die de stralen niet moet draghen
Eener Sonne verr' om hoogh,
Maer van bijdts de flicker-slaghen
Van u een en ander oogh?

Een en ander oogh, de tortsen
Van mijn blindt-gehockte jeught,
Vonck en voetsel van mijn cortsen,
Mijn verschricken en mijn vreught,
Ooghen die my doet beswijcken
Onder 't hitsigh strael-fenijn,
Sult ghy Cloris noyt doen kijcken
Hoe ick smeltende verdwijn?

Sal sy nummermeer ontdecken
Door u gittighe crystal
Dat my eenen sucht can trecken
Uyt het bitter ongeval
Van mijn altijdt versche wonden?
Cloris brandt al watse siet,
(Ondoorgrondelijcke gronden!)
Datse brandt en siet sy niet.

'Tliep hoe langs hoe meer op 't mallen
Met den bloet sijn' kinder-tael:
Dan den avondt is aen 't vallen,
'Twaer te langhen nae-verhael:

Sonder emmer enz. Hs. Sonder emmermeer te weghen. — *Kinder-tael.* And. lez. minne-tael.

Vryers wilt ghy dieper delven
Daer ick willens blijve stom,
Daelt een yeder in u selven,
Dat, en ergher gaeter om.

Dauw en doncker zijn aen 't sacken, Avond-
Sonn' en Hoenderen te koy, stond.
Alle ghevels, alle tacken,
Alle Meisgiens even moy,
Alle caeckgiens even bloosigh.
Alle ooghiens even gauw,
Alle lipgiens even roosigh,
Alle mondtgiens even nauw.

Achter nu verkeerde wijsers,
Die de waerheit lede-breeckt,
Hard-gehoofde loghen-prijsers
Die voor reden noyt en weeckt,
Die soo werckelijcke stralen
Als de keerssen van de nacht
Over heel den mensch doen dalen
Al gevoelende veracht.

Komt de Minnemoer niet blincken
Even als de Dach verspaeyt,
Even als de Wielen sincken
Daer de Sonne-karr' op draeyt?
Sijn oick niet de avondt-stonden
Altijdt soeter als het licht,
Altijdt handigher bevonden
Tot de vrye Vryer-plicht?

Menich sletgien ongehavent,
Menich onbesneden Sloor
Sal bekennen dat den Avendt
Decksel is van alle goor,
Datse met die slimme ghevel,
Met dat muffe snot-verlaet,
Met die spitsche sneppe-snevel
'Savondts op haer schoonste staet.

Maer om lack by lack te stellen,
Menigh calver-jonghe maet,
Menich knechgien soud' ick tellen
Dat den Avondt niet en haet;

Ghevels. And. lez. huysen. — *Minnemoer*. Hesperus. H.

Dat de duysterheyt doet breken
Door het bloode schaem-verschiet,
Dat den doncker meer doet spreken
Dan het licht hem dencken liet.

O! de malle mijmeryen
Die een Minnen-alver stort,
Moeten veel geladder glyen,
Daer hy niet gesien en wordt:
Maer oick in een jonge schroomer
Heeft het reden en bediet,
Emmers is hy altijdt vromer
Die sijn vyandt niet en ziet.

Hier uyt groeyt het jeughdigh krielen
Nae de Linden-duysterheyt,
Hier uyt kittelen de hielen
Met als 't clockgie neghen seyt.
Hier uyt is het niet te houwen
Al wat op het vryen staet,
Hier uyt moeten broeck en bouwen
Met de Vleermuys opde straet.

Linde-blaedgiens, luyster-vincken
Van zoo menigh apen-clucht,
Van zoo menigh traen-verdrincken,
Van zoo menigh sotte sucht,
Helpt my tuyghen wat een karmen,
Wat een stommelend gelaet,
Wat een blindelingh om-armen
Onder u niet om en gaet.

Trijntgie, sey daer lestmael eenen,
By men eer, ick hebje lieff,
Vande cruyn aff tot de teenen
Staen ick onder jou belieff;
Laet me draven, doet me loopen,
Heet me stappen als een' tell,
Doet me schencken, heet me coopen,
Siet wat ickje weygren sel.

Dirckgien (hoord ick strack een ander)
Sel 't dan nummer wese, kint?

Kittelen. And. lez. joocken al. — *Sey daer lestmael.* Hs. en Ot. seydt daer somtijdts. — *Stappen als een tel.* And. lez. vliegen als een bal. En twee regels verder, sal. — *Hoord ick strack.* Hs. hoor ick weer. Ot. hoor ick strack.

Smackje staech een oogh op Sander,
En mijn woordgies inde windt?
Staet sijn mutsgie zoo veul trotser
Zoo veul vlugger as het mijn,
Hangt mijn rockje zoo veul schotser
Zoo veul loomer as het sijn?

Weer een ander van ter syen:
Nou men Troosgie stoor je niet;
Liever as ick Griet sou vryen,
Liever as ick jou verliet;
Lagh ick levendigh bedolven
Daer ick jegenwoordigh treê,
Liever inde groene golven
Van de Schevelingher zee.

Weer een ander: Wel Agnietgie,
Wel men hartgie, wel men longh,
Hoe beviel je 'tleste liedtgie
Dat ick gister avendt songh?
Heer wat stond ick nat bedropen
Voor je deurtgien in dat weer,
Daer jy dichgies lach ekropen
In de lodderlijcke veer.

Noch een ander op een banckgie:
Wel eseyt mijn soete moer;
Jouwenthalven ick bedanckje,
Maer hoe is 't met vaer en moer?
Wat! se mochte zoo langh grollen,
'Ksou ons raeye met ons tween
Op en waghentgie t'ontrollen
Al dit moeyelicke Neen.

Weer een ander aen een boompgie:
Dats nou al men Moertgies goet;
Maer dan hebb' ick noch en Oompgie,
O wat ist een rijcken bloet!
Met sen bogert, met sen weuning,
Met sen coren, met sen ooft,
Claer, je Vryer is en Keuningh,
Al dit hanght hem boven 't hooft.

Noch een ander van 'tgebroetsel
Dat off Pen off Deghen voert,

Lodderlijcke. Oude lez. mackelijcke. — *Boven 't hooft.* Hs. over 't hooft.

Mijn soulas mijn vreuchden-voetsel,
Ah! quitteert U. E. la Court,
Sult ghy eewich absenteren!
('Kschatt de meyt naer Leyden voer)
Wilt mijn flames obligeren
Met een expedit retour.

En noch een van sulcke veeren:
Wel bizearre van humeur,
Sult ghy my sans fin traineren
Met ideën van faveur!
Neen revesche, neen volage,
Dus en macht niet langher zijn,
Mespriseert ghy mijn servage
Aussi fayje ton desdain.

Dese sijn de soete vruchten
Van de vrye vrydoms vreucht,
Dese zijn de puyck-genuchten
Van een ongebonden jeught.
Al dit wonderlick vertellen
Volgh ick met een vroolick oor,
En wie souder derven stellen
'Tselver seggen voor 'tgehoor?

O! daer gaen ick vleughel-spreyen
Als een henne-loosen haen,
Lachen in een anders schreyen,
Baden in een anders traen.
Niet dat ick my soeck te blijden
In mijn evenbroers verdriet,
Maer noch vindt hy vreucht in 'tlijden
Die het sonder lijden siet.

Hooger, hooger mijn Gedichte,
Uyt de laeghten op 't gebercht,
Ginder crijgh ick in 't gesichte
Dat u all u crachten verght;
Ghinder is een wolck aen 't drijven
Van een over-wolckigh Volck,
Maer wie sal u Volck beschrijven
Volle Volckerijcke Wolck?

Vreuchden-voetsel. And. lez. ader-voetsel. — *Overwolckigh.* Zoo Hs.; Ot. en Kbl. overvolckigh.

Pronckt op 't schoonste, Linde-toppen
Reckt zoo verr u groente reckt;
Zoo veel zoo-veel-waerde coppen
Hebt ghy nemmermeer bedeckt,
Sien ick niet voor henen stappen,
Bhemer vorst u eyghen Voet,
Die noch Arenden betrappen,
Noch vertrappen sal of moet?

Sien ick niet u handt geleyden
'Twaerde Britten landts Juweel,
Dat de Hope noch doet beyden
Naer een dubbel Scepter-deel?
Door-en-door gesifte Zielen,
Die, in weynigh jaren-tall,
Teenen hebt gesien en hielen
Van het slibberigh Ghevall,

Moete noch de spruyt herbloeyen
Van uw' vroech-besnoeyt gebiedt,
Zoo ghy 't Linden-looff' hergroeyen
Naer sijn jarigh snoeyen ziet;
Weere noch des Hemels Zeghen
Zwaerder onweer van u bloedt,
Zoo hy van u, Zon en reghen
Onder dese bladers doet.

Maer, getrouwe Leewen-hoeders,
Spangiens uytterste gevaer,
Oud' en Jongher *Nassau*-broeders,
Onverwinnelijcke paer,
O twee van de wonderheden
Die de Werelt in haer siet,
Geeft my toe een vrye reden,
Dese gangh en past u niet.

Soecken wy u dan t'ontrecken
'Tnutten van dit Somer-padt?

Bhemer-vorst u eyghen voet. Hs. Bhemer-eyghen vorst u voet. Het is Frederik van den Paltz, in 1619 tot koning van Bohemen gekozen, maar in 1620 bij Praag verslagen en naar Holland gevlugt. — *Arenden betrappen*, op de arenden van Oostenrijk trappen. — *Sal of moet.* Hs. en Ot. s. en m., doch van dat trappen en vertrappen kwam niets en daarom maakte H. er in de Kbl. van, sal, of moet. — *Britten-landts juweel*, Elizabeth, dochter van Jacobus I van Engeland, vrouw van Frederik. — *Doet beyden.* Hs. heet b. — *Dubbel Scepter-deel.* Bohemen en de Paltz. — *Getrouwe.* Hs. o trouwe. — *Nassau-broeders.* Maurits en Frederik Hendrik. — *'Tnutten* enz. Ot. 'T somer-nutten van dit pad. Het is de oudste lezing, maar zij is reeds in het Hs. veranderd.

Neen; maer wenschen u te decken
Onder een verdiender bladt.
Emmers waer u niet te thoonen
Halve Hollandts yver schier,
Waer all yeder tack een croon, en
Yeder Linden een Laurier.

U alleen ontbonden Schapen,
Joffer-volghers, Haeghsche jeught,
Minne-kinders, u te rapen
U vermaen' ick dese vreught.
Vatt de daghen by haer' veeren,
In haer bloeyen, op haer puyck,
Eer der noch vier vijftien keeren
Naeckt haer droevigh ongebruyck.

HERFST. Dan sal dack en tack staen schreyen
Met een vochten Herfsten-traen,
Dan zal stof in slijck vercleyen,
Dan sal dauw in mist vergaen.
Dan sal yeder blaedtgien spreken
Dat het Lindenrijs ontswaeyt,
Meyskens leert den hoochmoet breken,
Alle schoon-int-oogh verwaeyt.

Waer is 'tgroen dat noyt en dordden
Onder 't nijpen vanden tijdt?
Zoo ick ben staet ghy te wordden,
Onlancx was ick dat ghy zijt:
Hier in zijn wy t'ongelijcken,
Dat ick hadde, wacht ick weer.
Maer uw luyster-schoon gaet wijcken
Buyten hoop' van wederkeer.

Schoonheyt, plaester van gebreken,
Oogh-verleydster, schaduw-schim,
Wordt ghy boomen vergeleken
Oordeelt niet het oordeel slim,
Soo magh uwe glans beswijcken
Met der jaren Winter-keer,
Lindetacken te gelijcken
Waer u t'onverdienden eer.

Gelijcken. Hs. en Ot. verlijcken.

Laet eens ouderdom doorgroeven
Dat geladde velle-velt,
Dat gheen spieghel laet behoeven
Die sijn rimpels gheren telt.
Laet eens dry verbleven stijlen
Vanden eertijds tanden-trap
'Tbleecke lippen-hol doen quijlen
Op de kinderlijcke pap:

Waer op zult ghy schae-verhalen
Naer zoo grondeloosen val,
Waer is't, naer soo diepen dalen
Dat u aengenamen zal?
Zijn 't de silver-haere vlechten
Daer ghy eyntelijck op swilt?
Neen, zij zullen u verslechten
Daer ghy noch op stoffen wilt.

WINTER. Maer, laet maendt en jaer verouwen
Laet verdorren al dat groeyt
Laet het lochten-vack verkouwen
Laet vercorsten al dat vloeyt,
Noch al pleyt ick voor mijn linden
En haer winter-grauwe rijs,
Zonder oyt ververwt te vinden
Schoonder groen in schoonder grijs.

Lust en hoop van sien en leeren
Hebben my wel eer geruckt
Daer men boven alle leeren
Naer de hooghste hoochten buckt,
Daer den onervaeren reyser
Berghen siet en wolcken zeyt,
Daer u, Roomen, van uw' Keyser
's Werelts maecksel selver scheydt.

'Khebb' die eewich-witte steylen
Beyd' bekeken en beschrijdt,
(Feyl ick, liefde help' my deylen
Onwaerachticheyts verwijtt)
Maer besneewde linde-cruynen
Noch verwacht ick te verstaen

Doorgroeven. Hs. en Ot. begroeven. — *Steffen.* Hs. stuyten. Oude lez.
Neen zij zullen u bevechten
Daer ghy mede strijden wilt.
Daer men boven enz. Alpes. H. — *Van uw' Keyser*, die in Duitschland zijn verblijf hield.

Waer in die bevrosen duynen
Boven uwe waerde staen.

Spitsen zy haer hemel-hoochte
Op u neder-dalicheit,
Duystert weer haer' altijdt-droochte
Met u nemmer-schraligheyt:
't Schoon van 't Alle staet in 't schelen,
Nerghens woont het heel in een,
Die het maeckte wilde 't deelen
Veel in allen, al in gheen.

Wat gewenschter erve-looten
Heeft sijn handt u toe-gesomt,
Half-gepresen Linde-pooten
Daer men t' eynde prijsens comt,
'T zy ick op 's jaers kinder-daghen,
'T zy ick op sijn jeughetcracht,
'T zy ick op sijn vochte vlaghen,
'T zy ick op sijn sterven acht!

O die eewich buyten commer
Van ontijdelijck verlett
Onder 't spelen van uw' lommer
Aff te leven waer gesett!
O die eewich als gevanghen
Binnen dese palen laegh!
Wat veranderlijck verlanghen
Voerden hem uyt uwen *Haegh*?

Maar, ô wieghe van mijn leven,
Voedster, minn', en baecker-moer,
Wildt my, Vaderlandt, vergheven
Wensch ick buyten 't reden-snoer;
Noch en legh ick zoo begraven
In mijn' lecker' lusten niet,
Ick en wistse wel t'ontdraven
Daer 't my uw' begeerte riedt.

Emmers dat ick adem-suyghe,
Dat ick vocht en voetsel treck,
Dat ick tongh en leden buyghe,
Dat ick lijff en leven streck,

Duystert enz. Oude lez. Schimpt weer op haer altijdt droochte. — *Daer men.* Hs. Als men. — *Aff te leven.* And. lez. Uyt te leven.

Emmers hoort u 't halff bedinghen
Deser gaven vruchten toe,
Emmers hebt ghy half te dwinghen
Wat ick ben, en can, en doe.

Isser dan off doen, off cunnen,
Off bedencken binnen my,
Houd' ick van des Hemels gunnen
Dat u gunste waerdich zy,
Heet my uyt uw' boesem scheyen,
Heet my vluchten met een' wenck,
Moet' ick strack in Sout verkeyen,
Daer ick maer te rugge denck.

Hebb' ick eens de krijtte stranden
Westewaert voor u beseylt,
Hebb' ick eens der Zuyder-landen
Steylste spitsen afgepeylt,
Noch die handt om eer te winnen,
Noch die voet om verder gaen,
Noch dat hertte, noch die sinnen
Bieden u haer plichten aen.

'Twaer te wijvelijcken sorgher
Die niet alle Werelt-grondt,
Aller menschen medeborgher
Vaderlandts gelijck en vondt,
Die niet even achten conde
Off hem Noord of Zuyden sach,
Off hem 't bedde-gaen besonnde
Off het rijsen vanden dach.

Is doch 't Vaderland te minnen
Boven al dat min-verleydt,
Stijght dan Hemelwaert mijn' Zinnen
Daer uw Vader-erve leyt.
Ziele streckt uw traghe vlercken
Daer ghy her-gesonden zijt,
Leert op 't sonder-ende mercken
Eer uw eyndelijck verslijtt.

Leert het stoff u stoff bevelen,
Leert ontstrammen eer ghy loopt,

Noord of Zuyden sach. Hs. Zuyd of Noord besach. — *Eyndelijck.* Oude lez. tijdelijck.

Leert u van u selven stelen,
Leert genaecken dat ghy hoopt:
Maar oock, Heer, om dijner eeren,
Eewich Een, en eenich Goedt,
Leert haer uyt dijn Leere leeren
Wat zy leeren leeren moet.

17. 9b. 1621.

ΚΕΡΚΥΡΑΙΑ ΜΑΣΤΙΞ,

DAT IS 'T COSTELIJCK MALL. AEN JACOB CATS,
PENSS. VAN MIDDELBURGH.

24 10b. 1621.

Een op-gesnoeyde broeck, een' sackende bragoen,
Een holle harnastip, een doorgecapte schoen,
Een averechte Teyl, dack-decksel vande luysen,
Een opgekrulde strop om ratten in te huysen,
Een omgeworpen Hemd, spijt Waschsters blooten arm,
Een omgeworghde Kuyt, spijt Beulinghmaecksters darm,
Een over-lintte voet, spijt doffers ruyghe pooten,
Een steyle stelten hiel, spijt Satyrs spitse cooten,
Een swaeyende cappoot, meer hinderlijck als nut,
Meer vlagghe dan verdeck, meer ballast als beschut.
Ghy lacht, geleerde *Cats*, ick gunn' u dat vermaecken,
Die milte-kittelingh, die oeffening van caecken,
Maar siet wat achter om, deyst eens tot opden dach
Die ons' ghemeene Vaêr, eerst aengesien, eerst sach.
O! die dien niewelingh, dien onbedreven spitter
Dat maecksel had getoont; hoe dwars, hoe wrang, hoe bitter
En hadd' hy 't niet beloert; hoe hadd' hem 't niewe hooft
Gedraeyt in 't overslaen wat beter waer gelooft,
Of dat het sijns gelijck den zesten was geboren,
Of met het Zee-gediert een' Zonne-reys te voren.
Waer hadd' hy 't woordt gesocht (hy diese al cost vinden
Om al dat voor hem stond aen tong en tael te binden)
Waer had' hy 't achterhaelt en in wat herssen-hoeck,
Om dit herschapen dier in 't aller dingen boeck

't Costelijck Mall. begonnen 29 10*b* 1621, zoo als boven aan het gedicht staat aangeteekend. — *Sackende.* Hs. hangende. — *Doorgecapte.* And. lez. doorgehackte. — *Omgeworpen.* And. lez. omgeslagen, omgetrocken. — *Omgeworghde.* And. lez. halff geworghde. — *Steyle stelten hiel.* And. lez. moscovijtschen hiel. — *Eerst aengesien, eerst sach.* Hs. eerst besien, eerst besach. — *Voor hem stond.* Hs. voor hem quam. — *'t Aller dingen boeck.* And. lez. 't groote werelt-boeck.

Te plaetsen op sijn ry? En ghy, ontleende lenden,
Gebroken Adamin uyt die u sach en kenden,
En keurden voor sijn vleysch, en noyt en hadd' gekent;
Grootmoeder, die ons al gebaert hebt en geschent,
Die u naer 't ongeval van 't sondigh appel-slocken
Voor ooghen hadd' gestelt twee op-getoomde locken,
Een' over-meelden top, spijt molenaren cruyn;
Een dubbel backhuys vel, spijt spijtighen ajuyn;
Twee sinnelijcke meer dan sienelijcke, brauwen,
Een uytgewortelt paer, trots 't constige benauwen
Van d' oudt-beroemde streep, (is Grieckenlandt gelooft)
Die eens getrocken wierd en ander-mael geclooft;
Een overladen Oor met Oude-moeders beenen,
Met verr' en diepgesocht en daerom waerde steenen,
Een omgebanden hals, trots eenich brack-gespan;
Een schuynsche rimpel-craegh, trots aller boeren wan;
Een rond-om-staelen arm, trots aller Crijchsluy vonden,
Een open Memmen-hol, trots windt en winters wonden,
(Trefte eener niet terecht dit onbeschaemde moy,
Zijn d' hoenders niet te coop, wat doen sy uyt de koy?)
Een steghe walvischromp, platt achter, spits van voren;
Een op-getrosten trans, trots eenigh clocken-toren;
Een om-gehoepte pack, trots eenigh keeren-vat,
Een, 'k weet niet langher hoe, al wist ick langher wat;
Hadd' u dit werelt-spoock, dit schielijckst aller dinghen
Niet wel u huyden-rock off uw' huydt doen ontspringhen?
Hadt ghy niet wel geschreewt, met een verschrickte keer
Wech Sielen-moorder, wech, ick eet gheen appels meer?
Maer oock, verleyde schaep, Stieffmoeder aller Wijven,
Stondt kinders kindren toe met Beste-moer te kijven,
My dunckt ick u voor al, in rechtelijck beclagh,
De cladd' van onse schult licht op te pleyten sach.
Wie toond' u 't vijgen-bladt? de schaemte. Wie het schamen?
Ervarentheyt van quaet. Wie leerd' u 'tquaet beramen?
Een soet-getongde beest. Wie bond' u aen haer woordt?
„Mijn ongebonden keur." O smettelijcke moort!
O struyckel die met dy soo menigh eewen-erven
Geruckt hebst in 'tverdriet van Werden, Zijn, en Sterven,
Uyt d' aller heylen hooghd', in 'taller qualen dal,
Daer galle groeyt in 'thert, en 'thert broeyt in de gal!
Vervloeckte snoepery, naer dijn verboden beten

Noyt en hadd'. Hs. noyt en hadt. — *Gestelt*. Hs. gebrocht — *Opgetoomde*. Oude lez. dogge-lijcke. — *Meer dan*. Hs. niet maer. — *Waerde*. And. lez. diere. — *Treft' eener*. Hispaniae in Brittannia legatus II. — *Trans*. Ot. en Kbl. crans. Drukfout. — *Klocken-toren*. Hs. kercken-toren. *'Thert broeyt in de gal*. Hs. Ot. en Kbl. 1658 't herte broeyt in gal.

Besueren wy de dood van 't gulsich Willen-weten,
Die worttel heeft in ons bij tacken voort-gebracht
Cou, Schaemte, Cleederen, Begeerlijckheyt, en Pracht.
Die 't lecke schip beschreyt zeylt daerom niet te dichter,
Die onder 'tpack versucht draeght daerom niet te lichter:
Leent schouders, al dat leeft, elck lijde voor sijn deel,
Noyt sach ick zeer in sucht, noyt wond' in tranen heel.
Mijns deels, vernaemde *Cats*, ick swicht en duyck, en draegh'et;
Zoo veel een ander draeght, ick sie, belach, beclaegh'et:
'T beklach is broederlijck; en 'twaer te herdden hertt,
Dat gheen ghevoel en trock van sijns gelijcken smertt:
'T belachen lichtelijck sal yemandt min genoeghen
Als off verdriet en vreucht in een gespan te voeghen,
Onhebbelijcker leeck dan 't Henxtpeerd bijde Meer,
Onlijdelijcker neep als 't knippen op een sweer,
Die hoore mijn verschoon: van duysent ongevallen
Die ick doordelven zie gesontheyts teere wallen,
Comt myder een te voor, dat bey Stadt en Casteel
Des Cleyne-werelts treft, bey neer en opperdeel;
De Sieckte die 'tgedruys van haer versufte toonen
Can opwaert stijgen doen tot daer de zinnen woonen;
Wat apelijcker partt, wat spottiger gelaet
Sien wy niet dagelijcks aen dit gemeene quaet?
(Ghemeen? meer als ghemeen: als 't allesins geweten,
En niet vermomt en wierdt by die het heeft beseten.)
Sulk stelt sich boven reyck van aller staten top,
Spreeckt hooge, treedt niet laegh, spant borst en buyck en crop;
Is dunckend Heer van al, maeckt van 't Oost sijnen zetel,
Sijn voetbanck van het West, noemt de Zee sijnen ketel,
Het Zonnelicht sijn Vyer, 'Tgevogelt sijn gebraet,
Het Mane-rondt sijn Toorts, den Sterrepadt sijn' Straet,
Den donderdraff sijn woordt, de Winden sijn versuchten,
Den Reghen sijn gequijl, den blixem sijn verluchten,
Wijst Princen uyt haer goet, praet Vorsten vande banck,
Velt Keysers met een wenck, brenght coninghen in dwanck.
Wat is hy inder daet? vraeght die hem zien en hooren,
Een broodeloose bloet, een bedelaer geboren.
Sulck schept sich eenen schrick van alle dat hem naeckt,
Wat lett hem? 't is van glas al dat men aen hem raeckt;
De stoelen zijn sijn doodt, het bedde doet hem beven,
Daer vreest hy voor den bil, hier sal hem 'thooft begheven;

Dood. Hs. straff. — *'t Henxt-peerd.* Hs. en Ot. den henxt. — *Als 't knippen.* Hs. Ot. en Kbl. 1658, dan een knip — *Gequijl.* And. lez. gespouw. — *Velt Keysers* enz. And lez. Maeckt Keysers met een wenck, brenght Coninghen in swanck. — *Van glas.* Hs. en Ot. gelas.

Daer grouwt hem voor een soen, daer trilt hy voor een' knip,
Als een verlegen schip voor 't stooten van de klip.
En noch meer; (ô die 't saegh aen 'tmeerendeel der menschen!)
In die doorluchtigheyt sal sijn wil, sal sijn wenschen,
Wat hy hoopt, wat hy haet, wat hy mindt, wat hem quelt,
Voor al dat ooghen heeft ten toone sijn gestelt.
Sulck laedt sijn aengesicht met een versierde snevel,
Daer hem noch boom, noch staeck, noch mast, noch spriet, noch gevel,
By te verlijcken dunckt. Een ander, die ick gis
Van allen menichmael minst buyten gissing is,
Buckt waer hy staet of sitt; vreest Kercken-stijlen leeghde;
Want off sijn hoornen-cruyn de welfselen beweeghde,
'Tgebouw mocht struyckelen. Een leste (mogelijck
Niet altijdt buyten twist van recht of ongelijck)
Liep liever eewich bloot, dan nae den hoet te hooren;
Hoe soo? bedeckt hy 'thooft wat raet met d' eselsooren?
'T zijn droeve teeckenen van een gequetste geest,
Toegangen, soo het schijnt, des menschen tot de beest,
Verdrieten sonder paer; dat opper-stuck der leden,
Dat edel redenhuys soo leegh te sien van reden.
Wie isser evenwel soo kittel-dooff, soo steegh,
Dien al dit mymeren niet eens aen 'tlachen creegh?
Die kijcker van dit spel, sich niet en liet ontvallen
Wat drolligher verdriet, wat droeffelijcker mallen!
Hier leyt de reden, *Cats*, waerom my dunckt ick mach
Noch altijdt sijn vercnocht aen d' eene Wijsens lach,
Noch aen des anders traen, in 't aensien off vertalen
Van 's Werelts siecke Vreuchtsbelachelijcke qualen.
Hoe menigh lippen-beet en heeft my niet gecost
'Tontmoeten van een dier dat ick ontmoeten most
Met een geboghen hooft, om dat het corts sijn leden
Met dier-gedoopte wol, met versche linnen-sneden,
Met niewe Wormen-web versierlijck had bevracht!
En, als ick somtijdts dan mijn stralende gedacht
Door die gewaten drijff, en stelle my aen 't tellen
De stucken die ick weet met die gevoeghde vellen
De const verborghen heeft, wat hatelijcker lucht,
Wat schandiger gesicht, wat dompiger gerucht
Daer onder sijn gehuyst, (vergeeft my Joffer-dieren,
Ick ken mijn hertte vry van schimpelijck versieren)
Het lachen berst my wel tot seeverens toe uyt,
En heeft my menichmael doen spreken over-luydt,
O mensch gelijcke list, ô dicht-doortrapte trecken,

Daer grouwt hem. Dit en het volgende vs. ontbreken in Hs. en Ot. Zij zijn er eerst in Kbl. 1658 tusschen gevoegd. — *D'eene wijsens.* Democritus. — *Des anders.* Heraclitus.

Hoe verr-voorsichtelijck gaeft ghy den raedt van decken
Dat mogelijck ondeckt noch oor, noch handt, noch mondt,
Noch oogh, noch neus belust om te genaecken vondt,
En nu, als ongesien, by 't meerendeel gepresen,
By velen word geacht een heylighdom te wesen!
'T nootsaekelijck verdeck waer noch verschoonens waerdt,
De Winter leert zoo wel de kleeren als den haert,
Bloot Indien den buyck, wie sal het Hollandt verghen?
Dat ghinder oorber heet, waer hier de sieckte terghen;
Maer Hollandt, oude roem van slechte defticheyt,
Waer halen wy een schilt voor uw gerechticheyt
In 't smettelijck behael van d'overzeesche prachten,
Die uwen kindtschen reuck in haren stanck versmachten,
Uw mannelijcke sweet in haer geschrabde smeer,
Schaamd' haer mijn penne niet, ick noemden uyt wat leer.
De tweede Opper-vooghd van 't machtich Seven-berghen,
De groote Werelt-vorst, die middernacht en merghen,
Middach en Avontstondt in eenen Lauwer vlocht,
En drymael d'ysre deur aen 't vredigh sluyten brocht
Des achter-ooghden Gods, waer sijn de Wevers-touwen
Die hy doorsleten heeft? Sijn huys, sijn' Suster-Vrouwen,
Sijn e'el verwantte bloet besteden hem den dach,
Daer hy de vruchten van sijn lenden decken sach,
En anders geen en sagh. Hoe maecken 't onse tijden?
Gebreeckt ons decksel-stoff, daer moet de Turck voor lijden,
De Perss, den Indiaen, en al dat spinnen can:
Heel Vlack-Italien beslommert Vrouw en Man,
Ontlommert wijn en terw, ontbladert struyck en boomen
Om 't ydel altijdt-niew van ons' versierde zoomen.
(Verfoeyich cleet nochtans, sints eene die het sleet
Naer d'hoogste levensvreucht het leechste sterven leedt)
't Onschuldich wolle-vee van 't machtigh Engel-eylandt
Besuert ons' hovaerdy; daer groeyt gebreck van weylandt
In ons' begeerlijckheyt. Nu spreeck ick in mijn geest,
Hoe dickmael raeckt de woll van 'teen op 'tander beest!
Het opper-schepsel mensch, het wonderlijckxte wonder
Van die den hemel deckt, daer voor, daerom, daeronder
Al dat leeft, leven heeft, daelt van dien hooghen trap,
Duyckt onder 't wolle warm van een gevilden lap,

Heet. Hs. is. — *Geschrabde smeer*, civet. H. — *Seven-berghen*, Rome. — *Werelt-vorst*, Octavianus Augustus. H. — *Sijn huys, sijn Suster-Vrouwen* enz. Petrarch. Rem. Suetonius. H. Hij denkt aan Sueton. Aug. c. 73 en Petrarcha, De remediis utriusque fortunae, lib. I dial. 20. Ook bij de volgende regels heeft hij aan die dialogus van Petrarcha gedacht. — *Vlack-Italien*, Lombardia. H. — *Eener die het sleet.* Luc. 16. 23. H. — *Engel-eylandt.* Engeland. — *Duyckt.* And. lez. Cruypt.

Verçiert sich menten buyt van een' gestolen pis-ziel
Daermet den eyghenaer zoo onlancx inde miss viel,
Zoo onlancx hoornen droegh, zoo onlancx hooren dé'
Dat al sijn' Griecksche tael was voor en achter Be.
Doch 'tdecksel van die vleck is byde const gevonden,
Help sap en cruyderen, het bloet van uwe wonden
Moet onsen dorst verslaen, de tobben van uw natt
Sijn onses overdaets behaegelijcxte badt.
De nootdruft staet van cant, de coude met de schaemte
En sijn geen reden meer; ons stinckende geraemte
Vereyscht yet meer als warm: Wy sperren 'toogh om hoogh,
't Verheuchelijcke licht van 's hemels Water-boogh
Bekittelt onsen lust. Sou daer het root staen blaecken
En 't geel, en 't blaeuw, en 't groen; en in ons mantel-laecken
In onse rocken min? Neen, mensche lijdt het niet;
Waervoor heet ghy den aep die na maeckt dat hy siet?
Knoopt aen den naem de daet. Daer moet de wol verdrincken,
Daer moet de zijd' in 'tsop, daer moet het lijnwaet stincken
(Men pleit noch op 't geschil, welck schoonst te noemen zij)
Off nae den gheelen Rijs, off nae den blauwen bry.
Wie zou sich in 'tgewaet met Een verw laten paeyen,
Daer 't zoo breedt weyen is? een' Aexter by de Craeyen
Is veel te schoonen dier: wat is 't swart van de Cauw
By 'tglimpen van een Specht, by 'tvlammen van een Pauw?
Siet suerer die my leest; 't zijn grouwelijcker sweeren
Die ick ontplaestren gae: De Schilders van de kleeren
Verstouten op het werck; men valtter aen de huyt;
Die drinckt verw en vernis meer als een niewe Luyt.
„Die wanghen sijn te doodts, sy moesten anders leven,
„En wat raedt, Pieternel?" „Mevrouw, 'tpinceel sal gheven
„Dat de Natuer vergatt; weest meester van uw vell,
„Wat zoud' u hinderen? die, die, die doet het wel."
„Die tanden zijn te gheel, wie sou het decksel soenen
„Van sulcker peerlendoos? Wat raet?" „men moetse boenen."
„Dat waer den Moor gezeept, 'tis aengeboren vuyl,
„De verw is door-geweyckt." „Ruckts' uyt de worttel-kuyl."
„Houdt beter gheel' als gheen. Hoort, zonder my te melden,
„Een niew yvoor-gebit sal d'oude scha' vergelden;

Dat al sijn Griecksche tael enz. Oude lez. Dat al sijn moeders tael clonck als een Griecksche B. — *Behaegelijcxte.* And. lez. betamelijcxte. — *Na maeckt wat.* Hs. Ot. en Kbl. 1658 al maeckt dat. — *Aen den naem de daet.* Hs. en Ot. de daet aen den naem. — *Men pleyt noch op 't geschil.* And. lez. 'T geschil wordt noch bepleyt. — *Gheelen rijs.* De bast van eenen heester, bij Dodonaeus (Leid. 1628) f. 1223, Cotinus coriaria, werd gebruikt om laken geel te verwen. — *Zijn te gheel* Hs. sien te gheel. — *Houdt.* Hs. Neen. — *Een nieuwe* enz. Oude lez. Een brockxken olyfants sal heel de scha'.

„By Venus, dat's een const die Venus waerdigh is."
„Maer wat raedt met dit haer, die sweeterighe klis?
„Hoe raeck aen 't lieve blondt, dat mijn' misdeelde tuyten
„Van boven is benijdt? De drooghe Koeye-cluyten
„Daer Cypers loosen Boer sijn weyden van ontmest,
„Verstuyven in een stoff, daervan de fljnste rest
„De trouwe toevlucht is van wangeschapen vlechten;
„Doorsaeytse met dat meel, men sal hem noch bevechten
„Dies' anders keurt als blont." „Oh! 't is te laet gesaeyt
„Daer 't langhe jarenmes zoo vinnich heeft gemaeyt,
„Ben ick niet voorhooft schier van d'ooghen tot den neck toe?
„Verwt eens daer niet en is." „Swijght, daer's een niewen treck toe;
„Daer groeyt niet te vergeeffs; Dat's wijsheyts eerste les.
„En daer uyt dit besluyt, Behelpt u met de bles
„Van uw' Nicht, van uw' Snaer, van uw' Meyt, van uw' kennis,
„Die 'tdoncker-droeve padt van d' algemeene schennis
„Te vroegh betreden heeft, en met die blonte kuyff
„De werelt is ontruckt gelijck een' suere druyff:
„Ist waer dat d'eene mensch tot voordeel van den andren
„Het leven is vergunt, hoe souden sy malcand'ren
„Een gifte weygeren die maer aen 't graf gerooft
„De doo mist sonder scha', de locken van sijn hooft!"
O wettelijcke const, die met der dochtren sterven
De moeders menichmael haer' naeste goet doet erven!
Const aller consten bluff, die d' eewicheyt beduyt,
En eewich leven doet een sterffelijcke tuyt!
Die Pop is opgetoyt; Wie salse nu geleyen?
Vier henghsten nae de kerck. Wat salsij daer doen? Schreyen.
Wat lett haer? 't Sondenpack. O! Schepper die dijn kerck
Vervuylt ziest metten hoon van dijn verfoeyde werck,
Straelt het genadigh oogh van dijn barmherticheden
Door dese grouwelen? slaest du acht op de reden
Van dijn verachteren? becommert dy de traen
Van een verbastaert oogh? gaen dy de clachten aen
Van een geverwde lipp? beweghen dy de slaeghen
Die een verhoerde borst berouwich schijnt te draghen
Van soo vervloeckten handt, die dagelijcx dijn' macht,
Dijn onbegrepen werck begrijpende veracht?
Mijn reden is verhuyst, of 't stinckt voor alle reden,

Die sweeterighe. Hs. des' sw. — *Hoe raeck.* And. lez. waer raeck. — *Een stof.* Poudre de Cypres. H. — *Wijsheyts eerste less.* Arist. de Anim. H. And. lez. w. eygen less. — *Die maer* enz. Hs. Ot. en Kbl. 1658, die d'eene nae sijn doot Can missen sonder scha', de locken van sijn hoot. — *O wettelijcke* enz. In de Ot. en Kbl. behooren deze en de volgende drie regels nog tot hetgeen de kamenier zegt; in het Hs. niet. — *Aller consten bluff.* Oude lez. boven alle const. — *Werck.* Hs. const. — *Stinckt voor.* Oude lez. strijdt met.

Gebreck en overdaet gelidt-gelijck te treden
Als mede-bedelaers. Wat doet ghy hemel-spijt,
Schandtvlecke van 't geslacht, is 't ootmoet of verwijdt
Dat u lipp dav'ren doet? off sijn sy 't bey te gader?
Verworpens-waerde kindt, eyscht ghy broodt van u Vader,
En smart sijn heyligh oogh met uw' vermetelheyt,
Behangen met den rooff van die daer leyt en schreyt
Voor u verstockte deur, en over 'tjaer sou teeren
Op 't costelicke mall van uw' lint en uw' veeren;
Die uyt uw' lobbe-crull twee hembden recken sou,
Vier mantels uyt uw rock, dry broecken uyt uw' mouw.
Die uyt het oor-gewicht van uw' gereckte lellen
Dry renten, eenen coop, vier hueren sagh te tellen,
Die met het ringh-geraes dat uwe handt begraeft
Sijn uytgequijlt gesinn van spinnen saegh ontslaeft?
Ey! can't geen schaemte meer, laet reden u verstommen;
Hier sit ghy voor 'tgerecht daer dicht-bedochte mommen
Doorluchte glasen zijn, daer een Al-wetenheit
Siet datmen niet en hoort, hoort datmen niet en zeyt.
Daer ghy die clachten sendt, staet voor de school geschreven
Leent daer de nootdruft maent, houwt nimmer op van geven
Zoo langh der eysschers zijn, ontgrendelt handt en hart,
My stickt der armen dorst, my steeckt haer honghersmart,
Ick zitter van haer' cou', my doen haer wonden bloeyen,
Ick ben de vreemdelingh, ick hincke nae haer boeyen,
Ick druyp van haren traen, my maeckt haer stenen mat;
Die hun de deure wijst, keert my het schouderblat,
Die hun het oore stopt, heeft zoo van my te wachten;
Leent, laeft, salft, huyst, verlost, breeckt suchten, lindert clachten,
Ick spreke voor de schult, ick borghe voor 't gelagh,
Voor 'tdubbel woecker-loon, op weynigh jaren dagh.
Wel op berouwen ziel, laet dat berouw eens blaecken;
Gaet jaeght een milde scheer door all 't verschimmelt laecken
Daer uwe kist af berst, ontlast u van 't verrot,
Versorght gheen tafels meer het zy voor muys of mott,
Uw broeder vaster nae: hebt ghy vier niewe rocken
Het paer behoort hem toe: beswaeren u de brocken
Van lecker overvloet, verschoont uw' swacke maegh,
Een' uyt-gehongherde, die mogelijck van daegh
Van u gehandtgift wordt, sal 't overschott vertieren
En leven van uw cruym: Bedroeven u de ghieren

Op 't costelicke mal. Hs. op den versnoepten cost. — *Recken.* Hs. schudden. — *Voor de school.* Oude lez. op de poort. — *Breeckt suchten.* Hs. stuyt suchten. — *Lindert.* Hs. en Ot. hindert. — *Versorght.* And. lez. En deckt. — *Het zij voor muys of mot.* Hs. en Ot. voor de muys en de mot. Kbl. 1658 noch voor muys, noch voor mot.

Die om u coortsigh bedt den lesten adem-tocht
Van uw verrotte longh van avont uytgekrocht
Verlangen wel soo lief als uytgestelt tot merghen,
En achter uw' gordijn een vrolick oogh verberghen,
Daer 't ander over 't uw weemoedich hanght en druypt
En met een scheeven swier uw' kisten overluypt,
Ontcommert uw gemoet, gunt hoeffelijcker erven
Den onbespieden buyt van uw geruster sterven;
Schudt pack en ballast uyt, ghy die op 't vliegen staet.
Gheeft dat onhouwbaer is, gaert schatten daer ghy gaet:
En spreeckt dan opwaert aen met ongeveynsde voncken,
Croon Heer, dijn eyghen werck, schenk, Heer, ick hebb geschoncken!
Hoe hebb' ick 't, waerde *Cats*, hoe raeck ick hier om hoogh?
Wat heeft my dus vervoert uyt aller ooghen oogh,
Daer d'ooghen schemeren, daer wasch en wiecken smelten?
Ey! loert my weer ter handt, off cortt my dese stelten;
Ick struyckel op het landt, wat maeck ick in de lucht?
Het cruypen is my const, wat maeck ick inde vlucht?
Siet, noch een vrolijck padt staet my met u te treden,
Door 'tdickste vanden drangh van 'swerelts ydelheden,
Om eene boven all' die ick te noemen plach
Het redelycxt Waerom van ongeveynsde Lach.
Waer noch de Broecken-vorm, de Rocken-maet gevonden
Daer oud' en jongher eew voor eewich aen gebonden
Voor eewich onder croop; stond noch de capp, de craegh,
Off nu als ghisteren, off merghen als van daegh
Cost noch de niew April sijn buermaent Mey beweghen,
„De Hoeden die ick vorm staen immers soo ter deghen,
„De Mutsen die ick plooy soo onbecommert nett,
„Mijn Mantels soo besnoeyt, mijn Schoenen soo besett,
„Aenveert eens goet voor goet, weest eens met Wel, te vreden,
„Eens reden is 't altijdt, eens goet is altijdt reden;
„Staen oock twaelf broederen van een gelijcke staet
„Yet loffelijcker toe dan een gelijck gewaet?
Noch waer 't dan lijdelijck, 'tzy men de Poolsche lutsen,
'Tzy men de Fransche pott, 'tzy men de Zweetsche mutsen,
'Tzy men off 't Engelsch geel, off 't Hollands blauw verkoos,
'Twaer maer halff sottigheyt, die 't eens waer voor altoos:
Maer verr' van dese strandt verseylen onse lusten,
Dat geest heet inde mensch vindt ongemack in 'trusten,
Rust in 't veranderen, lust in de niewigheyt,
Dry daghen sijn de maet van ons' gestadicheyt:
'Tschijnt ons de maenloop leydt, of (sall ick 't naerder raecken)

Coortsigh. And. lez. crancke. — *Vrolick.* Hs. lachend. — *Over u* Hs. over 't uw. — *Dan opwaert aen.* Oude lez. den hemel toe. — *Ook twaelf.* Hs. en Ot. twaelef. — *Pot.* Oude lez. teyl

't Schijnt ons het maenlicht terght, en ons versnippert laecken
Met sijn' verscheppinghen gelijck verscheppen doet.
Nu prijst sy Cap en Rock, nu looft hy Broeck en Hoet:
Besoeckt eens beyde weer, eer thienmael Hoet of Rocken
Eer tienmael Cap of Broeck des avonts uytgetrocken,
Des morghens aengepast, sijn meester hebb gedeckt,
Begeckt my eewelijck, soo hy se niet begeckt;
Soo sy se niet verfoeyt, en beid' u liegen heeten,
Dat emmer haer vernuft die lengte met die breedten,
Die ploy, die pluys, die planck, dat snoer, die sné, die snebb',
Dien tuyt, dien tip, dien top voor fraey verkoren hebb'.
Dus, hadden wy te deel den onverdienden seghen
Des wrevelighen volcx, dien Broodt en Quackel-regen
De lasterighe lipp tot swijgen brengen most,
Waer 't onse wollen-draet het slijten niet en cost,
Waer 't onse webben oock in drymael vijftien jaren
Altijdt niew, altijdt oudt, en beyde noyt en waren,
Wy smoorden onder 't pack van stadicheyts ellend,
Wy stickten in 't verlang van veertigh jaren end,
Den Hemel liep gevaer van averechts beclagen;
Dat daer ghenade was, waer hier den hals vol plaghen.
Dan, danck hebb scheer en verw; verslijtens taeyen stondt
Vergolden wy te minst met menigh schoonen vondt
Van schilderyen-vreughd, van snipperen, van kerven,
Tot op den laesten draedt: want dexsel-loos te sterven
Is op gheen thiende mijl genaeckelijck verlett
By 't lecker kittelen van niewicheyts versett
Staet dan uw reghel vast, getrouwe Princen-hoeder,
Mis-loonde Keyser-vooght, die met uw meesters moeder
Onnoosel, onbehaelt, getuyghe zijt geweest
Wat een onmenschlijck mensch gemeens heeft mette Beest,
Heeft dan u leere grondt, dat wijsheyts eyghen wesen
In d'altijdt eene will en weerwil staet te lesen,
Wat roey verdienden wy in uwe scholen niet,
Die voor en achternoen deselve selden siet?
Hoe buyten ongelijck had ghy van ons besloten,
Wat gaet het rader-werck van binnen uyt de coten,
Daer buyten op de handt soo wispel-uerich wijst:

Aengepast. Hs aengedaen. — *Soo hy se niet begeckt* enz. Hs. soo hy u niet begeckt, zoo sij u niet verfoeyt. — *Verkoren.* Hs. gekozen. — *Waer 't onse wollendraet* enz. Deut. 29 5. H. — *Verw.* And. lez. cuyp — *Van schilderijen* enz. Hs. van schilderij vermaeck (?) van hackelen, van kerven. — *Gemackelijck verlett.* Hs. gemackelijcke smett. — *Dat wijsheyts* enz. Seneca Epist. [20] Quid est sapientia? Semper idem velle atque idem nolle. — *Uwe Scholen.* Hs. dyne Sch. — *Selden siet.* Hs. niet en siet. — *Buyten op.* Hs. buyten om. — *Wispel-uerich.* Hs. wispelturich.

Wat poelen moetent zijn daer sulcken schuym af rijst!
Dan luystert, groote man, noch wilmen met u dinghen,
Noch vindt het seer sijn salff; „Wat reden sal my dwinghen,"
(Dus praet eens Coningkx Wijff, dus pleyt eens Vorsten Vrouw)
„Wat wettelijcke wet sal my mijn muts, mijn mouw,
„Mijn harnas, mijnen hoep, mijn' tuyte-crull beletten
„Leegh, los, langhs, overdwers, Noord, Oost, Zuyd, West te setten,
„En anders alle daegh? De minste van den hoop
„Daer ick by 't jaren-tall den Joffer-dienst affcoop,
„Stroopt my de hielen schier, treedt soo naer op mijn' treden,
„Dat licht een vreemdelingh sijn opgepronckte reden
„Onrecht besteden sou, en buyten onderscheyt,
„Bestuypen voor mijn hooft het backhuys van mijn meyt.
„Besnoeyt my nu de macht van niewicheyts vercuypen,
„Waer vind ick noch een padt om desen hoon t'ontsluypen?
De Vrouw heeft schier gelijck. Maer leent eens 'tander oor
„Aen 't meyskens wederclacht. De slechste Joffer-sloor
„Die over straetsteen treedt, pronckt met mijn niewe vonden,
„Verbijstert mijn gewaet, behangen en bebonden
„Al waerse mijner waerd, die met mijn edlen bill
„Een princelijcke Coets dus daghelijcks bedrill:
Wel soete Joffer-sloor, waer haelt ghy uw verschoonen?
„De lompste Borger-deer die oyt van melck en boonen
„Te gader wierdt gepapt, liet Sondaeghs als een' Ick,
„Die aen Patrijsen-bout, die aen Faisanten stick,
„Die walghe vande Snep en haer bedreckte soppen,
„Die selden anders swelgh als Spaensche druyve-droppen
„(Getuygh 't geluckigh vat daerin ick my ontlast,
„Daervan de soete geur op 't lecker voetsel past)
„En sal my yemant noch onstadicheyt verwijten,
„En costelijcker boord verbieden te verslijten
„Dan hier een schele Truy, dan daer een leepe Trijn,
„Die soo verr vanden trap van mijn *meriten* zijn?
Waer 'tvlees de wortels waert, noch luste my 'tverweeren
Van die Trijn, van die Truy geduldich te vereeren
Met een vernedert oor. Maer Wijven-pleytery
Loopt op te langhen roll, en ongeluckich hy
Die tusschen hanghens-keur off Vrouwen-rechter wesen
Vertwijffelt staet en beeft, en drymael valt aen 'tlesen
En drymael 't worghen kiest, en drymael 't rechterampt
En drymael op de strop en weer op 'tleven vlamt.
Soo diep doorgrond' ick 't pitt van al die holle reden,
Dat die den Dagheraet van ghisteren en heden

Praet. And. lez. vraecht. — *Naer.* Hs. dicht. — *Macht.* And. lez. hulp. *Verbijstert.* Hs. verduystert. — *Mijner waerd.* Hs. mijns gelijck. — *Walghe.* Hs. beu segh. — *De strop.* Hs. de doodt.

Te samen had gecnoopt, en al den middeltijdt
Aen dit gecraey besteedt ('t genuchelijck verwijtt
Van eertijdts houd noch sté, dat naer den Spraken-toren
Noyt tongeloose Vrouw van Vrouw en wierd geboren)
Noch stond hij halver wech, en buyten allen schijn
Van noch de naeste weeck ten enden pijns te zijn.
Wat middel middeltijdts? waer salmen 'tvonnis strijcken
Van 't overdadich niew? Elck weet den slach t'ontwijcken,
Elck deckt sich met de huyck van min en minders dwangh:
Dats 't oude Vijgenbladt van *Man*, en *Vrouw*, en *Slangh*.
Daer dan een volle vloet van opgejaeghde baren
Den acker overstelpt, en schielijck 't schip doet varen
Daer noch de versche clauw van 't greppel-yser staet,
Wat golve, seggen wy, doet hier het meeste quaet:
Off die de voorste loopt, off die de voorste voordout
Off die de tweede stoot, off die de derde door-stout?
Hadd' ick stem in 't gerecht, dus tradd' ick tuschen tween,
De schult hoort allen toe, en 't ongelijck aen geen.
Maer jocken buyten boort. Om 't wijse woordt te spreken,
De Reden komt te laet om 't ongelijck te wreken
Dat haer gewoonte doet, en eertijdts yd'len toy,
En eertijdts overdaet is nu gedwonghen moy:
Is doch het ydel oogh met ydelheit te locken,
Rijst doch de menschen-marckt naer 't rijsen van de rocken,
Wordt doch 't schip naer de vlagh, 't pitt naer de schell gelooft,
Wie sal een Volcker-vorst, zoo veler hoofden hooft,
Off 't crakende geblick van door-gegoude zijden,
Off 't flickerend behang van steenen-schat besnijden?
Wie can hem op de leest van alle-man beslaen?
Hoe past een reusen-voet in 't schoentgien van een naen?
Wie sal een pleyter-voss sijn hooch geleerde mouwen,
Wie sal een rechter-heer sijn' Tabbaert-eer onthouwen,
Een spijtich Spies-gesel sijn' schrickelijcke Veer,
Sijn' wreede Sluyer-lap, sijn leewelijck geweer?
O uer, plaets, en waerom, omstanders aller saecken,
Die steeds sijn gissinghen op uw gety can maecken,
Wat leeft hy boven 't peyl van 't menschelijck gemeen,
Wat scheelt hem luyster-eer en hoovaerdy van een,
Hoe scheyt hy wijsselijck met verr verscheyden namen
't Lichtveerdich poppen-fraey van 't staetelijck betamen,
Hoe stelt hy over 't stuer van sijn' genegentheyt
Een altijdt even-streeckx bewogen stadicheyt!

Dat naer den enz. Nec mutam profecto repertam ullam scio Hodie dicunt mulierem ullo in seculo. Plaut. Asin. II. — *Spraken-toren*, toren van Babel. — *Volle*. Oude lez. felle. — *Rijsen*. Dus het Hs.: Ot. en Kbl. prijsen.

O welkom, waerde deucht, helpt my de stengh bedwinghen
Van jonckheyts weder-will, laet my noyt my ontspringhen;
Blindt my 't begeerigh oogh in 's werelts vodden-kas,
Geleydt my drooghe-voets door prachten modder-plas
Daer d'eew aff overloopt. En, sullen oyt mijn daghen
'Tuytmuntende gewaet nootsaeckelijck verdraghen,
Strempt altijdt mijnen lust; laet nemmer mijn gemoet
Bekladden mette gist die 'tlichaem swellen doet.
Laet selver dese huyt vermarmren onder 'tstreelen
Van 't lecker syden-sacht van vleyende fluweelen
En draghen vreuchdeloos het opgedrongen pack
Van 't noodighe soo veel als onnut ongemack.
Dat zoo mijn vrye ziel van slijckerigh beslommer,
Haer selven in haer self, om haer alleen becommer,
Besorgh haer eyghen pronckx behoeffelyck gewaet,
Hoop-wiecken, scheydens-lust, zond-grouwel, werelt-haet,
En altijdt even graech om 'twitte cleedt te gorden,
Om tsamen desen romp vereewight te sien worden
Met haer vereewigen den lesten dieven-nacht
Bestendelijck bedenck', verlangende verwacht'.

Lond. 5 Id. Mart. 1622.

Te langh misbruyckte *Cats*, wacht naer gheen voorder, Ende;
Al duerden uw gedult, mijn wijsheyt is ten ende:
En is 't schier niet genouch van 's werelts droom verhaelt
By die selfs noch zoo diep in 't droombedd leyt en maelt?

Lond. Postr. Id. Mart. 1622.

AEN DE JOFFROUWEN ANNA ENDE TESSELSCHADE VISSCHERS; ENDE DE HEER P. C. HOOFT, DROST VAN MUYDEN.

O. IV, K. I. 441.

Van over 't Noorder nauw, daer Roomen, buyten slingher
't Vervloeckende gedreygh van sijn verachten vingher
Voor doove deuren sendt; daer aen den heyl'gen dis
Onoverlichaemt Broodt der zielen voetsel is,
Besoeckt u dese groet; vereert haer met den opslagh
Van een goetwillich oogh; al waert dat *Roemer* op sagh,
Getrouwer vrienden hand en reyckten hy u niet
Dan daer ghy in dit witt het pennen-spoor af siet.

Stengh. Dus het Hs. en de uitg. van 1622; Ot. en Kbl. strengh. — *Nootsaeckelijck.* And. lez. vereyschen off. — *Nemmer mijn gemoet.* Hs. nemmermeer 't g. — *In haer self, om haer alleen.* Hs. Om haer selfs, in haer alleen. — *Selfs noch.* Hs. noch selfs.

't Noorder nauw. Het Kanaal. — *Verachten.* Hs. en Ot. gelasen.

Is u den inct ontkent, vertwijffelt u de schryver?
'T is *Huygens* die 't geswell van langh-verspaerden yver
Comt perssen daer hy gist van uw gedachtenis
Off weynich overschots, off gheen gedacht en is.
Die *Huygens*, die 't geluck van met-genoot in jaren
Groot, *Heins* en *Cats* te zien niet all end' all derft paren
Met uwer vrientschaps gunst. Die *Huygens*, die de print
Van uw dry-waerdicheyt affwesende bemindt,
Affwesend' by sich draeght, affwesende doet vieren
Door al dat nae de doodt soeckt leven in Laurieren.
Die *Huygens* die den topp van 't constigh hoeven-vocht
Soo menichmael besucht, soo selden heeft besocht,
Soo menighmael den boord van uw' verheven pluymen
Verslaghen aengesien het wolcken-water schuymen,
En mogelijck het vier ontleenen van een Sterr
Uyt aller veeren reyck, uyt aller oogen sperr,
Terwijl hy, worm gelijck, met sijn gewicht verleghen,
Neerlastich, wieckeloos, de diepe slobber-steghen
Van 's Werelts slijck doorcroop, en by uw vlijtich hoogh
Niet wist te naerderen als met een spijtich oogh.
Heeft noch vergetelheyt in gheene van uw' borsten
Het vriendelijcke murw soo dick-diep doen vercorsten
Off 't vragen naer uw' Vriendts Hoe, Wat, Waer en Wanneer,
Verstreckt u noch een vreucht; hy leeft, en vry noch meer,
Hy voert een rappe Ziel, een onverlemde reden
In 't onverroest gespan van lemteloose leden:
Besitt sijn volle jeught, en midden in 't gedrangh
Van jeughts verdorventheyt, en midden in 't gesang
Van menighmaelen meer betreckende mallooten
Dan daer de Griecksche Vos in 't oor van sijn pilooten
Het stopsel voor bedocht, en selver in een bast
Sijn wanckel-willicheyt ded' steunen op sijn mast,
Doet stadigh dat hy doet, streeft stadigh door het stooten
Van Ebb' en Vloets ontmoet, en, als de minder Booten
Gecabelt aen den rugg van die haer vorens gaen,
Beslaet, als metgesleept een eerlijck achter-aen
Aen 's Vader-landts pinas, dat aen de Teemsche stranden
Dry en twee reysen nu den maenringh sien ontranden

Verspaerden. Hs. vergaerden. — *Uw gedachtenis.* Hs. sijn g. — *In jaren.* Hs. van jaren. — *Boord.* Hs. randt. — *Aen-gesien.* Hs. heeft staen sien. — *De Griecksche vos.* Ulysses. — *Wanckelwillicheyt.* Hs. wanckelmoedicheyt. Oude lez. ongestadicheit. — *Ontmoet.* Hs. Ot. en Kbl. 1658 gemoet. — *Aen den rugg.* Hs. metten rugg. — *Als metgesleept.* H. was geen lid van het gezantschap, maar slechts secretaris. — *Aen 's vaderlandts.* Hs. Bij 's v. — *Dat aen de Teemsche stranden* enz. De gezanten hadden reeds zoo langen tijd in Engeland doorgebragt zonder dat zij iets gevorderd waren.

Vijff mael sien vullen heeft, en onverduldich wacht
Op 't eyntelijck en wel ontladen van sijn vracht.
O 's Gravesander spits, ô Brielsche boet en baecken,
Wat soeter Æols kindt sal sijn beleefde caecken
Ontswellen op dit zeyl, en in uw Mase-mondt
Doen kiesen op de ree den ouden ancker-grondt?
O Schevelingher Duyn, ô Haeghsche boter-weyen,
O *Voor* en achter-*hout*, mijn myrt, mijn lauwer-meyen,
Wanneer sal *Huygens* weer ontballast van 't gewicht
Van Hooffs becommeringh, in uw gewenscht gesicht
Sijn sorgeloos gemoet doen baden in gepeynsen
Daer van wraeck, van bedroch, van dubbel sin, van veynsen
De smet niet aen en cleeft, maer vré, maer eerbaerheyt,
Maer jock, maer gulden-eews herboren slechticheyt?
Wanneer sal wederom 't gerommel van sijn snaren
Verdommelt met sijn keel tot over Haerlems baren,
Tot over 't prachtich Veen, tot voor de blauwe poort
Van Hollandts Zuyder-diep te Muyden sijn gehoort?
Te Muyden daer hy weet de *Meer en min* der boden,
Het schuymende gevolgh van Wint- en Water-goden
Soo menighmael om herr te luyster sijn geweest
Om Floris droeve spoock en Velsens wrevel-geest,
Op Amstel-landts thooneel gevoordert en beschreven
Door *Hoofts* geleerde cracht van niews te sien herleven,
Van niews betrapt te sien, beticht, beloont, geslacht,
Den eenen in sijn cuyp, den and'ren in sijn gracht.
Te Muyden daer de gheest van *Hoofts* gesoghen lessen
Gevatt wordt en gegaert in suyv're *roemer*-flessen,
En *Anna* toebetrouwt, die 't geestelijcke nat,
Vermaeghdt, verlieffelijckt, de Wereldt over spatt.
Te Muyden, soet vernacht, daer op de dicke dijcken
Die Goylandt borghe staen voor 't wijcken en beswijcken
De jonger *Visscher*-meyt het drijvende gedruys
Van menich Amsteldamsch van huys gesonden huys
Beseghendt en bewenscht, en, Vaert wel, vlugge rompen,
Vaert, seght, gevaereloos, van kerven en van pompen
Houd' u den Hemel vry, en merghen off van daegh
Van 't schadelijck gevall daer ick den naem af draegh.
Dry zielen, drymael dry, en noch dry drymael waerdigh,
Die 't wijs en 't aengenaem, die 't letter-rijck en 't aerdigh
Te trouwen hebt gebrocht, en selver hand-gemeen

Vijff mael. Hs. Vijff reys. — *'t Prachtich Veen.* Amsterdam. — *Beschreven.* Adjourné, citatus. *Gedreven* ob antiquitatem. H. Hij heeft het evenwel noch in het Hs., noch in de uitgg. veranderd. — *Betrapt te sien.* Hs te sien betrapt. — *Cuyp.* And. lez. ton. — *De jonger visscher-meyd.* Tesselschade.

U dryen hebt verwandt met all' end yedereen,
Dit's d'opgehoopte som van uws Vriendts t'achterheden;
Boogh uw medooghen oyt voor ongeveynsde reden,
Buyght, soete Willen, buyght, rept uw rotz-roerens cracht,
Uw' steenen-slepens const, uw' Orpheus-lijcke macht,
Hy kneede 't harde hart van d'emmer onbewogen
Besitters van de ziel, en 't onder-aerdts vermoghen
Vermocht gheen' weygeringh op 't smeeken van sijn snaer,
Wat can u hinderen de milder Goden-schaer
Van 't hoogh' en middel-huys naer uwen toon te draeyen,
Die 't Winden windaes dwinght, mijn zeyl te doen bewaeyen
Met een West achter-in; die 't Water-werck beleyt,
En al dat boven drijft en al dat onder leyt,
Mijn kielen gae te slaen, mijn ancker-tandt te hechten,
Mijn roer te redderen, mijn baren-baen te slechten;
Gheen onversiene golff, gheen onbetrouwich slijck
Te rollen daer ick vlot, te schuylen daer ick strijck,
Die 't Wapenhuys bestiert mijn vlagghen te verschoonen,
Mijn leeken en mijn touw, Oostende niet te croonen
Noch met mijns pachs gewin, noch met mijns levens buyt,
En al om 't soet gewelt van uw geleert geluydt?
Wat can u hinderen 't vreedsamighe begheeren
Des Britschen Onder-Gods, tot Hollandts baet te keeren,
Tot Hollandts vrienden vre', tot Hollandts haters trots?
O murruwt ons dit stael, o roert ons dese rots:
De Grieckschen hoeren-zoon die singhende den steen dwongh,
En 't vrolijcke gebouw van Thebaes muer aen een songh,
Sal eeuwelijck den lof verdienen van sijn liedt,
Maer boven den laurier van uw' verdiensten niet.

Londéni. Id. Maijs 1622.

PROEVE OP 'T BEGHIN DER KLACHTEN JEREMIAE.

O. III. 74, K. I. 8.

I. Hoe sitt die Heylighe, die prachtighe, die schoone,
Die Borgher-machtighe, die aller Steden Stadt,
Die aller Landen eer en Vorstelijcke croone
Verwoest, verweduw-lijkt haer' hateren ter schatt?
II. Hoe sitt sy, troosteloos van die haer oyt beminden,
Den langhen droeven nacht haer wanghen overweent?
Hoe vindtsy om end om haer eertijdts trouwe vrinden

Pachs. And. lez. goets. — *Onder-Godts.* And. lez. Israëls.
Hoe sitt enz. Het is van of kort na 27 Mei 1622.

In ontrouw affgesackt, in ongevoel versteent?

III. Haer' borghery ontvlucht haer' onderslaefde muren,
En Juda loopt om rust en vryigheyts geniet
Daer gheen te vinden is; haer' spijtighe geburen
Betrappen haer te will in 't nauw van haer verdriet.

IV. Verdriet en eenicheyt deckt Zions leghe straten,
Zy viert noch Autaerdienst noch Tempelfeesten meer,
Haer' Priesters sitten flauw, haer' poorten staen verlaten,
Haer' maeghden uytgeweent verbitteren haer Zeer.

V. Sy siet sich overheert van die sy placht te dwinghen,
Haer Vyanden in vre' (soo straft des Heeren arm
Haer menigh sondighen) haer teere suygelinghen
Gevanckelijck ontruckt der Moederen gekarm.

VI. Der Dochter Zions glans is van haer afgescheyden,
Vervallen en verplett; haer' Vorsten overmandt
Gelijcken 't matte wildt dat niet en vindt te weyden
En vlieden sonder weer des overwinners handt.

VII. Jerusalem herdenct in dese commer-daghen
't Voorspoedighe geniet van haer' verleden tijdt,
Terwijl sy hulpeloos haer' borghers siet verslagen,
Haer' vyanden rondom ter spott sitt en ter spijt.

CIↃIↃCXXII.

KLUCHT UYT DE VUYST, VAN 'T RIDDER SLAEN.

Een ridder was te paerd geraeckt
Vol ridderlijcken Torens,
En hadd' sijn wijff wat opgecaeckt,
Voor d' eere van twee horens;
'Twijff docht sy was te wel betaelt
En anders als 't behoorden,
En hadd sy straffbaerlijck gefaelt
Men straftese met woorden.
Wijff, zeyd de Ridder onbegaen
Met ridderlijcken sinne,
Een Ridder mach gheen ridder-slaen
Maer wel een ridderinne.

Nov. Novemb. 1622. Londini

Van haer afgescheyden. Hs. en Ot. heel van haer verscheyden.
Klucht enz. Volgens het Hs. der Latijnsche gedichten. Hij zelf was weinig dagen te voren, 27 October, ridder geslagen.

D'UYTLANDIGHE HERDER.
AEN DEN HEERE DANIEL HEINS, RIDDER ETC.
OVER HET BELEGH EN ONTSET VAN BERGEN OP ZOOM.

O. III. 99. K. I. 27.

Aende blancke Britter stranden,
Daer de Son ten Zuyden blaeckt,
Daer de vlacke Vlaender-landen
Eertijdts laghen aengehaeckt,
(Can de gissing overwegen
Van de leeper letter-lien,
Die van voor den grooten reghen
In des werelts wieghe sien:)

Onder aen die krijtte rotsen
Die den heeten water-draff
Vande Noorder golven trotsen
En haer siltich op en aff,
En haer lochte vochte spronghen,
En haer' kabbelend' gewelt,
Lagh een Hollantsch Herder-jonghen
Droeffelijck ter neer gevelt.

't Jeughden-pack van minne-perten
Hadd' sijn' Ziele niet gelâen,
Onder duysend jonghe hertten
Hadd' hy altijdt vry gegaen,
En 't oogh was noch ongeschapen
(Emmers noch te vinden was 't)
Daer hem 'tsijn' aen sou vergapen
Eer 't den Hemel hadd' gepast.

Scherper oorsaeck dan genuchten,
Dan vermakelijck verdriet,
Kapte sijnen aêm in suchten,
Smolt sijn' ooghen in een' vliedt:
Die de weeld' haer' tranen leenen
Proncken garen met haer' pijn,
'Tis quaed mallen en met eenen
Stilleswijgens droeve sijn.

Bergen op Zoom. De belegering dezer stad door Spinola duurde van 18 julij tot 2 october 1622. — *En 't oogh.* Hs. en Ot. En het oogh was noch onschapen.

Clachten van verijlde koppen,
Stenens-kunst, verweende sangh.
Tranen van gemaeckte droppen
Soecken allesins 't gedrangh:
Hy was rijckelijck te vreden
Met de tuyghen die hy vond,
Van sijn' ongeveynsde reden;
Son en Hemel, Zee en Grond.

Ebbe, seid' hy ('t ghingh van ebbe)
Dubbeldaeghsche water-beurt,
Die ick lieff en liever hebbe
Om de kielen die ghy beurt
Met de Westelijcke vlaghen
Naer de deuren van den Rhijn,
Die nu zesmael zestich daghen
Mijnes onbevaren zijn;

Als ghy daer mijn' overburen
Naeste reys genaken sult,
En haer bancken overschuren
Die de droochte nu vermult,
Segt hun, Ebb', op mijn bevelen,
Hoe 't haer balling-borger gaet,
Hoeder in sijn' vochte schelen
Stadich 't volle springh-Tij staet:

Hoe sijn' sorghen, altijdt wacker.
Hoe sijn' suchten altijdt vers
's Vaderlandts bebloeyden acker
Overwandelen van verrs;
Hoe sijn' rusteloose nachten
Mijmeringhen sonder end,
Knoopen zijn van werr-gedachten,
Schilderijen van ellend:

Hoe de Son hem dunckt te grijsen
Die van over 't Schelde komt,
Met gevaren en affgrijsen
Droeffelijcken overmomt;
Hoe hy in haer wolckigh wesen
Op het Zuydste vanden dach
All' de grouwelen can lesen
Die sy rijsende besach;

Hoe de Donder, hoe het Weerlicht,
Daer sijn Vader-erf aff beeft,
Daer hy over Zee ter neer light,
In sijn herssenen herleeft;
Hoe hy al de eere-graven
Met sijn tranen overtelt,
Hoe sijn ziele wordt begraven
Daer een borgher wordt gevelt.

Seght hun, Ebbe. Maer de platen
Lagen meest te Zeewaert blick.
Soo besnoeyden hy sijn praten
Met een opgekropte snick:
'Tsnicken brocht hem weer aen 't steenen.
Dat hy weer betranen most,
Soo voleynden hy met weenen
Die met schreyen hadd' begost.

Doen hem 'tredelijck beschamen
Achterhaelden onbedacht,
En het mannelijck betamen
In bedencken hadd' gebracht,
Viel hy schielijck aen 't beduchten
Aen 't besichten langs het gras
Offer van sijn vrouwigh suchten
Geen getuygh' om herr en was:

Eenichheyt hadd' alle paden
Allom dubbel veyl besett,
Stilte doock in tack en bladen,
All' de winden in haer bedd:
Die dry vredighe gesellen
Die hy vond' en niet en sagh
Porden hem aen 't overspellen
Van sijn onvollendt beklagh.

Over sijn' gekruyste kuyten
Lagh sijn' Haeghsche Herder-tromp,
Sijn' volmaecktheyt van geluyten,
Sijn' beruchte rammelromp,
Sijn' bespraeckte schapendarmen,
Sijn' van oudts verechte bruydt,
Sijn behaegelijckxt omarmen,
Sijn bevall, sijn boel, sijn' Luyt.

Al de eere-graven. Hs. al die e. g.

Speelgenoot, mijn soet becommer,
(Sprack hy 'tdoove klinck-hout aen)
Die met my in Son en lommer
Soo veel ganghen hebt sien gaen,
Soo veel hielen hebt sien lichten
Daermen op uw' maten sprong,
Moglick snaren hebt sien swichten
Daer ick door uw' ribben song:

Doet die vrolickheyt vertragen;
Kleedt die toonen inden rouw,
Tempertse met langhe slaghen
Soo ick voor met suchten houw:
'Tsijn de constelijcke grillen,
'Tsijn de crabbel-grepen niet,
Die my lust te zien bedrillen,
'Kvergh u heel een ander liedt.

Hebben oyt mijn' drooge longhen,
Heeft mijn schrale gorgel oyt
Hemel-yverich ontspronghen
En uw hulp te baet genoyt,
Om den Schepper aller wesen
In sijn dreyghende gerecht
Met het smeecken te belesen
Van sijn Herder-Coningh-knecht;

O! beleydt noch nu de schichten
Die ick derwaert steyg'ren doe,
Vleugelt mijn' ontleende dichten,
Swiertse tot de Yierschaer toe
Daer het ziel-berouwigh karmen
Noyt vergeefs en wierd gestort,
Daer het loonrecht en 't erbarmen
Pondsgelijck gemeten wordt.

Mog'lijck of wy 't oore boorden
Dat den uytgepersten sangh
Vande balling-harpers hoorden
Daer sy onder vyands dwangh
Aenden Babylonschen oever
Trage snaren deden gaen,
Hoe bevallijcker hoe droever,
Opden drop van Sions traen.

Mog'lijck of die groote Goetheyt
Dat oneyndigh Over-all,
Dien mijn Ziele voor de voet leydt,
Sijn genadigh welgevall
Quam te willen laten dalen
Op sijn' waerdeloosten worm.
En mijn' treuring te bestralen
Door sijn' heetsten toren-storm:

Mog'lijck off 't dien Eewich-trouwen
Sijner kudde heughen mocht,
En der geesseling berouwen
Die se t'onder heeft gebrocht,
Mog'lijck off hy langher 't stortten
Sijner weesen niet en droegh,
En sijn' lemmer quam te schortten
Metten vré-roep, 'Tis genoegh.

Luystert dan bewoghen wolcken
(Met ontschorden hy sijn keel
Om sijn handen te vertolcken)
Naer mijn waterigh gequeel;
'Ktapp het uyt veel dieper' gronden
Dan van onder tongh en tandt,
'Tzijn de wiecken uyt de wonden
Van mijn seerigh Vaderlandt.

Hæc est consolatio mea in afflictionibus meis, psallendi argumenta esse mihi statuta tua, in loco peregrinationum mearum,
Psal. 119.

Hoe lijdelijcker leed voltraenden onse ooghen,
Doe 's Werelts blinder deel sijn bijtende gebas
Op sijns gelijcken sleet, en 't menschelijck medooghen
Het sorgeloos verdriet van onse zielen was;
Hoe smettelijcker smert verettert nu de leden
Van dijn' gesalfden, Heer; nu die gespreyde wolck
Dijn erve, Dijn besitt, Dijn lot, Dijn eygenheden
Verstolpet met een Zee van Mis-geloovigh Volck!
Dijn Heyligh Heylighste, Dijn Heylicheyts vertooningh,
Dijn Zielen-offerhuys leyt op en over-smett
Van hare grouwelen: Dijn uytverkoren wooningh,
Dijn Hooftstadt steen op steen te morselen verplett.

Smettelijcker smert. Oude lez. sorghelijcker (later, grouwelijcker) zeer. — *Steen op steen.* Hs. en Ot. steen met steen.

De wrakeloose moordt van Dijne Dienaer-vrinden
Verslaet den heeten dorst van haere wreetheyt niet,
Sy werpense ter proy den vogelen te slinden,
En Dijn' begunstighde den Dieren te geniet.
De bloedt en etter-beeck getapt uyt hare wonden
Stroomt om de vestingen als waer 't een water-runn,
En onder allen een en wordt'er niet gevonden
Die hun het laeste bedd' van onder aerden gunn'.
Wy, wy wel eer Dijn roem, wy leden Dijner eeren,
Wy sitten spottelijck den schimperen te praet,
Wy zijn der buren jock, en waer wy 'tvoorhoofd keeren
Wy zien, wy hooren niet dan vingeringh en smaedt.
Hoe lang, gestoorde Godt, hoe langh verachtst Du 't schreewen
Van Dijner kindren onuytschreewelijck ellend?
Bewaerst Du dijne toorn voor aller eewen eewen,
En vlamt Dijn yver-vyer van nu aff sonder end?
Laet liever dese brandt de Volckeren verslinden
Die Dijn' almachticheyt al siende niet en sien,
Die aen dijn' wille-keur haer willen niet en binden,
En d'eere Dijnes naems haer' plichten niet en biên.
Soo hebben sy verdient, met *Jacobs* achter-erven,
Trots Dijn' bekommeringh, te smelten in verdriet,
Met sijne wooninghen ten gronde te verderven,
Met sijn' besittinghen t'ont-timmeren tot niet.
Laet Dijn' gedachteniss Dijn' wraeck niet vergelijcken
Met onser Vaderen misdadighe weleer,
Maer Dijn' barmherticheyt voorkomen ons beswijcken;
Ons' krachten leggen doch wanhopelijck ter neêr.
O onser saligheyts Hoop, Heul en Heylandt, Heere,
Reyckt ons Dijn' hand en hulp in desen harden stuyt,
Wy hebbense verbeurt, maer, om Dijns names eere,
Wasch ons het swarte vuyl van overtredingh uyt.
Waeromme soudst Du ons de smaetheyt laten draghen
Van de versmaderen van Dij en dijn gebodt,
En waerom ongestraft ons laten achter-vraghen,
Waer is haer' toevlucht nu, en waer is nu haer Godt?
Laet sulcke lasteraers Dijn al-om-zijn ontmoeten
In Dijne wraecks te-recht-bestede vinnicheyt,
Zoo dat zy voor het bloedt in ons gesichte boeten
Dat Dijner dienaren door hun vergoten leydt.
Laet der gevanghenen versuchten uyt haer' banden
Tot voor Dijn aengesicht door Wolck en Hemel slaen,

Wy, wy wel eer Dijn. Hs. en Ot. Wy eertijdts Dijnen. — *Leden.* Oude lez. d' eere. — *En waer is nu haer Godt.* Hs. Ot. en Kbl. 1658, waer is nu hare Godt.

Laet Dijnen grooten arm behouden en omhanden
Die op den dorpel-trê van doods-verhuysen staen.
Tell onse buren toe de sevenvoud vergeldingh
Van 'tgene zy ons, Heer, oit hebben aengedaen;
Vull hun de schooden op met all' de selve scheldingh
Die Dijne heylicheyt van hun heeft uytgestaen.
En wy Dijn eyghen volck, de kudde Dijner weyden,
Wy sullen Dijnen naem de Werelt maecken condt:
Ter eewen eewicheyt Dijn roem-gerucht verbreyden
En stadich leven doen in kinders-kindren mondt.

17 9b. 1622.

Op het uyterst oversnaren
Van sijn heyligh-droeve liedt
Docht hem (wat gedaente baren
Omgeroerde herssens niet?)
Dat den Hemel witter lachte,
Dat de Son, die klarer scheen,
Ongehoôpter maren brachte
Dan sijn' wielen lang bere'en.

Spreeckt, beleefden all-verwarmer,
Riep hy 't snelle-dagh-oogh toe,
Troost een' troosteloosen karmer:
Isser troost? en waer? en hoe?
Hoe, en waer, en offer troost was,
Geen en wierd hem cond gedaen;
't Licht, dat schier in 't over-oost was,
Weygerden hem 't stille staen.

Dus voll vreesens, voll genoeghens,
Voll beduchtens, voll besluyts,
Voll verdeelens, voll vervoeghens,
Voll bedarens, voll gemuyts,
Schongel-vlotich van gemoede
Trad hy armen Herder-guyt
Soo hy naer sijn' mackers spoedde,
Ruggelingh te veldwaert uyt.

Grooten Heins, mijn hoogst verwond'ren,
Soet besitter van mijn hertt,
Die 't van bijs hebt hooren dond'ren,
En de dreuningh uytgeherdt
Van uw' aengerandde buren,
Als het Spaensche solpher-schutt
T'samen hun bedoodde muren
En uw' bolsters heeft geschudt.

Oordeelt, wat verhaeste brieven
Dese voerman hadd' gelaên,
Die hem tot des knechts gerieven
Conden weeren te verstaen:
Was het dat hem 't hertt herlusten
En sijn' posten dubb'len hiet
Nae de Lauwer-waerde kusten
Die hy 's merghens achter liet?

Off verijlden hy sijn' stralen
Nae de Wester slapens uer
Om sijn boden-broodt te halen
By der Mooren over-buer,
Om hem 't niews te gaen verconden
Van de vroom *geberghde* Stadt,
Hoe sijn heir met neus en monden
Hare wallen hadd' gevat.

Of soud' yemand derven raden
Op 't verhitten van sijn ass,
Op 't verschem'ren van sijn' raden
Datter kans van wedding was,
Dat hem winnens-lust te luchter
Over vier-voet dede vlien
Om een' Genoueeschen vluchter
Vliedende den hiel te biên?

Amen, HEINS, op all dit ghissen
Heeft den Hemel jae geseyt,
D'ondersoecker der gewissen,
D'eewigh-een-almachticheyt,
God den onomvanckelijcken,
God in Israël gelooft
Zy voor eewich danckelijcken
Sijner wonderen geloôft.

Sijnder luyder Trommel-dichten,
Isser langer Nassau-liedt
Uyt te roepen, op te dichten,
Wacht het van mijn' handen niet:
Waer' mijn' Ziel, van vreughden holler,
Weynich lochter over-tasst,
Moglijck waer' mijn tong en voller
En bequaem tot sulcken last:

Een Genoueeschen vluchter, den Spaanschen bevelhebber, Ambrosius Spinola, een Genuees. — *Luyder Trommel-dichten*. Oude lez. langher loff-gedichten.

Waer' mijn hert gevrijdt van sticken
'T waer' luydruchtigher verheught,
Maer nu kroppt het aen het slicken
Van een' onvoorsiene vreughd;
Over-voll belett te leken,
Over-droeff druckt tranen in,
Over-bly verbiet te spreken,
Schielickheyt stremt sangh en Sin.

Lust u doch dit vlies te scheuren
En onttoovren mijn gemoet,
Lust u bly te hooren neuren
Die nu vrolijck swijghen moet,
Vriendt, alleen aen uw gevallen
Hangt het quicken van mijn hertt,
Wilt ghy aenden voor-sang vallen,
'Ksie mijn' herssenen ontwerrt.

Op, geluckigh Rey-geleyder
Vande Christen letter-jeucht,
Op, triomfelijck verbreyder
Van des Hemels barens-vreucht,
Die ons van den Heylgen Jonghen
Van 'tgesalfde Maeghden kindt
'Tbaecker-liedt hebt voorgesongen
Dat sijn' gade niet en vindt.

Roert noch eens die soete Trommel
God en Englen te gevall,
En wy sullen haer gerommel
Voederen met snaren-schal,
Spreyt noch eens die helle galmen
Over Son en onder Maen,
Achter uw' Victori-Psalmen
Sullen wy ten autaer gaen.

Daelt dan oock uw overdencken
Uyt den Hemel Wereld-leegh,
Op een ooghenblicks herwencken
Staen wy u ten dienste dweegh:
Vlecht Oragnen in Laurieren
Om de horens van den Rijn;
Onse Luyten onse Lieren
Sullen uw' gespelen zijn.

Verbreyder enz. In zijnen Lof-sanch van Jesus Christus.

Onder duysend metgesellen
Rondom herr te hoop gehaelt
Sult ghy oock den Balling tellen
Even dus door my vertaelt:
Comt hy sijn gevolgh te weygren
Vreemdeling van 's Vaders Kust,
'Ksal sijn' weerwil oversteygren
En doen deynsen daer 't my lust.

'Ksall hem Hollandsch doen herworden,
'Ksal hem in mijn' boeyen doen,
In mijn' eyghen gorddel gordden,
Gespen in mijn' eyghen schoen;
'Ksall hem door mijn' eyghen ooghen
Waer hy uyt en henen moet,
Met mijn' eyghen vingher tooghen,
Draghen op mijn' eyghen Voet:

'K sall hem mijnen a'em doen halen,
Spreken heeten door mijn' stem,
'K sal sijn' wandelingh bepalen
Met de zoomen van mijn hem:
'K sall hem doen sijn' handen recken
Op mijn' eyghen snaren-ry,
En mijn' rechter sal niet trecken
Of sijn' slincker stopter by.

Vraeght my niet te weetbegeerich
Waer ick dit gesach op bouw,
Hoe ick my dus over-heerich
Op mijn' even landsman houw.
Vraeght niet waer ik aen 't gehoor in
Sijn' geheymenissen rocht,
Daer hem geen geschapen oor in
Vreese van verklicker brocht.

Yeder Mensch van Vrouw genomen
Schijnt een erffelijck gequell
Metten adem aengecomen
Voor sijn' dagelijcksche Hell:
Tandendollicheyt, graveelen,
Zenuw-slaghen, swijmel-vall,
Gichten, hopeloos van heelen,
Sijn van 't schrickelijck getal:

Even landsman. And. lez. eyghen landsman.

Desen is te deel gevallen
'T ongeluck van mijn versell,
Daer hem niet en schort met allen
Is mijn byzijn sijn gequell,
Sitt hy, 'ksitt hem in 't gesichte,
Spreeck ick, hy beroert sijn' tong,
Swicht hy wederom, ick swichte,
Singh ick, hy verhaelt sijn' long,

Wandelt hy, ick reck mijn' beenen,
Overgaen ick, hy wordt moe,
Warmt hy hem, ick sengh mijn' scheenen,
Spieghel ick, hy wenckt my toe,
Eet hy, ick verslijt mijn' caken,
Drinck ick, hy spoelt keel en tandt,
Kust hy, mijn mond moet het raken,
Vry ick, 't is tot sijnent brandt.

Krijt hy tranen, ick schrey stoopen,
Schetter ick, hy seevermondt,
Wordt hy oudt, mijn' jaren loopen,
('Tis ten naesten een verbondt
Als ten eersten was gebonden
Tuschen d'eerste Man en Wijff,
Eer sy in sijn' ribb gevonden
Wierd ontschakelt uyt sijn lijff.)

Droomt hy, ick verwerr' mijn' sinnen,
Schrijv' ick, hy vercladt mijn' int,
Mommelt hy, ick praet van binnen,
Zeyl ick, hy vervangt den windt,
Peylt hy trappen, ick schiet sterren,
Ancker ick, hy stopt sijn ty,
En, wat drolligher verwerren!
Vaer ick voor, hy vaert voor my.

Heet ghy my het raedsel uytten,
Vraeght ghy noch wie is dit? HEINS,
'Ksall 't u met den grondt ontsluyten
Van mijn ernstigher gepeins:
Helpt my 's Hemels less' toe wenschen
Daer ick noch soo raw in ben,
'Tis de mensch van alle menschen
Dien ick 't aller minste ken:

Mijn mond moet het raken. Hs. en Ot. mijnen mond moet raken. — *Mijn' int.* Hs. en Ot. sijn int. — *'s Hemels less'.* E coelo descendit γνῶθι σεαυτὸν Juven. H.

't Is het hertt dat in mijn' aêren
In mijn geesten leyt en stooft;
'Tis de knoop van 't Zenuw-garen,
'Tis het onbevallijck hooft,
Daer mijn' herssenen in woonen;
't Is, off ick en ben het niet,

Die hem eewich rap sal toonen
Onder 't spoor van uw gebiedt,

C. H.

Londini. Prid. Id. Decemb. 1622.

KLACHTEN.

O. VI. 160, K. I. 485.

Vrinden
In den
Haegh,
Staech
Klaegh ick,
Laegh' ick
Weer
Neer
Inden
Linden,
Die
'Ksie,
Waer ick
Vaer, ick
Gae,
Stae,
Handel',
Wandel',
Blijff,
Lijff,
Tanden,
Handen
Roer',
Voer'.
Sou' de
Koude
Vorst
korst
Zee en
Ree'en

Weer
T'eer
Sluyten,
Buyten
Tijdt,
Spijt
Menschen
Wenschen,
En
Den
Armen-
s'Karmen,
Met
Het
Vleyich,
Schreyich
Traen
Slaen,
Daer ick
Swaerlick
Aff
Laff?
Och Heer,
Noch eer
Ick
Stick,
Off ver-
stoff, verr
Van 't
Landt,

Daer de	End'
Aerde	End,
Mijn'	Singhen,
Pijn	Springhen,
Soeten	Wat
Moet, en	Dat
All	Gaende,
Sal	Staende
Sluyten,	Leeft,
Huyt en	Beeft
Haer,	Binnen
Naer	Sinnen,
Langhe,	Le'en,
Banghe	Been,
Klacht,	Van dijn'
Lacht	Man, dijn'
Weder	Knecht,
Neder,	Recht
Schort	Houwen
Kort	Trouwen
Uwe	Hals;
Ruwe	Vals,
Roe,	Steelich
Moe	Heelich
Treffens;	Loos,
Seffens	Boos,
Sal	Sluypich,
'T al	Luypich,
Sonder	Snood
Wonder	Noot.

Londini maestissus 1622. decembri.

AAN DEN Hr. H. NOBEL, OUD-BURGEMEESTER VAN ROTTERDAM.

Vriend Nobel, 't oude jaer sloot gisteren sijn deuren
Wat sult ghij niewicheijts in 't niewe sien gebeuren;
't Wenscht allom al om niew, wat pap verdowen can,
't Kindt om een niewe kolff, 't wijf om een niewen man,
Veel mans om niewe wijffs, veel knechts om nieuwe heeren,
Veel vrecken om niew gelt, veel gecken om niew' kleeren,
Veel boeren om niew' vrucht, veel hoeren om niew vreucht,
Veel kalen om niew haer, veel grijse om niewe jeught,

H. Nobel. Hendrik Willemsz. Nobel was burgemeester van Rotterdam in 1618: het is waarschijnlijk dezelfde Hendrik Nobel, die later acht maal, het laatst in 1645, burgemeester was en in Junij 1648 overleed.

Veel maghere om niew vett, veel arme om niewe neeringh,
Veel boose om niewe wett, veel booser om niew' leeringh,
Veel dorstighe om niew nat, veel leckre om niew gerecht,
Veel droeve om niewe vré, veel dolle om niew gevecht,
Maer hebb ick oock een beurt in swerelts werrewenschen?
Hoort Nobel Vriendt, en lacht; ick wensch om niewe menschen:
Off wilt ghy claerder zien waer mij het schoen-oor spant.
Ick wensch in 't niewe jaer om 't oude Engelandt.

Lond: 26 Decemb. 1622.
6 Jan. 1623.

NEMO SIBI.

'Tschijnt datmen niet en leeft off andre moeten 't weten,
'Tschijnt datmen niet en weet off andre moeten 't eten,
'Tschijnt datmen niet en eet off andre moeten 't sien,
'Tschijnt datmen niet en siet men thoone het voor de lien.
Leeft, weet, eet, siet men niet door, voor, met, om malcandren,
Daer leven, eten, sien en weten hanght van andren?

Hag. Com. Non. April CIↃ IↃ C XXIII.

GEDWONGEN ONSCHULD. MYNEN VYAND VREDE.

O. VI. 87, K. I. 444.

Die t'uwen ondienst noch sijn' tonghe noyt en repte,
Die met gedachten u noch d'uwe noyt belepte,
Die u voor onbekent tot noch toe aengeschouwt
En daerom alle deught onwetens heeft betrouwt,
Die sich noyt toe en schreef den roem van uwe kennis,
Veel min de vreese van u onverdiende schennis,
Groet u met desen inct; die dicker loopen souw
Hadd' hy de tranen niet te hulpe vanden rouw
Die u misgunsticheyt uyt mijn' onnoosel' ooghen
Met golpen heeft geperst, met bobbelen gesoghen.
Vriend (soo u desen naem het herte niet en breeckt)
Waer bouwt ghy 't seggen op daer soo veel galls in steeckt?
Waer op de lastering, die ghy mijn' groene daghen
Gelijck een somer-vier getracht hebt op te jaghen?
Heeft u des werelds gunst op haerder eeren steyl
Soo sachten stoel gestelt, soo verre boven 't peyl
Van mijn onwaerdigheyt, en cont ghy noch de stralen

Mynen vyand vrede. Oude lez. Mijnen vijandt vreucht, mijn' hater vrede. —

Van uw verheven spijt op mijne hutt doen dalen?
En gaet het u noch aen hoe nu mijn voet het padt,
Het laege pad betreedt dat ghy wel eer betradt,
En treckt ghy noch ter hert wat in mijn' armoed omgaet
Die nae den geldsack hinckt en nae de weelde crom gaet?
Die ick soo weynich gunde (ick gunn het niemand niet)
Die wild' ick van mijn oogh het uyterlijck geniet
Soo wel als van mijn hart het innerlijck besnijden,
Mijn' kenniss en mijn' gunst gelijckelijck benijden.
Maer seggens siecke sucht vervoert u buyten 't padt
Van redens middelmaet. Off hebt ghy misgevatt,
En anderen haer schorft mijn lenden overspoghen?
O, emmers 't hooghe hertt wordt my off opgeloghen
Off onvoorsichtelijck mismeynens toegedacht:
Mijn eyghen onverdienst en machteloose macht
Beschuldight mijn gemoet van all te laeghen waerde
Om hoogher op te sien dan 't watervlack der aerde,
Om yemandt smadelijck te hoonen onder my,
Die velen achter loop, en weynighe voor by.
Maer druyven overdaet, en, die malcander volghen,
Spell, twisten, en gevecht, naer datmen volgezwolghen
Tong, voet en vingeren beroerende nae gis
Het halve herssen-huys geen meester meer en is,
En hebb ick noyt gevolgt: de vuyle vrouwen kennis
Die velen dezer eew een onversust gewen is
Een condigh tijdtverdrijff, een openbare vreucht,
Hebb' ick afgrijselijck in 't heetste van mijn Jeught
Gevloden en verdoemt; en altijdt ruyme weghen
Gepresen voor 't gesluyp van achterweeghsche stegen,
En altijdt overend getreden voor het oogh
Der deuchdelicken hier, des Heeren van om hoogh.
Dus by die heylge handt van midden uyt het perssen
Des werelds drangh geruckt, en stond my 't spijtich knerssen
Van menich nijders tandt niet lichtelijck t'ontgaen:
De boose meestendeels en die haer weghen gaen
Verdoemen alle die haer toomeloose wetten
In 't averechtsche bladt van 's levens eere setten;
'Tis quaet het quaet te doen, en prijsen die het schouwt,
Gods huys t' ontimmeren, en eeren die het bouwt.
Dit heeft my vyanden berockent daar ick vrinden
Te hulpe heb gehaeckt, te loon gehoopt te vinden,
Hier hebb' ick menichmael 't verwijten om gehoort
Van trots, van eygensin, en menich spitscher woordt.

Hoe nu mijn voet. Hs. Ot. en Kbl. 1658 hoe mijne voet. — *Watervlack.* Oude lez. waterpas.

Dan dat u evenwel, dien rijpicheyt van jaren
Gestijft heeft en geciert met reden en ervaren,
Dat u die blinde stroom ter dwaling hebb' vervoert,
En valt my niet in 't hert: Daer wordt wat meer geroert
Dat my van hovaerdy tot uwent doet betichten:
'Tschijnt off ick onverhoeds op 't leste Sonne-lichten,
Op 't grauwen van den dach u deftigheyt ontmoett
Off niet off wat te laet de kruyne van mijn hoet
Ter aerden hebb' geswiert, en buyten alle reden
Gedeckt en sprakeloos voorby u heen getreden.
Och, vriendt, hoe past ghy dit op 't andere verwijt
Van mijn gelasen oogh, daer ghy soo bits in bijtt,
Daermed' ick yeder eens geheimen, naer uw schampen,
Sijn gaen, sijn doen, sijn mondt, sijn letselen, sijn' rampen
Door heen te booren tracht, veel minder dan 't behoort
Te vreden met het geen een yeder siet en hoort?
Oh! die my hier beclapt, leent liever uw medoogen
En broederlijck beclagh: twee groote flickerooghen,
Die in mijn aengesicht te wachte staen geplant,
Voldoen haer plichten niet: een ingesoncken sandt
Becommert my de strael die 't uytterlijcke blincken
Der dingen van hun ruckt, en met een schielijck wincken
Den Sinnen t'huys bestelt, soo dat ick off van bijts
'Tgezicht beclemmen moet, of in een wijle tijdts.
Can yemandts reden nu gerechtelijck begrijsen
Soo ick somwijl een' vriendt gebreke te bewijsen
'Tgeen ick hem schuldigh ben, soo ick somwijlen oock
Met een geleende hulp strael door den dicken roock
Die my allom ontmoet, en, om den haet te schouwen,
Mijn oogh verbonden hebb mijn handen te betrouwen?
Van lesens gulsicheyt en menich middernacht
In 't boeck en uyt het bedd hardneckigh toegebracht,
Van menich smallen stipp, van dusent smalle streken
Getogen en besternt, beërv' ick des' gebreken,
En draeghse met geduld, dewijl ick seker ben
T is Godes geesseling, die ick my waerdigh ken.
Hy heeft myn oogh verlicht, hy salt my niet bedecken,
Can 't eenichsins ter eer van sijne grootheyt strecken:
Wordt hy mijn langher sien off oock mijn leven moe,
Wat will ick worstelen? Sijn schepsel hoort hem toe.
Maer ô ghy, wie ghy sijt, soo moet ghy noyt gevoelen
Hoe hardt de slaghen sijn in 't allerteerst gevoelen,
Bespott geen' kreupelen, soo emmermeer sijn voet
Hier comt te struickelen of daer een' mistré doet:

Die blinde stroom. Ot. en Kbl. de bl. str. — *In een wijle.* Hs. en Ot. met een wijle.

Benijt hem noch veel min 't ellendighe besteygren
Van een gedwonghen krick daer hem syn beenen weygren;
'Tzijn Gods bestellingen, en sulcke spotter met,
Hem wacht de selve plaegh of arger in sijn bedd.
Noch schiet ghy feller schicht; en wilt my heeten vreesen
Noyt Vaderlands bewint te sullen deeligh wesen,
Noyt opden eeren trap verhooght te sullen staen
Daer mijn hooghertıcheyt schijnt heen te willen gaen:
Des ben ick met u, eens, wanneer ghy alle menschen
Aen u verbonden hadt tot eenen will en wenschen.
Maer, lieve, leef gerust, noch mogelijck in lang
Siet ghy mijn schouders niet in staten-volghers drang;
Ick kense veel te teer, en 't kopstuck dat sy dragen
Te groen, te licht, te holl om Land-sorg op te waghen.
Hebb' ick de slechte gift van mijn genegentheyt
Mijn Vaderland nu eens, nu drymael voorgeleyt,
'Tis buyten 'shuys geweest, en onder 't wijs beleyden
Van sulcken als ick wensch noyt van te mogen scheyden:
Die hebben met geduld mijn rouwe trouw omhelst,
Mijn swacke groenicheyt gebogen als een Elst,
En opde baen gestelt daer van ick, met het roeren,
Gelijck de sneewen-kluyt ervarings schatt vervoeren
En werelts wetenschap in Hollandt brenghen mocht.
Hebb' icker in uw oogh soo weynich afgebrocht,
Als u soo hopeloos van my can heeten hopen
Bruyckt lijdsaemheyt en wacht, mijn lang en langher loopen
Belooft noch beteringh: Dat een mensch hier bespringt
Bekruypt een ander daer: De handt die alles dwingt
Vertiert verscheidelijck haer afgesonden giften,
Gietse hier met tobben uyt, verstuiftse daer met siften:
Waer' d'eenes onverstandt den anderen een pijn,
Geen armer schepselen dan die minst beesten zijn.
Soo doch in 't iange lest mijn opgeploeghde jaren
Noch pluckens waerde vrucht, noch bloessemblom en baren,
Noch sal ick eene deucht betrachten aller macht,
Noyt meer mijn zenuwen te verghen dan haer cracht,
En eyghen baets gewin veel liever sien versincken
Dan Land en Luyden eer naer mijnen dienst te hincken.
Gewin ick oock 't gerucht van nutt of aengenaem
En 't allerliefste loff van Waerde Burgers naem,
Dewijl 't der kinderen ter scholen eerste leer is

In sijn beda'. Hs. voor sijn bedd'. — *Nu eens, nu drymael.* H. was eens met een gezantschap naar Venetië, driemaal naar Engeland geweest. — *Dat een mensch hier*, enz. Hs. en Ot. Dat d'eene mensch bespringt Bekruypt de andere. — *Vertiert.* Oude lez. Verdeylt. — *Minst beesten.* Oude lez. de cloeckste.

Dat weldoens eyghen loon, alleen en all de Eer is,
Wat reden kan mij noch doen spenen van de hoôp
Die allen eygen is, een croone voorden loop,
Een spade toebetrouwt om binnen Hollands hecken
Een struyck te wortelen, een ongewas te trecken?
Die my ter Wereldt heeft gevoordert en geteelt
Heeft aan de selve Ploegh syn vingheren vereelt,
En menich hagelstoot, en menich middach commer
Beslapen buyten dack, bearbeyt buyten lommer;
Waer dit het vreemdst gevall daer Hollandt oyt af sprack,
Van een' goedaerdich Boom een sijns gelijcken tack?
Verdien ick oock mijn loon, en wordt het my onthouwen,
Ontloopen of ontnijdt; noch salt my niet berouwen
Mijn Manne-jaren kracht, mijn Kindertijdt, mijn Jeught
Te hebben afgerent in d' oorlogh vande Deucht.
Die 't ende van sijn reys, verbijstert in het gissen,
Ten ende van sijn reys verdrietigh komt te missen,
Heeft emmers by den wegh de reysens-vreucht gehadt,
En, loopt de rest te niet, het onderwegh is wat.
(Oh, dien met dat bespreck uw burighe landouwen,
Verschimmelt Roomens puyn, gebeuren mogh t' aenschouwen,
En vanden Meester-knecht en heylge Pieters school
Noyt croon, noyt cruck te sien, noyt Vischers ring, noyt sool!)
My salmen mede soo vergist sien en te vreden,
Verstooten en getroost: Noyt spijtighe gebeden,
Noyt wraecke-vloecken doen op 'svaderlands bestier
Daer ick misdeelt in ben: noyt een suer ooghe schier
Besteden op den rugh van die ick sal bekennen
Voor kruyschers van mijn' wegh, voor tuyters van mijn rennen:
Neen, selver niet op U, die my, dus jong gedreyght,
Een hert ontsloten hebt misgunstich toegeneyght,
Neemt tot versekeringh van mijns gemoets bedaertheit
Des' onberoerde penn, die uwen naem gespaert heyt,
En willens overslaet dat yemant min geterght
(Daelt in u self en swicht) beswaerlijck had geberght.
Een deuchdelijke wraeck sult ghy alleen besueren,
Mijn lijff, mijn leven my te moeten soo sien stueren,
Dat uw beschuldighen van Zijn en Schijn berooft
By yeder een verdacht, by niemandt werd gelooft.

10 May 1623. Hag.

Kindertijt. Hs. kinderheit. — *Meester-knecht en heylghe Pieters schoot.* Hs. en Ot. valschen baes van h. P. sch. — *Overslaet.* Hs. en Ot. overslaen (waarsch. schrijffout.)

GRILL.

O. VI. 139, K. I. 465.

Eccho, leden-loose Gheest,
Dien soo menigh Minnaer vreest,
Om de waerheit niet te hooren
Die hem 't hert breeckt door sijn' ooren.
Kreet ghij niet om Thisbes doodt
En haer' lieven Min-genoot? Noot.
Herde hoer, cont ghy verachten
Zoo medoogentlijcke clachten? 'k Lachten.
Kont ghy lachen, vinnigh vell,
Om een ander mans gequell? Wel.
Die de Min veracht die slaetse,
Quelling vindt allom haer plaetse. Laet se.
Was dan Pyrams sterven soet
In sijn' Thisbes arm en bloedt? Armen bloet!
Daer met comt u, can ick hooren,
Weder d' oude Min te vooren. Min te voren.
Doe Narcis u handt ontwoey,
Hoe was doen uw hert te moey? Oey!
Waer, waerom, wat henen quam hy,
Welcke wegh van sterven nam hy? Amy!
Doet u nu de smalte weer
Van syn schoon gestalte seer? Al te seer.
Emmers uyt sijn hard medooghen
Quam somtijdts een soen gevloghen; Loghen.
Wild' hy nemmer naeder treên,
Quamt ghy nemmermeer aen een? Neen.
Wasser dan in bosch en velden
Altijdt een die hem verselden? Selden.
Soo gebeurde'r, als ick segg,
Altemet wat byde wegh. Wech.
Altijdt leyt de waerheyt achter,
Of de vleyery versachter. Sachter.
Was sijn hert soo dick verloodt,
Quam hy nemmer ongenoodt? Noot.
Isser van hem niet gebleven
Soo veel als hy was in 't leven? Even.
Vergelijckt ghy dan een' knecht
By een' bloem in 't veldt gerecht? Recht.
Wat is dan de schoonheydts waerde
Off s' al schoonheyt noyt en paerde? Aerde.
En wat wint hy diese vindt,
En wat vindt hy diese wint? Wint.
Sietme'r veel' naer Blommen loopen

En nae windt en aerde hoôpen? Hoopen.
Waert ghy niet van 'tselve soch
Droncken doe; of sijt ghy 't noch? Och!
Hoe ontwaeckt ghy dus vroech 's merghens.
Of verwacht ghy yet van erghens? Nerghens.
Of bemint ghy onverspiedt
'Teerste dat ghy hoort of siet? Yet.
Of de Satirs nu eens quamen
En u in haer' koten namen? Amen.
Sult ghy eewich 't minne-liedt
Singen, en verlaten niet? Laet en niet.
Soudt ghy'r voor u daeghs geneeren
Meer dan 't half dozijn begheeren? Gheeren.
Houdt; ghy eyghen schande bell,
Condt ghy swyghen, al waer wel. Vaer well.
Raptim et ludibundus, 16 May 1623. Hagae.

K. 491.

Muyden ick kom; hergunt my de gunst die 'ck langhe geleden
Van uwen aerdighen Heer, van uw' Heerinne genoot.
Had ick in 't hert verherdt hun weldaet konnen vergeten,
Had ick, als sonder verdienst, sonder gevoelen geweest,
Ghy soudt buyten de vrees en uw Heerschapp buyten gevaer zijn,
Bey van de selv' ongenucht, beyde van 't selve verdriet,
Bey vande sorgh, en bey vande pijn, en bey vande quelling,
Bey vande moeyt die u bey met mijn genaken genaeckt.
Maer hun onthael was te soet, en, moet ick 't nawste bekennen,
'Kwaer by de toespijs alleen sonder haer' spijse verleydt.
* * * 1623.

OP EEN MIS-LUCKTE MUYDSCHE REYSE, VERMITS HET AFWESEN DES HEEREN DROSSARTS HÓÓFT.

O. VI. 114. K. 455.

Muyder Slot, onthóófde Romp,
Zedert u de glimp ontglomp,

Muyden ick kom. In een schrijven aan Hooft van Julij 1623 (Hoofts Brieven, uitg. v. Vloten, dl. I. bl. 446) zegt Huygens dat dit door hem »onlanx tusschen Haerlem ende Amsterdam" gedicht is, als eene proeve van »Duytsche Hexametri Heroici". Uit dien inhoud leeren wij, dat Huygens toen op reis was naar Muiden, nadat hij er in langen tijd niet geweest was: uit het volgende gedicht, dat zijne eerste reis daarheen na zijne terugkomst uit Engeland, twaalf weken daarna plaats had. Die regels zijn dus van Mei 1623. — *Heerschapp.* Hs. meester. — *Haer spijse.* Hs. hun sp.

Zedert ghy de stercke stralen
Westelijck saegt van u dalen
Van het Sonne-lijcke *Hóóft*
Dat de sterckste Sterren dooft;
Stomme Steen, bedaegh'de muren,
Hebt ghy vande suycker-uren,
Vande halve honich-nacht
Noch een schemerich gedacht,
Die Ick, minste vanhet gilde,
Binnen uw' bepalingh spilde,
Doe het Son-rad om sijn ass
Drymael buytlens t' achter was;
Delft in uw' bedolven boghen
Dese weynigh' adem-toghen
Die myn half-gebelght gemoet
Onder u betrouwen moet:
En soo ras ghy weer 't gereutel
Sult vernemen vanden Sleutel
Daer uw' Vry en Veyligheyt
Onder is te pand geleyt.
Segt Hem die hem in 't bewint heeft,
Dat hy bet en bet bemint leeft
Van de waerdelooste Vrundt
Die hy emmer heeft begunt;
Dat die zes en zoo veel weken
Heeft gehongert nae sijn spreecken,
Sints hy, deser zijde 't Natt,
Hollands oever jongst betradt;
Dat hy dien geswollen yver
Docht te losen in een' Vijver
Van genietens volle vreucht,
Naer hem d' Amstelandsche Jeught
Met het moeyelijcke melcken
Van haer opgedrongen kelcken
Moed' gepijnight, moed' gequelt,
Vry en vredich had gestelt:
Dat hy onder dat vertrouwen,
Sonder afterdencks berouwen,
Van het honck geweken is
Daer hy eerst gebleecken is;
Daer hy, boven 't aengeboren
Blinde Vaderlandts becooren,
En dat kinderlijck gewoon,
Aller schoonheyt schoonste schoon,
Aller Hagen soetst behagen,
Aller wagens dichtsten Wagen,
Aller Lanen liefste Laen

Waerdeloos heeft laeten staen;
Gragher nae de ziele-spijsen
Van sijn tuchtich onderwijsen
Dan becommert metten toy
Vanhet onnutt Haeghsche moy.
Doe hy nu sijn pijl sach staken
Eer hy doel-witt con' genaken,
Doe hy nu sijn afscheyt las
Eer hy half ten ancker was,
Datmen hem sijn ooren-lellen
Op sijn' schouders heeft sien vellen,
Even als de Droomer placht
Die sijn slaperigh gedacht
Met de swarte nacht-pinceelen
Heeft paleisen, heeft Juweelen,
Heeft een onvertelbaer geld
Opgeschildert, opgetelt;
Tot hy endelijck, de knoopen
Van sijn mijmering ontkropen
Door de venster van sijn ooch,
Vindt sich van dat blijde hooch
Inde droeffelijckste dallen
Van vergiste vreucht gevallen,
Ongeluckigh des alleen
Dat hy korts geluckigh scheen.
Grauw gebouw, vereewde Wallen,
Soo. en moet ghy nemmer vallen,
Soo en moet ghy nemmer sien
Die Oragnen tegendien';
Kluystert dese klamme klachten
Tot ghy wederom uw Nachten
Daghen sult geworden sien;
Mogelijck of 't kon geschien
Dat sy onder uyt uw' kelder
Donderlijck, soo holl als helder,
Voor het voorhooft mochten slaen
Dat uw *Hooft*-Heer heeft gelaen;
Mog'lijck off s' uyt sijn bewegen
Yet medoogentlijcks verkreghen,
Mog'lijck off s' hem seggen de'en,
Onverdiende blauwe scheen,
'K ben onschuldich aen uw' buylen;
En dat huylen en dat pruylen,
En dat Hagelijck beclach,
Zal ick noch een' witter dach

Moghelijck of 't kon. Hs. Moghelijcken kon.

Met een heuchelijck onthalen,
Achterstell en all, betalen.
Hag. Junio CIↃ IↃ C XXIII.

SIJN' ANTWOORD.

Wegh ghy, die voor beuselingen
Houdt het wonderlijcke singen,
En geen' dichten toevertrouwt
Dat zy ooren maecken 't woudt,
Ooren maecken harde klippen.
Vaeck hoord' jck, (dat 's meer) de lippen
Van geboomt en steilen steen
Kallen nae, gerijmde reên.
Menssen woorden hoord' jck vaecken
Bauwen nae van layen daecken;
Kalck oock en gebacken klaj
Soo langtongt sijn als de laj.
Bergh en daelen staedigh souwen
Snaetren, konden zy onthouwen
Hun' gehoorde les soo fraey
Als een spreeuw oft papegaey.
Hy die 't mooye mal soo kluftigh
Loofde, vondt er soo vernuftigh,
Dat s' hun' les onthielden lang
Drie maetslaeghen van een zang.
Vasthart meen ick. 'Twas ten tijde
Als hy golf zijn bruijdt ontvrijde,
En het huwlijck maekte klaer,
Tusschen Oceaen en haer.
Trouwe, zijne reeden snerpen;
Soo weet hy 't hun in te scherpen.
'Tcomt niet staegh by leerlings geest.
Dickwijls is de meester 't meest.
Maer wie daght dat hy sijn klaeghen
Soud' doen heughen veertien daeghen
Aen die groote groove romp
Dien er meenigh schouwt voor plomp;
Aen dien staepel ruw van moppen,
Dien de baeren d' ooren stoppen,
Baeren van het Zujder zout,

Wegh ghy, die voor enz. Volgens het Hs. van Hoofts gedichten. Voor 19 Julij 1623: Zie Hoofts ged. dl. I, bl. 204. — *Maer wie daght enz.* Hooft kwam te Muiden terug, veertien dagen nadat Huygens er geweest was.

Dat daer op sijn spijt wtspouwt?
Meer nochtans als t' halver weghe,
Van 't onsighbaer bos geleghe,
Met sijn toppen averecht,
Hoord jck roepen over Vecht
Heftelicken voer het weenen
En het steenen van de steenen,
Tegen windt en tegen stroom
My te moet aan Diemer zoom.
Daer verhaelden zy van Vasthart.
Woortjes soeter als de bastart
Soeter als de nieuwe most,
Dien de Duitsch te Dordrecht lost.
Daer verhaeldden zy zijn deunen,
En syn kermen en sijn kreunen
Met een opgesteken klock.
Hallef errenst oft heel jock.
Om dat eer sijn jaght de schóóten
Streeck, het sagh sijn steeven stóóten,
En moest varen over stuir,
Groetende van ver den muir,
Daer de Velser ongedulden
Hollands overheer onthulden:
En hoe dese bijstre ramp
Overmits mijn afzijn quamp.
Vasthart weet ghy met uw stemmen
Soo te streelen, soo te kemmen
Eenen steenhoop wild en woest
Tot zij 't hebben overnoest
Met uw klaghjes wt te schildren?
Weet ghy met uw zang t' ontwildren
Steen dien staegh met hun geroes
Watr' en windt den kop maeckt kroes?
Lichtlijck soudt ghy dan den zinnen
Van de Zujder Meereminnen
Leggen 't vier soo nae, met moj
Zingen, dat 's al 't was van 't Goy,
Opdeên, om uw' woordjes bujten
Het bekoorbaer oor te sluyten
Als die drogh vol kattequaets
Eertijds leefde met sijn maets.
Ick verleckert op uw vleien
Voel de vreese voor verleyen
Staen ick mijnen boesem stil
Uwe keel heb al haer' wil.

Die drogh. Ulysses.

Maer is 't reên dat ick sal moeten
Tegens uwe belghsught boeten
Breucken, die des Noodlots raedt
Of het reukloos Luck begaet?
'Kwas verzeilt aan Circes haven,
Die, met haer vergifte gaeven,
Bey bedaeghtheidt ende jeughdt.
Wentelt in een verkens-vreughdt.
Tuisschen, teemen, slempen, slaepen
Is het oorlogh daer. Dat waepen
Ick en leerde t' geener tijd
Voeren. En in sulcken strijdt
Had ick noyt oft hart oft handen.
Bet mijn' ooren watertanden
Na de leckerny van een
Kort ontbijten uwer reên,
Als nae, wat men op kan zetten
In een bruyloft, in bancketten
Bruylofts staerten, die zoo wel
Meenigh' mesten wt sijn vel.
Maer wat is 't? des Werelds winden
Zijn in geenen sack te binden.
Beter, somtijts loopen aen,
Daer zy drijven, als vergaen.
Waert ghy my in tijds verscheenen
Vaste star, ick had daer heenen
Daer ghy lejde, loop gewent.
En is 't dat ick hier ontrent,
U een rejs magh sien geresen,
Dan sal 't die goed' avont wesen
Daer uw sang van heeft gerept.
Ondertussen veel danck hebt.

WEDER-ANTWOORD.

O. VI. 122, K. I. 458.

Jae, danck hebt, beleefde Moppen,
Die my uw' bepuynde kroppen
Niettemin bespraeckt gesteent
Soo gewillich hebt geleent,
Trouwer tuyghen van mijn weening
Trouwer Tolcken van mijn meening

Weder-antwoord. Oude titel, 'Tsteenen boeck te Muyden.

Dan het klapperachtich riedt
Dat den Coninck Esel hiet.
Maer vergeeft my, klare klinckaert,
Mijn vertrouwen op uw klinck-aerdt,
Was geen toegedochte klanck,
Maer een toegedichte sanck;
Recht gelijck de minnaers pleghen
In de wilderniss verleghen
Om een oogh, en om een oor,
Om een tuygende gehoor,
Struycken, ongezielde lijven,
Ziel en adem in te lijven,
Om de Wanhoop van de minn
Yet te scheppen van versinn,
Sie ick nu mijn enckel jocken
In een dubbel ernst betrocken,
Sie ick leven 't ghen' ick docht,
Amy! off het leven mocht,
Soo wel eer de Grieksche Luyten
Van den marmer-hacker fluytten
Die de Vrijster van sijn sné
't Leven in soogh met sijn bé?
Welkom dan, en welkom, klinckers,
Welkom luyster-leepe linckers,
Welkom welbelesen tras,
Welkom rijcke letter-kas;
'k Wil van nu aff niet meer daghen
Die uw' daghen moet doen daghen
Met het stijghen van sijn Son
Die ick onlanx onder von;
'k Houw my ruym en vol te vreden
Metten romp der holle steden
Die de schaduw van uw' Heer
Somtijdts met haar' volheyt eer'.
Hebben u mijn krancke knepen
't Leven uyt de borst genepen,
Bauwt ghy door den flauwen galm
Van mijn klachten, over 't kalm
Van de vlacke Zuyder-Ebbe,
Die ick maer besien en hebbe
Doe ick van te voren las
Dat mijn reys verloren was;
Wat en kan ick niet begrijpen
Van het krachtighe beknijpen
Van sijn dagelijcksche stemm;

Den Coninck, Midas. — *Den marmer-hacker*, Pygmalion.

Hoe haer krakende gehemm
Door uw laghen heen moet booren;
Wat ghy tonghen, wat ghy ooren,
Wat ghy rammlens in 't gebeent
Van hem leert en van hem leent;
Wat hy uw' vermurwde schoncken
Leer en leersaemheydts geschoncken,
Wat hy letters monde-voll
Heeft vergoten in uw holl!
'Kweet het, kalck, ick weet het steenen;
Dat ghy leent dat kont ghy leenen,
En soo veel ghy berght en draeght
Veylen die 't u verght en vraeght;
'Ksalt u vraghen, 'ksalt u vergen,
'Ksal uw' weerklanck komen terghen,
'Ksal als in een' Bijen-fuyck
Komen smoddren in het puyck
Vande Goysche Honich-raden,
'Ksalder mijn' begeert' in baden,
En mijn snacken in verslaen,
Sonder seggen op het gaen
Dan, danck hebt, beleefde moppen
Die my uw' bepuynde kropp en
Niettemin bespraeckt gesteent
Soo gewillich hebt geleent.

Hag. Julio CIↃ IↃ C XXIII.

Dexel van de vuyle pott
Daer het sweet, het quijl, het snott,
Daer de puysten en de roven
'Smerghens, 'savonds, 'snachts in stoven,
Die uw' klammen onder-rock
Met een saterdaeghsche sock,
Met een plaester aende wiecken,
Met een slaepmuts uyt het Siecken,
Met een opgekropte kam
T'samen op te koken nam,
Onder drooghe paddepooten
In een vette silt gestooten,
Had de Hell oyt overleght
Tooverachtigher gerecht!

Evenwel, beleefde lapp
Die ons 't ruym gerimpelt slapp

Het Siecken, waar het Leprozenhuis stond. — *Evenwel.* And. lez. Lieve luyf.

(Schaemt u, meucke Mispel-schellen,
'Kspreeck van wack en weecker vellen)
Die ons d'uytgeweeckte huyt
Uytter oog' en hertt en sluyt;
Waerom sijt ghy niet gestadich
Om-end-om gelijck genadich?
Stelt ghy d'oogen voor den dach
Die hy liever niet en sach?
'Kweet het, alle keucken-poelen
Moet men door een gootgat spoelen
Daer het seep-sopp henen treck,
Dese heefter twee gebreck.

Noch en baette 't paer niet veel
Sonder sinckputt aende keel,
Daer de neus en oogen-adren
Pisselinghen in vergadren:
Schoots-vell daer het vette best
Van den aff-vall in vernest,
Seever-slabb die 't siltigh rollen
In haer holte sie verstollen.
Sinck-putt, schoots-vell, seever-slabb,
'Ksagh toch van uw' dicke drabb
Menigh klam gerecht te stichten,
Maer de walghe doet my swichten
Sprack mijn maegh eer honger-leegh
Dan ick 't uyt mijn longen kreegh.

Kittelt yemand wetens-lust
Wie 't mijn tanden heeft gelust
Sulcken knebbel-kneep te leenen,
Wiens beklaghelijcke scheenen
Soo te schrobben tegen 't schrapp
Van mijn blinde Masker-klapp:
'Kwenschte sulcke vuyle vuylen
Liever binnens lipps te schuylen.
Maer vervolght ghy my te deun
Op het wie, van desen deun,
Luystert gierighe bevraghers,
Luystert schimp en schande-jaghers,
Hoofden van te veel beschicks,
'Tis een Q en 'tis een X.

Hag. ult. Jul. 1623.

Opper-korst van 't soet geback
Daer den Hemel all in stack
Daer hy van in duysend deelen
Mild geheeten heeft in velen:
Die uw klaren onder-rock
Met een grauwen Amber brock
Met het pit-sopp uyt de doosen
Van de morghestondsche Roosen,
Met het ziel-verheffend natt
Van 't oraegnen bloesembladt,
In de somer strael te drooghen
Onderling had op doen hooghen,
Paste Jupiter oyt want
Die hy lieffelijcker vant.

REQUEST AEN ANNA EN TESS. VISSCHERS
OM TWEE BESCHREVEN RUYTEN, DOOR NICHT S. VAN BAERLE
TE PRESENTEREN.

Suster'paer, groot huysgesin,
Meyssies, mannelick van sin,
Sijn je hartjes onbewoghe
Teughens mijn versoecks vermoge,
Doet wat om de moye Maeght
Die je dit Rekessje draeght;
Off se sijn van stael egoten,
En uyt klippe-key esproten,
Off die soete Vrijer-knipp
Selse buyghe mitter lipp.

7 Sept. 23, Hag.

EEN SIECKE VRINDT
AEN TRELLOS KINDT.

Gouwe Gouwbloem van Ter Gouw
Wist ick wie u plucken souw,
'Kpaerden hem van desen dach
Mette wijste Bloeme-sotten
Diemen oyt voor Bloeme-potten
Goudt ter Gouw besteden sach.

febricitans. Hag. 19 7^{bris}. 1623.

Opperkorst enz. Dit gedicht staat op de keerzijde van het blad, waarop het vorige geschreven is Waarschijnlijk hadden er ook nog drie strophen moeten volgen. — *Klaren.* And. lez. gaven.

Trellos kindt, Lucretia. Dat zij niet in den Haag woonde, blijkt ook uit de brieven van Dorothea v. Dorp.

AEN DE VRYE NEDERLANDEN.
TEN EINDE VAN HET TWAELFJARIG BESTAND.

O. VI. 105, K. I. 451.

Laegste Landen, hoogste roem
Van der Landen luyster-bloem,
Straet van Steden, Stadt van Dorpen
Die den anderen beworpen,
Hooge heckens van den Leew
'Twonder-dier van menigh' eeuw;
Leert u kennen, weelde-weiden,
Leert u selven onderscheiden
Van u selven, na den tijdt
Die ghy waert en die ghy zijt:
Leert uw' ooghen ondervragen
Na de doncker' donder-dagen,
Na de Nachten sonder Maen
Die u over zijn gegaen;
Doe de Sonne-paerden stickten
En haer ooge schemer-blickten
Door de smoockerighe wolck,
Die van midden uyt uw volck
En haer' opgeschroeyde wonden
Naer de sterren werd gesonden,
Die de verre vlugger geest
Lang te boven was geweest.
Doe de Huis-man van uw' velden
In sijn' Mutsaerden ontgelden
Dat hy 't menschelick gebod
Van een Opper-onder-God,
Die sijn' Schepper scheppen konde.
Inde Tafel niet en vonde
Die der Heiligen Gewiss
Waerheit, Wegh, en Leven is:
Doe het opgestolde swieren
Van uw' droevige Rivieren
Waer' verschapen in een' vloed
Van vergoten Borger-bloed,
Hadden sy den zilten regen
Van uw' tranen niet gekregen,
Diese vochtich overstolp,
En de dorpels over holp.
Eenicheit trad door uw' straten
Die de Roover had verlaten
Aen de Moll en aen de Muys;
Grouwel sat in 't heiligh huys,

En de Priesters leerden scholen
Onder hagen, onder holen,
Mette harpen buytens vest
Aende Willigen gevest:
Vreemdelingen die het sagen
Konden in 't voorby gaen vragen,
Wasser emmer in dit sand,
Timmer, Tuyn, of Menschen-plant?
Teere Maget, soo voll wonden,
Soo verslingert, soo verslonden,
Leeft hy noch in uw gedacht
Die u uyt de flauwte bracht?
Wel hem in het eewigh rusten,
Wilhem was het die u kusten,
Wilhem die u uyt het sand
Steunden op sijn' trouwe hand,
Die u Vaderlijck omarmden;
Die uw' aderen verwarmden;
Diese, selver afgevoedt,
Voedde met sijn Herten-bloedt.
Met begondt ghy 't hoofd te stijgen,
En de wangen weer te krijgen
Die soo menigh Buren-Vorst
Vlammende beloeren dorst.
Maer hoe werd u weer te moede
Met de nieuw-gepluckte roede
Die den Hemel op u sleet,
Doe ghy weder 't swarte kleed,
Weder Wees' en Weêw geworden,
Om de siecke lenden gordden,
En uw' Vader, en uw' Helt
Voor uw' voeten saeght gevelt?
Hemel, sprack in u 't benouwen,
Is u 't groote werck berouwen,
En 't geluckighe beghinn
Mijner Vryheit uyt den sinn?
Ben ick uyt de diept' gekommen,
En ter halver hooghd' geklommen
Tegen 't feller ongevall
Van soo veel te dieper' vall?
Eewigh Rechter, zijn 't Dijn rechten
Daer mijn' Borgeren, Dijn' knechten,
Spade voor ter walle staen,

Aderen. De zin eischt dit woord. In het Hs. is het woord onduidelijk. Ten gevolge daarvan heeft de zetter der Otia er uit gelezen ademen, en dit is in beide uitg. der Kbl. blijven staan.

Vroege voor ten trommel gaen,
End' en sulstu hunne dagen
Noyt ontwolcken van de plagen
Die sy wel verdienen, Heer,
Maer Dijn' vyanden noch meer?
Zulcke waren Zions klachten
Doe de Goddeloose machten
'Theiligh Heir en eygen lot
Vanden onverwonnen God,
Vande Philistiner stranden
Voor sijn poorten quamen vanden
Met het briesschende gelaet
Van een' anderhalf Soldaet.
Maer hoe slaest du op de rotsen
Die Dy met de hooghde trotsen,
Hooge Rots van Israël!
Werd hy niet tot kinderspel
Die de Mannen dede beven?
Most dat harde hart niet sneven
Voor het onverstaelde scherp
Van een' teere slinger-werp?
Min en saeght ghy niet gedijden
In uw' ongesienste tijden
In 't bedompste van uw' brand,
Overblixemd Vaderland.
Die de weeldrigste gewesten,
Rijck ten *Oosten*, *rijck* ten Westen,
Buyten u alleen besat,
Spagnen, van der aerden platt
Over 't Reusen-peyl gewassen,
Quamm uw' kleynigheit verbassen,
En uw swaerste tegenweer
Docht hem wegen als een' veer.
Maer uw' trouwe Broeder-Borgers
Vaderlicke Toeversorgers
Hadden noch haer' hoôp geplant
Op een' teere *Davids* hand;
Teer en onbedreven beyde,
Soo sy van de memme scheyde
Die Sijn stollende gebeent
Vande Moeder hadd gespeent.
Op die kinderlicke voeten
Gingh Hy Goliath ontmoeten,
Israël stond hals en oogh
Hart en handen naer om hoogh.

Een' anderhalf soldaat, Goliath. H. — *Bedompste*. Oude lez. benauwste.

Lijdt geen' vreemdeling te vragen
Nae de voorbaet vande slagen;
Vragen 't spruyten van uw bloed,
Daer ghy Spagnens haet in voedt,
Sendtse na de Moore-mannen
Die de Hengsten in sien spannen
Daer de Sonne-karr na rent,
Sendtse naer het Avond-end,
Sendtse door de Zuyder Enghde
Achter om de ronde lenghde
Vanden gulden Werelt-kluyt
Tot soo verr de Naelde stuyt;
Midden uyt der menschen monden
Dien de Menschen-bouten monden,
Dien de buyck tot graf-sté dient
Voor een' afgestorven vriend,
Sullen hun de hooge maren
Van Oragnen wedervaren,
En het welbeleyd gewelt
Van soo fieren Leew te veld.
Soo verr hebben Hem de slagen
Van syn' Trommelen gedragen
Soo verr heeft de Zee geschudt
Voor en achter Sijn geschutt,
Soo verr telde men de voncken
Die Sijn' ys're vuysten kloncken
Uyt het Arragonsche stael,
Op het bloedigh middagh-mael
Daer Hy Spagnen leerde dencken
(Turnhout sal 't hun doen gedencken)
Dat den Hemel door den slagh
Van een' slinger all vermagh.
Zoo verr sullen sy de baren
Die het Vlaender-vlack bewaren
Ebbeling vertogen sien,
Om de tegenstaende Liên
Die in onsen Winter sweeten
Tuygende te helpen weten
Hoe Hy daer Sijn' Vorsten-hand
Aenden voor-slagh hadd verpandt;
Doe hy daer Syn Macker-mannen
Tuschen Niewpoorts grauwe pannen,
Tuschen Vyand, tuschen Zee,
Mannelick wanhopen dé;
Hoe Hy 't Noorder-natt verengde,
En sijn' bobbelen versengde,
En sijn stranden vloet op vloet,

Dé verstremmelen in bloedt,
Bloedt den oogen uytgetogen
Die Hem dorsten weder-oogen,
Daer Hy noch de wraeck af trock
Van den overjaerden wrock
Die een Albert most ontgelden,
Of hy al dry eewen telden
Zedert Nassau neder lagh
Door een' Oostenrijcker slagh.
Roeptse wederom ten lesten
Naer de Vaderlicke vesten,
En de laeste wonderen
Sullen 't eerst verdonderen.
Toont hun daer de vaste borgen
Van Sijn' onvervaeckte sorgen
In den afgeronnen trots
Van soo menigh' aerden rots,
Daer de Wolven achter schuylden
Die uw' Lammeren behuylden,
En ontgrabbelden uw Vee;
Tot Hy hun het dubbel wee
Mette woecker gingh betalen,
En vereerden hare palen
Met Oragnens vlagge-swaey,
Dieder eewigh over waey':
Daer ghy nu de snelle klaerheit
Van des Hemels helle Waerheit
Onder 't vredighe gebiedt
Van de Vryheit schijnen siet;
Daermen van de strooye toomen
Die 't belacchelicke Roomen
Om de vrye Zielen slaet
Vry en onbenepen gaet.
Daer de bosch-gelijcke reeden
Rondom uw' gekropte Steden,
Die de Welvaert overstroomt,
Cingelen met swart geboomt;
Boomen, die om vruchten varen
Nae de dubble Somer-jaren,
En bedruypen û te huys,
Met het allvermogend' gruys,
Met de nootelicke schijven
Daer uw' Zenuwen af stijven,

Sedert Nassau neder lag, enz. Sedert Adolf van Nassau moest onderdoen voor Albrecht van Oostenrijk, in 1296. — *Door een' Oostenrijcker.* Hs. en Ot. Voor een O.

En uw' Vyand sonder pijn
Ongewoon te derven zijn.
Vaderland, 'k verheff mijn' toonen,
'T schoonste staet u noch te toonen,
Toont all' die 't verheugen mach
Wat u eewich heugen mach;
Toont hem waer het ruchtigh roncken
Van Castilien is gesoncken,
Hoe die hooge Reusen hooghd
Voor uw' David heeft gebooght,
Hoe de klingen die haer' scheêden
Tegenklingen vreesen deden
Tegen Sijn gesegent loot
Stomp gestooten zijn en doodt,
Hoe de vuysten diese dreven
Voor de Sijne quamen beven,
Does' haer trotse tong gevelt
Tot een, Vrede, groote Helt,
Vrede, Vrede, vrije Volcken,
Niet en schaemde te vertolcken,
Daer der knijen holle bocht
'Tnederigst gebaer toe broght.
Laet dan alle Trommel-schriften
Door de nauwste keuring siften,
En wy willen noch den dagh
Doorstaen van een' swarer slagh,
Was oyt weecker schuyt de baeren
Van een' holler Zee ontvaren,
Sagh haer oyt een' sulcke macht
Van een' sulcke t'onderbracht.
Maer de Rust is omgekomen,
Mannen Borgers, komt u 't schroomen
Tegen d'onrust inden sinn?
Moedich, moedich, aen 't beginn
Die het ende t'uwer eeren,
T'uwer baten hebt sien keeren.
Siet de Hooftman van uw' wacht
Staet u weer voor uyt en wacht.
Sluyt de seven trouwe handen
Die de twee en acht vermanden,
Sluytse datter wind noch dagh
Door de klemmen heen en magh:
Konnen sy de swaerste Schatten,
's Hemels Waerheit, t'samen vatten,
En betrouwen haer geweld
Diese t'samen heeft gestelt,
Eewigh winnen, eewigh blijen,

Min en kan u niet bedijen
Laeghe Landen, buyten roem,
Aller Landen Luyster-bloem.

28. 8b. 1623.

AEN JOFFw. TESSELSCHADE VISSCHER, ONDER TROUW.

O. VI 151, K. I. 481.

Tesselschade,
Die uw' Gade,
Niet te spade,
Niet te vroegh
Hebt gevonden,
En verbonden
Van de wonden
Die hy droegh.

Weest te vreden
Met de reden
Die my heden
Seggen doet;
Bruylofts lusten
Laet my rusten
Daer ick rust en
Rusten moet.

Stuersche buyen,
Die sich ruyen
Tegen 't Suyen
Tegen 't West,
Hoor ick schreewen
Door het Sneewen,
Somer-spreewen,
Houdt uw' nest.

Swacke leden
Moe geleden,
Moe gestreden
Tegen 't mess
En de slagen
Van de plagen,
Doen mij klagen
Dit 's mijn less.

Had de Son en
Lucht begonnen
Weer te gonnen
'Tsoet gelach

Van de hagen
En te tragen
'Twintrigh jagen
Van den dagh.

'Kwaer geschapen
Uw beslapen
Te begapen,
En uw' Feest,
En het proncken
Van uw' loncken,
Tot ontfoncken
Van mijn' geest:

Maer 't benijden
Deser tijden
Moet ick lijden
Met geduld,
'Tsijn geen' treken
Om te wreken,
Woord te breken
Sonder schuld.

Oh! hoe vliegh ick,
Hoe bedriegh ick,
Hoe beliegh ick
Mijn gemoet!
'Kwilder wesen,
Alle vreêsen
Sijn geresen
Uyt mijn bloed:

Swackheit, lijden,
Winter-tijden,
Die ick mijdden,
Staet van kant,
Wech vervaren
Voor het baren
Van de baren,
'k Will van land.

Gae ick? sta ick?
Neen ick, ja ick;

Maer 't benijden enz. Oude lez.

En 't Aenschouwen	Maer 't benijden
Van uw trouwen	Deser tijden
Hadd mijn trouw en	Moet ick lijden
Woord vervult:	Met gedult.

Emmers gae ick;
Neen ick noch;
Ja ick, meen ick;
Weer versteen ick;
Gae ick? neen ick:
Ja ick toch.

17 novemb. 1623. Hag.

OP DE SELVE BRUYLOFT REISE OVER HAERLEM.

O. VI. 153, K. I. 482.

Winter-dagen,
Die de slagen
Van de vlagen,
En de macht
Van de winden
Schijnt te binden
Daer men inden
Haegh op wacht.

Sendt het rasen
Van dit blasen
Over Maes en
Over Scheld:
Laet de Veeren
Van de Meeren
T'mijner eeren
Ongequelt.

Laet de schuren
Onser buren
Wat besuren
Van uw' kouw;
Laetse lipp en
Tanden klippen
Mette slippen
In de schouw.

Onderwijlen
Sal ick ijlen

Op de selve Bruyloft reise enz. Oude lez. Vertreckende over Haerlem. Op 't vertoeven; tegen den Oosten wind. — De gewone wijze van reizen was toen met een zeilschip over de Leidsche en Haarlemmer meer. Trekschuiten van Amsterdam op Haarlem kwamen eerst in 1632, van Haarlem op Leiden eerst in 1657 in de vaart.

Als de pijlen
Na den doel,
Afgesonden
Na de gronden
Van den Ponden-
rijcken Poel.

Daer my 't singen,
Daer my 't springen
Sal bedwingen
Toe te staen
Dat men garen
Door de baren
Na sijn' Karen
Hoort te gaen.

Sijn uw' ooren
Niet te booren
Tot verhooren
Van mijn' bé?
Soud' ick sollen
Tegen 't rollen
Tegen 't grollen
Van de Zee?

'Ksal uw' baeren
Eer ontvaeren;
Danck hebb Sparen
En het pad
Dat den wagen
En de slagen
Kan verdragen
Van het rad.

Van dat hooge
Dicke drooge.
Sal mijn ooge
Met genucht
Neder vloeyen,
En bevroeyen
En verfoeyen
Uw' gerucht.

Blauwe straten,
Sal ick praten,

Doel. De komma achter dit woord heb ik laten staan, omdat zij in het Hs. staat, hoewel ik meen dat zij niet daar, maar achter Afgesonden staan moet.

Die verlaten
Best behaeght,
Schudt de hielen
Van de kielen
Met de Zielen
Die ghy draegt:

Wel te vreden
Ick met reden,
Die mijn' leden
In den bann
En 't verachten
Van uw' krachten
Sonder wachten,
Houden kan.

29. 9*b*. 23. Hag.

AEN DE HEEREN VAN ASPEREN, LIERE, MANSART ENDE CALUART.

O. VI. 154, K. I. 483.

Lieve LIEVEN,
Die, door 't lieven
En 't believen
Vande Jeught,
Alle sinnen
Kont verwinnen
Tot beminnen
Van uw deught;

En ghy, MANSART,
Vrolick Mans hart,
Die een Lantsart
En een Held

In den bann enz. Oude lez. In den bann Van 't verleyden Van uw vleyden Sonder beyden Houden kan.

Aen de Heeren enz. Mansart en Calvart waren officieren bij het leger. De laatste stierf te Bergen op Zoom 1 dec. 1638. Liere was Willem van de Liere, heer van Oosterwijk en Katwijk, zoon van Willem en Marie van Leefdael; hij trouwde Maria van Reigersberg en stierf 1654. Asperen, een der twee zonen van Rutger Wessel van den Boetselaer, waarschijnlijk Philip Jacob, die in 1631 heer van Asperen werd, in hetzelfde jaar trouwde met Anna van der Noot en 23 mei 1652 overleed; — de oudste, Rutger, heeft in 1617 te Leiden gestudeerd, is daar in 1618 gepromoveerd en is voor of in 1632 overleden.

Tracht te wesen
Daer het vreesen
Is verwesen
Uyt het veld;

En ghy, puycken,
Die tot struycken
Gaet ontluycken
Van de eer,
ASPREN, LIERE,
Waerde viere,
Die ick viere,
Minn, en eer':

Kameraden,
Die, van gaden
Onbeladen,
Vry en los
Door de Steden
Gaet vertreden,
Als de Reeden
Door een Bos;

Deser dagen
Wech gedragen
Uyt den Haeg en
'Tsoet gequeel
Vande Dieren
Die 't vercieren
Doet vertieren
Meestendeel:

Verr' verscheyden
Van de weyden
Die ons leydden
Na de *Wijck*,
Daer de *Rijsèn*
Moedigh rijsen
Op den wijsen
OOSTERWYCK,

Menigh' reysen
Gae ick peysen
Onder 't reysen,
Soeten Haeg,

Deser dagen Wech gedragen. Oude lez. Wech gedragen Met een wagen. — *De Wijck* enz. Rijswijk, waar de vader van Liere woonde.

Schoone stranden,
Lieve Landen
Die uw' sanden
Weder saegh!

Maer, ô Vrinden
En beminden,
U te vinden
Haeck ick meest;
Uw geheugen
Heeft 't vermeugen
Van 't verheugen
Van mijn' geest.

Als 't gevoelen
Waer' te koelen
In het woelen
Van de vreught,
'k Waer u allen
Langh ontvallen
Door het mallen
Deser jeught.

Maer de stuypen
Die het suypen
Doet bekruypen
Hert en hooft,
Heb ick, binnen,
'Toverwinnen
Van mijn' sinnen
Noyt gelooft:

Onbewogen
Door 't vermogen
Van de togen,
Onberoert
Door het rasen
Vande glasen;
Dat de dwasen
Van haer voert,

Gae ick leven
Stadigh, even,
Still, en even,
Als ick schier
In den Hage
Alle dage
Sitt en klage
By de vier.

Ja, 't benouwen
Van verkouwen,
Door de rouw' en
Wreede lucht,
Komt mijn spelen-
gaen vervelen,
En bestelen
Mijn' genucht.

Soo en acht ick,
Soo en tracht ick,
Soo en wacht ick
Uyt het kruys
In 't vermaken
Niet te raken,
Als door 't naken
Van mijn' t'huys;

Daer my weder
'Tschoone weder
Op en neder
Volgen sal,
En mijn' kaken
Stadigh kraken
Door vermaeck en
Welgevall.

Soete Menschen,
Helpt my wenschen
In een' Rensche-
niewe Pint,
Dat die tijden
Haest gedijden
Tot verblijden
Van

Uw' Vrindt
C. H.

Amstelod. 1623.
26° die Novemb. nuptiali Tesselschadae.

VIER EN VLAM.

AEN JOFF. VISSCHERS, NIEW-GETROUDE MET S^R. ALARD KROMBALCK OM VOORSPRAECK BIJ JOFF. MACHTELD VAN KAMPEN.

O. VI. 129, K. I. 461.

Teere Leerlingh van de Trouw,
Onlanx Maeghd, en onlanx Vrouw,
Tesselschade, die uw' gade
Hebt gevonden, niet te spade,
Hebt verbonden, niet te vroeg,
Van de wonden die hy droeg;
Heeft u noch in 't niewe leven
D'oude vriendschapp niet begeven,
Huyst ghy noch in uw gedacht,
Die die huysing, als gepacht,
In uw' vriendlickheit besaten,
Doe ghy, eenigh byder straten,
Eenigh t'huys, en om uw bedd
Met te eenicheit besett,
Spotte met de jongers toortsen
Die u doch met sijner koortsen
Onverbiddelicken brand
T'uwer beurten heeft vermandt:
Sijt ghy noch bedenckens machtigh
Hoe de Herten, heet en jaghtigh
Na de beeck te koelen gaen
Die de Min ten doele staen,
Leent my dry der toover-woorden
Die soo menigh oor bekoorden,
Dry aen 't schôone Kamper-Hooft
Dat het mijne van my rooft
Daer ick 't een en 't ander baken
On-voorsiens hebb derven naken,
Off het vier dat blaken most
Blaken sonder branden kost.
Seght haer. Wie? Oh! vraeght
niet verder.

Vier en vlam enz. Deze titel volgens Hs. In de Ot. is „met S^r. Alard Krombalck" weggelaten en Kampen in Kapnem veranderd. In de Kbl. 1658 slechts „Aen Joffr. Tesselschade Visschers Nieuw-getrouwde", waarbij in de uitg. van 1672 gevoegd is: „jock". — Machteld van Kampen was eene dochter van Cornelis Jacobsz. van Kampen en Catharina Cornelisd. Quekel, een nichtjen van Tesselschade Op de bruiloft van deze laatste had Huygens haar leeren kennen. In het Hs (niet in een afschrift van Huygens, volgens hetwelk het in de Otia gedrukt is) staat er onder „om den deun." Het is evenwel de vraag of dat ten vollen waar was. Het schijnt althans dat Hooft er aan twijfelde. — *Kamper.* Ot. . . . . Kbl. Lauren.

Seght haer, hoe een Haegsche Herder,
Hoe een overrompelt knecht
Min op 't minnen afgerecht
Dan sijn' Lammeren op 't vliegen,
Vry en vredigh vander wiegen,
Onbewogen voorde vonck
Van soo menigh Minne-lonck,
Loncken die hy sagh haer' punten
Op sijn' wederliefde munten,
En belodderen de sijn'
Om van hun belonckt te zijn.
Endelick de fierer schichten
Van haer' ongemeene lichten
Heeft onmogelick gesien
D'onverwonnen borst te biên:
Daer sijn' herssenen af dav'ren,
Even als de langste klav'ren,
Of de Helmen om den Haeg
In een dichte Noorder-vlaegh;
Daer hem nu sijn' kortte nachten
Swart' historien van klachten,
En sijn' dagen sonder schijn
Nachtsgelijck geworden zijn:
Daer hem nu de wijdste wallen
Aenden Amstel nauw om vallen,
En de ruymste kaden schaers,
En de bruggen voll gevaers;
Soo beduyslen hem de roocken
Die den Hertten-brand ontsmoocken,
Soo en zijn sijn' oogen schier,
Soo en sien sy niet als vier.
Soo en kan hy niet bepeysen,
Schoon ten ende van sijn reysen,
Schoon by Zuyden 't Zuyder Meer
Met den voorsten voet op 't veer,
Wie hem, van het Y gescheyden,
Overtoovert heeft tot Leyden
En de Schipper die hem bracht
Staet en bedelt om sijn' vracht;
Veerman, segt hy, weest te vreden,
Loon voor arbeyt staet in reden,
Maer de reden maeckt geen schult,
Voor den arbeit is vervult:
Schaemte weygert u te wenschen

Ongemeene. And. lez. meer als staende. — *Daer hem nu.* Hs. Daer om nu.

Heele vracht van halve menschen,
En den Mensche die ghy siet,
Ben ick half, en daerom niet:
Gaet de beste weer-helft soecken
Daer haer 't lieffelick bevloecken
Van den soetsten nederslagh
Die oyt oogh in oogen sagh
Uyt de borst heeft heeten scheyden;
Herte, segt, komt voort, na Leyden,
'Tgelt my noch een halve vracht,
'Tgelt hem 't leven die u wacht.
Schaetgen, segt ghy dat ik mijmer?
Dat vergeeft men aen een Rijmer;
Kont gy 't met een suerbesien
Aen een Minnaer oock verbien?
Voeght het rijmen, en het minnen,
En mijn' ongebaerde sinnen,
En mijn onbejaerd gemoet,
En mijn onbedaerde bloed,
En mijn onervaren oogen
Dunckt u dat hy min medoogen
Kan verdienen dan verwijt
Die alleen van allen lijdt?
Maer bedenckter by, Vriendinne,
Waer toe quam 't u in den sinne
D'onbedacht' onnooselheyt,
Van mijn' tegenwoordicheyt
Uyt de veile rust te halen
Daer ghy sulcke, sulcke stralen
Om uw' houwelixen troon
T'uwen luyster hadt ontboôn?
Uw' beleeftheit doet my sterven,
D'eerste steen van mijn bederven
Heeft uw' gunsticheit geplant.
Vyand-vriendelicke hand,
Hebt ghy d'eerste door ontsloten
Om mijn broose borst te blooten;
Hebt ghy d'eerste Bijl gestelt
Die mijn' vryheit heeft gevelt;
Laet u d'eerste sorghe lusten,
D'eerste plaester toe te rusten
Over d'eerste Minne-kneep
Die my eerst tot uwent neep.
Oh! of oock die hooger stralen
Tot medoogen wilden dalen,

Schaetgen, verkorting en verkleining van Tesselschade. — *Door*, Kbl. deur.

En de voedster van mijn pijn
Mijn' geneester konde zijn!
Segt haer, soete voorspraeck, segt haer,
Soo Sy nijdigh onderrecht waer,
Wetens-willigh wie sich stout
Soo veel dervens heeft betrout;
'Tisser een, segt, van de jaren
Die, geburen van 't bedaren,
En de statelicke vreugt,
Palen aende tweede jeugt.
't Welgevall van schoone leden
Schreef hem niemand toe met reden,
Aen het bruynen van sijn' huyd
Kijckt de Haeghse Herder uyt:
Maer hy dunckt sich selfs te blosen
Als de morgenstondsche roosen,
Zedert hy den wederslagh
Van haer oog in 't sijne sagh,
Soo verlicht der sonnen luyster
Aller wegen alle duyster,
Soo is heel den Hemel schoon
Om het by-zijn van de Goôn.
Over-wight van gulde schijven
Die 't ter Wereld all bedrijven,
Meer als noodelicke munt
Heeft sijn' sterr hem niet vergunt,
Weynigh maeyen, weynigh ploeghen,
Kleyn besitt in groot genoeghen,
En dat Middelmatigh veel
Sijn gevallen tot sijn deel:
Maer sijn Kampensche gedachten
Heele dagen, halve nachten,
Sijn sijn' schatten in 't gemoet
Daer hy Rijck af heeten moet.
Voorraed van gegeten lettren
Om Geleerde t'overschettren
Schuylter weynigh in sijn hooft;
Waer' het evenwel geklooft
'Twaer voll letteren te vinden,
Letteren die herten binden,
Maer met hope van gena,
Soete lettren M. V. K.
Sterre-stocken aen te stellen
Om de Fackelen te tellen
Om de keerssen ga te slaen

Kampensche. Ot. Kapnemsche. Kbl. nieuwe Min-.

Die het Hemel-holl begaen,
Sijn gesifte wetenschappen
Die sijn' herssenen ontsnappen,
En de geesten van sijn oogh
Weygeren haer vier soo hoogh;
Maer twee helderer Planeten
Zijn de doelen van sijn weten,
En de sterren die hy schiet,
Hooger Hemel kent hy niet.
Stemme-streeling, snaren-krabbling,
Is een konstelijcke brabbling
Die sijn handen en sijn keel
Niet en kennen als ten deel,
Maer, al stinckt het eighen roemen,
Kampen, kan sijn' keel niet noemen
Of sy staeter af en trilt
Als een Eycken rijs in 't wild;
Snaren kan sijn' hand niet raken
Die wat Machteld-achtigh kraken
Of sijn vingers gaender af
Als een viervoet naer een draf;
Daer dan Hand en Keel vergaren,
Kampen seggen al de snaren,
Kampen kort en Kampen lang
Zijn de Noten van sijn' sang.
Verr en versch-geraepte Rijmen
Regel-dicht aen een te lijmen,
Hooger sweven als 't geberght
Is sijn Penn te veel geverght;
Kruypen kan hy, gaen en springen,
En gelijckx der aerde singen,
'Twater dat de Rijmers maeckt
Heeft sijn' lippen noyt geraeckt;
Maer de wel gevoegde giften
Die den Hemel, door de siften
En het keurlick onderscheit
Van een milde giericheit,
Over haer' beminde kuyven
Nederwaert heeft laten stuyven,
Kittelen sijn' aendacht nauw,
'Tvliegen wordt hem wel soo gauw
Als de best-gewieckte vliegers
(Dat 's Poëtelickste liegers)
En sijn afgevlogen dicht

Kampen, kan sijn keel, enz. Hier en later is Kampen en Machteld in de Ot. in Kapnem, in de Kbl. in Laura veranderd.

Rijst hem selver uyt 't gesicht.
Seght haer dan, hy heeft den segen
Vande schoonheit niet gekregen,
Noch de geestelicke gonst
Van gesogen letter-konst;
Sterren kan hy niet beroemen
Van de seven een te noemen;
Op de noten is hy schorr,
Op de Snaren vinger-dorr;
Rijmens is hy onervaren
Als de Ploeger inde baren,
Als de Zeeman inde Terw,
Als de blinden inde verw:
Evenwel 't bevalliek wesen,
'Trijck, het ruym-gelettert wesen,
'Tspelen dat by geen en lijckt,
'Tsingen dat maer 't uwe wijckt,
'Trijmen dat hy self kan achten,
Houdt hy all van uwe krachten,
Kondt ghy 't schepsel van uw' sinn
Min vereeren als uw' Minn?
Schijnt sy na de Min te hooren,
Vattse vaster by die ooren,
Segt haer dan als Alard zey
Doe sijn krachtiger gevley
Perste door de koele korsten
Van uw' overvrosen borsten,
En uw Yss-lijck' ongena
Dede doyen in een, Ja.
Dese zijn de scherpste pijlen
Die wy t'samen konnen vijlen.
Soo haer dan de tegenstand
Van een herder Hert vermant,
Tesselscha, hoe sal ick 't herdden?
Ghy vergeefsche Tolck te werden,
En, oh armen, ick, en ick
Proye van mijn' eygen strick'!
Sullen niet mijn eygen schachten
Met de woeckerloon van krachten

Bij die ooren. Oude lez. bij der ooren. — *Woeckerloon.* Hs. Interest, woecker-winst. — Is het Huygens met de zaak ernst geweest, dan is hij te laat gekomen. Een ander was hem bij Machteld voor geweest, die zich echter niet in haar bezit heeft mogen verheugen, want zij stierf kort daarna, in mei 1624. Tesselschade zelf antwoordde niet op dezen brief, maar Hooft deed het in haren naam (Hoofts ged. I, blz. 222—230). Hij deelde daarvan nogtans aan Huygens slechts de laatste regels mede. In zijn geheel is het ook eerst na Hoofts dood (voor het eerst in de uitgave van 1671)

Keeren op het broose bloot
Vande schutter diese schoot?
Oh! ick spell het lang te voren
Lieve Tolck, ick sal 't besmooren,
'kHebb geen' Lauwer om de muts
Tegen sulcken blixem-bluts.
Will 's haer dan in bloedt vermaken?
Ja sy; 'k sie de doodt genaken;
Neen sy; 'Tis geen Maegden deugt.
Ja sy; 'Tis onnoosel vreught.
Neen sy; 'Tmoght haer namaels rouwen.
Ja sy; Droefheit kan verkouwen.
Neen sy; 'k hebb het niet verdient.
Ja sy; om een liever vriend.
Oey! daer waggelt mijn vermoeyen.
Tesselscha, om tijd te spoeyen;
Korte moeyt voor lang bediet,
Vraegt haer, of sy will, of niet?

Hag. 12 10*b*. 23.

YET OVERGESETS.

Men kent my voor een stout wederspreker van alle Oversettingen; Selfs van de ghene die ick bekenne dat nutticheits halven niet en behooren wedersproken te worden, kan ick my qualijck beletten te walgen, soo wanneer 't sich gedraegt, dat ick de oorspronckelicke Tale verstae ende my soo stege Menschen ontmoeten die oock de oversettinge boven 't overgesette derven verheffen. Want dewijl de stoffe de selve blijft, ende midsdyen dat over-prijsen alleen op de aerdicheit van 't uytspreken gevest wordt, meene ick noyt toe te staen dat oyt de Tolck die eigene aengenaemheit oft beter, die aengename eigenschapp van den Voor-seggers woorden genaken kan; ten zy by omspraken, die dan menighmael soo ongevoelich van de waerheit aff leiden, dat men noch beter de oprechte rouwicheid uyt staen soude, dan 't gevaer van bedrieghelicke byvoegen. Niettegenstaende soo bitsen vooroordeel, ben ick noch de Mann die my de oversetting on-

---

gedrukt. Die laatste regels plaatste Huygens achter zijn gedicht, niet alleen in de Otia en Kbl. 1658, maar ook in de Kbl. 1672, ofschoon hij toen zeker het geheele antwoord kende.

Men kent my enz. In 1625, toen men bezig was met het drukken der Otia schreef H. dit berigt voor het fragment der vertaling van den Pastor fido. Hij heeft het echter teruggehouden en vervangen door de volgende veel kortere Voor-maning.

derwonden hebbe van 't aerdighe Italiaensche werck daervan hier weinighe proeven achter aen volgen, mogelick als bewijsredenen van 't gene ick tegen de vertaling staende houde. Seker tot sulcken ende ben ick te vreden die te laten gebruycken, Biddende ondertusschen wie sich het Boeck-beroep oyt bekroont heeft, met my te bedencken, off, in gevalle van Oversettingen (die wij doch door de all-begeerlickheid deser tijden niet en konnen ontgaen) dese te voren ongebruyckte manier van doen daer voor niet te houden ware, dat sy in 't vertalen van Gedichten soo de Geesticheit van uytsprake naertracht, daer sy sich minst van de Waerheit af geeft. De Fransche oversettingen buytens Dichts die ons van dit Herder-spel ter hand komen, hebben 't soo vermomt, dat sy my van Guarini wel eer deden oordeelen, als oock geleerde Luyden van Homerus uytspraken, hebbende niet als de Latijnsche oversettinge van sijn Gedichten verstaen, ende daer op ernstelicke gevraegt off die gecke Grieck oock by Menschen van verstand in achting wesen konde. Hoe konden sy min met all dat over ende weder Hunc vero rursum Dea caesiis oculis Minerva, Hanc rursus allocutus est valde prudens Telem., pedibus celer Achilles, Dea albas-habens-ulnas Juno, Hunc vero, Hanc autem, met all die toenamen van Menschen en dingen, die eighen Griecksche segs-woorden, die in haer eerste maecksel soo voll aerdighe defticheits steken? Hoe konde ick min met alle dergelijcke verapingen die noodelick d'een van d'ander Tael lijden moet, ende in dit allersoetste Gedicht soo veel scherper afsteken als het in sijn eighen oorspronghe boven alle soort-gelijcke staet? De gerijmde vertaling, soo se ten eenen mijns bedunckens maer van de middelmatighe is, vind ick ten anderen den eersten Schrijver soo konstich belieghen, dat ick niet laten kan dien Oversetter oft van onwetenheit oft van onachtsaemheit oft veeltijds van beiden schuldigh te houden. Van dus langher hand moet mijn Leser leeren hoe ick tot een' sake vervallen ben die ick in ander soo verworp. In een woord de *Rima sciolta,* het Rijmeloos ongebonden dicht van de Italianen, heeft my doen hopen, datmen met even soo veel bods ten naesten by even soo ver reicken soud mogen. En, seide ick, dewijl sich die stercke Pennen die ruymte geven, wat reden dwingt ons tot scherperen dwang? Dus sonder my doorgaens aen eenigh rijmen te verbinden dan daer ick merckte den Auteur sulx oft ernst geweest te hebben oft onverhoeds ontvallen te zijn, hebbe ick my elders, namentlick in den Choro, aen all de selve maten en weêrslagen verplicht, die hy met soo veel moeytens niet ontworpen en heeft, oft sy en hebbens by naer wel soo veel in 't naerbootsen gekost, daer ick gaern bekenne de waerheit somtijds vry wat krachts geleden te hebben, emmers vry wat vercierings, soo 't geen verkleeningh heeten moet. Endelick, dese jongens zijn der af gekomen, met een' goede

menighte, maer die wat bet als 't eene vijfde deel van 't Spel uytmaken. De ander vier hebben van onse kloeckste jonge letter-luyden door mijn toedoen onder sich laten verdeelen, sullende, acht ick, schier of mergen te vreden zijn haer goud onder mijn koper te laten smelten, ende soo t'samen een Nieuw Werck aen den dagh helpen stellen dat sommige, naer wat gewoontes, aenvaerdelick oordeelen sullen. Te weten, mihi si concedere nolis, Multa poëtarum veniet auxilio quae Sit mihi: nam multo plures sumus. Vooreerst is 't reden dat ick eerste hooft-ketter den eersten slagh van de oordeelen uyt stae. Soo verre ben ick van die t'mijnen voordeel te willen afbedelen, dat ick oock de all te gunstighe Rechters niet versekeren derv van mijn eighen tegenseggen vry te gaen opden grond die ik boven aengeroert hebbe. Want, sonder ons te vleyen, zijn de vertalingen van fraeye schriften veel meer als schaduwen van schoone lichamen? en zijn die niet menighmael de ongelijckste, de mismaeckste?

9 Mart. 25.

VOOR-MANING.

Ot. VI 168. Kbl. II. 558.

Neemtmen de ruymte in 't Oversetten, soo kan de waerheid niet vry van geweld gaen: Staetmen scherp op de woorden, soo verdwijnt de geest vande uytspraeck. Vinden wy dit waer in den ongebonden Stijl, wat kanmen van vertaelde Dichten hopen, die geene verstandighe sullen ontkennen het derdendeel van hare waerde den aerd van schrijven schuldigh te zijn? Nochtans, Leser, Gewennt u eens aenden ongewoonen sleur van der Italianen Thooneel-Stijl, ende helpt my overleggen, off niet, in gevall van vertalinge, dese meest rijmeloose regelen, onder meesterlicker handen dan de mijne geraeckt, den minsten afbreuck van aerd ende van Waerheid lijden souden. Soo weinigh mogense u mishagen, multa Poëtarum veniet manus, auxilio qui sit mihi, nam multo plures sumus, die de hand aen dese niewe Reyen geslagen hebben, en schier of naer eens den heelen Herder de Hollandsche huyck om sullen hangen, wanneer eenighe jonge Letterluyden gedoogen sullen haer Goud onder mijn Koper gesmolten te worden. Voor eerst was het redelick dat ick als eerste Hoofdketter in desen, den eersten stoot van de oordeelen uytstonde. Doch soo verre ben ick van die t'mijnen voordeele te willen

---

Bet als 't eene vijfde deel. Wat hier gegeven wordt maakt op verre na geen vijfde deel van het spel uit. H. moet er dus meer van vertaald hebben. Er schijnt echter niet meer van overgebleven te zijn. H. heeft van de dialoog eene zeer getrouwe en uitstekende vertaling geleverd. Die van de rei is minder gelukkig geslaagd; deze was trouwens èn om het rijm, èn om den inhoud veel moeilijker te vertalen.

afbedelen, dat ick oock de all te gunstige Rechters voor mijn eighen tegenspreken niet en derve versekeren, op den grond die ick boven aengewesen hebbe. Want, sonder ons te vleyen, zijn de vertalingen van fraeye Schriften veel meer als schaduwen van schoone lichamen? ende zijn die niet menighmael de ongelijckste, de slimste, de mismaeckste?

Difficile est alienas lineas insequentem non alicubi excedere; arduum, ut, quæ aliena lingua bene dicta sunt, eundem decorem in translatione conservent. Significatum est aliquid verbi proprietate? non habeo meum quo id efferam; & dum quæro implere sententiam longo ambitu, vix brevis viæ spatia consummo. Accedunt hyperbatorum anfractus, dissimilitudines casuum, varietates figurarum: ipsum postremò suum, &, ut ita dicam, vernaculum linguæ genus. Si ad verbum interpretor, absurde resonat: si ob necessitatem aliquid in ordine & in sermone mutavero, ab interpretis videbor officio recessisse.

Hieronym. Presb. præfat. in Chron. Eusebii.

UYT DEN TROUWEN HERDER VAN BATTISTA GUARINI,

Eerste bedrijv, Tweede uytkomst.

MIRTILLO. ERGASTO.

MIRT. Wrang' Amarill, die selver met het bitter
Van uwen naem leert bitterlick beminnen,
O Amarill veel blancker en veel schooner
Dan heldere Liguster;
Maer doover en voorvluchtiger en feller
Dan self de doove Slangh is;
Misdoen ick u met spreken,
Mijn hart sal swijgend' breken.
Maer 't hoog' en 't laeghe land sal voor my schreewen,
Soo sullen dese bosschen,
Die'ck uwen schoonen name
Soo dickmaels leere melden:
In 't weenen der fonteinen,
In 't ruysschen van de winden
Sult ghy mijn' treuring vinden,
De deernis en het pijnen

Den heelen Herder enz. Van die vertaling van den geheelen Pastor fido, althans van eene uitgave daarvan, is niets gekomen. H. liet daarom, toen dit voorberigt in de Korenbloemen herdrukt werd, er uit weg wat daarop betrekking had. — *Dan heldere Liguster.* Hs. Ot. en Kbl. 1658. Dan 't schoone, blancke keelkruyd.

Sal in mijn aensicht spreken,
Ja word' het alle stomm, ten langen laesten
Sal noch mijn sterven schelden,
En mijne dood sal u mijn' smerte melden.
ERG. Mirtill, de Minn was oyt een' felle quelling,
Maer meer, hoe meer besloten:
Want vanden toom der woorden
Daer med' een' Minnaers tong wordt ingebonden,
Gewint sy kracht en sterckte
En is gevangen feller dan ontbonden.
Ghy hoordt my de oorsaeck dan van uw ontsteken
Soo langhe niet te hebben achterhouden,
Die my de vlamme self niet kondt verberghen.
Hoe menighmael hebb ick gesegt, Myrtill brandt,
Maer hy gaet swijgen, en zijn vier verteert hem.
MIRT. Ick hebb mij selfs misdaen om haer te schoonen,
Beleefde Ergasto, en ick bleef noch in 't swijgen,
Maer de noodsaklickheid is 't die my stout maeckt.
'k Hoor een gerucht van aller sijden momplen
Dat my door d' ooren heen tot in het hert slaet,
Van Amaryllis haest aenstaende Bruyloft,
Maer wie dat daer af spreeckt, swijgt al de reste,
En ick en derv niet dieper ondersoecken
Niet min om achterdenck van my te weeren,
Als om niet waer te vinden 't gen' ick vreese,
Ick weet, en laet my niet van Minn bedriegen,
Dat my mijn' arm onwaerdicheit niet toe laet
Te hopen dat my oyt tot een'ghen tijde
Soo schoonen Nymph, soo geestigh en soo aerdigh,
Soo Goddelick van bloed, van geest, van aensicht,
Ter echtelicker Trouw verbonden werde.
Ick ken seer wel den inhoud van mijn' sterre:
'K ben tot de vlamm gemaeckt en alleen waerdigh
Om haer te branden, niet van haer te nutten.
Maer is het soo bestelt in 's Hemels voor-raed,
Dat ick mijn dood, en niet mijn leven minne,
'k Waer' wel ter dood bereidt, soo sij maer wilde,
Als oorsaeck van mijn' dood, mijn' dood begnaden,
En my bewaerdighde met haer' schoon' oogen,
En maer en seide, Sterft, op 't laeste suchten.
Ick wilde dat sy my, eer dat haer bruyloft
Een ander gaet voor my geluckigh maken,

Ghy hoordt my d'oorsaeck dan van uw' ontsteken, Hs. en Ot. Ghy hoordt my dan de oorsaeck van uw' vlamme. — *Niet min.* Hs. soo wel. — *Ick weet, en laet my* enz. Hs. en Ot. 'Kweet seer wel, en de Minn bedriegt my geensins. — *Geestigh.* Hs. Ot. en Kbl. 1658 lustigh.

Maer eens en hoorde. Nu, soo ghy my lief hebt,
Oft met my deernis hebt, beleefd' Ergasto,
Stelt u te werck om my daer toe te helpen.

ERG. Dat's een gerechte wensch, en slechte looning
Voor een die sterven gaet, maer swaer om krijgen.
Sy waerd'er qualijck aen, soo oyt haer Vader
Quam' te vernemen dat sy d'oor' geneight hadd
Tot eenigh steelsgewijs versoeck, oft dat sy
Des voor haer Schoonvader den Priester vuyl viel'.
Daerom is 't moglick dat sy van u voorloopt,
En moglick heeft s' u lief en dervt 't niet thoonen:
Een' vrouw is wel in hare lusten brooser
Dan wy, maer in 't bedeck van lusten looser.
En of 't all waer waer' dat sy u beminde,
Wat kond sy anders doen dan voor u vlieden?
Hy luystert te vergeefs die niet kan helpen
Hy vluchtt medoogentlick, die met sijn still staen
Een ander quellen souw: en hy doet wyslick,
Die spoedigh los laet dat hy niet kan houden.

MIRT. Of dat waerachtigh waer', of ick 't geloofde,
Geluckigh mijn verdriet, en liev' mijn' quelling!
Soo zy den Hemel uw beschutt, Ergasto,
Verswijght my niet wat Herder onder ons is
Soo grooten sterren-vriend en soo geluckigh?

ERG. Hebt ghy geen' kenniss aen den jonghen Silvio,
Montanos eighen Zoon, Dianas Priester,
Dien Herder huydendaeghs soo rijck, soo ruchtigh?
Dien fraeyen jongeling? die is het selver.

MIRT. Geluckigh jongeling, die uw geluck-lot
In soo onrijpen ouderdom soo rijp vindt!
'Kbenijd' u 't uwe niet, maer claeg' van 't mijne

ERG. Ghy mooght het hem oock seker niet benijden,
Want hy veel deerniss meer dan nijds verdient heeft.

MIRT. En waerom deerniss? ERG. Want hy haer niet lief heeft.

MIRT. En leeft hy oock en heeft hy hert en ooghen?
Hoewel soo'ckt recht aenschouwe,
Haer schiet geen' vlamm meer over,
Voor eenigh ander hert, sints sy op 't mijne
Uyt die twee schoone oogen
All 't vier verademt heeft, en all' haer' liefde.
Maer waerom doch sulck een juweel gegeven
Aen die het niet en kent, aen die 't verwaerloost?

ERG. Om dat den Hemel ons met dat versamlen
Arcadias heil belooft; hebt ghy geen' kennis

Die spoedigh enz. Hs. Ot en Kbl. 1658. Die strax laet gaen het ghen' hy. — *Want hy veel deerniss meer.* Ot. en Kbl. 1658. Want hy meer medeleeds.

Hoe alle jaren hier aen ons' Goddinne
D'ellendighe, de dootelicke schatt-schuld
Van eener Nimph onnoosel bloed betaelt wordt?
MIRT. 't Zijn niewe tijdingen die 'k noyt en hoorde,
Oock ben ick nieweling in des' gewesten,
En altijd meest geweest een bos-bewoonder,
Gelijck 't de Minn, gelijck 't mijn' Lot begeert heeft.
Maer wat voor sond' is 't oock die dit verdient heeft?
Hoe gaert een Godlick hert soo hoogen gramschap?
ERG. Ick sal u 't heel' verhael van ons' ellenden
Dat uyt der eicken schorsch, 'k laet staen de menschen,
Medoogen en beklagh souw konnen trecken
Van voren af ten einde toe vertrecken.
In d' oude eewen, als des Tempels sorghe
En 't heiligh Priester-ampt den jongen Priesters,
Gelijck als nu, noch niet was toegelaten,
Quam een e'el herder-knecht, genaemt Aminta,
Doe Priester, een' Lucrina te beminnen,
Een' wonder schoone Nimph en wonder geestigh,
Maer wonder trouweloos, en wonder ydel.
Langh hadd sy aengenaem, oft emmers thoonde't
Met haer geveinsde trouweloose wesen
De suyvre Minn des Herders haeres Minnaers.
Ja voed' hem, armen knecht, met valsche hope
Soo lang als hy geen' minn-genoot en hadde;
Maer niet soo haest (siet doch 't onstadigh Meissen)
Hadd haer een Boeren-Herder-jool bekeken,
Sy'n weeck voor 't eerst' gesicht, voer 't eerste suchten,
En gaff sich heel de nieuwe Minn ten besten
Eer emmer Minne-nijd Amint' in 't hert viel.
Beklagenswaerd' Aminta, die sy zedert
Vlod' en verachte, sonder dat de boose
Hem emmer hooren meer oft aensien wilde.
Of de bloed suchten gingh, en of hy weende.
Bedenkt dat ghy, die 't Minnen by de proev kent.
MIRT. Oh! dat 's de grootste pijn van alle pijnen.
ERG. Maer doe hy oock met sijn' verloren herte
Syn suchten en sijn klagen hadd verloren,
Bad hy Diana aen: Diana, seid hy,
Hebb ick u oyt met onbevleckter handen,
Met een onnoosel hert een vier doen branden,
Wreeckt ghy mijn' trouw, mijn trouwe by de trouwe
Van een' schoon' trouweloose Nimph verraden.

Die 'k noyt en. Hs Ot. en Kbl. 1658, Die ick noyt. — *Is 't oock.* Hs. is 't toch. — *Van voren af* enz. Deze regel ontbreekt in Hs en Ot. — *Meissen.* Kbl. meisken. — *Minne-nijd.* Gelosia. H.

Diana hoorde nae de smeeck-gebeden
Des Trouwen Herders haers beminde Priesters:
Zoo dat, de toorn opblasende 't medoogen
De vinnicheit ontstack: die haer ded' nemen
Haer' hard gepeesden Boogh, en schielick schieten
Onsichtbaerlick' maar doodelicke pijlen
In 't midden van 't ellendige Arcadien.
Daer stierven sonder hulp, en zonder deerniss
De menschen heen van alle soort en ouder:
De baet was bateloos, de vlucht ontijdigh,
De konsten sonder nutt; en in 't genesen
Viel menighmael de Meester voor den siecken.
Daer bleef alleen een' hoop in all' d' ellende
Van 's Hemels hulp. Soo werdter straxs gesonden
Om troostelick bescheed aen 't naest' Orakel;
Daer quam een' antwoord af, goed om begrijpen,
Maer schrickelick en doodlick boven maten;
Dat Cinthia gestoort was, en alleenlick
Ta paeyen soude zijn, indien Lucrina,
d'Ontrouwe Nimph, oft voor haer yemand anders
Van onse volck, en door Amintas handen
Aen de Goddinn ten offer werd' gegeven.
Lucrina dan, na lang-vergeefsche klachten,
Werd, als een droevige slacht-offer, henen
Met groot gevolgh geleidt na 't hooge Autaer:
Daer viel sy voor den voet, voet hares Minnaers,
Voet die haer soo vergeefs soo langh gevolght hadd;
Daer boogh sy bevende de swacke knijen,
En wachte maer de dood van sijne wreetheid.
Aminta onverzaeght trock 't heiligh swaerd uyt:
Van buyten scheen 't aen sijn' ontsteken lippen
Hy stack vol toorn en wraeck: Daer mede sprack hy,
Tot haer gewendt, en met een veegh versuchten,
Lucrina leert uyt uw' ellend' wat Minnaer
Ghy hebt gevolght, en wien ghy hebt verlaten,
Leer het uyt desen slagh: met dese woorden
Treft' hy sich selfs; en berghden in sijn borste
Het heele swaerd, en viel haer in de armen
Gelijck als offerhand en Priester t'samen.
Op een soo niew' soo schrickelicken schouwspel
Versonck de arme Maegd in diepe flauwte,
Half dood half levendigh, en qualick seker

Haer' hard gepeesden Boogh. Hs. en Ot. Haer' straf-gepeesden Boogh. — *Soort.* Sesso. H. — *Na lang-vergeefsche klachten.* De hierop volgende woorden, e indarno Dal suo novo amator soccorso (En ijdle hoop op 's nieuwen minnaars hulpe) heeft H. overgeslagen.

Of haer de pijn of 't swaerd doorsteken hadde.
Maer soo sy eerst stemm en gevoelen weer kreegh
Sprack sy al klagende, Trouw', kloecke Aminta,
O al te laet voor my bekende Minnaer,
Die met u dood my leven doet en sterven,
Verliet ick u met schuld, siet ick betaelse
Met eewighlick mijn' Ziel aen d' uw' te voeghen;
Soo met dat woord trock sy den selven deghen,
Die van het lieve bloed noch lauw en rood was,
Uyt 't dood' en al te laet beminde lichaem
En priemde 't in haer' borst, en liet sich vallen
Recht op Aminta, die noch qualick dood was,
En moglick in sijn' Arm den stuyt gevoelde.
Sulk was haer' beider end, tot sulcken ende
Bracht haer te grooten Minn, te grooten ontrouw.

MIRT. Ellendigh Herder-knecht, maer oock geluckigh,
Die soo wijd-ruchtighen veld had genoten
Tot sijner trouwen blijck; en om 't medoogen
In yemands hert met sijn' dood te doen leven.
Maer wat geviel van d' uytgesieckte Menschen?
Werd' Cynthia gepaeyt, nam 't quaet een ende?

ERG. Haer toorn verflauwde wel, maer gingh niet over.
Want 't naeste jaer, schier in de selve maenden
Verbitterde den haet met eenen invall
Veel ongenadelicker dan te voren;
Zoo dat men weer 't Orakel gingh beraden,
En kreegh daer antwoord af veel droeffelicker,
Veel wreeder noch dan d' eerste was gegeven.
Dat men soo dan, als voorders alle jaren
Een' Vrouw oft Maegd voor de Goddinn souw slachten,
Die vijftien jaren oud, en nemmer boven
De twintigh waer', op dat het bloed van eene
Den toorn versloegh' die velen toebereidt was.
Noch werd' het Vrouw-geslacht een' al te wreede,
En soo ghy haren aerd wilt recht bemercken,
Een' onbetrachtelicke wett gegeven;
Een' wett in bloed geschreven, Dat van doen af
Wat Vrouw oft Maegd in d' een' manier oft d' ander
Der Minnentrouw vervalschten oft bevleckte,
Soo niemand voor haer stierf, self tot het sterven
Gansch onvergevelick verwesen werde;
Soo hoopt dan nu den goeden ouden Vader
Van onse swar' en grouwelicke plagen

Verliet ick u met schuld. Hs. Was uw verlaet mijn schuld (se fu colpa il lasciarti). — *Die soo wijd-ruchtigen veld had genoten Tot sijner trouwen blijck.* Ch'ebbe si largo, e si spatioso campo Di mostrar la sua fede.

In dese Bruyloft-feest het end te vinden:
Want weinigh tijds daer aen, 't Orakel, zijnde
Van niews gevraeght wat ende toch den Hemel
Van onse swaricheit voorschreven hadde,
Voorseide 't recht in dese selve woorden:
Ghy sult geen ende sien van uwe qualen,
Voor dat de Minn twee Hemel-spruyten trouwe,
En d' oude schuld van een' ontrouwe vrouwe
Een TROUWEN HERDERS *trouw sal sien betalen.*
Nu in Arcadien zijn t' onser daghen
Geen rancken meer van Hemelicke wortel,
Dan Amarill en Silvio, want d' eene
Van Hercules, en d' ander komt van Pan af;
En noyt en hadden wy, gelijck daer nu zijn,
Door ons' onachtsaemheit, een' Man en Vrouwe
Van d' een en d' ander' tack; daerom Montano
Met groote reden wel daer van magh hopen;
En hoewel voor als noch op 't gen' den Hemel
Geantwoordt heeft noch niet met all gevolgt is,
Soo is doch dit de grond; de rest leght voorders
Verborgen in de grondeloose diepte,
Om eens de vrucht te zijn van dese Bruyloft.

MIRT. O aller ghy ellendigste Mirtillo!
Soo menighe bestrijders,
Soo menigh oorlogs-wapen
Op een Hert dat gaet sterven?
En was niet, sonder 't noodlot,
De minn genoegh gewapent t' mijner straffe?

ERG. De wreede minn, Mirtillo,
Wordt wel gevoedt, maer nemmermeer versadight,
Met tranen en met pijnen.
Komt, gaen wy, ick belov' u,
'Ksall all' mijn' macht gebruycken
Dat u de schoone Nimph van daegh gehoor gev'.
Leeft ghy te wijl in ruste,
Die suchten en dat klagen
Zijn niet, na uw behagen,
Verkoelingen des herten,
Het zijn veel eer onstuyme Winde-vlagen
Die uwen brand met niewe Minne-smerten
Ontsteken doen, en terten,
En meestendeel op 's minnaers hoofd beruyen
Uijt wolcken van verdriet veel' tranen-buyen.

---

t' Onser daghen. Hs. en Ot nu ten daghe. — *De rest leght voorders* enz. Il resto poi Ha ne gli abissi suoi nascosto il Fato. — *In de grondeloose.* Hs. in sijn gr. — *Uijt wolcken.* Kbl. 1672. Wat (drukfout).

Rey van 't eerste Bedrijv.

Wett, groote Wett, in Jupiters voorsinnen
Geschreven, ja geboren,
Diens soete dwangh en lieffelick verkrachten
All dat geschapen is met Ziel en sinnen
Vervoert, en doet bekoren
Met 't gen' het niet en kent, en daer na trachten:
Wett, groote Wett, diens machten
Niet dat alleen het ghen' wy met het vlieten
Der uren sien vernieten,
Een' broose schorsch, maer 't innerlick bestieren
Van oorsaecks kettingen doen gaen en swieren.
Gaet dese Wereld groot, sien wijse baren
Soo vreemden wonderheden,
Leeft daer een geest die met sijn krachtigh leven
Wat Son en Maen beringt en sterre-scharen
Van boven tot beneden
Sijns selven deeligh maeckt, en met doet leven.
Wordt 't leven ons gegeven;
Genieten 't kruyderen, genieten 't dieren,
Siet d' Aerde sich vercieren,
Siets' oock somtijds haer' kalen kop verromplen,
. . . . . .
Al wat des Hemels onverwerrt verwerren
Op 's Menschen hoofd doet dalen,
Daer van de naem hier onder is gesproten
Van bly', van droevighe, van wreede sterren,
Daer in ons' levens palen,
Daer in ons' stervens uer is afgesloten,
All dat het hert verdroten,
All dat het leven maeckt gerust van sinne,
All dat de Luck-Goddinne
Doet, geeft en neemt, na 's Werelds blind gelooven,
Is all alleen uyt uwe kracht van boven.
Waerachtigh, onvermijdelick voorseggen,
Indien 't in uw beleit is,
Dat oyt Arcadien, na soo veel' wonden
In Vrede-rust herlevende sal leggen,
Zoo 't ghen' ons voorgeseit is
Door ons' Orakelen beroemde monden
Van u is afgesonden,

Siets' oock somtijds haer' kalen kop verromplen. Hier is een regel vergeten, vertaling van: Vien dal tuo vivo e sempiterno fonte. Reeds in het Hs (dat zeker niet het klad, maar een haastig geschreven afschrift is) ontbreekt deze regel. — *All dat het leven maeckt.* Hs. Ot. en Kbl. 1658. Al dat het leven doet.

Voeght ghy in uw ongrondelick believen
Twee noodelotsche lieven,
En hebben ons haer' stemmen niet belogen,
Wie stuyt' er d' uytkomst noch van uw vermogen?
Hier leeft een knecht, die aller medelijden,
Die aller minnen rouw is,
Die van den Hemel komt en strijdt' er tegen;
Hier sien wy weer een' ander 't hert bestrijden
Dat hy vergeefs getrouw is,
En stooren uwen will met sijn beweghen,
En hoe hy minder seghen
Hoe minder loon verkrijght voor traen en rouwe
Hoe heeter is sijn' trouwe,
En die hem is een noodlotlijcke schoonheit
Behoort een ander toe die haer te hoon heit.
Staen dan dus onder hun des Hemels machten
In eewigh wederspannen,
En rent het eene lot het ander tegen,
Oft willen wy noch eens van onder trachten
Den Hemel 't overmannen?
Heeft noch ons' hoop' niet tooms genoegh gekregen,
En treckt sy weer den deghen,
En wapent sy van niews niew' Hemel-winnaers
Van Minnaers en geen' Minnaers?
Is dit ons' macht, en sullen sich twee blinden,
De Min en Haet, den Stern-dwang onderwinden?
Ghy die, van boven lucht, luck, lot en sterren
Hoog-machtigh Hemeldrijver,
Stiert Goddelick ons hert en ons van-binnen,
Slaet doch een oogh op dit vertwijfelt werren,
Vereent met Vader-yver
Uw Lot met Liefd' en Haet, en 't vier van Minnen
Met koele vluchters sinnen;
Dat soo de blinde weer-wil van een' ander'
Ons' oude heil-beloft niet en verander.
Wie weet oock? dat wy mog'lick
Als onvermijdlick vreesen
Sal een' verheuging wesen.
Hoe weinigh kan ons oogh van d' Aerde raken,
Hoe swaerlick kan 't bestaen voor 't Sonne-blaken!

CIↃ IↃ C XXIII.

Noodelotsche, fatali H. Zoo staat in Ot. en Kbl. In het Hs. staan eenige stippen: H. durfde toen het woord nog niet aan. — *Noodlotlijcke.* Fatale H.; Hs. Ot. en Kbl. 1658 doodelicke. — *Met koele vluchters sinnen.* Hier zijn twee regels weggelaten: Chi de' goder, non fugga e non disami; Chi de' fuggir non ami; doch het »vluchters" in het laatste vers doet vermoeden, dat het met opzet geschied is.

OP DE HOOGE VLOEDEN VAN 'T JAER 1624.

Water-Goden, vochte spoocken,
Die ter diepten uytgebroken
Komt bewandelen de kley
Vande binnen-boter-wey;
'Tkonde Holland niet mishagen
Off ghy all by korte vlaghen
Hier en daer wat korens att,
Maer uw' voeten sijn te natt.
16 Jan. 24.

STEDESTEMMEN.

O. V. 2, K. I. 165.

DEN STEMMENDEN STEDEN VAN HOLLAND ENDE WESTVRIESLAND GELUCK.

Fuit moris antiqui, eos qui vel singulorum laudes, vel urbium scripserant, aut honoribus, aut pecunia ornare: nostris vero temporibus, ut alia speciosa et egregia, ita hoc inprimis exolevit.
Plin. Sec. Epist. l. 3.

Soo scheid' V Nijd noch Tijd, soo werd' hy noyt geboren
Die naer uw' schande tracht', die van uw' schae will' hooren,
Getrouwe Susteren, hoort yeder van 't geluidt
Van uw' bekende Stem den weerslagh op mijn Luyt,
Mijn' onbekende Luyt, maer best-genegen snaren
Ten roem van uwen Naem en hoorens-waerde maren.
'Ten is niet of ick 't sout of 't water t' Zeewaert droegh;
Men vindt en siet en kent sich selven noyt genoegh:
Soo verr ben ick u nut. En, vraeght ghy naer 't vermaken,
Hoe veiler kont ghy daer, hoe naerder aen geraken,
Die onder 't ruyme dack van 't allgemeen gewelf
Geen waerdiger gesicht kont vinden dan u self?
Hag. 21. 7*b*. 24.

DORDRECHT.

In mijns gelijcken Schaer besitt ick 't eerste woord:
Al waer 't mijn' waerde niet, dat geeft my mijn geboort,
En 't planten van de Kroon op onser Voochden hoeden;
Doe sat ick in de kley die oock mijn' buren voedden:

Den stemmenden steden. Oude lez. Den staten ende stemmenden steden van Holland ende Westvriesland werden deze hare stemmen toegedicht door haer' geringste onderzaet C. H. — *Soo verr ben ick u nut.* Hs. en Ot. Soo ver de nutticheit. — *Veiler.* Hs. beter. — *Ruyme dack.* Hs. Ot. en Kbl. 1658 ruym verdeck.

En 't planten enz. De Graven van Holland plegen ter verschijninghe der staten van den Lande te Dordrecht gehult te worden. H.

Sints heeft mij eenen nacht Venetien gemaeckt,
En all mijn' wandeling in handeling gestaeckt:
Maer of de Spaensche keel na mijne Stapel-mosten,
Na mijn Munt dorsten dorst, het soud haer 't swemmen kosten,
Dat 's menigh natten voet, en water in haer' Wijn:
Is 't niet de Land-scha waerd soo veyl begracht te zijn?

Hag. 30. Aug. 24.

HAERLEM.

Al hebb ick t' mijner tijd der Vorsten Hoff gevoedt,
'T is mijn geringste roem, mijn hoogste staet in 't bloed,
Der Goddeloosen bloed; van doen mijn' stale kielen
Haer Ysren Haven-touw aenvaerdden te vernielen.
T'huys hebb ick oock voor God, voor goed en vryicheit
Mijn' Borgeren gewaeght, en Spagnen noyt gevleidt.
Zijn 't koele wonderen, en hoorens' andren meer toe,
Van 't aller wonderste komt my alleen de eer toe,
Geen ongesiener naem, geen aengenamer stuck,
'Khebb konst en konstenaers geholpen in den Druck.

Hag. 9. 7*b*. 1624.

DELF.

'Kben tweemael dat ick ben, sints dat ick 't eenmael was,
En eens mijn muren hebb sien wentelen in d'ass:
Maer danck hebb' 't Vaghevier ick bender door geresen,
Mijn selven dubbel waerd: Het overkoolde wesen
En komt my niet van daer, soo moet de kuype sien
Die Vriend en Vreemdeling moet laven en beziên.
'Khebb grooten Wilm gehuyst soo lang 't de Moorder dooghde,
Die my en mijn' gebuert verraderlick ontvooghde,
Maer, Spagnen, 't baett' u niet, ick hebb de scha geboett,
En voor alsulcken Vaêr alsulcken Soon gevoedt.

Hag. 8. 7*b*. 1624.

Sints heeft mij. A° 1421 door den groǫten vloed, die 72 dorpen wech nam. H. — *Na mijn Munt.* Hs. Als elders.

Al hebb ick enz. Graeft Floris de Vette heeft sijn hoff te Haerlem gehouden met sijn gemale Petronella, dochter van Saxen, die het klooster te Rijnsburg stichte. H. — *Van doen mijn stale kielen* enz. De Haerlemmers worden geseght onder jonckheer Willem naermaels 13e Grave van Hollant met den Keiser Freder. Barbaròssa tegen de Saraceenen getrocken, de Stad Damiate te hebben helpen veroveren, snijdende de ketenen die de haven sloten met de sagen die zij aen de kielen van hare schepen geslagen hadden. H. — *'K hebb konst* enz. A° 1464 werde de Boeckdruckerije te Haerlem gevonden. H.

En eens enz. A° 1536 H. — *De kuype.* Delft had een groot aantal brouwerijen. — *Verraderlick ontvooghde.* A° 1584 H. — *Alsulcken — alsulcken.* Hs. en Ot. een' sulcken — een sulcken.

LEIDEN.

't En ware 't nijdigh Duyn, of 't Rhijnsch verdwaelde soch
Ick waer, spijt andere, de grootste Rijnstadt noch;
Om nevens Katwijck uyt mijn wraecke te gaen halen
Van 't Arragonsch gewelt. Hoe souden sy 't betalen
Die op mijn allerweeckst voor 't stuyvende gerucht
Van een verrotte muer verstoven in de vlucht!
Nu doen ick meer van verr; nu doen ick oock te Roomen
Mijn' ware wetenschap, mijn' wijse Waerheit schroomen:
Krabt, kloeckste Phariseên, van alle die ick ken,
'Tzijn scherpe naghelen die 't meer zijn dan mijn Pen.

Hag. 6. 7*b*. 1624.

AMSTELDAM.

Gemeen' verwonderingh betaemt mijn' wondren niet,
De vreemdeling behoort te swijmen die my siet:
Swijmt, vreemdeling, en segt, Hoe komen all' de machten
Van all dat machtich is besloten in uw' grachten?
Hoe komt ghy, gulde Veen, aen 's Hemels overdaet?
Packhuys van Oost en West, heel Water en heel Straet,
Tweemael-Venetien, waer's 't eynde van uw' wallen?
Segt meer, segt, Vreemdelingh. Segt liever niet met allen;
Roemt Roomen, prijst Parijs, craeyt Cairos heerlickheit,
Die schricklixt van my swijgt heeft aller best geseyt.

Hag. 7. 7*b*. 24.

GOUDE.

Myn' Gouwe voert meer Gouds, mijn Yssel meer gewins
Dan Tagus gulde grond ter borse van sijn' Prins.
'Khebb meer van hun te bat: Doe mijn' gebuerstadt branden
En baedden in haer bloed haer' moordenaren handen
Ontswomm ick hun gewelt, en duyckten in mijn' Gouw
En kroôp mijn' Ysseldiept' ten hals toe inde mouw.
Spijt Spagnen dan, ick stae: oock sonder d' oude muren
Van 't Kasteleyns gebiedt: wie sijt ghy mijner Buren
Die door den neus noch spreeckt, en my 't gebreck verwijtt?
Ick segge t' mijnen roem, 'k ben brill en brillen quijt.

Hag. 9. 7*b*. 1624.

Op mijn allerweeckst. Anno 1574 H. — *Krabt, kloeckste* enz. Hs. en Ot. Krabt swarte Farizeên, krabt, snoodste die ick ken.
Heel Water enz. Hs. hertader van den staet.
Mijn' gebuerstadt. Oudewater 1575. H.

ROTTERDAM.

'Tzy Wael, of Rhijn, of Maes, of alle dry te saem,
'Tzy Yssel, Merw, of Leck of dry in eenen naem,
Of zess in eenen buyck, sy moeten t' mijnent buren,
En willen niet in Zee of kussen eerst mijn' Muren;
Mijn' muren soo gereckt, mijn' soo gerijckten grond,
Dat die my nu besiet kan vragen waer ick stond.
O Muren, en ô Grond, ô wel gevoeghde stroomen,
Wijckt voor de Wilderniss der averechte Boomen;
Maer wijckt voor haer geluck: En, Vreemdeling, seght ghy,
Hoe verr en wint het niet mijn' Mase van haer Y?

Hag. 18. 7*b*. 24.

GORNICHEM.

Die my, benijdelick, 's hooghs Arckelhuys besitt
Ter aerden effende, was verre van sijn witt:
Wat gell ick zedert minn, wat kan ick minder gelden
Zoo lang mijn' muren staen, en 't klaver in mijn' velden
Voor klaver niet en wijckt? soo lang mijn' volle Merw,
Mijn' welgewronghen melck, mijn' altijd bollen Terw
Te winste van my haelt, soo lang mijn' aerde Punten
Het oogh verbijsteren dat op my derve munten?
Segt dan, segt selver, Nijd, segt met den bitsten beck,
Maer segt waerschijnelick, Wat's Gornichems gebreck?

Hag. 18. 7*b*. 24.

SCHIEDAM.

Twee stroomen scheiden my van 't achterleggend' Land,
De derde sluyt den ring en geeftse bey de hand:
In 't midden staet mijn stoel op wel-gesteunde stijlen,
Daer oeffen ick mijn' Jeugt op 't noodigh kennip-quijlen
En 't ruggeling gespinn, die reckt haer spinsel uyt
Tot daer het licht en dicht den Haring-buyt besluyt
En 't mijnent binnen sleept, vân daer hy met mijn' brieven
Noch eens ter Zee geraeckt, de Werelt gaet gerieven.
Die my klein Rotterdam en groot Delfshaven noemt
Heeft niet te laeg gelaeckt en niet te hoogh geroemt.

20 7*b*. 24.

De Wilderniss enz. Amsteldam. H.
Op mij. Hs. op hun. — *Wat's Gornichems gebreck*. Hs. dat's G. g.
Twee stroomen. De Schie ende de Gouwe omcingelen Schieland van achteren ende de Maze van voren. H. — *Wel-gesteunde*. Hs. Wel-gestutte.
Tot daer. Hs. tot dat.

SCHOONHOVEN.

De beurt en wederbeurt van 't nemmer staende radt
Daer 's Werelts werr op draeyt, hebb' ick op 't ruymst gehadt:
Noch is mijn overschott van d' eertijds schoone hoven,
De Peters van mijn' naem, voor andere te loven.
Wat schaedt my 't op en neer? 'Khebb mannelick geleên,
En meest all winnende, minst wijckende gestreên,
Maer evenwel gestreên. Land-vooghden, die de stangen
Van dit Gebiedt berecht, 'k weet meer als Salm te vangen;
Of 't weer op 't prangen quam, denckt hoe ick voormaels dé,
En stelt in 't Wapen-boeck, Schoonhoven staet voor twee.

Hag. 17. 7*b*. 24.

BRIEL.

'Ken ken geen Heele meer, en Breehiel is my vremt:
Nu houd ick 't met den naem die op den neuse klemt:
Dat werde *Phlips* gewaer, die door mijn' Brill-gelasen
All vroegh sijn' avont-uer, en hoe 't 'er noch sou rasen
Om Hollands Vryheit las. Wat leyt my aenden lof
Van uyt de diept' gedijckt, van klei geworden stof,
Van stercke Zee-gebuert? 'K hebb door het spits gebeten,
Dat heeft vry Nederland mijn' tanden danck te weten;
Daer gaet' er veel ten strijd, en 't winnen wordt gemeen
En volgers winnen oock, maer voor en wint maer een.

21. 7*b*. 24 Hag.

ALCKMAER.

't Was All Meer daer ick sta, en nu is 't vry all meer;
Soo haest Verone viel beërfden ick haer' eer,
En groeyden uyt haer ass, tot dat ick ook eens ass werd,
En wederom verreês, en dubbel wel te pas werd.
Sints segt de Vreemdeling die op mijn' waerde lett,
Waer isser eene meer soo suyver en soo vett?
Dat sagh de Spaensche Wolf, die naer mijn' adren dorste
Doe noch het Haerlemsch bloed sijn' aderen uyt borste,
Maer, eere zy den God die 't hooge boos verworpt,
Hy weeck, en hadd 's meer gespogen dan geslorpt.

12. 7*b*. 24.

Hoe ick voormaels dé. Ten tijde van Vrouw Jacoba, tegen die van Rotterdam ende met die van ter Goude inden slach te Alphen, etc. H.

Heele. De mond van de Maze werd Helium geheeten door Plinius H. — *'K hebb door* enz. A° 1572 H.

All Meer. Van 21 meeren die daer rondom plagen te leggen segt men den naem gekomen te zijn. H. — *Hy weeck* enz. A° 1573, 25 Octob. H.

HOORN.

Ben ick de Moederstadt van soo veel moedigh bloedt,
Dat soo veel wondren dé en soo veel' wondren doet,
Van Mannen die vermant voor mannen noyt en weken,
Van Zeilers die verzeilt voor Zeilers noyt en streken;
Heb ick van allen eerst 't groot Haring-nett gebreydt,
Van allen eerst gespreyt, van allen eerst verbreydt;
Ben ick de Zuyvel-mouw van voor en achter Stavren,
Ben ick soo verr ick sie de Vrouwe vande Klavren,
En vraeght men hoe ick Hoorn van ouds herr heeten moet?
En heet ick anders recht als Hoorn van Overvloed?

Hag. 12. 7*b*. 24.

ENCKHUYSEN.

Van enckel' huysen is groot Roomen opgegroeyt,
En ick van enckele — Groot Roomen heeft gegloeyt,
En ick ben platt gebrandt — Groot Roomen is herboren,
En ick van niews herbouwt, bey beter dan te vooren.
Groot Roomen heeft sijn jock den Spagnaert opgedruckt,
En ick mijn' vrijen hals het Spaensche jock ontruckt.
Noordholland hebt uw deel in d' eere van uw' Vryheit,
Maer weet dat d' eerste steen van 't groote werck in my leyt:
En, quam de heele buert te deynsen tot den vall,
Weet dat ick daer toe noyt den laesten leggen sal.

Hag. 11 Sept. 24.

EDAM.

De Dam die 't Zuyderdiep het binnen-Y onthiel
Gaf my d'Ydammer naem; dien ick niet langer hiel
Dan tot het vett gerucht van mijn' gewilde Kasen
De Werelt had gevult en naer mijn aes doen rasen,
Sints noemden sy 't Eet-dam daer soo veel etens groeyt.
Maer datmen mijner melt soo verr het ebbt en vloeyt
Is elders op gevest: hoort Hollander, de wielen
Van uw' Victory-koets zijn uw' bezeylde kielen,
Dat zijn de mijne meest. Behoort niet meest de danck
Den Rademaker toe van 's waghens gladden ganck?

Hag. 15. 7*b*. 24.

Van allen eerst. A° 1416 H. — *Hoorn van Overvloed.* Cornu copiae H. *Platt gebrandt.* A° 1292 door de Heeren Jan van Arckel ende Vincent van Putten van wegen de Hollanders. H. — *Het Spaensche jock ontruckt.* 1572. H.

MONICKENDAM.

't Zuyd-Ooste Purmer-end besett ick met den dam
Die van een Monick-meer weleer sijn Doopsel nam;
Meer eertijds, nu niet meer, hoe sien ick uwe baren
Van baren ingeslockt? als minder visschen vaeren
Van die haer meerder zijn. En vraeg ick 't oock de faem
'Ken leere geen bescheet van d'ouder' baren naem.
Al vult ghy dan mijn' Schilt, staet buyten Halve-papen;
Om blijven dat ick ben behoev' ick meer als 't gapen;
Mijn' Borgers moeten bey Gods-dienstigh zijn en koen;
Hun wel-zijn hanght gelijck aen 't bidden en aen 't doen.

Hag. 16. 7*b*. 24.

MEDENBLICK.

Westvriesen weest getuygh', 'k hebb Koningen gevoedt,
Westvriesche Koningen, de Voochden van uw goed.
Maer dat ick *mé den blick* van Waerheits helle stralen
Mijn' Gulde Toovenaers ter hellen sagh doen dalen
Was meer verheugens waerd, en 't dienen onder God
Veel vryer vryicheit dan 't Koninclick gebod
Daer Godes niet en was. Noch staen ick verr van 't slaven,
Maer vrijelick ten dienst die my de Vryheit gaven;
Al hebb ick over lang de gunsticheit beloont
En Holland eerst het pad naer 't Guldę Vlies gethoont.

Hag. 18. 7*b* 24.

PURMERENDE.

Hoe oud en ben ick niet die 't selver niet en weet?
Hoe weet ick 't die soo jong soo menigh meester sleet?
Sints Eggerts dicke Beurs den Jonghen Vorst verbonde,
Die my te danckbaerheit het hooge Huys vergonde:
Maer dobbel was de gonst, all was sy 't by gevall,
Van die mijn' wooningen besloten in een' Wall.

Van baeren. De Monick Meer leght nu met de Zuyderzee gemeen. H. — *Aen 't bidden en aen 't doen.* Hs. aen b. e. a. d.

Koningen. Dirck (sone van Radbod), Dibbald, Beroald ende ander Coningen van Westvriesland. H. — *Mé den blick.* Adelgil sone van Beroald liet Wilfrid het Christel. geloof preken. H. — *Gulde Toovenaers.* Medea, die daer placht aengebeden te worden in een gulden beeld H. — *En Holland eerst* enz. De eerste schipper naar Guinea was van Medenblick a° 1593. H.

Eggerts. Jor Willem Eggert hadde den jongen hertogh Willem van Beyeren (in ongenade van sijn Vader hertogh Albert zijnde) door bijstand van gelden sulcx verplicht dat hy hem onder andere belooningen vergunde het Slot te Purmerende te bouwen, daer hij de eerste heer werd a° 1410. H.

Besloten. Hs. beringden.

Met werd ick Stadt genoemt, met hebb ick stadt gegrepen
In 's Vaderlands bewint; daer segg ick onbegrepen
Of, Ja, wanneer 't my lust, of als ick weigher, Neen;
Wat schaet mijn' kleinicheit? de grootste en zijn maer een.

13. 7*b* 24.

DE DORPEN.

AEN IOFFW. DOROTHEA VAN DORP.

De Dorpen, aller Dorpen Dorp,
Die ick den Nijd te voren worp,
Gehooren yeder aen een Heer
Behoeder van hun Recht en Eer;
Den meesten schort het aen een Vrouw;
Gedoogt dat icker U aen trouw',
Die, warens' all of elck een Stadt,
Aen noch soo veel' te weinigh hadt.

Hag. 9. 8*b* 24.

'S GRAVENHAGHE.

Het heele Land in 't kleyn, de Waghe van den Staet,
De Schave van de Jeught, de Schole vande Daed,
Het Dorp der Dorpen geen daer yeder Steeg een pad is,
Maer Dorp der Steden een daer yeder straet een Stad is;
De rondom groene Buert, het rondom steenen Hout,
Des Boers verwondering all komt hy uyt het woudt,
Des Stémans steedsch vermaeck all komt hy uyt de muren,
Der Vyanden ontsach, de Vrijster van de Buren,
Des Werelts leckernij, des Hemels wellgevall;
Is 't daer met all geseght soo ben ick meer dan all.

27 Aug. 1624.

'S GRAVESANDE.

Al swoer ick wat ick was ick vonde nauw geloof.
Wie t' sGravesande voer vertrock wel eer te hoof.
Mijn' Sandvloed hebb ick sints mijn Sondvloed moeten noemen,
En 's Graven Marmeren in Duynen sien verdoemen.
Nu sijnder dat ick was. Maer daer de kloot op gaet
Is een bedencklick punt, soo is de tijd die staet,
En Nu is nu verby, en Zijn en is maer vlieten,
Herdenckens achter-om het stadigste genieten;
Stelt Was en Is by een, wat scheelt den Haeg en ick?
Een tegenwoordicheit, geen thiende van een' snick.

Hag. 18 Aug. 24.

Recht en eer. Hs. vred' en eer.
Vertrock. Hs. die gingh.

Ondeughd hebb ick willen ga'eren
En verhechten in een' klomp,
Naer my hier de Deughd toe glomp,
Naer my daer de ondeughd terghde,
En haer' open schande verghde;
Om den Goeden tot het Beeld
Daer een yeder 't sijn in deelt,
'Tbeeld van deughden, 't beeld van Eeren,
Soo sijn' liefde te vermeeren
Dat hy 't, verder van verschill,
Heel end' al gelijcken will';
Om den Quaden haet afgrijsen
Soo affgrijselick te prijsen,
Dat de quaedste van den hoop
Voor sijn' eighen schaduw loop'?
Eerst-geboren van mijn' Vader.
Die, 't bedaren soo veel naeder
Als 't van mijne jaeren staet,
Medgenood ter Tafel gaet,
Daer het statighe beraden
'Svaderlands gevreesde schaden,
'Svaderlands gewenschte spoed
Tegenstaet en spoeden doet;
Broeder, deel van dese Ziele,
Die my niet te deel en viele
Om Gebroeders naem en eer
Door den etter van een zeer
Daer sy noyt de puyst af kenden
In de lastering te wenden,
En bekruysen oock het witt
Dat hun in de ooghen sitt:
Weest mijn Tuyge by den Goeden,
Die het niet en will vermoeden;
Treedt de Boosen op den teen,
Die 't my garen overstreên.
Doetse van de Lessen hooren
Die uw' kinderlicke ooren,
Die de mijn' van teerer Jeught
Gapen leerden na de Deught;
Doe de Vaderlicke hoede
Van sijn' vriendelicke roede,
Die nu, van het eerst verlost,
'Tander leven heeft begost,
Waeckten over 't groen bewegen
Dat wy in den boesem kregen,

Met een rechter tegen-bocht
Waer 't hem slinx geneghen docht:
En sy sullen leeren weten
Dat ick niet en hebb gegeten
D'eerste Boter na de Memm
Sonder stadigh sijner stemm
Kinder-tuchtelick vermaken
Boven 't voetsel uyt te smaken,
En genieten onbedocht
Daer mijn' Ziel op teeren mocht:
Tuchting van vergulder waerden,
Die sijn' sorgen op vergaerden,
Die sijn' vreese, die sijn' Minn
Stortten in mijn' hollen sinn;
Tuchtingh op de vorm gegoten
Die de Grootste aller grooten
Met sijn' vinger in de Wolck
Groefde voor sijn eighen volck.
Willen sy daer op gedencken
Dat het allereerst beschencken
'Temmer-onbeschoncken vat
Soo doorweickt in 't eerste natt,
Dat het sweeten noch bevriesen
D'eerste geur kan doen verliesen,
Die, tot dat het sterven gaet,
Door en door de scherven slaet:
Mog'lick sullen sy besluyten,
Allen weder-waen te buyten,
Daer soo vroegh, soo trouwen hand
Soo voorsichtigh heeft geplantt
Hooren schadeloose vruchten
Van profijtige genuchten
Aen de tacken, om de bla'en,
In de greppelen te staen.
Sulcke, BROEDER, sulcke derv' ick
(Daer op lev' en daer op sterv' ick)
Voor de boose, voor de go'en
Dese vruchten noemen doen.
Wiltse ghy soo helpen noemen,
En den loghenaer verdoemen,
Die my garen schieten sagh
Daer ick noyt op aen en lagh,
'Ksall een heughelick verdragen
Vinden in de valsche slagen,
En de veylste rust van all
In uw eenigh welgevall.

Hag. 10. 9*b*. 24.

RYSWYCK.

Myn Rijs en wijckt voor geen, soo lang Castilien wijckt
Voor Nassaus hooger hand, die 't dagelix verrijckt.
Men mocht my op de ry van mijns gelijcken tellen,
Maer Maurits is te verr voor sijns gelijck te stellen;
Die luyster hangt my aen. Men noeme my dan stof,
Ick noeme my sijn Hof, ten minsten sijnen Hof;
'Tviervoetige gebroet, sijn liefste Hovelingen,
Sijn aen mijn borst gespeent; waer Spagnen is te dwingen
Daer worden sy met Hem ten voorsten uyt gesett;
Verdien ick niet wat lofs in 's Vaderlands ontsett?

Hag. 16 Augti 24.

LOOSDUYNEN.

Geen looser Duyn dan 't mijn, geen graselooser stoff,
Oock op mijn krachtichste geen dorrer Nonnen-hoff;
Noch leef ick in den mond van gierigh' ondervinders,
Die geen verwonderingh en stellen voor mijn kinders,
Danck hebb' Griet Floris kindt, en 't vinnigh bedel-wijff,
Die heel den Almanack dé krielen uyt haer lijff,
En 't halve jaer na Jan, en 't half na Lijs sagh noemen.
Men magh groot Amsteldam om 't jegenwoordigh roemen,
My viertmen om dat was, soo doetmen Roomen oock.
Dat was een schooner Vyer, maer wat verschilt de roock?

Hag. 13 Aug. 24.

SCHEVERING.

Al waer 't oock Schepering, de naem betaemde my:
Soo pas ick op het nett en 't siltige Gety.
Gy weet het, leckren Haegh, die sess gevoerde Vissen
Voor dry gedraghene vermuylen kont en missen.
Noch is mijn Waghen ruym mijn' Pincken dubbel waerd;
Mijn' pachters prijsen oock sijn seylen byder aerd
Voor d' oude waterkonst die 't goud soo verr gaet halen.
't Is waer, noch vinn, noch veer en kan hem onderhalen,
Noch Æols hollen aem, noch Titans hellen tredt,
Hy loopt het al verby, maer hunluy altijd met.

Hag. 14 Aug. 24.

't Viervoetige gebroet. Maurits had er zijne paardestallen.

Nonnenhoff. Hs. Ot. en Kbl. 1658 Monickhoff. — *Griet Floris kindt.* Aº 1276 werd geseght ende gelooft dat Vr. Margariet, de dochter ende erfgenaem van Graef Floris de 4de, op den vloek van een bedelaerswijf 364 kinderen van eener dracht baerde, daervan hier de doopbeckens bewaert zouden worden. H. — *Heel den.* Hs. Heel een.

Mijn Waghen. De zeilwagen. H.

VALCKENBURGH.

Soo verr vier voeten gaen, vier voeten in 't beslagh,
Vier voeten in den dwang van Ruyterlick gesagh,
Soo verr men ringt en springt, onthaeltmen de geruchten
Van mijn' September-feest en woelende genuchten.
Die mijne Peteren mijn aenstaen hadd vertelt.
Sy hadden mijnen naem in Paerdenburgh verspelt.
Gelijck het koren gaet op, door en uyt den Mœlen,
Soo treck, soo send ick uyt het meer en minder Vœlen:
Wat dunckt u, Vreemdeling, van 't wedersijds verstand?
Heel Nederland vult my, en ick heel Nederland.

Hag. 12 Aug. 24.

ZEDEPRINTEN.

O. V. 17, K. I. 115.

VOORSPRAECK DER SELVE AEN MIJN' BROEDER, DEN HEER MAURITS HUYGENS, SECRETARIS VAN STATE.

'Ksall hem ernstig heeten liegen
Die sich selven wil bedriegen,
En beschuldigen mijn' Penn
Daer ick schuldeloos af ben:
'Ksall geen' Vyanden verdraghen
Over segge-sucht te klagen,
Die mijn' herssenen, geroert,
Door mijn' tanden hebb' gevoert:
'Kwill geen' vrienden laeten dencken
Dat ick d'eer hebb' willen krencken
Die den eenen van Geboort,
Andren van Verdiensten hoort.
Goede, die ick hebb verheven,
Quade, die ick hebb gedreven
Voor de geessel vàn mijn' mond,
'Ksegg hier dat ick noyt en vond
Dien al 't goede kon' betamen,
Dien al 't quade kon beschamen
Dat ick vande Goede segg,
Dat ick op de Quade legg.
Deughden hebb ick willen paren,

September-feest. Paardemarkt. — *Meer en minder.* Hs. min en meerder.
Zedeprinten. Zij zijn hier vermeerderd met eene, een Professor, die ik tusschen de andere ingevoegd heb.

Ondeughd hebb ick willen ga'eren
En verhechten in een' klomp,
Naer my hier de Deughd toe glomp,
Naer my daer de ondeughd terghde,
En haer' open schande verghde;
Om den Goeden tot het Beeld
Daer een yeder 't sijn in deelt,
'Tbeeld van deughden, 't beeld van Eeren,
Soo sijn' liefde te vermeeren
Dat hy 't, verder van verschill,
Heel end' al gelijcken will';
Om den Quaden haet afgrijsen
Soo affgrijselick te prijsen,
Dat de quaedste van den hoop
Voor sijn' eighen schaduw loop'?
Eerst-geboren van mijn' Vader,
Die, 't bedaren soo veel naeder
Als 't van mijne jaeren staet,
Medgenood ter Tafel gaet,
Daer het statighe beraden
'Svaderlands gevreesde schaden,
'Svaderlands gewenschte spoed
Tegenstaet en spoeden doet;
Broeder, deel van dese Ziele,
Die my niet te deel en viele
Om Gebroeders naem en eer
Door den etter van een zeer
Daer sy noyt de puyst af kenden
In de lastering te wenden,
En bekruysen oock het witt
Dat hun in de ooghen sitt:
Weest mijn Tuyge by den Goeden,
Die het niet en will vermoeden;
Treedt de Boosen op den teen,
Die 't my garen overstreên.
Doetse van de Lessen hooren
Die uw' kinderlicke ooren,
Die de mijn' van teerer Jeught
Gapen leerden na de Deught;
Doe de Vaderlicke hoede
Van sijn' vriendelicke roede,
Die nu, van het eerst verlost,
'Tander leven heeft begost,
Waeckten over 't groen bewegen
Dat wy in den boesem kregen,

Met een rechter tegen-bocht
Waer 't hem slinx geneghen docht:
En sy sullen leeren weten
Dat ick niet en hebb gegeten
D'eerste Boter na de Memm
Sonder stadigh sijner stemm
Kinder-tuchtelick vermaken
Boven 't voetsel uyt te smaken,
En genieten onbedocht
Daer mijn' Ziel op teeren mocht:
Tuchting van vergulder waerden,
Die sijn' sorgen op vergaerden,
Die sijn' vreese, die sijn' Minn
Stortten in mijn' hollen sinn;
Tuchtingh op de vorm gegoten
Die de Grootste aller grooten
Met sijn' vinger in de Wolck
Groefde voor sijn eighen volck.
Willen sy daer op gedencken
Dat het allereerst beschencken
'Temmer-onbeschoncken vat
Soo doorweickt in 't eerste natt,
Dat het sweeten noch bevriesen
D'eerste geur kan doen verliesen,
Die, tot dat het sterven gaet,
Door en door de scherven slaet:
Mog'lick sullen sy besluyten,
Allen weder-waen te buyten,
Daer soo vroegh, soo trouwen hand
Soo voorsichtigh heeft geplantt
Hooren schadeloose vruchten
Van profijtige genuchten
Aen de tacken, om de bla'en,
In de greppelen te staen.
Sulcke, Broeder, sulcke derv' ick
(Daer op lev' en daer op sterv' ick)
Voor de boose, voor de go'en
Dese vruchten noemen doen.
Wiltse ghy soo helpen noemen,
En den loghenaer verdoemen,
Die my garen schieten sagh.
Daer ick noyt op aen en lagh,
'Ksall een heughelick verdragen
Vinden in de valsche slagen,
En de veylste rust van all
In uw eenigh welgevall.

Hag. 10. 9*b*. 24.

LEDIGHE LESER.

Noch dese dry woorden, tot Voorspraeck van den niewen naem dien ick dese onder ons niewe maniere van Schriften gegeven hebbe. De Griecken, daer van wyse te leen houden, ende onder haer Theophrastus, die de sijne schreef op het 99. Iaer sijns ouderdoms, noemdense Characteres, mijns bedunckens verre eigentlicker dan de suyverste onder de Romeinen, dieder Notationes af gemaeckt hebben. Dat sullen my toestaen alle die gedencken dat onse eewigen Saligmaker den Charactera van God des Vaders wesen wert genoemt; met soo krachtigen beduydinge, datse de geleerste oversetters in geene Talen mijner kennisse, sonder omspraeck, ten rechten hebben weten naer te komen. Signum, Species, Imago, Figura ende de woorden die de hedendaeghsche Talen van dese Latijnsche verschapen hebben, konnen den Text hierin niet voldoen. Daer moet sulcken gedaente uytgedruckt werden die tusschen haer selven ende haren oorsprong als geene kennisse van onderscheit en late; oock min dan men tusschen den gesneden ende den gedruckten Segel gewaer wordt. Dienvolgende, hoewel wy het in andere als Gods eigenschappen dus nauw niet en behoeven te soecken, om nochtans te thoonen dat mijn voornemen geweest is de waerheit ten deunsten te genaken, hebbe ick my oock in desen aen de Drucksels gehouden ende wetende dat menschen handen (die geene twee dingen malkanderen volkomentlick konnen doen gelijcken) geene min berispelicke gelijckenissen en konnen voortbrengen, dan daer is tuschen de vorm ende 't gevormde, tuschen de letter ende 't gedruckte, tuschen de Plaet ende 't geprintte, hebbe my soo lang metten naem van Printen (daer by mogelick de Italianen haer woord Empronte souden mogen vergelijcken) voor de Griecksche Characteres willen genoegen, tot dat my mijne Vrienden t'samen den misslagh ende de betering sullen aenwijsen willen, ende my in de voordere mijne feilen met soo oprechten suchteloosen gemoed bejegenen, als ik verklare in allen desen te werck geleght te hebben.

EEN KONING.

Hy is een Menighte besloten in een' Kroon;
Een yeders Opper-knecht; een slave sonder loon;
Het hooge dack van 't Rijck dat all den hagel uyt staet;
Het groote reken-boeck van all dat in en uyt gaet;

Die gedencken enz. Hs. en Ot. die op de spreucke van den Apostel tot den Hebreën gelett hebben, daer hy onsen eenigen Saligmaker den *Charactera* van God des Vaders wesen noemt. [Hebr. I. 3.]

VOORWAARDEN VAN INTEEKENING.

De volledige Dichtwerken van **CONSTANTIJN HUYGENS** zullen uitgegeven worden in drie deelen royaal 8°, ieder van ongeveer 30 vellen druks. Aan de uitvoering zal de meeste zorg worden besteed.

De uitgave geschiedt in 15, ten hoogste 16 afleveringen van zes vellen druks, die elkander zoo spoedig mogelijk zullen opvolgen, tot den inteekenprijs van ***90 Cts.*** per aflevering. Buiten inteekening wordt de prijs verhoogd tot *f* ***1.—*** de aflevering.

Een getal van 50 Exemplaren zal op best Hollandsch papier gedrukt worden en bij inteekening à *f* 1.50 per aflevering worden uitgegeven. Deze exemplaren zullen worden genommerd.

Een Naamlijst van Inteekenaren wordt vóór het 1e deel geplaatst.

De betaling geschiedt per aflevering.

Alle aanvragen en inteekeningen gelieve men te richten aan de firma P. N. VAN KAMPEN & ZOON, die zich speciaal met de uitgave zal belasten.

AMSTERDAM en ROTTERDAM.

P. N. VAN KAMPEN & ZOON.

H. A. KRAMERS & ZOON.

Gedrukt bij M. J. Portielje, Amsterdam.